

ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ УЛСЫН ЭЭЛЖИТ ТООЛЛОГЫН СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН НЭГДСЭН ДҮН

ᠬᠤᠨ ᠠᠮ, ᠣᠷᠤᠨ ᠰᠤᠤᠴᠨᠢ 2020 ᠣᠨᠢ
ᠤᠯᠤᠰᠤᠨ ᠡᠭᠡᠯᠵᠢᠲ ᠲᠣᠣᠯᠯᠣᠭᠢᠨ
ᠰᠡᠯᠡᠨᠭᠡ ᠠᠶᠢᠮᠭᠢᠶᠢᠨ ᠨᠡᠭᠳᠦᠰᠢᠨ ᠳᠤᠨ

СҮХБААТАР ХОТ
2020 ОН

СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН
ДЭРГЭДЭХ СТАТИСТИКИЙН ХЭЛТЭС

ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ
2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ ТООЛЛОГО

НЭГДЭСЭН ДҮН

НЭГДСЭН ДҮН БИЧИХЭД ОРОЛЦОГЧИД

НЭГ. УДИРДСАН

Довдоннямын Гүндэгмаа

Хэрэглээний статистикч

Сэлэнгэ аймгийн Статистикийн хэлтсийн дарга

ХОЁР. БИЧИЖ БОЛОВСРУУЛСАН

Хүрэлбаатар Батбаатар

Нягтлан бодогч

Статистикийн хэлтсийн ахлах мэргэжилтэн

Чулууны Цэнд- Аюуш

Нягтлан бодогч

Статистикийн хэлтсийн мэргэжилтэн

Бүрэнжаргалын Хулан

Эдийн Засагч-математик загварчлал

Статистикийн хэлтсийн мэргэжилтэн

Лхагвасүрэнгийн Мөнхсолонго

Эдийн засагч-бизнесийн удирдлага

Статистикийн хэлтсийн мэргэжилтэн

Батбаярын Энх-Учрал

Эдийн Засагч

Статистикийн хэлтсийн зохион байгуулагч

Нацагдоржийн Оюунаа

Барилгын инженер

Статистикийн хэлтсийн ХАОСТ-ын гэрээт ажилтан

ГУРАВ. АРГА ЗҮЙН ЗӨВЛӨГӨӨ ӨГЧ, ХЯНАН ТОХИОЛДУУЛСАН

Авирмэдийн Амарбал

ҮСХ-ны Хүн ам, нийгмийн статистикийн газрын дарга

Ням-Очирын Должинсүрэн

ҮСХ-ны Нийгмийн статистикийн албаны ахлах статистикч

Машбатын Мишээл

ҮСХ-ны Хүн ам, орон сууцны тооллогын товчооны мэргэжилтэн

АГУУЛГА

ТАЙЛАН БИЧИХЭД ОРОЛЦОГЧИД	2
ХҮСНЭГГИЙН ЖАГСААЛТ	4
ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ	8
ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ТАЙЛБАР	10
ӨМНӨХ ҮГ	11
ТОВЧ ДҮГНЭЛТ	13
НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ	
ЭЭЛЖИТ ТООЛЛОГЫН ОНЦЛОГ, УДИРДЛАГА	24
ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ	
ХҮН АМЫН ТОО, ӨСӨЛТ, НАС, ХҮЙСИЙН БҮТЭЦ	35
ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ	
УЛСЫН ХАРЬЯАЛАЛ, ҮНДЭС, УГСАА, ШАШИН	43
ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ	
ХҮН АМЫН СУУРЬШИЛ, ХОТЖИЛТ.....	50
ТАВДУГААР БҮЛЭГ	
ДОТООД ШИЛЖИХ ХӨДӨЛГӨӨН	55
ЗУРГААДУГААР БҮЛЭГ	
БОЛОВСРОЛ, БИЧИГ ҮСГИЙН МЭДЛЭГ	66
ДОЛООДУГААР БҮЛЭГ	
ӨРХ, ГЭР БҮЛИЙН БАЙДАЛ	75
НАЙМДУГААР БҮЛЭГ	
ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ИРГЭДИЙН ТОО, БҮТЭЦ	82
ЕСДҮГЭЭР БҮЛЭГ	
ГАР УТАС, ИНТЕРНЭТ ХЭРЭГЛЭГЧИД	86
АРАВДУГААР БҮЛЭГ	
ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТ	91
АРВАННЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ	
ГАДААДАД ОРШИН СУУГАА МОНГОЛ УЛСЫН ИРГЭД	108
АРВАНХОЁРДУГААР БҮЛЭГ	
ӨРХИЙН СУУЦНЫ ТӨРӨЛ, НӨХЦӨЛ	115
ХАВСРАЛТ	128

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

- Хүснэгт 2.1. Хүн амын тоо, тооллого явагдсан оноор, хүйсээр
- Хүснэгт 2.2. Хүн амын ердийн хөдөлгөөний үзүүлэлт, 2010-2020 он
- Хүснэгт 2.3. Сумын хүн амын өсөлт, хувиар, 2000-2020 он
- Хүснэгт 2.4. Хүн амын тоо, насны бүлэг, хүйс, хүйсийн харьцаагаар, 2010, 2020 он
- Хүснэгт 2.5. Хүн амын хүйсийн харьцаа, сумаар, 2010, 2020 он
- Хүснэгт 2.6. Хот, хөдөөгийн хүн амын тоо, хүйсээр, хүйсийн харьцаа, 2010, 2020 он
- Хүснэгт 2.7. Хүн амын насны бүтцийн үзүүлэлт, 2000, 2010, 2020 он
- Хүснэгт 3.1. Сэлэнгэ аймгийн хүн ам, гадаадын харьяат иргэдийн нас, хүйсийн бүтэц, хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 3.2. Сэлэнгэ аймгийн харьяат иргэдийн тоо, үндэс угсаа, хувиар, 2010, 2020 он
- Хүснэгт 3.3. Хүн амын тоо, үндэс угсаа, насны бүлэг, хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 3.4. Хүн амын тархан суурьшилт, сум, үндэс, угсаа, хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 3.5. Арван тав, түүнээс дээш насны хүн амын шашин шүтлэгийн байдал, хүйс, дүнд эзлэх хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 3.6. Арван тав, түүнээс дээш насны хүн амын шашин шүтлэгийн байдал, шашны төрөл, хүйс, хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 3.7. Арван тав, түүнээс дээш насны шашин шүтлэг хүн ам, насны бүлэг, шашны төрөл, хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 4.1. Хүн амын тоо, хот, хөдөө, хувиар, 2010, 2020 он
- Хүснэгт 4.2. Сумын хүн амын тоо, хувиар, 2010, 2020 он
- Хүснэгт 4.3. Хүн амын тоо, бүс нутаг, өсөлт, хувиар, 2010, 2020 он
- Хүснэгт 4.4. Хүн амын тоо, сум, өсөлт, хувиар, 2010, 2020 он
- Хүснэгт 4.5. Хүн амын тоо, хот, хөдөө, хувиар, 1969, 1979, 1989, 2000, 2010, 2020 он
- Хүснэгт 4.6. Хүн амын тоо, нягтрал, хувиар, бүсээр, 2020 он
- Хүснэгт 4.7. Хүн амын тоо, нягтрал, хувиар, сумаар, 2010, 2020 он

НЭГДСЭН ДҮН

- Хүснэгт 5.1. Төрснөөс хойших шилжих хөдөлгөөн оролцогчид хувиар, хүйсээр, 2010, 2020 он
- Хүснэгт 5.2. Төрснөөс хойших шилжих хөдөлгөөн оролцогчид хувиар, хүйсээр, 2020 он
- Хүснэгт 5.3. Шилжих хөдөлгөөнд орсон иргэд, аймаг, нийслэлээр, хүйсээр, хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 5.4. Төрснөөс хойших шилжих хөдөлгөөнд оролцогчид хувиар, төрсөн бүс нутгаар, 2010, 2020 он
- Хүснэгт 5.5. Шилжин ирсэн иргэд, оршин суугаа хугацаа, насны бүлэг, хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 5.6. Таван жилийн өмнө шилжих хөдөлгөөнд оролцсон тав, түүнээс дээш насны хүн амын тоо, хүйсээр, 2020 он
- Хүснэгт 5.7. Нэг жилийн өмнө шилжих хөдөлгөөнд оролцогчдын тоо, хүйсээр, 2010 он, 2020 он
- Хүснэгт 5.8. Сүүлийн нэг жилд ирэгчид, насны бүлэг, хүйсээр, 2010, 2020 он
- Хүснэгт 6.1. Арав, түүнээс дээш насны хүн амын боловсролын түвшин, хүйс, хувиар, 2010, 2020 он
- Хүснэгт 6.2. Арав, түүнээс дээш насны хүн амын боловсролын түвшин, хот, хөдөө, хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 6.3. Арав, түүнээс дээш насны хүн амын тоо, насны бүлэг, боловсролын түвшин, хувиар, 2010, 2020 он
- Хүснэгт 6.4. Арав, түүнээс дээш насны хүн амын тоо, бичиг үсгийн мэдлэг, хот, хөдөө, хувиар, 2010, 2020 он
- Хүснэгт 6.5. Зургаагаас хорин есөн насны хүн амын сургуульд хамрагдалт, нас, хүйс, хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 6.6. Зургаагаас хорин есөн насны хүн амын сургуульд хамрагдалт, хот, хөдөө, хүйс, хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 6.7. Сургуулийн өмнөх боловсролд хамрагдалт, нас, хүйс, хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 7.1. Өрхийн тоо, хот, хөдөө, хувиар, 2010, 2020 он
- Хүснэгт 7.2. Өрхийн тоо, хот, хөдөө, өрхийн хэлбэр, хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 7.3. Өрхийн тоо, хот, хөдөө, ам бүлийн тоо, хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 7.4. Өрхийн тоо, сум, ам бүлийн тоо, хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 7.5. Өрхийн тоо, өрхийн тэргүүлэгчийн хүйс, хот, хөдөө, хувиар, 2020 он

НЭГДСЭН ДҮН

- Хүснэгт 7.6. Арван тав, түүнээс дээш насны хүн амын тоо, гэр бүлийн байдал, хувиар, 2010, 2020 он
- Хүснэгт 7.7. Арван тав, түүнээс дээш насны хүн амын гэр бүлийн байдал, хүйс, хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 7.8. Арван тав, түүнээс дээш насны хүн амын гэрлэлтийн байдал, насны бүлэг, хүйс, хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 8.1. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн тоо, насны бүлэг, хүйс, дүнд эзлэх хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 8.2. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн амын тоо, сум, хүйс, хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 8.3. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний тоо, төрөл, хэлбэрээр, хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 10.1. Ажиллах хүчний оролцооны түвшин, хот, хөдөө, хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 10.2. Арван тав, түүнээс дээш насны хүн амын тоо, хөдөлмөр эрхлэлтийн байдал, насны бүлэг хүйс, хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 10.3. Хөдөлмөр эрхэлдэг хүн амын тоо, хүйс, хувиар, 2010, 2020 он
- Хүснэгт 10.4. Арван тав, түүнээс дээш насны хөдөлмөр эрхэлдэг хүн амын тоо, хүйс, хот, хөдөө, хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 10.5. Арван тав, түүнээс дээш насны хөдөлмөр эрхэлдэг хүн амын тоо, насны бүлэг, хүйсээр, 2010, 2020 он
- Хүснэгт 10.6. Арван тав, түүнээс дээш насны хөдөлмөр эрхэлдэг хүн ам, ажил мэргэжлийн ангилал, хүйс, хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 10.7. Арван тав, түүнээс дээш насны хөдөлмөр эрхэлдэг хүн ам, ажил мэргэжилийн ангилал хүйс хувиар 2020 он
- Хүснэгт 10.8. Арван тав, түүнээс дээш насны хөдөлмөр эрхэлдэг хүн ам, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар, хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 10.9. Арван тав, түүнээс дээш насны хөдөлмөр эрхэлдэг хүн ам, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 10.10. Арван тав, түүнээс дээш насны хөдөлмөр эрхэлдэг хүн ам, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар, хот, хөдөө, хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 10.11. Хөдөлмөр эрхэлдэг хүн амын ажил эрхлэлтийн байдал, хүйсээр, хувиар, 2010 он , 2020 он
- Хүснэгт 10.12. Ажилгүйдлийн түвшин, хүйс, хот, хөдөөгөөр 2020 он

НЭГДСЭН ДҮН

- Хүснэгт 10.13. Арван тав, түүнээс дээш насны ажиллах хүчнээс гадуурх хүн амын тоо ажил эрхлээгүй байгаа шалтгаан, хүйсээр, 2020 он
- Хүснэгт 10.14. Арван тав, түүнээс дээш, эдийн засгийн идэвхгүй хүн амын тоо, насны бүлэг, хөдөлмөр эрхлээгүй шалтгаанаар, 2020 он
- Хүснэгт 11.1. Гадаадад оршин суугаа монгол улсын иргэдийн тоо, насны бүлэг, хүйсээр, 2020 он
- Хүснэгт 11.2. Гадаадад оршин суугаа сэлэнгэ аймгийн иргэд, байнга сууж байсан сумаар, хүйсээр, дүнд эзлэх хувиар, 2010, 2020 он
- Хүснэгт 11.3. Гадаадад оршин суугаа иргэдийн тоо, оршин суугаа улс, оршин суугаа хугацаа, дүнд эзлэх хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 11.4. Гадаадад оршин суугаа иргэд, оршин суугаа улс, тооллогын үед сууж байгаа зорилго, дүнд эзлэх хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 11.5. Гадаадад оршин суугаа иргэд, тооллогын үед сууж байгаа зорилго, насны бүлэг, дүнд эзлэх хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 12.1. Өрхийн тоо, сууцны төрөл хот, хөдөө, хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 12.2. Өрхийн тоо, сууцны төрөл, хувиар 2010, 2020 он
- Хүснэгт 12.3. Өрхийн тоо, сууцны төрөл, сууцны өмчийн хэлбэр, хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 12.4. Өрхийн тоо, сууцны өмчийн хэлбэр, хот, хөдөө хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 12.5. Өрхийн тоо, сууцны эзэмшлийн хэлбэр, хот, хөдөө, хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 12.6. Өрхийн тоо, цахилгааны эх үүсвэр, хот, хөдөө, хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 12.7. Гэрт амьдардаг өрхийн тоо, ам бүлийн тоо, гэрийн ханын тоо, хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 12.8. Гэрт амьдардаг өрхийн тоо, ахуйн нөхцөлийн зарим үзүүлэлт, хот, хөдөө, хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 12.9. Байшинд амьдардаг өрхийн тоо, ам бүлийн тоо, сууцны талбайн хэмжээ, хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 12.10. Байшинд амьдардаг өрхийн тоо, ам бүлийн тоо, өрөөний тоо, хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 12.11. Байшинд амьдардаг өрхийн тоо, халаалтын төрөл, хот, хөдөө, хувиар, 2020 он
- Хүснэгт 12.12. Байшинд амьдардаг өрхийн усан хангамжийн төрөл, хот, хөдөө, 2020 он
- Хүснэгт 12.13. Байшинд амьдардаг өрхийн ахуйн нөхцөлийн зарим үзүүлэлт, хот, хөдөө, хувиар, 2020

ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ

- Зураг 1. Хүн ам, орон сууцны 2010 оны тооллогын удирдлага, зохион байгуулалтын бүтэц
- Зураг 2.1. Хүн амын тоо, 2020 он
- Зураг 2.2. Хүн амын 1959 - 2020 оны тооллого хоорондын жилийн дундаж өсөлт, хувиар
- Зураг 2.3. Хүн амын нас, хүйсийн суварга, 2010, 2020 он
- Зураг 2.4. Хүн амын насны бүтэц, хувиар, 2000, 2010, 2020 он
- Зураг 3.1. Хүн амын тоо, иргэний харьяаллаар, 2020 он
- Зураг 3.2. Сэлэнгэ аймагт оршин суугаа гадаадын харьяат иргэд, улсаар, хувиар, 2010, 2020 он
- Зураг 3.3. Хүн ам, үндэс угсаа, хувиар, 2020 он
- Зураг 3.4. Казах угсаатны бүлгийн тархалт, сумдаар, 2020 он
- Зураг 3.5. Дөрвөд угсаатны бүлгийн тархалт, сумдаар, 2020 он
- Зураг 3.6. Арван тав, түүнээс дээш насны шашинтнууд, шашны төрөл, хувиар, 2020 он
- Зураг 4.1. Хүн амын нягтрал, сумаар, 2020 он
- Зураг 5.1. Шилжигчдийн тоо, хугацаа, нутаг дэвсгэрээр, 2010, 2020 он
- Зураг 5.2. Хүн амын шилжилт хөдөлгөөнд оролцсон байдал, насны бүлэг, хувиар, 2020 он
- Зураг 5.3. Сүүлийн нэг жилд шилжин ирэгчид, насны бүлэг, хүйсээр, 2020 он
- Зураг 6.1. Дээд боловсролтой хүн ам, насны бүлэг, хүйс, хувиар, 2020 он
- Зураг 6.2. Хүн амын тоо, боловсрол, бичиг үсгийн мэдлэгээр, 2020 он
- Зураг 6.3. Арван тав, түүнээс дээш насны хүн амд бичиг үсэг мэддэггүй хүн амын эзлэх хувь, насны бүлгээр, 2020 он
- Зураг 6.4. Сургуульд суралцагчдын хүйсийн харьцаа, насны бүлгээр, 2020 он
- Зураг 7.1. Өрх, Өрхөд хамааралгүй тоологдсон хүн амын тоо, 2020 он
- Зураг 7.2. Өрхийн тоо, хэлбэрээр, 2020 он
- Зураг 7.3. Анхны гэрлэлтийн дундаж нас, 2000, 2010, 2020 он

- Зураг 8.1. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн амын нас, хүйсийн суварга, тоогоор, 2020 он
- Зураг 8.2. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн ам, төрөл, хэлбэрээр, хувиар, 2020 он
- Зураг 9.1. Зургаа, түүнээс дээш настай суурин хүн амд гар утас хэрэглэгчдийн эзлэх хувь, аймаг, нийслэлээр, 2010 он 2020 он
- Зураг 9.2. Зургаа, түүнээс дээш насны хүн амд гар утас хэрэглэгчийн эзлэх хувь, сумаар 2020 он
- Зураг 9.3. Зургаа, түүнээс дээш насны хүн амын интернет хэрэглээ, 2020 он
- Зураг 9.4. Интернет хэрэглэгчийн нас, хүйсийн суврага, тоогоор, 2010, 2020 он
- Зураг 9.5. Зургаа, түүнээс дээш насны хүн амд интернет хэрэглэгчийн эзлэх хувь, сумаар, 2020 он
- Зураг 10.1. Арван тав, түүнээс дээш насны хүн амын эдийн засгийн идэвхийн талаарх бүдүүвч, 2020 он
- Зураг 10.2. Арван тав, түүнээс дээш насны хүн амын ажиллах хүчний оролцооны түвшин, хувиар, 2020 он
- Зураг 10.3. Ажиллах хүчний оролцооны түвшин, сумдаар, хувиар, 2020 он
- Зураг 10.4. Ажиллах хүчний оролцооны түвшин, насны бүлэг, хүйсээр, 2020 он
- Зураг 10.5. Хүн амын хөдөлмөр эрхлэлтийн байдал, хувиар, 2020 он
- Зураг 10.6. Хөдөлмөр эрхлэлтийн хуучин болон шинэ статусыг харьцуулсан байдал
- Зураг 10.7. Ажилгүйдлийн түвшин, насны бүлэг, хүйсээр, хувиар, 2020 он
- Зураг 11.1. Гадаадад оршин суугаа иргэдийн нас, хүйсийн суварга, 2020 он
- Зураг 11.2. Гадаадад оршин суугаа монгол улсын иргэд, тооллогын үед сууж байгаа зорилго, дүнд эзлэх хувиар, 2010, 2020 он
- Зураг 12.1. Хүн амьдран суух зориулалттай нийт сууц болон хүн байнга амьдардаг сууцны тоо, төрлөөр, 2020 он
- Зураг 12.2. Өрхийн тоо, сууцны төрлөөр, 2020 он
- Зураг 12.3. Гэрт амьдардаг өрхийн усан хангамж, хувиар, 2020 он
- Зураг 12.4. Байшинд амьдардаг өрхийн хатуу хог, хаягдал зайлуултын хэлбэр, хувиар, 2020 он
- Зураг 12.5. Байшинд амьдардаг өрхийн бохир ус зайлуулалтын хэлбэр, хувиар, 2020 он

ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ТАЙЛБАР

БНХАУ	Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улс
ГИХАЭГ	Гадаад иргэн харьяатын асуудал эрхлэх газар
ГХБХБГ	Гадаад харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газар
ЕБС	Ерөнхий боловсролын сургууль
ИТХ	Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурал
МСҮТ	Мэргэжлийн сургалт үйлдвэрийн төв
НҮБ	Нэгдсэн Үндэстний Байгууллага
ОХУ	Оросын Холбооны Улс
ТМС	Техник мэргэжлийн сургууль
УИХ	Улсын Их Хурал
ҮСХ	Үндэсний Статистикийн Хороо
ХАОСТ	Хүн ам, орон сууцны тооллого

ТАЛАРХАЛ

Уудам Монгол орныхоо хойморт тухлах Сэлэнгэ сайхан нутгийн ажилсаг хөдөлмөрч иргэдийнхээ өмнөөс энэхүү номыг дэлгэн буй та бүхний амар амгаланг эрэн мэндчилье.

Монгол Улс хүн амын тооллогыг 1918 онд анх удаа зохион байгуулсан тэр үед манай улсын хүн ам ердөө 647.5 мянга байсан бол 1956 оноос тооллогыг мэргэжлийн байгууллага зохион байгуулан явуулж аргачлал, хөтөлбөрийн хувьд нэлээд боловсронгуй болж, 1963 оны тооллогоор орон сууцны талаарх асуулт оруулж, анх удаа цахим тооцоолуур ашигласан зэргээр хүн амын тооллого улам чанаржин сайжирсаар иржээ.

Тооллогыг явуулснаар хүн амын тоо, нас хүйсийн бүтэц, суурьшил, шилжилт, хотжилт, ажиллах хүч, хөдөлмөр эрхлэлт, боловсрол, орон сууцны хангамж, нөхцөл зэрэг хүн ам, эдийн засаг, нийгмийн бусад олон шинж төрхийг агуулсан өргөн мэдээллийг цуглуулж, түүнийг Засаг захиргааны бүх нэгжээр боловсруулж гаргадгаараа хүн амын талаарх мэдээллийн бусад эх үүсвэрээс давуу талтай бөгөөд уг тоо баримт, тооцоо судалгаанд үндэслэн аймаг, орон нутгийн хэмжээний бодлого, хөтөлбөр боловсруулахад чухал ач холбогдолтой юм.

“Хүн ам, орон сууцны улсын тооллогын тухай” хуулийн хүрээнд 11 дэх удаагийн тооллогыг бүртгэл болон уламжлалт аргыг хослуулан амжилттай зохион байгуулахад аймаг, сумын хэмжээнд нэгдсэн удирдлага, заавраар хангаж голлох үүргийг гүйцэтгэсэн аймаг, сумын тооллогын комисс, түр товчооны гишүүд, аймгийн Статистикийн хэлтсийн хамт олон болон нийт тоологч, шалгагч нартаа чин сэтгэлийн талархал дэвшүүлье.

Сайн үйлс дэлгэрэх болтугай.

СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН
ХУРЛЫН ДАРГА Г.БЯМБАА

ӨМНӨХ ҮГ

Өөдөө заяатай, өгөөж баян Сэлэнгэ сайхан нутгийнхаа бүрэн эрхт эзэд, энэ нутагтай ажил амьдралын холбоотой бүх хүмүүсийнхээ амар мэндийг айлтган мэндчилье.

Бүрэн эрхт Монгол Улсын түүхэн чухал үйл явцын нэг бол хүн ам, орон сууцны тооллого юм. Энэхүү тооллого нь улс үндэстний хувьд соёл иргэншилтэй нягт холбоотой үйл явц юм.

Монгол Улс хүн ам, орон сууцны 11 дэх удаагийн тооллогыг 2020 оны 1 дүгээр сарын 09-нөөс 15-ны өдрүүдэд амжилттай зохион байгууллаа. Манай аймгийн хэмжээнд 2020 оны хүн ам, орон сууцны тооллогод 68 тоологч, 19 шалгагч ажиллалаа.

Энэхүү тооллогын онцлог нь Монгол Улсын “Хүн ам, орон сууцны улсын тооллогын тухай” хуулийн хүрээнд явагдсан анхны тооллого төдийгүй бүртгэл болон уламжлалт гэсэн хосолмол аргаар явагдсанаараа онцлогтой боллоо.

Засаг захиргааны анхан шатны нэгжийн түвшинд ард түмнийхээ аж байдлыг өрх, иргэн бүрээр тодорхойлж, өнгөрсөн жилүүдийн ололт, амжилтыг дүгнэн, ирэх он жилүүдийн бодлого төлөвлөлтийг төлөвлөх суурь мэдээллийг бий болгосон энэхүү тооллогыг амжилттай зохион байгуулсан аймгийн Статистикийн хэлтсийн хамт олондоо аймгийн тооллогын комиссын нэрийн өмнөөс талархал илэрхийлье.

Хүн ам, орон сууцны 2020 оны энэхүү тооллогын үр дүнд үндэслэн аймаг, орон нутгийнхаа онцлогт тохируулан нийцүүлсэн, хөгжлийн зөв зохистой загвар, үзэл баримтлал бүхий бодлогын баримт бичгийг тодорхойлон боловсруулж, амжилт, ололтоо улам бүр бататган ажиллана.

Хийморь өөдөө, буян заяа төгс Сэлэнгэ түмний минь ажил үйлс үеийн үед өөдлөн дэвжих болтугай.

“Хамтын зүтгэлээр эх нутгаа хөгжүүлье”

СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГА,
СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН ХҮН АМ,
ОРОН СУУЦНЫ ТООЛЛОГЫН КОМИССЫН ДАРГА

Ш. ОРГИЛ

ТОВЧ ДҮГНЭЛТ

¹Хоорондоо хамааралтай хэд хэдэн ам бүл хамтран өрх үүсгэн амьдарч байгаа тохиолдлыг нийлэмэл өрх гэнэ.

²Ураг төрлийн хамааралтай болон хамааралгүй хүмүүс өрх үүсгэн амьдарч байгаа тохиолдлыг холимог өрх гэнэ.

СУУРЬШИЛ, ШИЛЖИХ ХӨДӨЛГӨӨН

АЙМАГ, НИЙСЛЭЛ ХООРОНДЫН ШИЛЖИГЧДИЙН ЭЗЛЭХ ХУВЬ

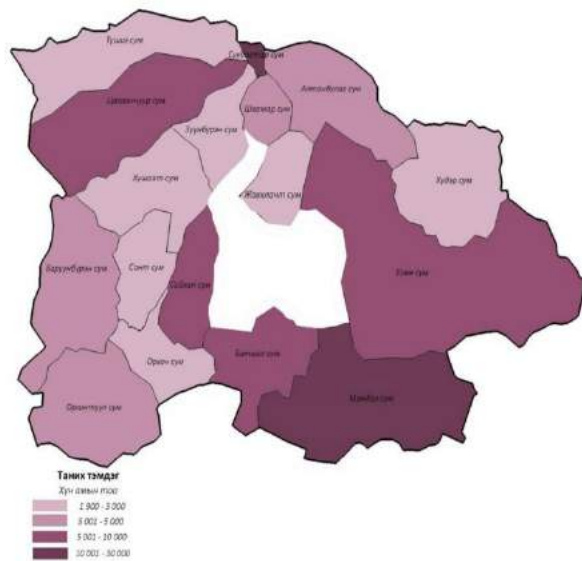

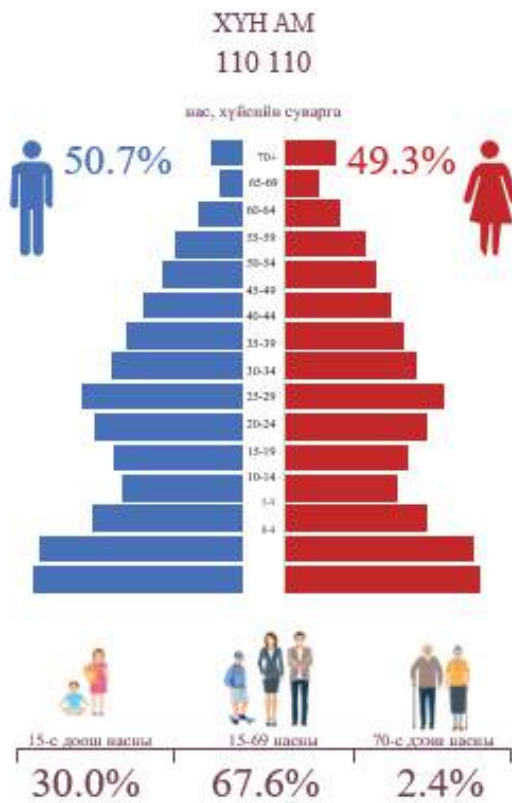
БОЛОВСРОЛЫН ТҮВШИН

10, түүнээс дээш настай хүн амын хувьд

ХҮН АМЫН СУУРЬШЛЫН ЕРӨНХИЙ БАЙДАЛ, СУМААР

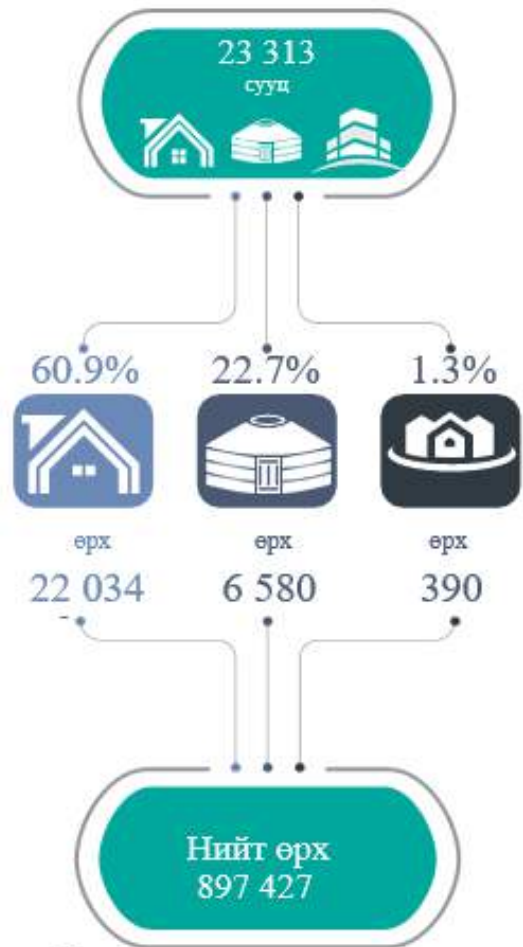

ҮНДЭС, УГСАА

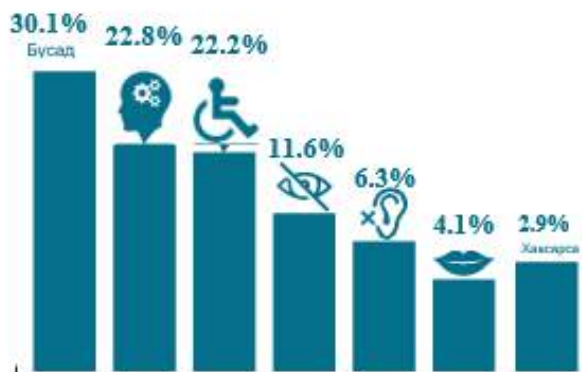
Хаах	Казах	Дорвод
85.6%	0.9%	2.9%
Баяд	Бурнад	Бусад
3.4%	0.7%	6.5%

БАЙШИН, ОРОН СУУЦ, ӨРХИЙН ТОО

ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛ

дүнд эзлэх хувиар

ИНТЕРНЭТ ХЭРЭГЛЭЭ

ХҮН АМЫН ТОО, ӨСӨЛТ, НАС, ХҮЙСИЙН БҮТЭЦ

Монгол Улсын 2020 оны тооллогоор гарсан Сэлэнгэ аймгийн суурин хүн амын тоог 2010 оны тооллогын үр дүнтэй харьцуулахад 10.4 хувиар буюу 10171 хүнээр өсөж, 107.7 мянгад хүрлээ.

Хүн амын өсөлт жилд дунджаар 2000 оны тооллогоор 1.3, 2010 онд - 0,2 хувиар буурч байсан бол 2020 онд 1.28 хувь болж өслөө. Энэ нь хүн амын цэвэр өсөлт сүүлийн 10 жилд 1.5 пунктээр нэмэгдсэнтэй холбоотой.

Зах зээлийн эдийн засгийн харилцаанд шилжсэнээс хойш сумдын хүн амын өсөлт эрс ялгаатай байсан. Тухайлбал, 2000-2010 онд 6 сумын хүн амын тоо 102.3-127.2 хувиар өсөж бусад суманд 4.2-26.6 хувиар буурч байсан бол 2020 онд 17 сум бүгд өсөлттэй гарч байна. Тэр дунд Түшиг, Хүдэр, Цагааннуур сумын хүн ам хамгийн их буюу 20.2-30.9 хувийн өсөлттэй байгаа бол Орхонтуул, Шаамар, Ерөө, Алтанбулаг, Жавхлант, Мандал, Баянгол сумын хүн ам хамгийн бага буюу 4.2-9.4 хувийн өсөлттэй байна. Бусад сумын хувьд 10.7–18.8 хувийн өсөлттэй байна.

Нийт хүн амд 0-14 насны хүн амын эзлэх хувь 2010 онд 29.2 хувийг хүүхэд, 67.1 хувийг хөдөлмөрийн насны, 3.7 хувийг тэтгэврийн насны хүн ам эзэлж байсан бол 2020 онд 0-14 насны хүүхэд 30.4 хувь, хөдөлмөрийн насны 15-64 насны хүн 65.2, 65 ба түүнээс дээш тэтгэврийн насны хүн 4.4 хувийг эзлэх болсон байна. Хүн амд хүүхдийн эзлэх хувийн жин өсөж, хүн ам зүйн ачаалал нэмэгдэж 2020 онд 53.4 хувьд хүрсэн нь 2010 оноос даруй 4.4 пунктээр ихэссэн байна. Энэ нь хүн амын бүтэц улам залуужиж, дундаж наслалт уртсаж байгаатай холбоотой юм.

Хүйсийн харьцаа дүнгээрээ өмнөх тооллоготой ойролцоо байгаа боловч, насны бүлэг ахих тусам буурч байгаа нь эрэгтэйчүүдийн нас баралт харьцангуй илүү байгаатай холбоотой.

УЛСЫН ХАРЬЯАЛАЛ, ҮНДЭС, УГСАА, ШАШИН

Сэлэнгэ аймагт 6, түүнээс дээш сарын хугацаагаар оршин сууж байгаа гадаадын харьяат иргэдийн тоо 2010 оныхоос 126 иргэнээр буурч 197 болжээ.

2010 оны тооллоготой харьцуулахад БНХАУ-ын иргэдийн эзлэх хувь 16.1 пунктээр буурч, ОХУ-ын иргэд 9.2 пунктээр нэмэгджээ. Сэлэнгэ аймгийн Сүхбаатар, Баянгол, Ерөө, Мандал, Сайхан сумдад гадаадын харьяат иргэдийн 92.4 хувь нь оршин сууж байна.

Насны бүтцийг авч үзвэл 17.3 хувийг 15-24 насны, 21.3 хувийг 25-34 насны, 14.2 хувийг 35-44 насны, 18.2 хувийг 45-54 насны иргэд, 19.3 хувийг 55-аас дээш насны иргэд эзэлж байна.

Гадаадын харьяат иргэдийн 68.0 хувийг эрэгтэйчүүд, 32.0 хувийг эмэгтэйчүүд эзэлжээ. Эндээс гадаадын харьяат иргэдийн дийлэнх нь хөдөлмөрийн насны эрэгтэйчүүд байгааг харуулж байна.

Сэлэнгэ аймгийн хүн амын 85.4 хувийг халхчууд эзэлж байгаа нь өмнөх тооллогоос 2.6 пунктээр өсжээ. Баяд, дөрвөд, урианхай, тува, захчин, дархад, торгуудын эзлэх хувь 0.1-0.6 пунктээр буурчээ.

Үндэс, угсааг байршлаар харвал баядууд Баянгол, Хушаат, Цагааннуур сумдад олноор, дөрвөдүүд Ерөө, Сайхан, Орхонтуул сумдад, урианхайчууд Ерөө, Хушаат, Орхонтуул сумдад, хотонгууд Баруунбүрэн, Цагааннуур суманд голлон суурьшжээ.

Хотон, халх, тува, казакуудын дунд 0-14 настай хүүхдийн эзлэх хувь аймгийн дунджаас өндөр байгаа нь тэдний дунд төрөлтийн түвшин өндөр байгаатай холбоотой юм. Харин буриад, дархад, урианхай, захчингуудын дунд 45-аас дээш настай хүний эзлэх хувь 30-аас илүү байна.

Арван тав, түүнээс дээш насны хүн амын 54.9 хувь нь ямар нэг шашингүйчүүд, 38.4 хувь нь буюу 3.1 мянган хүн нь буддын шашинтан ажээ. Харин эрэгтэйчүүдийн шашин шүтдэггүй байдал эмэгтэйчүүдийнхээс 7.1 пунктээр илүү байна.

Шашин шүтдэг хүн амын дотор эмэгтэйчүүд эрэгтэйчүүдээс илүү олон байна. Эмэгтэйчүүдийн хувьд христийн шашин шүтэх байдал эрэгтэйчүүдтэй харьцуулахад олон байгаагийн дийлэнх нь залуучууд байна. Шашин шүтдэг хүмүүс нас ахих тутам уламжлалт буддын шашинг илүү шүтдэг байна.

ХҮН АМЫН СУУРЬШИЛ, ХОТЖИЛТ, НЯГТРАЛ

Сэлэнгэ аймгийн хүн амын тоо өссөн тул хүн амын нягтрал мөн өсжээ. 2010 онд нэг квадрат километр нутаг дэвсгэрт 2.3 хүн ногдож байсан бол 2020 онд 2.6 болж өсөв.

Аймгийн хүн амын нягтралын өөрчлөлтөд хүн амын ердийн цэвэр өсөлт нөлөөлснөөс гадна шилжих хөдөлгөөн ихээхэн нөлөөлж байна. Сүхбаатар сумын хүн амын нягтрал 2010-2020 оны хооронд 45.6 хүнээр өссөн нь мөн л шилжих хөдөлгөөнтэй холбоотой юм.

Хүн амын нягтралыг сумаар харвал Сүхбаатар сум хүн амын нягтралаараа хамгийн өндөр байна. Өмнөх тооллогын үед тухайн сумын нэг метр квадрат нутаг дэвсгэрт 433.7 хүн ногдож байсан бол 2020 онд 479.3 болж 45.6 хүнээр өсжээ. Энэ нь хүн амын ердийн өсөлт, шилжих хөдөлгөөнтэй холбоотой юм. Сүхбаатар сум Сэлэнгэ аймгийн бүх нутаг дэвсгэрийн дөнгөж 0.11 хувийг эзэлдэг атлаа хүн амын 21.0 хувь нь оршин сууж байна. Сүхбаатар сумын хүн амын нягтрал улсын дунджаас 477.2 хүнээр, Улаанбаатар хотоос 151.7 хүнээр олон байна. Хүн ам хамгийн сийрэг суурьшилтай сумдад Түшиг (нэг километр квадрат нутаг дэвсгэрт 0.7 хүн), Ерөө (нэг километр квадрат нутаг дэвсгэрт 0.8 хүн), Хушаат (нэг километр квадрат нутаг дэвсгэрт 1.0 хүн), Хүдэр (нэг километр квадрат нутаг дэвсгэрт 1.0 хүн) сумд багтаж байна.

ДОТООД ШИЛЖИХ ХӨДӨЛГӨӨН

Сэлэнгэ аймгийн суурин хүн амын 21.0 хувь нь аймгийн төвд, 13.5 хувь нь тосгонд, 65.5 хувь нь сумын төв болон хөдөөд амьдарч байна. Хүн ам, орон сууцны 2020 оны тооллогын дүнгээр төрснөөс хойших аймаг, нийслэл хоорондын шилжих хөдөлгөөнд оролцогч нийт суурин хүн амын 27.7 хувийг эзэлж байгаа нь өмнөх тооллоготой харьцуулахад 20.8 пунктээр буурчээ.

Сүүлийн 5 жилд шилжилт хөдөлгөөнд оролцогчид 6704 байгаа нь 2010 оноос 49.8 хувиар буурчээ. Сүүлийн 1 жилд шилжилт хөдөлгөөнд оролцогчдын тоо 2744 бөгөөд үүнээс 1178 нь нийслэл, 1434 нь бусад аймаг хооронд шилжилт хөдөлгөөнд оролцсон байна.

Сүүлийн 1 жилийн шилжих хөдөлгөөнд оролцогч 2.7 мянган хүн байгаа нь 2010 оныхтой харьцуулахад 31.1 хувиар буурсан үзүүлэлттэй байна. Хүн амын 27.7 хувь нь шилжин иржээ. тэдгээрийн 1.6 хувь нь нэг жил хүртэл, 5.7 хувь нь 1-3 жил, 14.5 хувь нь 4-9 жил, 78.2 хувь нь 10, түүнээс дээш жилийн өмнө шилжин ирж суурьшжээ.

Аймгийн хүн амын 72.3 хувь, үүний дотор эрэгтэйчүүдийн 74.5 хувь, эмэгтэйчүүдийн 70.2 хувь нь төрснөөсөө хойш тухайн аймагт оршин сууж байна.

Сэлэнгэ аймгаас бусад аймаг, нийслэл рүү 36.9 мянган хүн шилжин явсан байхад тухайн аймагт 29.8 мянган хүн шилжин ирсэн байна. Сэлэнгэ аймагт ирж суурьшсан хүн амын дотор эрэгтэйчүүд эмэгтэйчүүдээс цөөн, тус аймагт байнга оршин сууж байгаад өөр аймаг, нийслэл рүү явж суурьшсан хүн амын дотор эмэгтэйчүүдийн эзлэх хувь илүү байна.

Тооллогын үед тус аймагт байнга оршин суугаа хүн амын 51.5 хувь нь Сэлэнгэ аймагт төрснөөсөө хойш оршин суугаа бол 14.5 хувь нь Улаанбаатар хотоос, 14.3 хувь нь Увс аймгаас, 7.5 хувь нь Архангай аймгаас, 0.1-7.2 хувийг нь бусад аймгаас шилжиж иржээ.

Хүн амын шилжих хөдөлгөөнд оролцсон байдлыг насны бүлгээр авч үзвэл сонирхолтой дүр зураг ажиглагдаж байна. Тухайлбал 0-24 насны хүн амын дийлэнх нь тухайн аймгийн уугуул иргэд байхад 25-29 наснаас эхлэн шилжин ирэгчдийн эзлэх хувь эрс нэмэгдэж, 25-29 насныхны 26.6 хувь, 55-59 насныхны 54.1 хувь, 70-аас дээш насныхны 66.7 хувь нь нь шилжин ирэгчид болжээ.

Сүүлийн нэг жилд шилжих хөдөлгөөнд оролцсон эрэгтэйчүүд эмэгтэйчүүдээс 39 хувиар илүү байгаа нь эрэгтэйчүүд шилжих хөдөлгөөнд давамгайлж байгааг харуулна. Ялангуяа 20-54 насны эрэгтэйчүүд илүү байгаа юм. Ахимаг насанд эрэгтэйчүүдийн шилжих хөдөлгөөн давамгайлж байгааг тэд эхлээд зорьсон газраа ганцаараа очиж, дараа ар гэрийнхнийгээ татаж авч байгаатай холбон тайлбарлаж болно. Арван таваас доош насны хүүхдүүд, 60-аас дээш насны өндөр настнууд шилжих хөдөлгөөнд оролцсон байгаагаас үзэхэд гэр бүлээрээ шилжих явдал байгааг гэрчилнэ.

БОЛОВСРОЛ, БИЧИГ ҮСГИЙН МЭДЛЭГ

Арав, түүнээс дээш настай хүн амд боловсролтой хүн амын эзлэх хувийн жин өмнөх тооллогын үеийнхээс 2.8 пунктээр нэмэгдэж, 95.7 хувь болсон байна. Боловсрол эзэмшигчийг хүйсээр ангилж үзэхэд нэлээд ялгаатай байдал ажиглагдана. Энэ удаагийн тооллогоор дээд боловсролтой эмэгтэйчүүдийн эзлэх хувь эрэгтэйчүүдийнхээс 9.1 хувиар илүү байна.

Боловсролгүй хүний эзлэх хувь хөдөөд хотоос 0.5 пунктээр их бол дээд боловсролтой хотын хүн ам хөдөөгийнхөөс 4.5 пунктээр их байна. Харин хотод бүрэн дунд боловсролтой хүн ам олон байхад хөдөөд суурь болон бага боловсролтой хүн илүү олон байна.

Хөдөөгийн дээд, тусгай мэргэжлийн дунд боловсролтой эмэгтэйчүүдийн хувийн жин эрэгтэйчүүдийнхээс өндөр, суурь болон бага боловсролтой эрэгтэйчүүдийн эзлэх хувь эмэгтэйчүүдийнхээс илүү байгаа нь хөдөөгийн эмэгтэйчүүд эрэгтэйчүүдээс илүү өндөр боловсролтойг харуулжээ. Энэ байдал хот суурин газарт мөн ажиглагдаж байна. Тиймээс боловсролын энэхүү ялгаатай байдалд анхаарал хандуулах нь зүй ёсны асуудал болоод байна.

Сэлэнгэ аймгийн 15, түүнээс дээш насны хүн амын 98.6 хувь бичиг үсэг мэдэж байгаа нь улсын дунджаас 0.1 хувиар бага байна. Харин хот, хөдөөгийн оршин суугчдын хувьд 0.8 пунктээр зөрүүтэй байна. Арван тав, түүнээс дээш насны хотын хүн амын 0.9 хувь буюу 26 хүн бичиг үсэг мэдэхгүй байгаагаас үзэхэд хотынхон бараг бүхэлдээ бичигтэн болсон гэж болно.

Сургуульд хамрагдалт 11 жилийн өмнөхөөс сайжирчээ. Тухайлбал, 2010 онд 6 настай бүх хүүхдийн 94.4 хувь нь сургуульд сурч байсан бол 2020 онд 96.3 хувь болж өсжээ.

Сургуульд хамрагдалт хот, хөдөөд ойролцоо байна. Зургаагаас хорин есөн насны хүн амын сургуульд хамрагдалт нийт дүнгээрээ хотод 79.1 хувь, хөдөөд 70.9 хувь байна.

Сургуульд хамрагдалтын байдал 20-24 насны хүн амд 59.3 хувь болж 2010 оноос 41.5 пунктээр өссөн нь хамгийн өндөр байна. Сургуульд хамрагдалтыг хот, хөдөөгөөр харвал 14 нас хүртэл хөдөөд өндөр байсан бол 15, түүнээс дээш насанд хотын хүн амын сургууль хамрагдалт өндөр болж байна. Энэ хандлага нь нас ахих тусам нэмэгдсээр 25-29 насанд хотын хүн амын сургуульд хамрагдалт хөдөөгийнхөөс 3.9 пунктээр өндөр байна.

Сургуулийн өмнөх боловсролд хамрагдах нас буюу 2-оос 5 насны хүүхдийн 84.7 хувь нь цэцэрлэгт хүмүүжиж байна. Сургуульд орох нас дөхөх тусам сургуулийн өмнөх боловсролд хамрагдалт нэмэгдэх ажээ. Тухайлбал, 2 настай хүүхдийн 65.0 хувь, 5 настай хүүхдүүдийнх 95.3 хувь нь сургуулийн өмнөх боловсролд хамрагдаж байна.

ӨРХ, ГЭР БҮЛИЙН БАЙДАЛ

Аймгийн нутаг дэвсгэрт оршин суугаа хүн амын 97.9 хувь нь 105.5 мянган хүн өрхөд, үлдсэн 2.1 хувь буюу 2.2 мянган хүн өрхөд хамаарахгүйгээр тоологджээ. Аймгийн хэмжээнд өрхийн тоо өмнөх тооллогын үеийнхээс 7.9 хувиар нэмэгдэж, өрхөд хамаарахгүйгээр тоологдсон хүн ам 15.3 хувиар буурчээ.

Нийт өрхийн 13.4 хувь нь ганц бие, 60.0 хувь нь ам бүлээрээ байгаа, 25.3 хувь нь нийлмэл, 1.3 хувь нь холимог ам бүлтэй өрх байна. Нийт өрхийн дотор ам бүлээрээ буюу нөхөр, эхнэр, хүүхдийнхээ хамт амьдарч байгаа өрх дийлэнх хувийг эзэлж байна. Мөн нийлмэл буюу эцэг эх, ах, дүүс, садан төрлөөрөө хамт амьдарч байгаа өрх ч олон юм.

Өрхийн бүтцийг хот хөдөөгөөр авч үзэхэд ам бүлээрээ амьдарч байгаа өрх болон нийлмэл өрх дийлэнх хувийг эзэлж байна. Хот, хөдөөд ганц бие өрхийн тоо өмнөх тооллогын дүнгээс 34.9 хувиар өсөж, нийлмэл ам бүлтэй өрхийн эзлэх хувь 6.4-7.4 пунктээр буурчээ. Ганц бие өрхийн тоо өссөнийг шилжих хөдөлгөөнтэй холбон тайлбарлаж болно. Нийт өрхөд эмэгтэй тэргүүлэгчтэй өрхийн эзлэх хувь өмнөх тооллогын үеийнхээс 5.2 пункт, байршлын хувьд хотод 6.0 пункт, хөдөөд 5.8 пунктээр тус тус нэмэгджээ. Эмэгтэй тэргүүлэгчтэй өрхийн тоо нэмэгдэж байгаа шалтгаан нөхцөлийг цаашид гүнзгийрүүлэн судлах шаардлагатай юм.

Ерөнхийдөө огт гэр бүл болоогүй эрэгтэйчүүд эмэгтэйчүүдээс олон байгаа нь эмэгтэйчүүд эрэгтэйчүүдийг бодвол харьцангуй залуудаа нөхөрт гардгийг харуулна. Эмэгтэйчүүдийн анхны гэрлэлтийн дундаж насыг эрэгтэйчүүдийнхтэй харьцуулахад бага байдаг. Огт гэр бүл болоогүй эрэгтэйчүүдийн эзлэх хувийн жин өмнөх тооллогын үеийнхээс 5.4 пунктээр өсжээ. Харин бэлэвсэн эмэгтэйчүүд эрэгтэйчүүдээс 4.6 дахин их байгаа нь эрэгтэйчүүдийн нас баралт их байдагтай холбоотой.

Анхны гэрлэлтийн дундаж нас 27.8 болсон бөгөөд 2010 онтой харьцуулахад 0.7 насаар хойшилсон байна. Эрэгтэйчүүд, эмэгтэйчүүдийн анхны гэрлэлтийн насны ялгаа ойролцоогоор нэг насны зөрүүтэй байгаа нь сүүлийн 10 жилд гэрлэлт оройтож байгааг харуулж байна.

Нөгөө талаар 15-34 насанд нөхөрт гарсан эмэгтэйчүүд, 35-аас дээш насанд гэрлэсэн эрэгтэйчүүд олон байхад аль ч насанд бэлэвсэн эмэгтэйчүүдийн хувь эрэгтэйчүүдийнхээс мэдэгдэхүйц их байна. Энэ нь эмэгтэйчүүд эрэгтэйчүүдээс илүү урт насалдагтай холбоотойгоор тэд эрэгтэйчүүдээс эрт бэлэвсэрч байгааг илтгэнэ. Ялангуяа, 65, түүнээс дээш насанд бэлэвсэн эмэгтэйчүүдийн тоо эрэгтэйчүүдийнхээс 4.6 дахин их байна.

Гэр бүлээ цуцалсан хүний тоог хүйсээр ангилж үзэхэд 25-54 насны эмэгтэйчүүд эрэгтэйчүүдээс илүү, ялангуяа, 25-34 насанд хамгийн их зөрүүтэй (4.1 пункт), харин 35-аас дээш насанд эрэгтэйчүүд эмэгтэйчүүдээс илүү байна.

ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ИРГЭДИЙН ТОО, БҮТЭЦ

Аймгийн хэмжээнд хөгжлийн бэрхшээлтэй 4416 хүн тоологдсон нь аймгийн хүн амын 4.1 хувийг эзэлж байгаа нь улсын дундажтай /улсын дундаж 4.2 хувь/ ойролцоо байна. Нийт хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн 55.6 хувь нь эрэгтэйчүүд, 44.4 нь эмэгтэйчүүд байна.

Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн эзлэх хувь 35-54 насанд хамгийн их байгаа нь тэдний дийлэнх нь үйлдвэрлэл болон ахуйн ослоос хамаарч хөгжлийн олдмол бэрхшээлтэй болжээ.

Нийт хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн амын 26.6 хувь нь Сүхбаатар хотод, 20.6 хувь нь Мандал суманд ногдож байна. Дараа нь Алтанбулаг, Ерөө, Сайхан, Цагааннуур сум оржээ. Бүх сумдад хөгжлийн бэрхшээлтэй эрэгтэйчүүд, эмэгтэйчүүдээс 1.1-2.0 дахин өндөр, тухайлбал Сант суманд 2 дахин, Жавхлант, Түшиг сумдад 1.5 дахин их байна.

Аймгийн хэмжээнд нийт хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн 3 хүн тутмын нэг нь төрөлхийн, хоёр нь олдмол бэрхшээлтэй байна. Энэ байдал хүйсийн хувьд ч ижил хандлагатай байгаа нь үйлдвэрлэлийн болон осол, хоол хүнсний зохисгүй хэрэглээ, амьдралын буруу зуршил зэргээс хамаарч хөгжлийн бэрхшээлтэй болдгийг нотолж байна.

Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн амын 22.8 хувь нь сэтгэцийн, 22.2 хувь нь хөдөлгөөний, 33.0 хувь нь бусад хэлбэрийн, үлдсэн хувь нь харааны, ярианы сонсголын хөгжлийн бэрхшээлтэй байна.

Төрөлхийн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн дотор хөдөлгөөний, харааны болон сэтгэцийн бэрхшээлтэй иргэдийн эзлэх хувь, харин олдмол бэрхшээлтэй иргэдийн дотор бусад хэлбэрийн бэрхшээл, хөдөлгөөний болон сэтгэцийн бэрхшээлтэй иргэдийн эзлэх хувь их байгаа нь дээрх дүгнэлтийг давхар нотолно. Ялангуяа, төрөлхийн болоод сэтгэцийн бэрхшээлтэй хүн амын эзлэх хувь их байгааг удамшлын эмгэг, эх барихын болон төрөх үеийн хүндрэл зэрэг шалтгаанаар олон талаас нь нарийвчилж судлах шаардлагатай.

ГАР УТАС, ИНТЕРНЭТ ХЭРЭГЛЭГЧИД

Сэлэнгэ аймгийн 6, түүнээс дээш насны хүн амын гар утасны хэрэглээг улсын дундажтай харьцуулахад 0.3 пунктээр доогуур байна. Хөдөлмөрийн нас болох 15-59 насны хүн амын 97.5 хувь нь гар утас хэрэглэж байгаагаас 35-39 насныхан хамгийн их ажээ.

Сэлэнгэ аймаг нь интернэтийн хэрэглээгээр улсын дунджаас 1.9 пунктээр доогуур байна.

Дэлхий нийтээр даяаршиж интернэтийн хэрэглээ маш хурдан өссөөр байгаа ба Монгол Улсад ч бас 3G болон 4G сүлжээ орж ирснээр гар утас болон байнга интернэт хэрэглэгчдийн тоо ихэссэн байна.

ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТ

Хөдөлмөрийн насны буюу арван тав, түүнээс дээш насны нийт хүн амын 53.9 хувь нь ажиллах хүчинд багтаж байгаа нь 2010 оноос 3.8 пунктээр буурсан бол ажиллах хүчнээс гадуурх хүн ам (46.1%) 3.8 пунктээр өсжээ.

Хүйсийн хувьд эрэгтэйчүүдийн ажиллах хүчний оролцоо, эмэгтэйчүүдийнхээс өндөр хэвээр байна. Байршлын хувьд эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийн аль алиных нь ажиллах хүчний оролцоо хөдөөд хотынхоос өндөр байна. Ялангуяа, хөдөөгийн эрэгтэйчүүдийн ажиллах хүчний оролцоо 61.1 хувь байгаа нь хотынхоос 2.5 пунктээр илүү байна.

Нийт хүн амд ажил эрхэлдэг хүн амын эзлэх хувь өнгөрсөн тооллогын үеийнхээс 8.3 пунктээр буурсан байхад эдийн засгийн идэвхгүй хүн амын хувийн жин 3.8 пунктээр өссөн байна. Ялангуяа 20-34 насанд эрэгтэйчүүдийнх эмэгтэйчүүдийнхээс 11.3-17.0 пунктээр их байгаа нь тухайн насны их, дээд сургуульд суралцагч эмэгтэйчүүд илүү байдагтай холбоотой.

Хүн амын ажил эрхлэлтийн байдал сүүлийн 10 жилийн хугацаанд багагүй өөрчлөгджээ. 2010 онд өрхийн үйлдвэрлэл үйлчилгээнд цалин хөлсгүй оролцогч, нийт ажиллагсдын 13.2 хувийг эзэлж байсан бол 2020 онд 2.5 хувь болтол буурсан байна. Хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчийн хувийн жин 3.7 пунктээр, цалин хөлстэй ажиллагч 8.6 пунктээр тус тус нэмэгдсэн байхад ажил олгогчийн хувийн жин 1.1 пунктээр буурсан үзүүлэлттэй байна.

Аймгийн хэмжээнд ажилгүйдлийн түвшин 2020 онд 2010 оныхоос 14.1 пунктээр буурсны дотор хотод 14.5 пунктээр, хөдөөд 13.8 пунктээр тус тус буурсан байна. Ажил эрхэлдэггүй эрэгтэйчүүдийн тоо эмэгтэйчүүдийнхээс их байгаатай холбоотойгоор ажилгүйдлийн түвшин ч мөн адил эрэгтэйчүүдийнх өндөр гарчээ.

Нийт ажилгүй иргэдийн дотор 25-49 насны 1.6 мянган (ажилгүй иргэдийн 77.3 хувь) хүн байгаа нь ид ажиллах насны хүмүүс ажилгүй байгаа нь ажлын байрны олдоц муу, цалин хөлсний хэмжээ доогуур байгаатай холбоотойгоор тайлбарлаж болох юм. Харин 15-24 насныхны хувьд нийт ажилгүйчүүдийн 6.7 хувийг эзэлж байна.

Ажиллах хүчнээс гадуурх хүн амын 10 хүн тутмын 4 нь эрэгтэйчүүд, 6 нь эмэгтэйчүүд байна. Аймгийн хэмжээнд эдийн засгийн идэвхгүй хүн ам нийтдээ 34546 байгаа нь 2010 оныхоос 20.4 хувиар, үүний дотор сургуульд суралцагчид 55.9 хувь, бусад шалтгаан 2 дахин өсжээ.

ГАДААДАД ОРШИН СУУГАА МОНГОЛ УЛСЫН ИРГЭД

Хүн ам, орон сууцны 2020 оны ээлжит тооллогын дүнгээр гадаадад оршин суугаа 2553 иргэн тоологдож, 2010 оноос 30.3 хувиар өсжээ. Гадаадад оршин суугаа иргэдийн насны бүтцийг харвал 0-14 насны хүн ам 9.7 хувь, 15-44 насныхан 75.5 хувь, 45-64 насныхан 14.3 хувь, 65, түүнээс дээш насны хүн ам 0.5 хувийг эзэлж байна. Өөрөөр хэлбэл, гадаадад удаан хугацаагаар суугаа хүн амын 10 хүн тутмын 9 нь хөдөлмөрийн насны хүн ам байна.

Зуун эмэгтэйд ногдох эрэгтэй хүн ам буюу хүйсийн харьцаа 101.3 байгаа (50.3 хувь эрэгтэй, 49.7 хувь эмэгтэйчүүд) нь гадаадад оршин суугаа эрэгтэйчүүдийн тоо эмэгтэйчүүдээсээ олон байгааг илтгэх бөгөөд хүйсийн харьцаа насны бүлэг ахих тутам буурч, 35 наснаас эхлэн огцом буурчээ. 0-29 насныхны хувьд дийлэнх нь эрэгтэйчүүд байхад хөдөлмөрийн насны болон ахмад настнуудын хувьд эмэгтэйчүүд илүү байна.

Гадаадад оршин суугаа иргэдийн тоог Сэлэнгэд байнга амьдарч байсан сумаар харвал 34.2 хувь нь Сүхбаатар сумаас, 25.9 хувь нь Мандал сумаас, 9.6 хувь нь Сайхан сумаас, 6.2 хувь нь Алтанбулаг сумаас, 24.1 хувь нь бусад сумдаас гадаад улсад оршин суухаар явжээ.

Гадаадад тоологдсон иргэдийн 65.3 хувь нь Ази, Номхон далайн бүс нутагт, 28.6 хувь нь Европ тивд суугаагаар тоологдсон байна.

Сэлэнгэ аймгийн иргэдийн оршин сууж байгаа улсыг авч үзвэл БНСУ (1186), Орос (185), Чех (161), Австрали (162), АНУ (145) улсуудад хамгийн ихээр сууж байна.

Энэ удаагийн тооллогын дүнгээр нийт иргэдийн 22.8 хувь нь сурах, 49.1 хувь нь хөдөлмөр эрхлэх (үүнээс 37.7 хувь нь хувиараа, 11.0 хувь нь хөдөлмөрийн гэрээгээр, 0.4 хувь нь албан томилолтоор ажиллах), 9.9 хувь нь гэр бүлийн шалтгаанаар оршин суух, 5.3 хувь нь суурьших, үлдсэн 12.8 хувь нь бусад зорилгоор эх орноосоо явжээ.

ӨРХИЙН СУУЦНЫ ТӨРӨЛ, НӨХЦӨЛ

Орон сууцны тооллогын дүнгээр аймгийн нийт өрхийн 22.7 хувь нь уламжлалт сууц гэрт, 75.9 хувь нь байшинд, 1.3 хувь нь бусад төрлийн сууцанд амьдарч байна. Гэрт амьдардаг өрхийн эзлэх хувь өмнөх тооллогын үеийнхээс 1.9 пунктээр буурсан бол байшинд амьдардаг өрхийнх 1.3 пунктээр нэмэгджээ.

Хотод нийт өрхийн 86.8 хувь нь байшинд, 11.9 хувь нь гэрт амьдарч байгааг өмнөх тооллогын үетэй харьцуулахад хотын байшинд амьдардаг өрхийн эзлэх хувь 0.3 пунктээр нэмэгдэж, гэрт амьдардаг өрхийн эзлэх хувь 0.8 буурчээ. Энэ нь гол төлөв аймгийн төвд хөдөөгөөс шилжин ирэгчид ихэнх тохиолдолд эхлээд гэр хороололд суурьшдагтай холбоотой. Хөдөөгийн өрхийн 28.2 хувь гэрт амьдарч байгаа нь өмнөх тооллогын үеийнхээс 8.1 пунктээр буурчээ.

Орон сууцны байшинд суудаг өрхийн тоо нийт өрхийн 20.2 хувийг эзэлж, 2010 оныхоос 2.4 пунктээр нэмэгджээ. Харин сууцны тусдаа байшинд суудаг өрхийн хувийн жин 2010 оныхоос 1.6 пунктээр буурчээ. Нийт өрхийн 2.4 хувь нь бие даасан тохилог сууцанд амьдарч байгаа бол 2000 онд уг үзүүлэлтийг тусад нь тодорхойлж байгаагүй юм. Нийт өрхийн 99.4 хувь нь хувийн (98.2 хувь нь иргэний, 1.2 хувь нь аж ахуйн нэгж, байгууллагын) өмчийн сууцанд амьдарч байгаа нь 2010 оныхоос 0.7 пунктээр нэмэгджээ.

Аймгийн хэмжээнд нийт өрхийн 9.7 хувь буюу 2812 өрх өөрийн сууцгүй байна. Үүнээс хотод 1152 өрх, хөдөөд 1660 өрх байна. Гэрт амьдардаг өрхийн 81.2 хувь нь 5 ханатай гэрт амьдарч байна.

Бие засах тодорхой цэггүй өрх нийт өрхийн 7.6 хувийг эзэлж байгаа нь улсын дунджаас 13.4 пунктээр бага гарчээ. Энэ үзүүлэлт хотод 2.9 хувь, хөдөөд 8.6 хувь байна.

Хатуу хог хаягдлаа хаях тогтсон цэггүй өрх нийт өрхийн 38.8 хувь, бохир усаа задгай асгадаг өрх 62.2 хувийг эзэлж байна. Хотод хатуу хог хаягдлаа зайлуулах тогтсон цэггүй өрх 41.8 хувь, бохир усаа задгай асгадаг өрх 62.0 хувийг эзэлж байгаа нь суурин газар оршин суугчдын орчны эрүүл ахуйн нөхцөлд сөргөөр нөлөөлөхийг анхаарч, цаашид холбогдох арга хэмжээг төлөвлөж хэрэгжүүлэх шаардлагатай.

Гэрт амьдардаг өрхийн 97.7 хувь нь баталгаатай эх үүсвэрээр ундны усаа авч байгаа нь улсын дундажтай харьцуулахад 32.1 пунктээр их байна. Харин 2.3 хувь нь баталгаагүй ундны ус хэрэглэж байгаагаас 0.7 хувь гол мөрөн, нуур, шанд, 0.2 хувь нь зөөврийн ус хэрэглэж байгаа нь гэрт амьдардаг өрхийн олонх нь хөдөө байдагтай холбоотой.

Байшинд амьдардаг өрхийн 28.2 хувь нь 21-40 метр квадрат талбайтай сууцанд амьдарч байгаа нь өмнөх тооллогынхоос 12.1 пунктээр буурчээ. Гэтэл 40-өөс дээш метр квадрат талбайтай байшинд суудаг өрхийн эзлэх хувь 65.9 болж өмнөх тооллогынхоос 21.8 пунктээр нэмэгдсэн байна. Харин 7, түүнээс ам бүлтэй өрхийн 7.4 хувь нь 40-өөс дээш метр квадрат талбайтай байранд амьдарч байгаа нь өмнөх тооллогын үеийнхээс 40.7 пунктээр буурчээ.

Халуун, хүйтэн устай сууцанд амьдардаг өрхийн эзлэх хувь 18.5 байгаа нь өмнөх тооллогоос 2.1 пунктээр өсжээ. Энэ үзүүлэлт хотод 19.5 хувь, хөдөөд 17.9 хувь байна. Байшинд амьдардаг өрхийн 70.8 хувь буюу 15596 өрх зөөврийн ус хэрэглэж байгаа нь өмнөх тооллогоос 8.5 пунктээр буурсан байна.

Байшинд амьдардаг өрхийн 16.1 хувь нь үйлчилгээний байгууллагаар хог хаягдлаа зайлуулж байна. 2010 онд байшинд амьдардаг өрхийн 14.4 хувь нь хог хаягдлаа зайлуулах тодорхой цэггүй байсан бол 2020 онд 0.4 хувь болж буурчээ.

1

БҮЛЭГ

ЭЭЛЖИТТОЛЛОГЫН ОНЦЛОГ, УДИРДЛАГА

ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ ТООЛЛОГЫН ОНЦЛОГ

Хүн ам, орон сууцны 2020 оны ээлжит тооллогыг зохион байгуулж явуулахдаа Монгол Улсын “Хүн ам, орон сууцны улсын тооллогын тухай” хуулийн 5 дугаар зүйлд заасан зарчмыг мөрдөж тооллогын үе шат бүрд мэдээллийн технологийн ололт, дэвшлийг өргөн ашигласан төдийгүй уг хуулийн 4.1.1 болон 4.1.2 заалтуудад заасан аргуудыг хослуулан явуулсан.

Нийт өрхийн 10 хувийн мэдээллийг дэлгэрэнгүй асуулгын маягтаар сонгогдсон өрх бүрд орж (уламжлалт арга), үлдсэн 90 хувийн мэдээллийг богино асуулга буюу Хүн ам, өрхийн мэдээллийн сан болон төрийн байгууллагуудын мэдээллийн санд тулгуурлан бүртгэлд суурилан цуглуулсан.

Монгол Улсад статистикийн байгууллагын үндэс суурь тавигдсан 1924 оноос хойш 1935, 1944, 1956, 1963 онуудад хүн амын тооллого хийсэн бол улс хоршооллын байгууллагын орон сууцны фондын тооллогыг 1969 онд явуулсан байдаг. Олон улсын нийтлэг аргачлалын дагуу хүн ам болон орон сууцны тооллогыг нэгтгэн 1969 оноос хойш 10 жилийн давтамжтайгаар хийх болж 1979, 1989, 2000, 2010, 2020 онуудад явуулсан бол Байшин, орон сууцны тооллогыг 2019 онд тусад нь зохион байгууллаа.

Байшин, орон сууцны тооллогоор хүн амьдран суух зориулалттай бүх байшин, орон сууцны сан хөмрөгийг бүрэн тодорхойлж, орон сууцны хийц, ашиглалт, хүчин чадал, дэд бүтцийн хүртээмжийн талаарх хаягт суурилсан дэлгэрэнгүй мэдээллийн сантай болсон. Өөрөөр хэлбэл төрийн болон төрийн бус байгууллага, үйлдвэрлэгч, бизнес эрхлэгчид, эрдэм шинжилгээ, судалгааны байгууллага, эрдэмтэн судлаачдад нэн хэрэгцээтэй олон улсын түвшинд зэрэгцүүлж харьцуулагдах зарчмыг хангасан, шаардлагад нийцсэн мэдээллийн нарийвчилсан эх үүсвэрийг шинэчлэн гаргаснаар ихээхэн онцлогтой тооллого байлаа.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТООЛЛОГЫН ТОВЫН ТУХАЙ ТОГТООЛ

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ТОГТООЛ**

2017 оны 12 сарын 08 өдөр

Дугаар 76

Төрийн ордон, Улаанбаатар хот

Тооллогын тов тогтоох тухай

Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 43 дугаар зүйлийн 43.1 дэх хэсэг, Хүн ам, орон сууцны улсын тооллогын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.2 дахь хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас **ТОГТООХ** нь:

1.Хүн ам, орон сууцны улсын ээлжит тооллогын товыг 2020 оны 01 дүгээр сарын 08-наас 09-нд шилжих шөнийн "00" /тэг тэг/ цагаар тогтоосугай.

М.ЭНХБОЛД

АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН ТООЛЛОГЫН АЙМГИЙН КОМИСС
БАЙГУУЛАХ ТУХАЙ ЗАХИРАМЖ

СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН
ЗАХИРАМЖ

2018 оны 10 сарын 04 өдөр

Дугаар А/371

Сүхбаатар сум

Г Хүн ам, орон сууцны тооллогын комисс
байгуулах тухай

Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.2, Хүн ам, орон сууцны улсын тооллогын тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.2.3 дахь хэсэг, Улсын Их Хурлын 2017 оны 12 дугаар сарын 08-ны өдрийн "Улсын комисс байгуулах тухай" 76 дугаар тогтоол, Хүн ам, орон сууцны тооллогын улсын комиссын 2018 оны 02 дугаар сарын 22-ны өдрийн "Аймаг, нийслэлийн тооллогын комиссын бүрэлдэхүүнийг томилох тухай" 02 дугаар тогтоолыг тус тус үндэслэн ЗАХИРАМЖЛАХ нь:

1. Хүн ам, орон сууцны 2020 оны ээлжит тооллогыг зохион байгуулж явуулах аймгийн тооллогын комиссыг дараах бүрэлдэхүүнтэйгээр байгуулсугай:

Комиссын дарга:

-Аймгийн Засаг дарга

Комиссын орлогч дарга:

-Аймгийн Хөгжлийн бодлого хариуцсан Засаг даргын орлогч

-Статистикийн хэлтсийн дарга

Гишүүд:

-Аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Нарийн бичгийн дарга

-Аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын дарга

-Аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын Санхүү, төрийн сангийн хэлтсийн дарга

-Аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын Нийгмийн бодлогын хэлтсийн дарга

-Аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын Хөрөнгө оруулалт, хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн хэлтсийн дарга

-Аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын Цэргийн штабын дарга

-Аймгийн Авто тээврийн үндэсний төвийн дарга

-Аймгийн Авто тээврийн үндэсний төвийн дарга

-Аймгийн Авто тээврийн үндэсний төвийн дарга

-Аймгийн Авто тээврийн үндэсний төвийн дарга

-Аймгийн Авто тээврийн үндэсний төвийн дарга

-Аймгийн Авто тээврийн үндэсний төвийн дарга

-Аймгийн Авто тээврийн үндэсний төвийн дарга

-Аймгийн Авто тээврийн үндэсний төвийн дарга

-Аймгийн Авто тээврийн үндэсний төвийн дарга

-Аймгийн Авто тээврийн үндэсний төвийн дарга

-Аймгийн Авто тээврийн үндэсний төвийн дарга

-Аймгийн Авто тээврийн үндэсний төвийн дарга

-Аймгийн Авто тээврийн үндэсний төвийн дарга

-Аймгийн Авто тээврийн үндэсний төвийн дарга

-Аймгийн Авто тээврийн үндэсний төвийн дарга

-Аймгийн Авто тээврийн үндэсний төвийн дарга

-Аймгийн Авто тээврийн үндэсний төвийн дарга

-Аймгийн Авто тээврийн үндэсний төвийн дарга

-Аймгийн Авто тээврийн үндэсний төвийн дарга

-Аймгийн Авто тээврийн үндэсний төвийн дарга

-Аймгийн Авто тээврийн үндэсний төвийн дарга

-Аймгийн Авто тээврийн үндэсний төвийн дарга

-Аймгийн Авто тээврийн үндэсний төвийн дарга

-Аймгийн Авто тээврийн үндэсний төвийн дарга

- Аймгийн Боловсрол, соёл, урлагийн газрын дарга
- Аймгийн Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газрын дарга
- Аймгийн Онцгой байдлын газрын дарга
- Аймгийн Улсын бүртгэлийн хэлтсийн дарга
- Аймгийн Хөдөлмөр, халамж үйлчилгээний газрын дарга
- Аймгийн Цагдаагийн газрын дарга
- Аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газрын дарга
- Аймгийн Эрүүл мэндийн газрын дарга
- Аймгийн Гаалийн газрын дарга
- Аймгийн Гадаадын иргэн, харъяатын газрын хойд бүс дэх газрын дарга
- Аймгийн Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх албаны дарга
- Аймгийн Биеийн тамир, спортын газрын дарга
- Аймгийн Ус цаг, уур орчны шинжилгээний төвийн дарга
- Аймгийн Нийгмийн даатгалын хэлтсийн дарга
- Сүхбаатар сумын Засаг дарга

Нарийн бичгийн дарга:

- Статистикийн хэлтсийн ахлах мэргэжилтэн

2.Хүн ам, орон сууцны 2020 оны ээлжит тооллогыг мэргэжил арга зүйн нэгдсэн удирдлагаар хангах, ажлын явц байдалд хяналт тавьж ажиллахыг Статистикийн хэлтсийн дарга /Д.Гүндэгмаа/-д үүрэг болгосугай.

ЗАСАГ ДАРГА

Ш.ОРГИЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ ТООЛЛОГЫН УЛСЫН КОМИССЫН
“ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ УЛСЫН ЭЭЛЖИТ ТООЛЛОГЫН ДҮНГ НИЙТЭД
ЗАРЛАХ ТУХАЙ ТОГТООЛ”

МОНГОЛ УЛСЫН
ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ
ТООЛЛОГЫН УЛСЫН КОМИССЫН
ТОГТООЛ

2020 оны 06 сарын 12 өдөр

Дугаар 01

Улаанбаатар хот

Хүн ам, орон сууцны 2020 оны улсын ээлжит
тооллогын дүнг нийтэд зарлах тухай

Хүн ам, орон сууцны улсын тооллогын тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн
13.6.7 дахь хэсэгт заасныг үндэслэн ТОГТООХ нь:

1. Монгол Улсын Их Хурлын 2017 оны 12 дугаар сарын 08-ны өдрийн 76 тоот
тогтоолоор баталсан товын хугацаанд Монгол Улсын хүн ам 3 296 866, өрхийн тоо
897 427 болсныг зарласугай.

2. Хүн ам, орон сууцны 2020 оны ээлжит тооллогын дүнг нийтийн хүртээл
болгож, энэ тооллогын мэдээлэлтэй уялдуулан хөгжлийн бодлогын холбогдох суурь
болон шалгуур үзүүлэлтүүдийг шинэчлэн тооцохыг Монгол Улсын Засгийн газрын
гишүүдэд даалгасугай.

3. Энэ тогтоолын хэрэгжилтэд хяналт тавьж, мэргэжил, арга зүйгээр хангаж
ажиллахыг Улсын комиссын орлогч дарга /Л.Оюун-Эрдэнэ, А.Ариунзаяа/ нарт
даалгасугай.

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД

У.ХҮРЭЛСҮХ

АЙМГИЙН КОМИССЫН БҮРЭЛДЭХҮҮН

КОМИССЫН ДАРГА

Ш.ОРГИЛ
Сэлэнгэ аймгийн Засаг дарга

КОМИССЫН ОРЛОГЧ ДАРГА НАР

Ж.САЙНЦОГ
Сэлэнгэ аймгийн Засаг даргын орлогч

Д.ГҮНДЭГМАА
Сэлэнгэ аймгийн Статистикийн хэлтсийн дарга

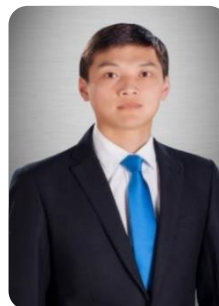
КОМИССЫН ГИШҮҮД

Э.ОЮУНБОЛД
Аймгийн ИТХ-ын Нарийн бичгийн дарга

Ө.СУВДАА
Аймгийн ЗДТГ-ын дарга

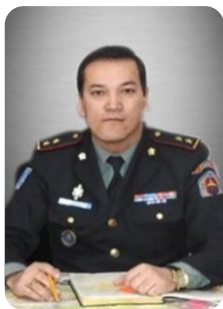
О.МӨНХБАЯР
Аймгийн ЗДТГ-ын СТСХ-ийн дарга

Б.ЭНХБАТ
Аймгийн ЗДТГ-ын НБХ-ийн дарга

А.ЭРДЭНЭГЭРЭЛ
Аймгийн ЗДТГ-ын
ХОХБТХ-ийн дарга

Б.ЭНХБОЛД
Аймгийн ЗДТГ-ын
Цэргийн штабын
дарга

Ж.БАТЦОГТ
Аймгийн Автотээврийн
үндэсний төвийн
дарга

Б.ЖАРГАЛСАЙХАН
Аймгийн БСУГ-ын
дарга

Б.САРУУЛТӨГС
Аймгийн ГХБХБГ-ын
дарга

Г.БААТАР
Аймгийн Онцгой
байдлын газрын
дарга

Б.САРАНЧИМЭГ
Аймгийн Улсын
бүртгэлийн
хэлтсийн дарга

Л.ЗОРИГБААТАР
Аймгийн ХХҮГ-ын
дарга

А.ЭНХБАТ
Аймгийн Цагдаагийн
газрын дарга

З.ТҮВШИНТӨГС
Аймгийн БОАЖГ-ын
дарга

Ж.ОД
Аймгийн Эрүүл
мэндийн газрын
дарга

М.ДАМДИНХОРОЛ
Сэлэнгэ аймаг дахь
Гаалийн газрын
дарга

Б.МӨНХБАТ
Аймгмйн ГИХГ-ын
хойд бүс дэх газрын
дарга

Б.МӨНХЗУЛ
Аймгийн ШШГА-ны
дарга

У.БАТМӨНХ
Аймгийн БТСГ-ын
дарга

М.РЭГЗЭДМАА
Аймгийн
УЦУОШТ-ийн дарга

Ж.ОТГОНЖАРГАЛ
Аймгийн Нийгмийн
даатгалын хэлтсийн
дарга

Т.ГАНТУЛГА
Сүхбаатар сумын
Засаг дарга

Ч.ЦЭНД-АЮУШ
Аймгийн ХАОСТ-ын
комиссын нарийн
бичгийн дарга

АЙМГИЙН ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ ТООЛЛОГЫН ТҮР ТОВЧООНЫ
БҮРЭЛДЭХҮҮН

Түр товчооны дарга:

Д.Гүндэгмаа   Статистикийн хэлтсийн дарга

Түр товчооны орлогч дарга:

Ч.Цэнд-Аюуш   Статистикийн хэлтсийн ахлах мэргэжилтэн

Түр товчооны гишүүд:

Х.Батбаатар   Статистикийн хэлтсийн мэргэжилтэн

Б.Хулан   Статистикийн хэлтсийн мэргэжилтэн

Л.Мөнхсолонго   Статистикийн хэлтсийн мэргэжилтэн

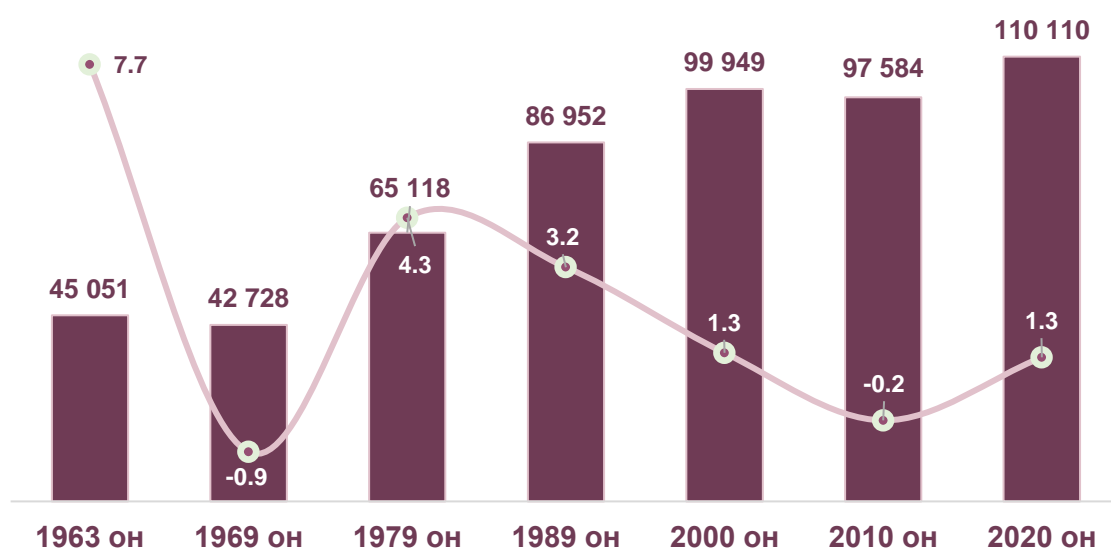
Б.Энх-Учрал   Статистикийн хэлтсийн зохион байгуулагч

Н.Оюунаа   Статистикийн хэлтсийн тооллогын гэрээт ажилтан

ЗУРАГ 1. ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ ТООЛЛОГЫН УДИРДЛАГА,
ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН БҮТЭЦ

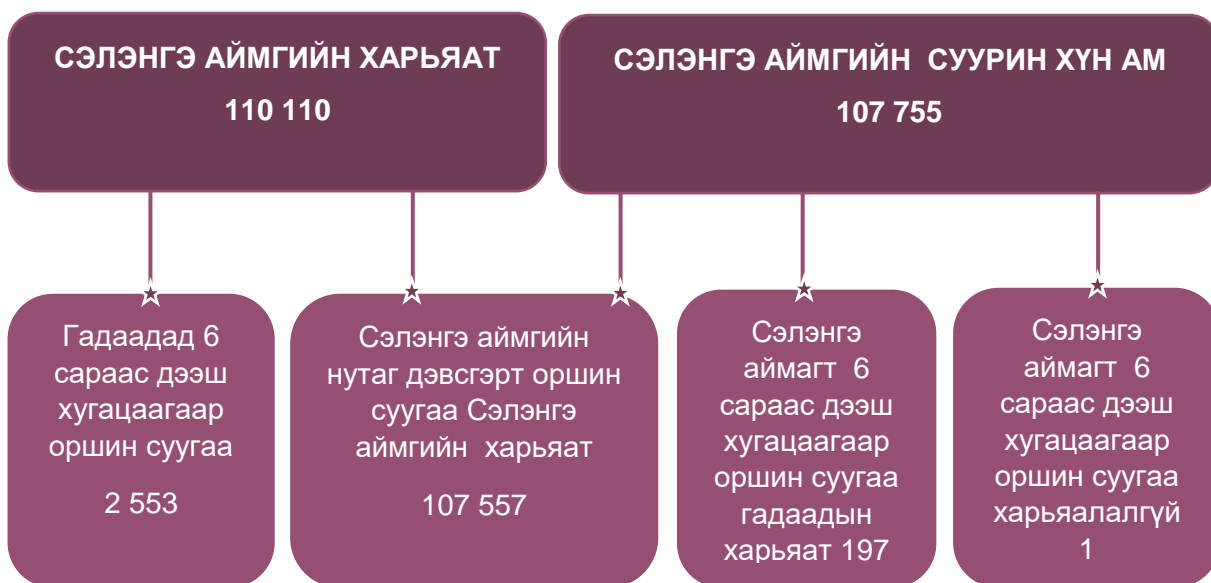
ХҮН АМЫН ТОО, ӨСӨЛТ, НАС, ХҮЙСИЙН БҮТЭЦ

ХҮН АМЫН ТОО, НАС ХҮЙСИЙН ХАРЬЦАА

Сэлэнгэ аймгийн хүн амын тоо 2020 оны 1 дүгээр сарын 01-ний байдлаар 110110 болов. Гадаадад 6, түүнээс дээш сарын хугацаагаар оршин суугаа 2553 хүн, тус аймгийн нутаг дэвсгэрт 6, түүнээс дээш сарын хугацаагаар оршин суугаа гадаадын харьяат иргэд 197 байна.

ЗУРАГ 2.1. ХҮН АМЫН ТОО, 2020 ОН

Хүн амын 50.7 хувь нь эрэгтэйчүүд, 49.3 хувь нь эмэгтэйчүүд байна. 2010 оны тооллогоор хүн амын тоо 97584 байсан бол 10 жилийн хугацаанд 12526 хүнээр буюу 12.8 хувиар өссөн байна.

ХҮСНЭГТ 2.1. ХҮН АМЫН ТОО, ТООЛЛОГО ЯВАГДСАН ОНООР, ХҮЙСЭЭР

Тооллого явагдсан он	Хүн амын тоо			Хүйсийн харьцаа
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	
1956	26 749	15 125	11 624	130.1
1963	45 051	24 460	20 591	118.8
1969	42 728	22 164	20 564	107.8
1979	65 118	33 838	31 280	108.2
1989	86 952	44 462	42 490	104.6
2000	99 949	51 067	48 882	104.5
2010	97 584	49 624	47 960	103.5
2020	110 110	55 857	54 253	103.0

Сэлэнгэ аймгийн хүн амын хүйсийн харьцаа (100 эмэгтэйд ногдох эрэгтэй) 2020 оны тооллогоор 103.0 болсон байна. Энэ нь 2010 оныхоос 0.5 пунктээр буурчээ. Хүйсийн харьцаа 1979 оноос хойш буурч байгаа нь эмэгтэйчүүдийн дундаж наслалт эрэгтэйчүүдийнхээс илүү байгаатай холбоотой бөгөөд

дундаж наслалтын зөрүү холдож байгааг харуулж байна. Улсын дундажтай харьцуулбал 6.4 пунктээр илүү ажээ.

ХҮН АМЫН ӨСӨЛТ

Сэлэнгэ аймаг, Монгол Улсын хүн амын 3.3 хувийг эзэлж, хүн амын тоогоор Хөвсгөл, Өвөрхангай аймгийн дараа орж байна. 2010-2020 оны тооллогын хугацаанд хүн амын жилийн дундаж өсөлт 1.28 болсон нь Сэлэнгэ аймгийн дэд бүтцийг дагаж хүн ам өсөх хандлагатай болсныг харуулж байна.

Тооллого хоорондын хүн амын өсөлт нь тухайн үеийн улс төр, нийгэм, эдийн засаг, хүн ам зүйн хөгжлөөс ихээхэн хамаардаг. 1956 оноос 1989 он хүртэл жилд дунджаар 4.0 хувиар өссөн байна (Зураг 2.2). Энэ нь ард түмний аж амьдрал үүний дотор, хүн амын эрүүл мэндийн түвшин дээшилж, төрөлт нэмэгдэхийн зэрэгцээгээр нас баралт буурч, гадаад шилжих хөдөлгөөн бараг байхгүй байсантай холбоотой. Харин 1989-2000 оны тооллого хоорондын хүн амын жилийн дундаж өсөлт 1.27 хувь болсон нь өмнөх 10 жилийнхээс 1.9 пунктээр буурчээ. Энэ хугацаанд хүн амын өсөлтөд нөлөөлсөн гол хүчин зүйл нь гадаад шилжих хөдөлгөөн байлаа. 1989-1990 онд Сэлэнгэ аймагт ажиллаж, амьдарч байсан хуучин Зөвлөлт Холбоот Улсын иргэд нутаг буцаж, залуучууд гадаадад хөдөлмөр эрхэлж, суралцах болсноос шалтгаалсан юм. 2000-2010 оны тооллого хоорондын өсөлтөд хүн амын цэвэр өсөлтөөс илүү шилжих хөдөлгөөн голлон нөлөөлжээ.

ЗУРАГ 2.2. ХҮН АМЫН 1959-2020 ОНЫ ТООЛЛОГО ХООРОНДЫН ЖИЛИЙН ДУНДАЖ ӨСӨЛТ, ХУВИАР

Харин 2010-2020 оны тооллого хоорондын жилийн дундаж өсөлт өмнөх 11 жилийнхээс өссөн нь хүн амын ердийн өсөлт нэмэгдэж байгаатай холбоотой юм.

ХҮСНЭГТ 2.2. ХҮН АМЫН ЕРДИЙН ХӨДӨЛГӨӨНИЙ ҮЗҮҮЛЭЛТ, 2010-2020 ОН

Он	Ерөнхий коэффициент		
	Төрөлт	Нас баралт	Цэвэр өсөлт
2010	22.4	6.6	15.8
2011	25.5	6.7	18.8
2012	23.0	4.5	18.5
2013	18.7	6.4	12.4
2014	26.1	4.6	21.5
2015	18.6	6.4	12.3
2016	22.3	6.4	16.0
2017	21.8	5.5	16.2
2018	23.1	6.4	16.7
2019	15.6	4.8	10.8
2020	16.5	4.6	11.9

Төр засгаас хэрэгжүүлсэн нийгмийн халамжийн арга хэмжээний дүнд 2010-2012, 2014, 2016-2018 онуудад буюу өөрөөр хэлбэл тооллогын завсрын 10 жилийн 7 жилд нь төрөлт өмнөх жилүүдийнхээс нэлээд нэмэгдэж, хүн амын өсөлтөд эерэг нөлөөлсөн юм.

ХҮСНЭГТ 2.3. СУМЫН ХҮН АМЫН ӨСӨЛТ, ХУВИАР, 2000-2020 ОН

Сумын нэр	2000/1989 (%)	2010/2000 (%)	2020/2010 (%)	Жилийн дундаж өсөлт (%)		
				1989-2000	2000-2010	2010-2020
БҮГД	114.9	97.6	112.8	1.2	-0.2	1.3
Сүхбаатар	110.5	88.0	114.7	0.9	-1.1	1.5
Алтанбулаг	93.3	125.8	108.2	-0.6	2.4	0.8
Баруунбүрэн	118.2	93.4	112.7	1.5	-0.6	1.3
Баянгол	107.6	94.4	109.4	0.7	-0.5	0.9
Ерөө	92.9	105.3	106.7	-0.7	0.5	0.7
Жавхлант	122.0	102.3	109.0	1.8	0.2	0.9
Зүүнбүрэн	106.8	94.6	118.8	0.6	-0.5	1.9
Мандал	117.7	103.3	109.1	1.5	0.3	0.9
Орхон	106.6	73.4	110.7	0.6	-2.4	1.1
Орхонтуул	106.1	95.8	104.2	0.5	-0.4	0.4
Сайхан	378.9	90.6	117.5	12.9	-0.9	1.8
Сант	65.5	89.4	114.1	-3.8	-1.0	1.4
Түшиг	118.0	80.4	120.2	1.5	-1.8	2.0
Хүдэр	92.7	114.9	130.9	-0.7	1.4	3.1
Хушаат	139.1	127.7	115.1	3.0	2.5	1.5
Цагааннуур	148.4	95.0	128.8	3.7	-0.5	2.9
Шаамар	83.5	78.9	105.3	-1.6	-1.9	0.5

Сумдын хүн амын тооллого хоорондын жилийн дундаж өсөлтийн дүр төрх өмнөх тооллогуудын хувьд / 1989, 2000, 2010 он/ өсөлт, бууралттай гарч байсан бол 2020 оны тооллогоор бүх сумдын хувьд өсөлттэй гарч байна. Тэр дундаа Түшиг, Хүдэр, Цагааннуур сумын хувьд 2.0-3.1 хувийн өсөлттэй гарчээ.

ХҮН АМЫН НАС ХҮЙСИЙН БҮТЭЦ

Хүн амын тоонд 0-14 насны хүүхэд 30.4, 15-59 насны хүн 61.8, 60-аас дээш насны хүн 7.8 хувийг эзэлж байна. Хүн амын 50.7 хувь нь эрэгтэйчүүд, 49.3 хувь нь эмэгтэйчүүд байна.

ХҮСНЭГТ 2.4. ХҮН АМЫН ТОО, НАСНЫ БҮЛЭГ, ХҮЙС, ХҮЙСИЙН ХАРЬЦААГААР, 2010, 2020 ОН

Насны бүлэг	2010		2020		Хүйсийн харьцаа ¹	
	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Эрэгтэй	Эмэгтэй	2010	2020
БҮГД	100.0	100.0	100.0	100.0	103.6	103.1
0-4	11.1	11.0	11.1	11.0	105.0	104.2
5-9	8.6	8.5	10.8	10.6	104.3	105.9
10-14	9.5	9.8	8.7	8.7	100.9	103.2
15-19	8.9	7.9	7.4	7.3	117.6	103.4
20-24	9.6	8.2	7.7	7.2	121.6	110.1
25-29	9.1	8.7	8.2	7.1	108.8	119.3
30-34	8.6	8.1	8.4	7.5	108.9	115.1
35-39	7.8	8.1	7.4	6.9	100.9	110.4
40-44	7.2	7.8	7.0	6.5	95.0	110.1
45-49	6.6	6.9	6.4	6.6	99.8	100.5
50-54	4.9	5.6	5.4	6.2	91.1	89.9
55-59	3.1	3.2	4.8	5.4	98.5	91.9
60-64	1.9	2.2	3.1	3.8	89.8	83.1
65-69	1.3	1.6	1.7	2.2	85.5	83.6
70+	1.8	2.6	1.9	3.0	73.4	64.8

¹ 100 эмэгтэйд ногдох эрэгтэйчүүдийн тоо

Сэлэнгэ аймгийн хүн амын хүйсийн харьцаа 103.1 байгаа нь өмнөх тооллогын үеийнхээс 0.5 пунктээр буурсан бол улсын дунджаас 6.5 пунктээр илүү байна. Хүйсийн харьцаа насны бүлэг ахих тутам буурч байна. Монгол Улсын олон жилийн судалгаанаас үзэхэд төрөх үеийн хүйсийн харьцаа дунджаар 103-104 хооронд байдаг зүй тогтолтой. Амьдралын эхний жилүүдэд эрэгтэй хүүхдийн нас баралт илүү байж, цаашдаа хүйсийн харьцаа тэнцвэржиж байснаа нас ахих тутам буурдаг ажээ. Хүйсийн харьцаа насны бүлэг ахих тутамд буурч байгаа нь эрэгтэйчүүдийн нас баралт эмэгтэйчүүдийнхээс харьцангуй их байдагтай холбоотой бөгөөд үүнийг ахимаг насны бүлэгт, жишээлбэл 70, түүнээс дээш насанд хүйсийн харьцаа 64.8 түүнээс бага болж огцом буурч байгаагаас харж болно. Насны бүлэг дэх хүйсийн харьцаа төрөх үеийн хүйсийн харьцаа, нас баралтаас гадна хүйсийн ялгаатай шилжилт хөдөлгөөнөөс шалтгаалдаг.

Хүн амын хүйсийн харьцааг сумаар авч үзвэл нэлээд ялгаатай тал ажиглагдаж байна. Алтанбулаг, Баруунбүрэн, Жавхлант, Мандал, Орхон, Орхонтуул, Сайхан, Түшиг сумын хүн амын хүйсийн харьцаа өмнөх тооллогын үеийнхээс нэмэгдсэн нь газар тариалан, үйлдвэрлэл эрчимжиж эхэлсэнтэй холбоотойгоор шилжих хөдөлгөөн ихэссэнээс шалтгаалжээ. Харин Сүхбаатар, Баянгол, Ерөө, Зүүнбүрэн, Сант, Хүдэр, Хушаат, Цагааннуур, Шаамар сумын хувьд өмнөх тооллогын үеийнхээс 0.2-12.4 пунктээр буурчээ.

Хүйсийн харьцаа Сайхан, Цагааннуур, Шаамар, Сүхбаатар, Зүүнбүрэн суманд улсын дундажтай харьцуулахад 0.5-7.2 пунктээр доогуур, бусад сумын хувьд 0.7-17.3 пунктээр илүү байна.

ХҮСНЭГТ 2.5. ХҮН АМЫН ХҮЙСИЙН ХАРЬЦАА, СУМААР, 2010, 2020 ОН

Сумын нэр	2010			2020		
	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Хүйсийн харьцаа	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Хүйсийн харьцаа
БҮГД	48 756	47 048	103.5	54 706	53 049	103.1
Сүхбаатар	9 657	10 035	96.2	11 061	11 517	96.0
Алтанбулаг	2 225	2 164	102.8	2 411	2 339	103.1
Баруунбүрэн	1 426	1 319	108.1	1 609	1 485	108.4
Баянгол	2 677	2 410	111.1	2 884	2 683	107.5
Ерөө	3 474	2 928	118.6	3 520	3 314	106.2
Жавхлант	938	870	107.8	1 076	894	120.4
Зүүнбүрэн	1 173	1 199	97.8	1 380	1 439	95.9
Мандал	12 458	12 294	101.3	13 755	13 256	103.8
Орхон	1 086	983	110.5	1 218	1 072	113.6
Орхонтуул	1 909	1 692	112.8	2 000	1 754	114.0
Сайхан	3 939	3 976	99.1	4 711	4 591	102.6
Сант	986	858	114.9	1 093	1 011	108.1
Түшиг	776	751	103.3	937	898	104.3
Хүдэр	1 085	982	110.5	1 410	1 296	108.8
Хушаат	967	829	116.6	1 088	979	111.1
Цагааннуур	2 017	1 929	104.6	2 558	2 523	101.4
Шаамар	1 963	1 829	107.3	1 995	1 998	99.8

2020 онд хотын хүн амын хүйсийн харьцаа 100.4 болж 2010 оноос 1.6 пунктээр нэмэгдэж, хөдөөгийн хүйсийн харьцаа 104.6 болж 3.9 пунктээр буурчээ. Хөдөөгийн хүн амын хүйсийн харьцаа аймгийн дунджаас өндөр байгаа нь төв, суурин газар руу эмэгтэйчүүд эрэгтэйчүүдээс илүү шилжиж байгаатай холбоотой юм.

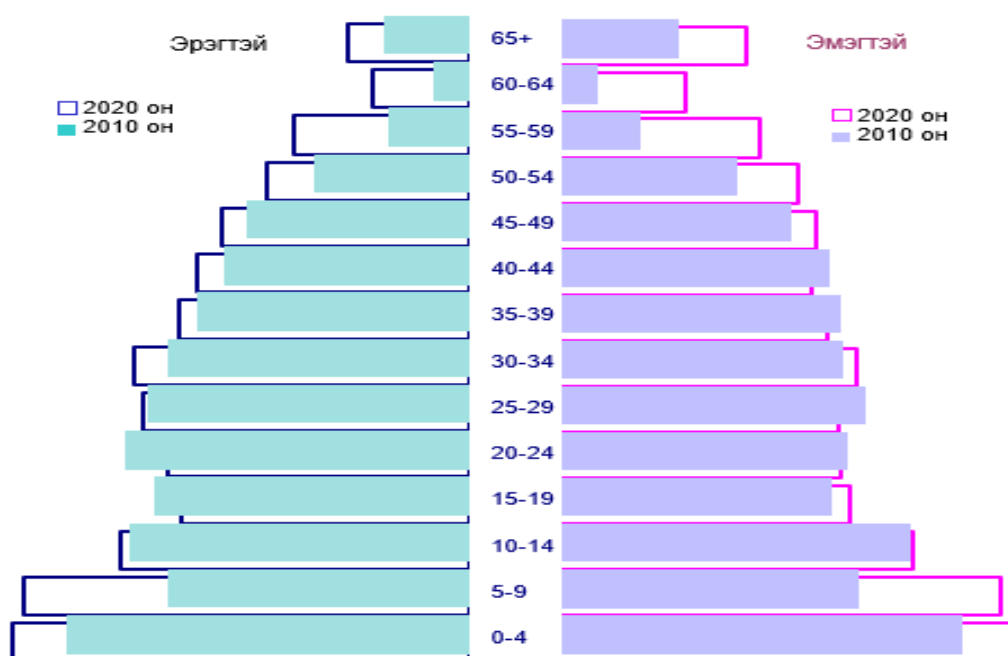
НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 2.6. ХОТ, ХӨДӨӨГИЙН ХҮН АМЫН ТОО, ХҮЙСЭЭР, ХҮЙСИЙН ХАРЬЦАА, 2010, 2020 ОН

Байршил	2010			2020		
	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Хүйсийн харьцаа	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Хүйсийн харьцаа
БҮГД	48 756	47 048	103.6	54 706	53 049	103.1
Хот	23 365	23 643	98.8	18 642	18 575	100.4
Хөдөө	25 391	23 405	108.5	36 064	34 474	104.6

Нас, хүйсийн бүтцийг харуулах өөр нэг гол үзүүлэлт бол хүн амын нас, хүйсийн суварга билээ.

ЗУРАГ 2.3. ХҮН АМЫН НАС, ХҮЙСИЙН СУВАРГА, 2010, 2020 ОН

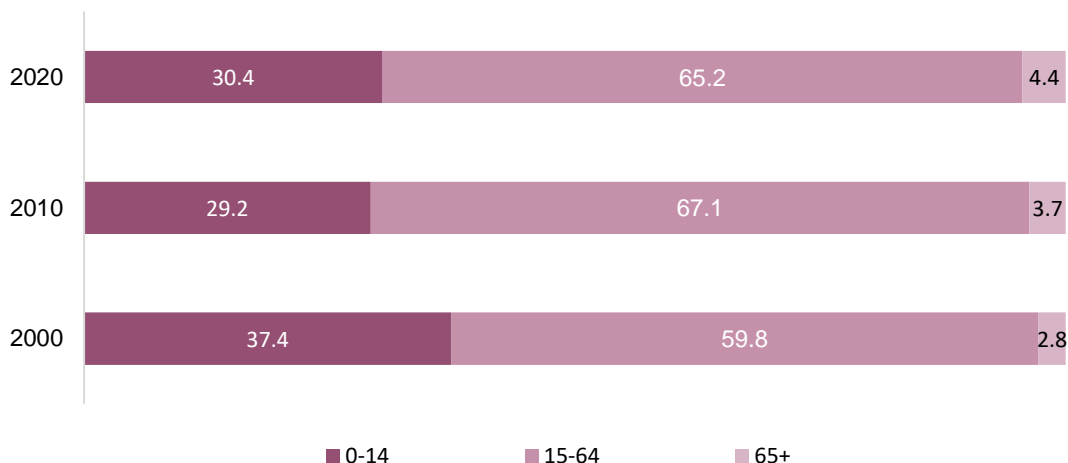

Хүн амын ердийн хөдөлгөөний өөрчлөлтөөс шалтгаалан 20-иос доош насанд суваргын хэлбэр нэлээд өөрчлөгдсөн байна. Тухайлбал, 2010 оны суваргын суурь нэлээд өргөссөн нь 2001-2005 онуудад төрөлт буурсантай холбоотой бол 2020 оны суварга 5-9 насанд нарийссан байна. Төрөлтийн ерөнхий коэффициент 2010 онд 22.4, 2011 онд 25.5, 2014 онд 26.1 болж өсөлттэй гарч байна.

Зургаас харахад манай аймгийн хөдөлмөрийн насны хүн ам, тэр дундаа 25-59 насны хүн ам 2000, 2010 оны тооллогоос нэлээд өссөн байна. Суваргын хэлбэр 30-аас дээш насанд аажмаар нарийсаж байгаа нь 1990-ээд оноос өмнө төрөлт тогтмол өндөр байж, насны бүлэг ахих тусам нас баралтын нөлөөгөөр тухайн насны хүн амын тоо буурч байгаагаар тайлбарлагдана. Сэлэнгэ аймгийн хүн ам 2010 онд ерөнхийдөө идэрших хандлагатай байсан нь дээрх зургаас харагдаж байгаа боловч 2020 онд залуу насны бүтэцтэй болжээ.

Сэлэнгэ аймгийн хүн ам нь насны бүтцийн хувьд залуужиж байгаа нь доорх зургаас харагдаж байна. Нийт хүн амд 0-14 насны хүүхдийн эзлэх хувийн жин 2010 оны тооллогоос 1.2 пунктээр нэмэгдсэн байна.

ЗУРАГ 2.4. ХҮН АМЫН НАСНЫ БҮТЭЦ, ХУВИАР, 2000, 2010, 2020 ОН

Хүн амын насны бүтцийн хувьд таллан хувааж байгаа тэр зааг насыг голч нас гэсэн ойлголтоор илэрхийлдэг. 2020 оны голч нас нь Сэлэнгэ аймгийн хувьд 28.3 байгаа нь хүн амын тэн хагас нь 28.3-аас доош, үлдсэн 50 хувь нь түүнээс дээш насныхан байна гэсэн үг юм. Энэ үзүүлэлтээрээ Сэлэнгэ аймаг улсын дунджаас 0.4 пунктээр дээгүүр байна. Голч нас 2000 оноос хойш тогтвортой нэмэгдэж байгаа нь төрөлтийн бууралттай холбоотой. Хүн амын насны бүтцийн өөрчлөлтийг илүү харуулж чадах, эдийн засгийн ач холбогдолтой үзүүлэлт бол хүн ам зүйн ачаалал юм. Хөдөлмөрийн насны 100 хүнд ногдох хүүхэд, хөгшдийн харьцааг хүн ам зүйн ачаалал гэнэ. Хүн ам зүйн ачаалал буюу хөдөлмөрийн насны 100 хүнд ногдох хүүхэд, өндөр настны тоо нь хүн амын нийгэм, эдийн засгийн чухал үзүүлэлтийн нэг юм. Хүн ам зүйн ачаалал нь 2000 онд 67.2 хувь, 2010 онд 49.0 хувь болж тооллогоос тооллогын хооронд буурч байсан бол 2020 онд 53.4 хувьд хүрч өсжээ. Энэ үзүүлэлтийг улсын дундажтай харьцуулбал 1.9 пунктээр бага байна.

ХҮСНЭГТ 2.7. ХҮН АМЫН НАСНЫ БҮТЦИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ, 2000, 2010, 2020 ОН

Үзүүлэлт	2000	2010	2020
Голч нас /жилээр/	21.2	26.9	28.3
Хүн ам зүйн ачаалал /хувиар/	67.2	49.0	53.4
Үүнээс:			
Хүүхэд	62.6	43.5	48.2
Хөгшид	4.6	5.4	10.2
Хөгшрөлтийн индекс	7.4	12.5	14.1

Сэлэнгэ аймгийн хүн амын зүйн ачаалал 2010 онд 2000 оныхоос 18.2 пунктээр буурсан бол 2020 онд 2010 оныхоос 4.4 пунктээр өссөн үзүүлэлттэй байна.

УЛСЫН ХАРЬЯАЛАЛ, ҮНДЭС, УГСАА, ШАШИН

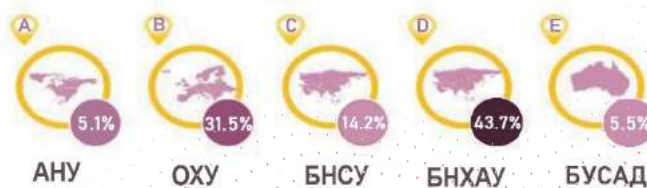
СЭЛЭНГЭ АЙМАГТ СУУГАА СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН ХАРЬЯАТ

107 557

СЭЛЭНГЭ АЙМАГТ СУУГАА ГАДААДЫН
ХАРЬЯАТ

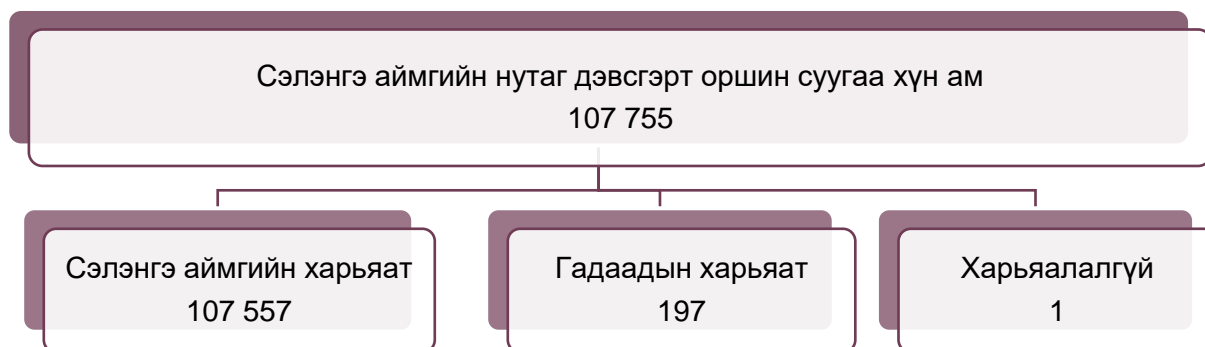
197

ХҮН АМЫН ИРГЭНИЙ ХАРЬЯАЛАЛ

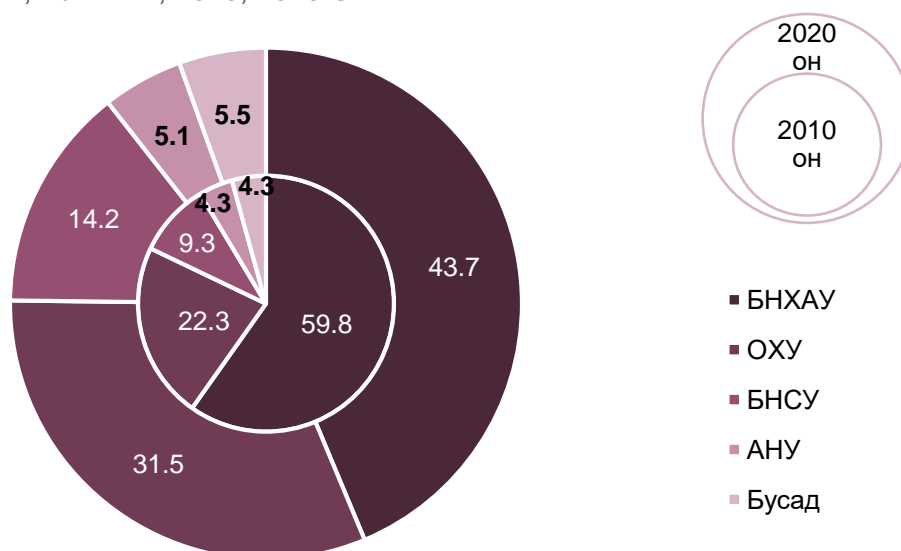
Сэлэнгэ аймгийн нутаг дэвсгэрт оршин суугаа хүн амын 99.8 хувь нь Монгол Улсын харьяат, 0.2 хувь нь гадаадын харьяат иргэн байна.

ЗУРАГ 3.1. ХҮН АМЫН ТОО, ИРГЭНИЙ ХАРЬЯАЛЛААР, 2020 ОН

Сэлэнгэ аймагт 6, түүнээс дээш сарын хугацаагаар оршин сууж байгаа гадаадын харьяат иргэдийн тоо 2010 оныхоос 126 иргэнээр буурчээ. Гадаадын харьяат иргэдийн дотор Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын иргэн 86 буюу 43.7 хувийг, Оросын Холбооны Улсын иргэн 62 буюу 31.5 хувь, Бүгд Найрамдах Ардчилсан Солонгос Ард Улсын иргэн 28 буюу 14.2 хувь, Америкийн Нэгдсэн Улсын иргэн 10 буюу 5.1 хувийг, бусад орны иргэд 5.5 хувийг эзэлж байна.

ЗУРАГ 3.2. СЭЛЭНГЭ АЙМАГТ ОРШИН СУУГАА ГАДААДЫН ХАРЬЯАТ ИРГЭД, УЛСААР, ХУВИАР, 2010, 2020 ОН

Өмнөх тооллоготой харьцуулахад БНХАУ-ын иргэдийн эзлэх хувь 16.1 пунктээр буурч, ОХУ-ын иргэд 9.2 пунктээр нэмэгджээ. Сэлэнгэ аймгийн Сүхбаатар, Баянгол, Ерөө, Мандал, Сайхан сумдад гадаадын харьяат иргэдийн 92.4 хувь нь оршин сууж байна.

Насны бүтцийг авч үзвэл 9.7 хувийг 0-14 насны, 17.3 хувийг 15-24 насны, 21.3 хувийг 25-34 насны, 14.2 хувийг 35-44 насны, 18.2 хувийг 45-54 насны иргэд, 19.3 хувийг 55-аас дээш насны иргэд эзэлж байна.

Гадаадын харьяат иргэдийн 68.0 хувийг эрэгтэйчүүд, 32.0 хувийг эмэгтэйчүүд эзэлжээ. Эндээс гадаадын харьяат иргэдийн дийлэнх нь хөдөлмөрийн насны эрэгтэйчүүд байгааг харуулж байна.

ХҮСНЭГТ 3.1. СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН ХҮН АМ, ГАДААДЫН ХАРЬЯАТ ИРГЭДИЙН НАС, ХҮЙСИЙН БҮТЭЦ, ХУВИАР 2020 ОН

Насны бүлэг	Хүн амын насны бүтэц	Гадаадын харьяат иргэд			Хүйсийн харьцаа
		Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	
БҮГД	100.0	100.0	100.0	100.0	212.7
0-14	30.4	9.7	6.7	15.9	90.0
15-24	14.8	17.3	16.4	19.1	183.3
25-34	15.6	21.3	25.4	12.7	425.0
35-44	13.9	14.2	17.2	7.9	460.0
45-54	12.4	18.2	18.0	19.0	200.0
55+	12.9	19.3	16.3	25.4	137.5

ХҮН АМЫН ҮНДЭС УГСАА

Сэлэнгэ аймгийн хүн амын 85.4 хувийг халхчууд эзэлж байгаа нь өмнөх тооллогоос 2.6 пунктээр өсжээ. Баяд, дөрвөд, урианхай, тува, захчин, дархад, торгуудын эзлэх хувь 0.1-0.6 пунктээр буурчээ.

ХҮСНЭГТ 3.2. СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН ХАРЬЯАТ ИРГЭДИЙН ТОО, ҮНДЭС УГСАА, ХУВИАР, 2010, 2020 ОН

Үндэс угсаа	2010		2020	
	Хүний тоо	Дүнд эзлэх хувь	Хүний тоо	Дүнд эзлэх хувь
БҮГД	95 804	100.0	107 755	100.0
Халх	79 300	82.8	92 019	85.4
Баяд	3 482	3.6	3 625	3.4
Дөрвөд	3 231	3.4	3 087	2.9
Урианхай	2 031	2.1	1 824	1.7
Хотон	1 631	1.7	1 805	1.7
Буриад	1 212	1.3	751	0.7
Захчин	1 147	1.2	961	0.9
Тува	913	1.0	443	0.4
Казак	879	0.9	1 015	0.9
Торгууд	608	0.6	534	0.5
Дархад	379	0.4	361	0.3
Бусад	668	0.7	1 132	1.9
Монгол Улсын харьяат - Бүгд	95 481	99.7	107 557	99.8
Гадаадын харьяат	323	0.3	197	0.2
Харьяалалгүй			1	

Хотон, халх, тува, казахуудын дунд 0-14 настай хүүхдийн эзлэх хувь аймгийн дунджаас өндөр байгаа нь тэдний дунд төрөлтийн түвшин өндөр байгаатай холбоотой юм. Харин буриад, дархад, урианхай, захчин иргэдийн дунд 45-аас дээш настай хүний эзлэх хувь 30-аас илүү байна.

ХҮСНЭГТ 3.3. ХҮН АМЫН ТОО, ҮНДЭС УГСАА, НАСНЫ БҮЛЭГ, ХУВИАР, 2020 ОН

Үндэс, угсаа	Насны бүлэг						
	Бүгд	0-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55+
БҮГД	100.0	30.4	14.8	15.6	13.9	12.4	12.9
Халх	100.0	30.8	14.8	15.6	13.9	12.2	12.7
Баяд	100.0	27.9	17.7	14.8	14.9	12.9	11.8
Дөрвөд	100.0	23.4	13.4	17.1	15.1	15.1	15.9
Урианхай	100.0	26.3	12.9	15.1	14.3	14.4	17.0
Хотон	100.0	45.0	16.5	12.2	10.9	8.1	7.3
Буриад	100.0	23.8	8.4	15.4	11.1	15.7	25.6
Захчин	100.0	21.9	13.1	15.0	17.5	13.6	18.9
Тува	100.0	66.1	10.1	6.5	4.1	5.0	8.2
Казак	100.0	31.3	14.0	16.3	11.9	15.3	11.2
Торгууд	100.0	22.1	9.4	16.9	16.5	14.9	20.2
Дархад	100.0	23.2	8.9	21.6	13.0	14.2	19.1
Бусад	100.0	15.6	17.2	20.2	16.4	14.5	16.1
Монгол Улсын харьяат-Бүгд	100.0	30.5	14.8	15.6	13.9	12.4	12.8
Гадаадын харьяат	100.0	9.6	17.2	21.2	14.1	18.3	19.6

Үндэс, угсааг байршлаар харвал баядууд Баянгол, Хушаат, Цагааннуур сумдад олноор, дөрвөдүүд Ерөө, Сайхан, Орхонтуул сумдад, урианхайчууд Ерөө, Хушаат, Орхонтуул сумдад, хотонгууд Баруунбүрэн, Цагааннуур суманд голлон суурьшжээ.

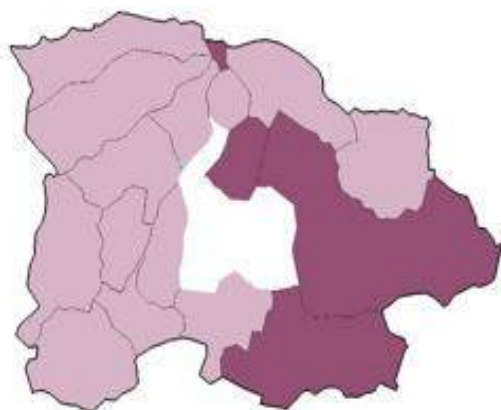
ХҮСНЭГТ 3.4. ХҮН АМЫН ТАРХАН СУУРЬШИЛТ, СУМ, ҮНДЭС УГСАА, ХУВИАР, 2020 ОН

Сумын нэр	Монгол Улсын харьяат-Бүгд	Халх	Баяд	Дөрвөд	Урианхай	Хотон	Буриад	Захчин	Бусад	Монголын харьяат	Гадаадын харьяат
БҮГД	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Сүхбаатар	20.9	23.0	7.6	9.2	6.0	1.6	22.9	14.2	0.0	9.4	10.8
Алтанбулаг	4.4	4.3	7.8	4.0	5.5	0.3	7.3	3.0	0.0	4.1	3.5
Баруунбүрэн	2.9	2.3	1.7	2.3	2.4	40.2	0.1	0.6	0.0	2.2	2.3
Баянгол	5.1	5.2	10.3	3.0	2.5	0.4	1.3	7.1	0.0	4.2	4.6
Ерөө	6.3	5.3	7.4	17.0	26.9	0.8	19.8	7.0	23.0	12.4	4.6
Жавхлант	1.9	1.5	5.4	4.6	0.4	0.3	1.7	9.4	0.0	4.8	0.0
Зүүнбүрэн	2.6	2.4	2.9	0.7	0.8	0.2	1.3	0.5	0.0	9.1	42.5
Мандал	25.1	27.3	9.4	8.9	10.9	2.8	21.4	11.6	0.0	21.9	12.5
Орхон	2.1	2.2	2.1	1.5	2.0	0.0	0.8	2.4	7.7	2.0	0.0
Орхонтуул	3.5	3.1	7.4	11.2	11.3	6.1	0.9	2.1	15.4	1.7	1.4
Сайхан	8.6	8.8	7.2	13.1	4.8	3.6	3.2	10.8	0.0	7.3	0.2
Сант	2.1	1.7	5.9	3.1	0.5	4.2	0.7	7.2	0.0	1.5	0.5
Түшиг	1.7	1.7	1.1	5.1	0.4	0.1	2.3	3.0	23.1	1.0	0.0
Хүдэр	2.5	2.4	1.8	4.2	2.6	1.2	11.0	4.4	0.0	2.1	2.8
Хушаат	1.9	1.3	10.3	1.6	11.3	0.2	0.5	4.7	0.0	5.6	12.7
Цагааннуур	4.7	3.6	10.0	9.2	10.3	37.3	2.7	9.8	30.8	4.6	0.2
Шаамар	3.7	3.9	1.7	1.3	1.4	0.7	2.1	2.2	0.0	6.1	1.4

ЗУРАГ 3.3. ХҮН АМ, ҮНДЭС, УГСАА, ХУВИАР, 2020 ОН

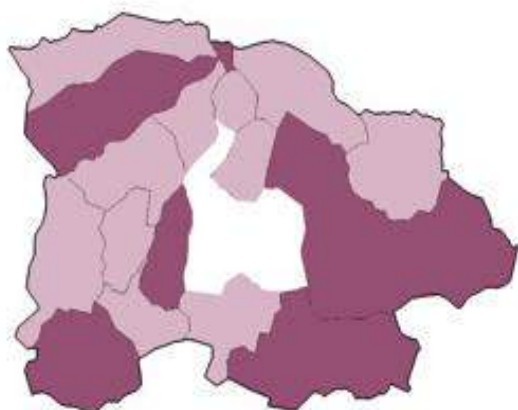

ЗУРАГ 3.4. КАЗАХ УГСААТНЫ БҮЛГИЙН ТАРХАЛТ, СУМДААР, 2020 ОН

Казахууд Ерөө, Жавхлант, Мандал, Сүхбаатар сумдад ихэвчлэн оршин сууж байна.

ЗУРАГ 3.5. ДӨРВӨД УГСААТНЫ БҮЛГИЙН ТАРХАЛТ, СУМДААР, 2020 ОН

Дөрвөд угсаатнууд Ерөө, Мандал, Орхонтуул, Сайхан, Сүхбаатар, Цагааннуур сумдад тархан суурьшсан байна.

ШАШИН

Монгол Улсын Төр, сүм хийдийн харилцааны тухай хуулийн “Иргэний шашин шүтэх, эс шүтэх эрх чөлөө” гэсэн 3 дугаар бүлгийн 1 дэх хэсэгт “Аливаа шашныг шүтэх, эс шүтэх нь тухайн хүний итгэл үнэмшлийн хэрэг байна” гэж заасан. Хүн ам, орон сууцны тооллогод “Та шашин шүтдэг үү, шүтдэг бол ямар шашин шүтдэг вэ?” гэсэн асуултыг анх удаагаа 2010 оны тооллогоор асууж байсан бөгөөд энэ удаагийн тооллогод хүн амын 10 хувийн түүвэрт сонгогдсон 15, түүнээс дээш насны хүн амаас асуусан болно. Шашин шүтдэг хүмүүсийг хүйсээр авч үзвэл эмэгтэйчүүд эрэгтэйчүүдээс 7.1 пунктээр илүү шашин шүтдэг байна.

ХҮСНЭГТ 3.5. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХҮН АМЫН ШАШИН ШҮТЛЭГИЙН БАЙДАЛ, ХҮЙС, ДҮНД ЭЗЛЭХ ХУВИАР, 2020 ОН

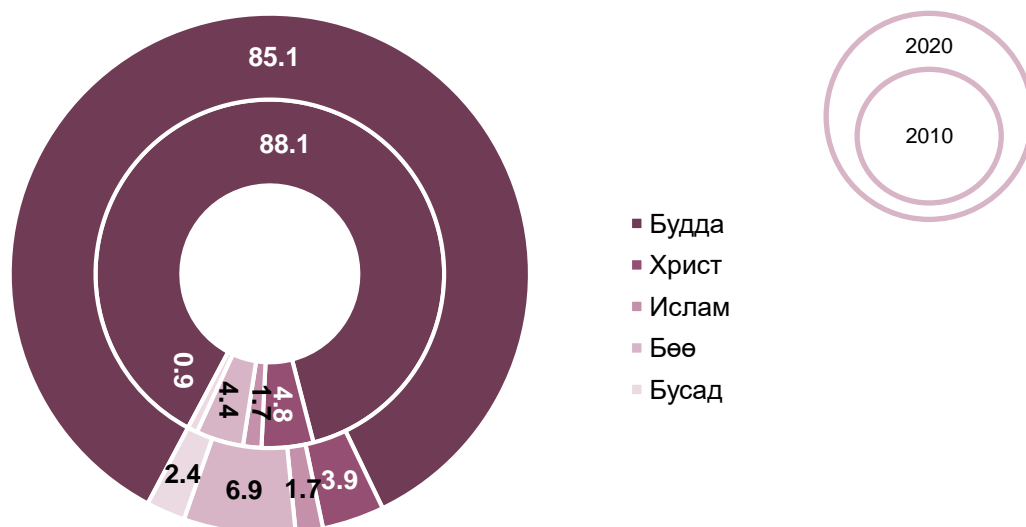
Шашин шүтлэгийн байдал	2010			2020		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
БҮГД	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Шүтлэггүй	56.0	60.8	51.1	54.9	58.5	51.4
Шүтдэг	44.0	39.2	48.9	45.1	41.5	48.6

Шашин шүтдэг хүмүүсийн 85.1 хувь нь Буддын шашинтан болох нь тооллогын дүнгээс харагдаж байна. Мөн 2010 онтой харьцуулахад нийт хүн амд эзлэх Христ болон Бөөгийн шашинтан буурсан нь бусад шашны урсгал дэлгэрсэнтэй холбоотой байж болох юм.

ХҮСНЭГТ 3.6. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХҮН АМЫН ШАШИН ШҮТЛЭГИЙН БАЙДАЛ, ШАШНЫ ТӨРӨЛ, ХҮЙС, ХУВИАР, 2020 ОН

Шашны төрөл	2010			2020		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
БҮГД	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Будда	88.1	89.0	87.3	85.1	85.5	84.7
Христ	4.8	3.6	6.0	3.9	2.9	4.7
Бөө	4.4	1.8	1.6	6.9	7.0	6.9
Ислам	1.7	4.6	4.3	1.7	1.8	1.6
Бусад	0.9	1.0	0.8	2.4	2.9	2.1

ЗУРАГ 3.6. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ШАШИН ШҮТДЭГ ХҮН АМ, ШАШНЫ ТӨРӨЛ, ХУВИАР, 2020 ОН

Шашинтууд нас ахих тутам буддын шашныг илүү шүтэж байна. Тухайлбал, 15-19 насны шашинтнуудын 73.6 хувь нь будда шүтэж байхад 50-59 насныхны 87.4 хувь, 60-69 насныхны 89.8 хувь, 70 ба түүнээс дээш насныхан мөн адил 89.8 хувь нь буддын шашинтан байна. Нөгөө талаар христийн шашинтны тоо нас ахих тутам буурч байгаад 70 ба түүнээс дээш насныхны хувьд өсөж байна. Тухайлбал, 15-19 насныхны 7.3 хувь нь христийн шашинтан байхад 60-69 насанд 4.0 хувь, 70 ба түүнээс дээш насанд 5.6 хувь болж өсөж байна.

ХҮСНЭГТ 3.6. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ШАШИН ШҮТДЭГ ХҮН АМ, НАСНЫ БҮЛЭГ, ШАШНЫ ТӨРӨЛ, ХУВИАР, 2020 ОН

Насны бүлэг	Шашин шүтдэг	Будда	Христ	Ислам	Бөө	Бусад
БҮГД	100.0	85.1	3.9	1.7	6.9	2.4
15-19	100.0	73.6	7.6	4.0	11.2	3.6
20-29	100.0	79.8	2.9	3.5	9.6	4.2
30-39	100.0	83.8	3.3	0.6	8.0	4.3
40-49	100.0	87.7	2.4	1.1	7.4	1.5
50-59	100.0	87.4	4.8	1.9	4.8	1.0
60-69	100.0	89.8	4.0	0.9	3.8	1.4
70+	100.0	89.8	5.6	1.0	3.1	0.5
БҮГД	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
15-19	7.0	6.0	13.7	16.4	11.2	10.3
20-29	15.3	14.3	11.5	31.1	21.2	26.4
30-39	19.4	19.1	16.5	6.6	22.4	34.5
40-49	21.0	21.7	12.9	13.1	22.4	12.6
50-59	20.1	20.7	25.2	23.0	14.0	8.0
60-69	11.8	12.4	12.2	6.6	6.4	6.9
70+	5.4	5.7	7.9	3.3	2.4	1.1

4

БҮЛЭГ

ХҮН АМЫН СУУРЬШИЛ, ХОТЖИЛТ

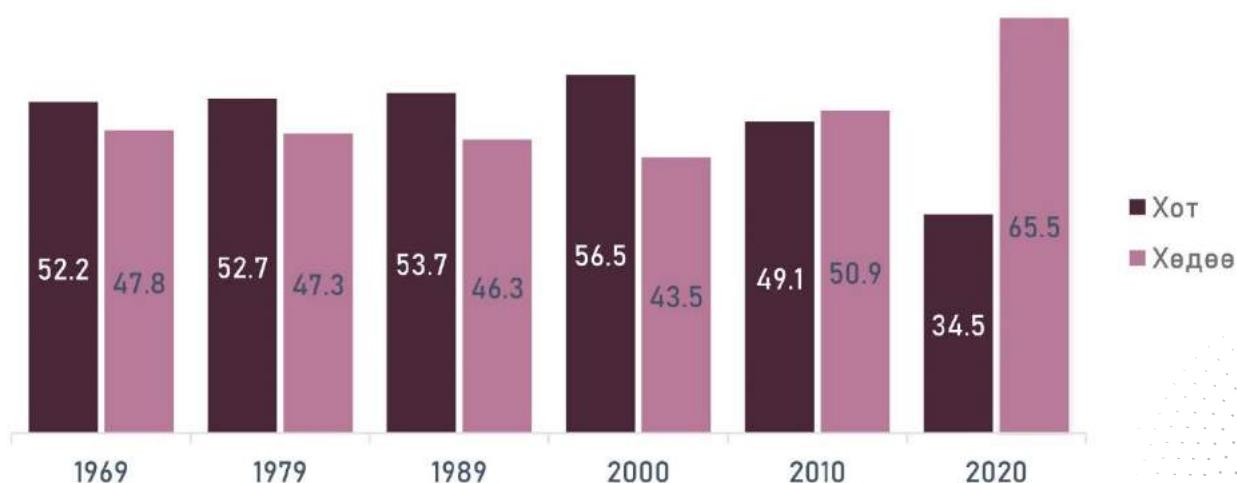
ХОТ, СУУРИНД
АМЬДАРДАГ
ХҮН АМ **34.5%**

ХОТЫН ХҮН АМ

65.5% ХӨДӨӨ
АМЬДАРДАГ
ХҮН АМ

ХӨДӨВГИЙН ХҮН АМ

ХҮН АМЫН СУУРЬШИЛ

ХҮСНЭГТ 4.1. ХҮН АМЫН ТОО, ХОТ, ХӨДӨӨ, ХУВИАР, 2010, 2020 ОН

Хот, хөдөө	2010 он		2020 он	
	Хүн амын тоо	Дүнд эзлэх хувь	Хүн амын тоо	Дүнд эзлэх хувь
БҮГД	95 804	100.0	107 755	100.0
Хот	47 008	49.1	37217	34.5
Хөдөө	48 796	50.9	70538	65.5

Тус аймгийн хүн амын 21.0 хувь нь аймгийн төвийн сум болох Сүхбаатар суманд амьдарч байгаа нь өмнөх тооллогынхоос 0.4 пунктээр өсжээ. Мандал, Ерөө, Орхонтуул, Шаамар, Алтанбулаг, Орхон, Жавхлант, Баянгол сумын хүн ам 0.1-0.8 пунктээр буурч, бусад сумын хүн ам 0.1-0.5 пунктээр өссөн байна. Харин Хушаат сумын хувьд 2010 оныхтой ижил байна.

ХҮСНЭГТ 4.2. СУМЫН ХҮН АМЫН ТОО, ХУВИАР, 2010, 2020 ОН

Сумын нэр	2010		2020	
	Хүн амын тоо	Дүнд эзлэх хувь	Хүн амын тоо	Дүнд эзлэх хувь
БҮГД	95 804	100.0	107 755	100.0
Сүхбаатар	19 692	20.6	22 578	21.0
Алтанбулаг	4 389	4.6	4 750	4.4
Баруунбүрэн	2 745	2.8	3 094	2.9
Баянгол	5 087	5.3	5 567	5.2
Ерөө	6 402	6.7	6 834	6.3
Жавхлант	1 808	1.9	1 970	1.8
Зүүнбүрэн	2 372	2.5	2 819	2.6
Мандал	24 752	25.8	27 011	25.1
Орхон	2 069	2.2	2 290	2.1
Орхонтуул	3 601	3.8	3 754	3.5
Сайхан	7 915	8.3	9 302	8.6
Сант	1 844	1.9	2 104	2.0
Түшиг	1 527	1.6	1 835	1.7
Хүдэр	2 067	2.1	2 706	2.5
Хушаат	1 796	1.9	2 067	1.9
Цагааннуур	3 946	4.1	5 081	4.7
Шаамар	3 792	3.9	3 993	3.7

Сэлэнгэ аймгийн хүн ам өмнөх тооллогоос өссөн нь төр засгаас ахмад үеийнхэнд үзүүлдэг эмнэлгийн үйлчилгээ нэмэгдсэн, хорт хавдрыг эрт үед нь илрүүлдэг болсон, хүн амын дундаж наслалт нэмэгдсэн, төрөлт нэмэгдсэнтэй холбоотой юм.

Сэлэнгэ аймгийн сумдын нутаг дэвсгэрийн хэмжээ харилцан адилгүйн зэрэгцээ хүн амын суурьшил, нягтрал, хөгжлийн түвшин өөр өөр байх нь зүй ёсны асуудал билээ.

Хүн амын суурьшлыг бүсчилж үзэхэд аймгийн нийт хүн амын 30.2 хувь нь Хараагийн бүс, 29.1 хувь нь Бэлчир бүс, 21.0 хувь нь Орхоны бүсэд оршин сууж байна. Дээрх бүсүүд нь газар тариалан, уул уурхай давуу хөгжсөн тул ажлын байр олох найдвартай газар болж, хүмүүс ихээр татагдаж байна.

ХҮСНЭГТ 4.3. ХҮН АМЫН ТОО, БҮС НУТАГ, ӨСӨЛТ, ХУВИАР, 2010, 2020 ОН

Бүс	Хүн ам		2020/2010 (%)	Дүнд эзлэх хувь	
	2010	2020		2010	2020
БҮГД	95 804	107 755	112.5	100.0	100.0
Бэлчир	27 873	31 321	112.4	29.2	29.1
Ерөө	10 277	11 510	112.0	10.7	10.7
Хараа	29 839	32 578	109.2	31.1	30.2
Орхон	19 970	22 611	113.2	20.8	21.0
Сэлэнгэ	7 845	9 735	124.1	8.2	9.0

2020 оны тооллогын хүн амын тоог 2010 оны хүн амын тоотой харьцуулахад Түшиг, Хүдэр, Цагааннуур сумдын хүн ам хамгийн их 20.2-30.9 хувийн өсөлттэй байгаа бол Орхонтуул, Шаамар, Ерөө, Жавхлант, Алтанбулаг, Баянгол, Мандал сумдын хүн ам хамгийн бага 4.2-9.4 хувийн өсөлттэй байна. Бусдын сумдын хувьд 10.7–18.8 хувийн өсөлттэй байна.

ХҮСНЭГТ 4.4. ХҮН АМЫН ТОО, СУМ, ӨСӨЛТ, ХУВИАР, 2010, 2020 ОН

Сумын нэр	Хүн ам		2020/2010 (%)	Дүнд эзлэх хувь	
	2010	2020		2010	2020
БҮГД	95 804	107 755	112.5	100.0	100.0
Сүхбаатар	19 692	22 578	114.7	20.5	21.0
Алтанбулаг	4 389	4 750	108.2	4.6	4.4
Баруунбүрэн	2 745	3 094	112.7	2.8	2.9
Баянгол	5 087	5 567	109.4	5.3	5.2
Ерөө	6 402	6 834	106.7	6.6	6.3
Жавхлант	1 808	1 970	109.0	1.9	1.8
Зүүнбүрэн	2 372	2 819	118.8	2.5	2.6
Мандал	24 752	27 011	109.1	25.8	25.1
Орхон	2 069	2 290	110.7	2.2	2.1
Орхонтуул	3 601	3 754	104.2	3.8	3.5
Сайхан	7 915	9 302	117.5	8.3	8.6
Сант	1 844	2 104	114.1	1.9	2.0
Түшиг	1 527	1 835	120.2	1.6	1.7
Хүдэр	2 067	2 706	130.9	2.2	2.5
Хушаат	1 796	2 067	115.1	1.9	1.9
Цагааннуур	3 946	5 081	128.8	4.1	4.7
Шаамар	3 792	3 993	105.3	4.0	3.7

Сэлэнгэ аймаг нь хатуу хучилттай зам, төмөр зам гэх мэт дэд бүтэц сайтай, ОХУ-тай хиллэдэг зэрэг нь аймгийн хотжих үйл явцад нөлөөлж байгаа боловч Улаанбаатар хот, Дархан-Уул, Орхон аймагтай хил залган ойролцоо оршдог тул ажлын байр хайх, сурах зорилгоор иргэд дээрх аймаг, хотод шилжин явдаг. Сэлэнгэ аймаг хүн амын тоогоор 2010 онд Хөвсгөл, Өвөрхангай аймгийн дараа 3 дугаарт жагсаж байсан бол 2020 онд хүн ам нь өссөн аймгийн тоонд багтсан байна. Аймгийн хүн амд хотын хүн амын эзлэх хувь 2020 онд өмнөх тооллогоос 14.6 пунктээр буурч, хөдөөгийн хүн амын эзлэх хувь 14.6 пунктээр нэмэгдэв.

ХҮСНЭГТ 4.5. ХҮН АМЫН ТОО, ХОТ, ХӨДӨӨ, ХУВИАР, 1969, 1979, 1989, 2000, 2010, 2020 ОН

Он	Хот		Хөдөө	
	Мянган хүн	Дүнд эзлэх хувь	Мянган хүн	Дүнд эзлэх хувь
1969	22.3	52.2	20.4	47.8
1979	34.3	52.7	30.8	47.3
1989	46.7	53.7	40.2	46.3
2000	56.4	56.5	43.5	43.5
2010	47.0	49.1	48.8	50.9
2020	37.2	34.5	70.5	65.5

ХҮН АМЫН НЯГТРАЛ

Улс төр, соёл, түүх, засаг захиргаа, цаг агаар, газарзүй зэрэг олон хүчин зүйлс хүн амын суурьшил, улмаар хүн амын нягтралд нөлөөлдөг. Бүс нутаг, аймаг, нийслэлийн хүн амын нягтралд хамгийн ихээр нөлөөлсөн хүчин зүйлсийн нэгд шилжих хөдөлгөөн ордог байна.

Аймгийн нэг километр квадрат нутаг дэвсгэрт 2010 онд 2.3 хүн ногдож байсан бол 2020 онд 0.3-аар өсөж 2.6 болов. Нэг километр квадрат нутаг дэвсгэрт 2.6 хүн ногдож байгаа нь бусад аймагтай харьцуулахад өндөр нягтралтай аймгийн тоонд ордог. Ерөөгийн бүс хамгийн бага нягтралтай 1 километр квадрат нутаг дэвсгэрт 0.9 хүн суурьшиж байхад хүн амын тоогоор хамгийн их бэлчрийн бүсэд 1 километр квадрат нутаг дэвсгэрт 11.1 хүн ногдож байна.

ХҮСНЭГТ 4.6. ХҮН АМЫН ТОО, НЯГТРАЛ, БҮС, ХУВИАР, 2020 ОН

Он	Хүн ам		Нутаг дэвсгэр		1 км-т ногдох хүн
	Хүн	Эзлэх хувь	Мян.км ²	Эзлэх хувь	
БҮГД	107 755	100.0	41 152.6	100.0	2.6
Бэлчир	31 321	29.1	2 817.6	6.8	11.1
Ерөө	11 510	10.7	12 231.9	29.7	0.9
Хараа	32 578	30.2	6 820.0	16.6	4.8
Орхон	22 611	21.0	11 770.7	28.6	1.9
Сэлэнгэ	9 735	9.0	7 512.4	18.3	1.3

Хүн амын нягтралыг сумаар харвал Сүхбаатар сум хүн амын нягтралаараа хамгийн өндөр байна. Өмнөх тооллогын үед тухайн сумын нэг метр квадрат нутаг дэвсгэрт 433.7 хүн ногдож байснаа 2020 онд 479.3 болж 45.6 хүнээр өсжээ.

Энэ нь хүн амын ердийн өсөлт, шилжих хөдөлгөөнтэй холбоотой юм. Сүхбаатар сум Сэлэнгэ аймгийн бүх нутаг дэвсгэрийн дөнгөж 0.11 хувийг эзэлдэг атлаа хүн амын 21.0 хувь нь оршин сууж байна. Сүхбаатар сумын хүн амын нягтрал улсын дунджаас 477.2 хүнээр, Улаанбаатар хотоос 151.7 хүнээр олон байна. Хүн ам хамгийн сийрэг суурьшилтай сумдад Түшиг (нэг километр квадрат нутаг дэвсгэрт 0.7 хүн), Ерөө (нэг километр квадрат нутаг дэвсгэрт 0.8 хүн), Хушаат (нэг километр квадрат нутаг дэвсгэрт 1.0 хүн), Хүдэр (нэг километр квадрат нутаг дэвсгэрт 1.0 хүн) сумд багтаж байна.

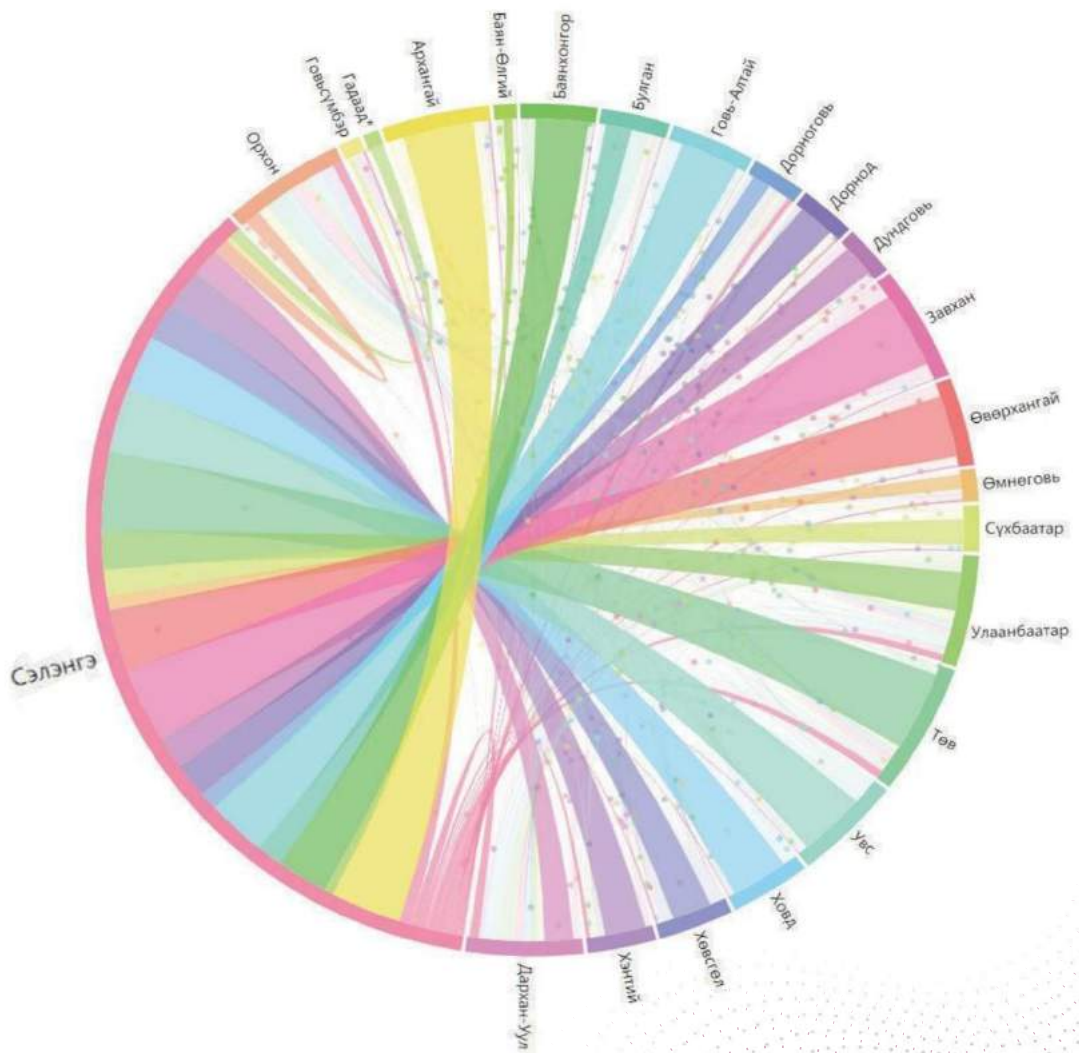
ХҮСНЭГТ 4.7.ХҮН АМЫН ТОО, НЯГТРАЛ, ХУВИАР, СУМААР, 2010, 2020 ОН

Сумын нэр	2010 он			2020 он		
	Хүний тоо	Дүнд эзлэх хувь	Хүн/км ²	Хүний тоо	Дүнд эзлэх хувь	Хүн/км ²
БҮГД	95 804	100.0	2.3	107 755	100.0	2.6
Сүхбаатар	19 692	20.5	433.7	22 578	21.0	479.3
Алтанбулаг	4 389	4.6	2.1	4 750	4.4	2.3
Баруунбүрэн	2 745	2.8	1.0	3 094	2.9	1.1
Баянгол	5 087	5.3	2.6	5 567	5.2	2.8
Ерөө	6 402	6.6	0.8	6 834	6.3	0.8
Жавхлант	1 808	1.9	1.5	1 970	1.8	1.7
Зүүнбүрэн	2 372	2.5	2.0	2 819	2.6	2.3
Мандал	24 752	25.8	5.1	27 011	25.1	5.6
Орхон	2 069	2.2	1.6	2 290	2.1	1.8
Орхонтуул	3 601	3.8	1.2	3 754	3.5	1.3
Сайхан	7 915	8.3	6.0	9 302	8.6	7.1
Сант	1 844	1.9	1.3	2 104	2.0	1.5
Түшиг	1 527	1.6	0.6	1 835	1.7	0.7
Хүдэр	2 067	2.2	0.7	2 706	2.5	1.0
Хушаат	1 796	1.9	0.9	2 067	1.9	1.0
Цагааннуур	3 946	4.1	1.0	5 081	4.7	1.3
Шаамар	3 792	4.0	5.6	3 993	3.7	5.9

ЗУРАГ 4.1.ХҮН АМЫН НЯГТРАЛ, СУМААР, 2020 ОН

ДОТООД ШИЛЖИХ ХӨДӨЛГӨӨН

Монгол Улсын хүн амын шилжих хөдөлгөөн сүүлийн 20 орчим жилд маш их идэвхэжсэн. Тооллогоор байнга оршин сууж байсан засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжээс өөр газар руу 6, түүнээс дээш сарын хугацаагаар шилжин суурьшсан хүн амыг шилжих хөдөлгөөнд оролцсон гэж үзсэн. Манай улс зах зээлийн эдийн засгийн харилцаанд шилжсэн үеэс гол төлөв хөдөөгөөс мэргэжил, боловсрол эзэмших, эрүүл мэнд, нийгэм, соёлын үйлчилгээнд ойртох, хөдөлмөр эрхлэх зэрэг шалтгаанаар төв суурин газар руу шилжих нь нэмэгдэв.

Шилжих хөдөлгөөнийг тодорхой цаг хугацаа, нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд авч үздэгийн дагуу шилжих хөдөлгөөнийг тооллогын товын үед:

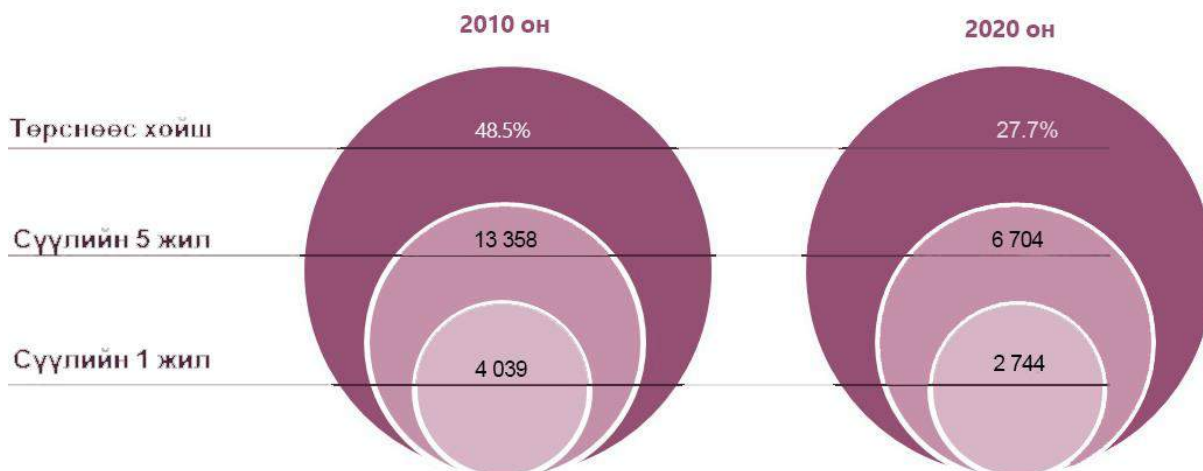
- төрсөн нутгаасаа өөр газар амьдарч байгаа;
- таван жилийн өмнө байнга оршин сууж байсан газраасаа өөр газарт шилжиж ирсэн (Үүнд 5 жил 1 сарын хөдөлгөөнийг хамруулав)
- нэг жилийн өмнө байнга оршин сууж байсан газраасаа өөр газарт шилжиж ирсэн (Үүнд 1 сарын хөдөлгөөнийг хамруулав) гэсэн гурван үндсэн хугацаагаар авсан.

Шилжих хөдөлгөөний урсгал, шилжин суурьшсан хугацааг тооллогын товын үед байнга оршин сууж байсан газраа шилжиж ирсэн хүн бүрээс оршин суугаа хугацаа, өмнө нь байнга оршин сууж байсан аймаг, нийслэлийн нэрийг асууж тодорхойлов.

Олон улсад шилжих хөдөлгөөний чиг хандлагыг цаг хугацаагаар хэмжин судалдаг жишгийг үндэслэн хүн ам, орон сууцны 2000 оны тооллогоос эхлэн таван жилийн өмнөх шилжих хөдөлгөөнийг судалсан. Үүнийг тоолуулагч 2005 оноос өмнө болон хойших хугацаанд хэдэн удаа шилжсэнийг үл харгалзан товын үед болон товоос таван жилийн өмнө байнга сууж байсан газраар тооцоолсон болно. Анхаарах асуудал нь 2000 оны тооллогын тов 1 дүгээр сарын 4-нөөс 5-нд шилжих шөнө байсан бол 2020 оных 01 дүгээр сарын 9-нөөс 15-нд шилжих шөнө байсан гэдгийг судлаачид харгалзаж үзэх нь зүйтэй. Тав хүртэлх насны хүүхдүүд тооллого явуулахаас таван жилийн өмнө төрөөгүй байсан тул зөвхөн 5, түүнээс дээш насны хүмүүсээс уг асуултыг асуусан.

Шилжих хөдөлгөөнийг хэмжих хамгийн чухал хэмжүүр нь нутаг дэвсгэр буюу засаг захиргааны нэгж юм. Тооллогод аймаг, нийслэл хоорондын шилжих хөдөлгөөнийг асууж тодорхойлсон.

ЗУРАГ 5.1. ШИЛЖИГЧДИЙН ТОО, ХУВИАР, ХУГАЦАА, НУТАГ ДЭВСГЭРЭЭР, 2010, 2020 ОН

Сүүлийн 5 жилд шилжилт хөдөлгөөнд оролцогчид 6704 байгаа нь 2010 оноос 49.8 хувиар буурчээ. Сүүлийн 1 жилд шилжилт хөдөлгөөнд оролцогчдын тоо 2744 бөгөөд үүнээс 1178 нь нийслэл, 1434 нь бусад аймаг хооронд шилжилт хөдөлгөөнд оролцсон байна.

Шилжих хөдөлгөөнийг хэмжих гурав дахь арга нь байнга оршин сууж байгаа хугацааг үндэслэсэн байв. Тооллогын үед байнга оршин сууц байсан аймаг, нийслэлд шилжиж ирсэн хүн нэг бүрээс байнга оршин сууж байгаа хугацаа, урьд нь байнга оршин сууж байсан аймаг, нийслэлийг асуусан.

Шилжих хөдөлгөөнийг хэмжих хамгийн чухал нэг хэмжүүр нь нутаг дэвсгэр буюу засаг захиргааны нэгж юм. Тооллогын шилжих хөдөлгөөний үзүүлэлтэд аймаг, нийслэл хоорондын хөдөлгөөнийг хамруулж, аймаг, нийслэл доторх шилжих хөдөлгөөнийг оруулаагүй болно.

Сүүлчийн 1 жилийн шилжих хөдөлгөөнд оролцогч 2.7 мянган хүн байгаа нь 2010 оныхтой харьцуулахад 31.1 хувиар буурсан үзүүлэлттэй байна. Хүн амын 27.7 хувь нь шилжин иржээ. тэдгээрийн 1.6 хувь нь нэг жил хүртэл, 5.7 хувь нь 1-3 жил, 14.5 хувь нь 4-9 жил, 78.2 хувь нь 10, түүнээс дээш жилийн өмнө шилжин ирж суурьшжээ.

ТӨРСНӨӨС ХОЙШИХ ШИЛЖИХ ХӨДӨЛГӨӨН

Төрснөөс хойших шилжих хөдөлгөөнийг хугацаа үл харгалзан тухайн хүний төрсөн болон тоолох үед байнга оршин сууж байсан аймаг, нийслэлийг үндэслэн тооцов. Шилжих хөдөлгөөнд оролцоогүй хүн амд тооллогын үед төрсөн газраа байнга оршин суугаа хүнийг хамруулав.

Харин шилжих хөдөлгөөнд оролцсон хүн амд тоолох үед тухайн нутаг дэвсгэрээс өөр газар төрсөн, мөн тооллогын үед төрсөн газраа байнга оршин сууж байгаа боловч амьдралынхаа аль нэг хугацаанд бусад газарт 6 сар (183 хоног)-аас дээш хугацаагаар сууж байгаад эргэж ирсэн хүнийг хамруулав.

ХҮСНЭГТ 5.1. ТӨРСНӨӨС ХОЙШИХ ШИЛЖИХ ХӨДӨЛГӨӨНД ОРОЛЦОГЧИД ХУВИАР, ХҮЙСЭЭР 2010, 2020 ОН

	2010 он			2020 он		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
БҮГД	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Төрснөөс хойш сууж байгаа	51.5	53.1	49.8	72.3	74.5	70.2
Шилжиж ирсэн	48.5	46.9	50.2	27.7	25.5	29.8

Аймгийн хүн амын 72.3 хувь, үүний дотор эрэгтэйчүүдийн 74.5 хувь, эмэгтэйчүүдийн 70.2 хувь нь төрснөөсөө хойш тухайн аймагт оршин сууж байна.

Сэлэнгэ аймгаас бусад аймаг, нийслэл рүү 36.9 мянган хүн шилжин явсан байхад тухайн аймагт 29.8 мянган хүн шилжин ирсэн байна. Сэлэнгэ аймагт ирж суурьшсан хүн амын дотор эрэгтэйчүүд эмэгтэйчүүдээс цөөн, тус аймагт байнга оршин сууж байгаад өөр аймаг, нийслэл рүү явж суурьшсан хүн амын дотор эмэгтэйчүүдийн эзлэх хувь илүү байна.

ХҮСНЭГТ 5.2. ТӨРСНӨӨС ХОЙШИХ ШИЛЖИХ ХӨДӨЛГӨӨНД ОРОЛЦОГЧИД ХУВИАР, ХҮЙСЭЭР, 2020 ОН

	Дүнд эзлэх хувь	Төрснөөс хойших шилжих хөдөлгөөний байдал		
		Шилжих хөдөлгөөнд ороогүй	Шилжин ирсэн	Шилжин явсан
БҮГД	100.0	100.0	100.0	100.0
Эрэгтэй	50.8	51.0	45.7	44.8
Эмэгтэй	49.2	49.0	54.3	55.2

Тооллогын үед тус аймагт байнга оршин суугаа хүн амын 51.5 хувь нь Сэлэнгэ аймагт төрснөөсөө хойш оршин суугаа бол 14.5 хувь нь Улаанбаатар хотоос, 14.3 хувь нь Увс аймгаас, 7.5 хувь нь Архангай аймгаас, 0.1-7.2 хувь нь бусад аймгаас шилжиж иржээ.

ХҮСНЭГТ 5.3. ШИЛЖИХ ХӨДӨЛГӨӨНД ОРСОН ИРГЭД, АЙМАГ НИЙСЛЭЛЭЭР, ХУВИАР, 2020 ОН

Аймаг, нийслэл	Шилжиж ирсэн			Шилжиж явсан		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
БҮГД	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Архангай	7.5	8.8	6.5	0.6	0.6	0.6
Баян-Өлгий	5.4	5.7	5.2	0.3	0.3	0.2
Баянхонгор	4.8	4.6	5.0	0.1	0.1	0.0
Булган	3.2	2.9	3.4	0.8	1.1	0.5
Говь-Алтай	5.1	4.8	5.3	0.3	0.3	0.3
Дорноговь	1.4	1.2	1.6	1.7	2.0	1.5
Дорнод	1.3	1.2	1.3	0.6	0.3	0.8
Дундговь	1.3	1.2	1.4	0.1	0.1	0.0
Завхан	6.6	6.8	6.5	0.2	0.2	0.1
Өвөрхангай	3.3	3.1	3.5	0.4	0.4	0.5
Өмнөговь	0.5	0.4	0.6	1.4	1.7	1.2
Сүхбаатар	0.4	0.5	0.4	0.3	0.4	0.2
Төв	5.2	4.7	5.5	2.8	3.0	2.6
Увс	14.3	14.7	14.0	0.1	0.1	0.0
Ховд	7.0	7.0	7.0	0.3	0.3	0.2
Хөвсгөл	8.0	7.3	8.6	0.9	0.9	0.9
Хэнтий	1.1	1.0	1.2	0.4	0.5	0.4
Дархан-Уул	7.2	7.0	7.3	18.0	17.4	18.4
Улаанбаатар	14.5	15.3	13.8	64.5	63.8	65.0
Орхон	1.5	1.4	1.5	5.9	5.8	5.9
Говьсүмбэр	0.1	0.1	0.1	0.6	0.7	0.5
Гадаад*	0.4	0.4	0.3	0.0	0.0	0.0

Баруун бүсийн аймгуудад төрөөд Сэлэнгэ аймагт амьдарч буй хүн амын дотор эмэгтэйчүүд, эрэгтэйчүүдийн эзлэх хувь ойролцоо байхад бусад аймаг, нийслэлд төрөөд тус аймагт байнга оршин суугаа хүн амын дотор эмэгтэйчүүдийн эзлэх хувь бага зэрэг илүү байна.

Сэлэнгэ аймагт оршин сууж байгаад шилжин явсан хүн 36.9 мянга байгааг шилжин суурьшсан аймгаар харвал Улаанбаатар хотод 64.5 хувь, Дархан-Уул аймагт 18.0 хувь, Орхон аймагт 5.9 хувь, Төв аймагт 2.8 хувь шилжин суурьшсанаас үзэхэд шилжих хөдөлгөөний гол чиглэл нь Улаанбаатар хот болон Төвийн бүсийн бусад аймаг байна.

Хүснэгт 5.4-д төрснөөс хойших шилжигчдийн урсгалыг бүс нутгаар тодорхойлсон байдлыг харуулав.

НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 5.4. ТӨРСНӨӨС ХОЙШИХ ШИЛЖИХ ХӨДӨЛГӨӨНД ОРОЛЦОГЧДЫН ТОО, ТӨРСӨН БҮС НУТГААР 2010,2020 ОН

Төрсөн бүс	Хүн амын тоо	Төрснөөс хойших шилжих хөдөлгөөний байдал		
		Шилжих хөдөлгөөнд ороогүй	Шилжин ирэгчид	Шилжин явагчид
2010				
БҮГД	100.0	100.0	100.0	100.0
Баруун	22.5	18.5	1.0	31.8
Хангай	25.7	25.1	6.4	27.5
Төв	18.2	16.9	15.9	21.2
Зүүн	9.7	9.2	1.7	10.9
Улаанбаатар	23.1	30.3	75.0	5.9
Гадаад*	0.8	-	-	2.7
2020				
БҮГД	100.0	100.0	100.0	100.0
Баруун	19.2	15.5	0.9	33.0
Хангай	23.1	21.8	6.7	28.2
Төв	17.8	16.9	14.4	21.2
Зүүн	9.3	9.0	1.7	10.5
Улаанбаатар	30.3	36.8	76.3	5.8
Гадаад*	0.3	-	-	1.3

*Гадаадын харьяат иргэд, Монгол Улсын харьяат иргэдээс гадаадад төрсөн хүмүүс

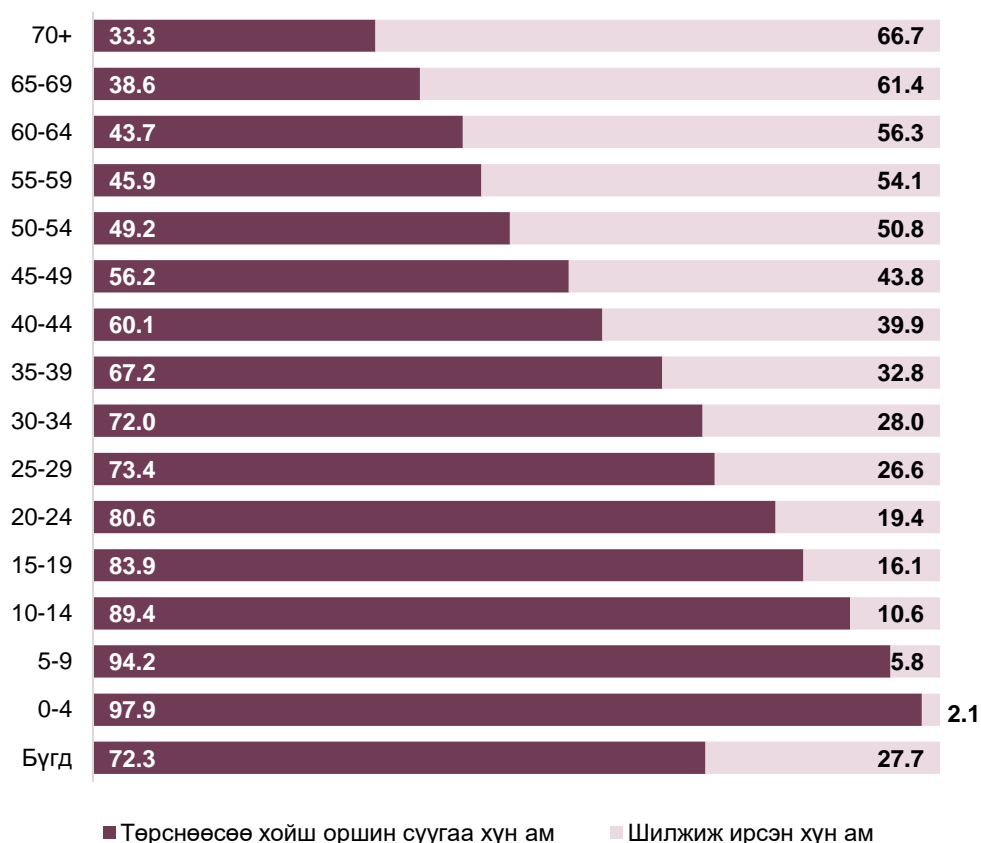
Хүн ам, орон сууцны 2020 оны тооллогын үр дүнгээр төрсөн бүсдээ байнга амьдарч байгаа хүн амын эзлэх хувь хамгийн өндөр байгаа бүс нь баруун бүс (98.6 хувь) бөгөөд өмнөх тооллогоос 0.7 пунктээр, дараа нь зүүн бүсийнх (95.2 хувь) 2.4 пунктээр, хангайн (92.5 хувь) бүсийнх 2.3 пунктээр, төвийн (81.6 хувь) бүсийнх 10.1 пунктээр, Улаанбаатар (64.6 хувь) хотынх 15.7 пунктээр тус нэмэгджээ.

ХҮСНЭГТ 5.5. ШИЛЖИН ИРСЭН ИРГЭД, ОРШИН СУУГАА ХУГАЦАА, НАСНЫ БҮЛЭГ, ХУВИАР, 2020 ОН

Оршин суугаа хугацаа	Бүгд	Насын бүлэг		
		0-14	15-59	60+
БҮГД	100.0	100.0	100.0	100.0
1 жил хүртэл	1.6	7.9	1.3	0.3
1-3 жил	5.8	23.7	5.4	1.0
4 жил	2.1	8.8	1.8	0.8
5-6 жил	4.7	19.1	4.5	0.6
7-9 жил	7.7	20.5	8.1	1.8
10-12 жил	12.0	17.7	13.4	4.5
13-15 жил	7.0	2.3	8.6	2.9
16-19 жил	10.2	0.0	12.2	6.1
20, түүнээс дээш жил	49.0	0.0	44.8	82.1

Сэлэнгэ аймагт шилжин ирсэн хүн амын 14.2 хувь нь сүүлчийн 6 жилд, 36.9 хувь нь 7-19 жил, 49.0 хувь нь 20-оос дээш жил оршин сууж байна. Сэлэнгэ аймгийн хот, тосгонд шилжин ирж суурьшигчдын 49.2 хувь нь эрэгтэйчүүд, 50.8 хувь эмэгтэйчүүд байна.

ЗУРАГ 5.2. ХҮН АМЫН ШИЛЖИЛТ ХӨДӨЛГӨӨНД ОРОЛЦСОН БАЙДАЛ, НАСНЫ БҮЛЭГ, ХУВИАР, 2020 ОН

Хүн амын шилжих хөдөлгөөнд оролцсон байдлыг насны бүлгээр авч үзвэл сонирхолтой дүр зураг ажиглагдаж байна. Тухайлбал, 0-24 насны хүн амын дийлэнх нь тухайн аймгийн уугуул иргэд байхад 25-29 наснаас эхлэн шилжин ирэгчдийн эзлэх хувь эрс нэмэгдэж, 25-29 насныхны 26.6 хувь, 55-59 насныхны 54.1 хувь, 70-аас дээш насныхны 66.7 хувь нь нь шилжин ирэгчид болжээ.

ТАВАН ЖИЛИЙН ӨМНӨХТЭЙ ХАРЬЦУУЛСАН ШИЛЖИХ ХӨДӨЛГӨӨН

Хүн ам, орон сууцны 2020 оны тооллогоор 5 жилийн шилжих хөдөлгөөнийг 2015 оны 1 дүгээр сард байнга сууж байсан аймаг, нийслэлээр авсан.

ХҮСНЭГТ 5.6 ТАВАН ЖИЛИЙН ӨМНӨ ШИЛЖИХ ХӨДӨЛГӨӨНД ОРОЛЦСОН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХҮН АМЫН ТОО, ХҮЙСЭЭР, 2020 ОН

Хүйс	5, түүнээс дээш насны хүн ам	5 жилийн өмнөх шилжих хөдөлгөөний байдал			Цэвэр шилжих хөдөлгөөн (+/-)
		Шилжих хөдөлгөөнд ороогүй	Шилжин иргэсэд	Шилжин явагсад	
2010 он					
БҮГД	83 809	70 451	13 358	16 079	-2 721
Эрэгтэй	42 639	35 679	6 960	7 958	-998
Эмэгтэй	41 170	34 772	6 398	8 121	-1 723
2020 он					
БҮГД	95 866	89 162	6 704	8 749	-2 045
Эрэгтэй	48 777	45 310	3 467	4 227	-760
Эмэгтэй	47089	43 852	3 237	4 522	-1 285

Олон улсад шилжих хөдөлгөөний чиг хандлагыг цаг хугацаагаар хэмжин судалдаг жишгийг үндэслэн хүн ам, орон сууцны 2010 оны тооллогоос эхлэн таван жилийн өмнөх шилжих хөдөлгөөнийг судалсан. Үүнийг тоолуулагч 2015 оноос өмнө болон хойших хугацаанд хэдэн удаа шилжсэнийг үл харгалзан товын үед болон товоос таван жилийн өмнө байнга сууж байсан газраар тооцоолсон болно. Тав хүртэлх насны хүүхдүүд тооллого явуулахаас таван жилийн өмнө төрөөгүй байсан тул зөвхөн тав, түүнээс дээш насны хүмүүсээс уг асуултыг асуусан.

Таван жилийн өмнө тус аймагт амьдарч байсан 8749 хүн тооллогын үед өөр аймаг, нийслэл рүү явж суурьшсан бол бусад аймаг, нийслэлээс энэ хугацаанд 6704 хүн ирж суурьшсан байна. Таван жилийн шилжих хөдөлгөөний дүнд аймгийн хүн ам 2045 хүнээр буурчээ.

НЭГ ЖИЛИЙН ӨМНӨХТЭЙ ХАРЬЦУУЛСАН ШИЛЖИХ ХӨДӨЛГӨӨН

Тооллогын товоос өмнөх нэг жилийн шилжих хөдөлгөөн нь төрснөөс хойш болон 5 жилийн өмнөхийг бодвол богино хугацаатай учир тоолуулж байгаа хүн хариулахад хялбар байдаг. Тиймээс төрснөөс хойш болон 5 жилийн өмнөх шилжих хөдөлгөөний талаар өгсөн мэдээллээс илүү бодитой байж болох талтай.

ХҮСНЭГТ 5.7. НЭГ ЖИЛИЙН ӨМНӨ ШИЛЖИХ ХӨДӨЛГӨӨНД ОРОЛЦОГЧДЫН ТОО, ХҮЙСЭЭР 2010, 2020 ОН

Хүйс	Сүүлийн нэг жилийн өмнөх шилжих хөдөлгөөний байдал				Цэвэр шилжих хөдөлгөөн (+/-)
	Шилжин ирэгчид	Дүнд эзлэх хувь	Шилжин явагчид	Дүнд эзлэх хувь	
2010 он					
БҮГД	4 039	100.0	5 038	100.0	-999
Эрэгтэй	2 157	53.4	2 498	49.6	-341
Эмэгтэй	1 882	46.6	2 540	50.4	-658
2020 он					
БҮГД	2 744	100.0	4 655	100.0	-1 911
Эрэгтэй	1 596	58.2	2 370	50.9	-774
Эмэгтэй	1 148	41.8	2 295	49.1	-1 147

Сүүлчийн нэг жилд Сэлэнгэ аймгийн хүн ам шилжих хөдөлгөөний улмаас 1911 хүнээр буурчээ. Тэдгээрийн 60.0 хувь нь эмэгтэйчүүд байна.

ШИЛЖИХ ХӨДӨЛГӨӨНД ОРОЛЦОГЧДЫН НАС, ХҮЙСНИЙ БҮТЭЦ

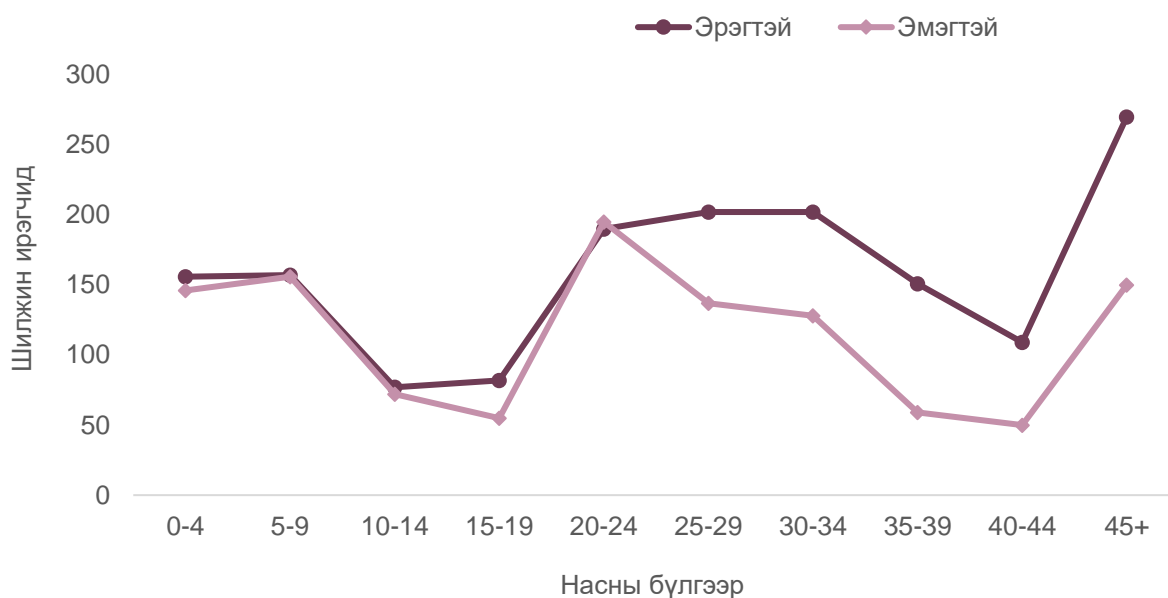
Шилжих хөдөлгөөнийг хугацаа, нутаг дэвсгэрээс гадна хүн ам зүй, нийгэм эдийн засгийн үзүүлэлтүүд тухайлбал, нас, хүйс, боловсрол, гэрлэлтийн байдал эдийн засгийн идэвх, орлого, өрхийн сууцны нөхцөл, дэд бүтцийн хангамж зэрэг олон үзүүлэлттэй хамруулан судлах нь илүү ач холбогдолтой юм. Хэдийгээр тооллогоор цуглуулсан мэдээлэл, үзүүлэлтүүд хязгаарлагдмал ч энэ сэдвээр олон талаас нь нарийвчлан судлах боломж бий бөгөөд дараа дараагийн түүвэр судалгаа хийх хамгийн өргөн хүрээний эх олонлог болно.

ХҮСНЭГТ 5.8. СҮҮЛИЙН НЭГ ЖИЛД ШИЛЖИН ИРЭГЧИД , НАСНЫ БҮЛЭГ, ХҮЙСЭЭР,
 2010, 2020 ОН

Насын бүлэг	Бүгд		Эрэгтэй		Эмэгтэй	
	Хүний тоо	Дүнд эзлэх хувь	Хүний тоо	Дүнд эзлэх хувь	Хүний тоо	Дүнд эзлэх хувь
2010 он						
БҮГД	4 044	100.0	2159	100.0	1 855	100.0
0-4	512	12.6	270	12.5	242	12.8
5-9	302	7.5	146	6.8	156	8.3
10-14	274	6.8	141	6.5	133	7.1
15-19	298	7.4	167	7.7	131	7.0
20-24	763	18.9	357	16.6	406	21.5
25-29	444	11.0	232	10.8	212	11.3
30-34	367	9.0	206	9.5	161	8.5
35-39	322	8.0	188	8.7	134	7.1
40-44	254	6.3	154	7.1	100	5.3
45+	508	12.8	298	13.8	210	11.1
2020 он						
БҮГД	2 744	100.0	1596	100.0	1 148	100.0
0-4	302	11.0	156	9.8	146	12.7
5-9	313	11.4	157	9.8	156	13.6
10-14	149	5.4	77	4.8	72	6.3
15-19	137	5.0	82	5.1	55	4.8
20-24	385	14.0	190	11.9	195	17.0
25-29	339	12.4	202	12.7	137	11.9
30-34	330	12.0	202	12.7	128	11.1
35-39	210	7.7	151	9.5	59	5.1
40-44	159	5.8	109	6.8	50	4.4
45+	420	15.3	270	16.9	150	13.1

Сүүлийн нэг жилд шилжих хөдөлгөөнд оролцсон эрэгтэйчүүд эмэгтэйчүүдээс 39 хувиар илүү байгаа нь эрэгтэйчүүд шилжих хөдөлгөөнд давамгайлж байгааг харуулна. Ялангуяа 20-54 насны эрэгтэйчүүд илүү байгаа юм. Ахимаг насанд эрэгтэйчүүдийн шилжих хөдөлгөөн давамгайлж байгааг тэд эхлээд зорьсон газраа ганцаараа очиж, дараа ар гэрийнхнийгээ татаж авч байгаатай холбон тайлбарлаж болно. Арван таваас доош насны хүүхдүүд, 60-аас дээш насны өндөр настнууд шилжих хөдөлгөөнд оролцсон байгаагаас үзэхэд гэр бүлээрээ шилжих явдал байгааг гэрчилнэ.

ЗУРАГ 5.3. СҮҮЛИЙН НЭГ ЖИЛД ШИЛЖИН ИРЭГЧИД, НАСНЫ БҮЛЭГ, ХҮЙСЭЭР, 2020 ОН

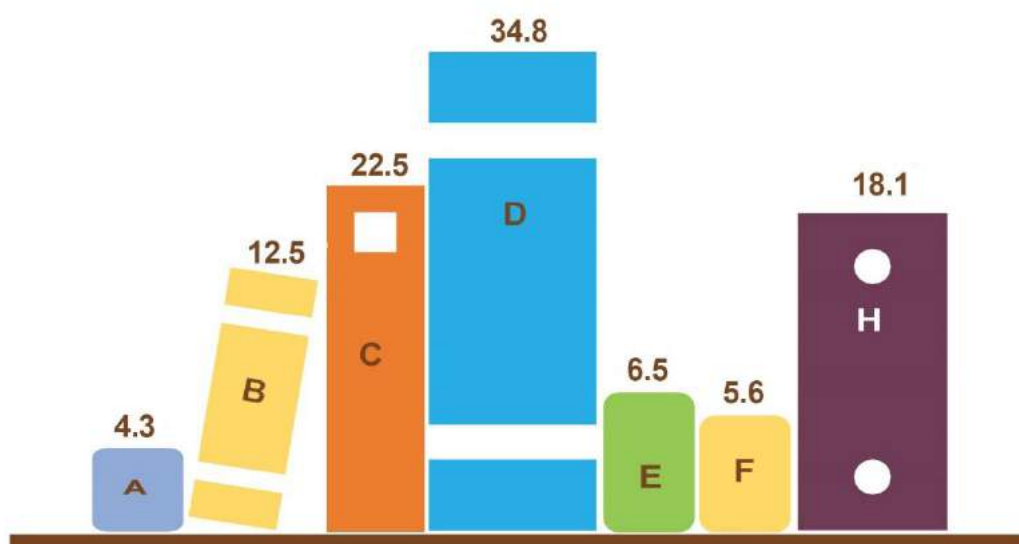

Хотын хүн амын өсөлтийн дийлэнхийг шилжих хөдөлгөөний өсөлт бүрдүүлдэг. Нийслэлээс гадна аймгийн төв орон нутагтаа боловсрол, эрүүл мэндийн болон бусад үйлчилгээний чанараар хөдөөгөөс илүү байдгийн зэрэгцээгээр, үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэх, ажлын байр олох боломж илүү байдаг нь тодорхой юм. Ялангуяа сүүлчийн жилүүдэд тохиолдож байгаа байгалийн гамшигт үзэгдлүүд нь малчдад хүндээр тусч, төв суурин газарт шилжих нь нэмэгдсэнээс манай улсын хотжих үйл явц өмнөхөөсөө илүү хурдацтай явагдаж байна.

Сэлэнгэ аймаг улсын хүн амын 3.4 хувийг эзэлж, хүн амын тоогоор Хөвсгөл, Өвөрхангай аймгийн дараа орж байна. Сэлэнгэ аймаг дэд бүтэц сайн хөгжсөн хэдий ч хүн амын шилжилт хөдөлгөөний улмаас 2010-2020 оны тооллогын хугацаанд хүн амын жилийн дундаж өсөлт 1.5 хувиар өссөн байна.

Сэлэнгэ аймгийн хотын хүн амын хувь 2010 оны тооллогоор 49.1 байсан бол 2020 оны тооллогоор 34.5 хувь болж 14.6 пунктээр буурчээ. Хоёр тооллогын хооронд хотын хүн ам 11951 хүнээр өссөн нь дунд зэргийн хүн амтай 3 сумын хүн амын дүн гэсэн үг.

БОЛОВСРОЛ, БИЧИГ ҮСГИЙН МЭДЛЭГ

10, түүнээс дээш
насны хүн ам

- A** Боловсролгүй
- B** Бага
- C** Суурь
- D** Бүрэн дунд
- E** Техникийн болон мэргэжлийн
- F** Тусгай мэргэжлийн дунд
- H** Дээд

Хүний хөгжлийн үзүүлэлтийн нэг болох хүн амын боловсролын түвшин, бичиг үсгийн мэдлэгийг илэрхийлэх үзүүлэлтийг тус улсын хүн амын тооллого болгонд тусгасан учраас эдгээр үзүүлэлтийн өөрчлөлтийг тодорхойлох бүрэн боломжтой.

Хүн ам, орон сууцны 2020 оны тооллогын асуулгад бичиг үсгийн мэдлэг, боловсролын түвшинтэй холбогдох асуултыг 6, түүнээс дээш насны бүх хүнээс, 2-39 насны хүнээс сургуульд сурдаг, цэцэрлэгт хүмүүждэг эсэхийг асуусан.

БОЛОВСРОЛЫН ТҮВШИН

Монгол Улс зах зээлийн эдийн засгийн харилцаанд, шилжсэнээс хойших 20 орчим жилд боловсролын тогтолцоог шинэчилж, хөгжингүй орны боловсролын стандартыг нэвтрүүлж байна. Тооллого хоорондын хүн амын боловсролын түвшинг зэрэгцүүлэн жишиж өөрчлөлтийг харах нь чухал билээ. Төвлөрсөн төлөвлөгөөт нийгмийн харилцаанд мөрдөж байсан боловсролын ангилал 2010 оны тооллогын үеийнхээс нэлээд ялгаатай болсон тул 2010, 2020 оны тооллогын дүнг тодорхой хэмжээгээр бүлэглэж зэрэгцүүлсэн. Энэ удаа хүн амын боловсролын түвшинг НҮБ-ын зөвлөмж, олон улсын нийтлэг жишгийг харгалзан 10, түүнээс дээш насныханд тодорхойлов.

Арав түүнээс дээш настай хүн амд боловсролтой хүн амын эзлэх хувь өмнөх тооллогын үеийнхээс 2.8 пунктээр нэмэгдэж, 95.7 хувь болсон байна.

ХҮСНЭГТ 6.1. АРАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХҮН АМЫН БОЛОВСРОЛЫН ТҮВШИН ХҮЙС, ХУВИАР, 2010, 2020 ОН

Боловсролын түвшин	2010			2020		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
БҮГД	100	100	100	100	100	100
Боловсролгүй	7.1	7.4	6.8	4.3	4.5	4.1
Боловсролтой	92.9	92.6	93.2	95.7	95.5	95.9
Бага	16.6	17.1	16.0	12.5	12.8	12.1
Суурь	23.4	26.9	19.8	22.5	25.4	19.5
Бүрэн дунд	35.0	35.0	35.1	34.8	35.5	34.0
Техникийн болон мэргэжлийн	4.6	5.3	3.9	6.5	7.8	5.3
Тусгай мэргэжлийн дунд	7.1	5.2	9.1	5.6	4.9	6.3
Дээд	13.3	10.5	16.1	18.1	13.6	22.7

Улсын болон хувийн хэвшлийн олон их дээд сургууль байгуулагдаж, түүнд олон арван мянган залуучууд суралцан, төгсөж байгаагийн дүнд 10, түүнээс дээш насны нийт хүн амд дээд боловсролтой хүний эзлэх хувь өнгөрсөн 10 жилд 4.8 пунктээр нэмэгдсэн нь эерэг үзүүлэлт байгаа боловч үйлдвэрлэл, үйлчилгээний салбарт ажиллах дунд мэргэжлийн боловсрол эзэмшигчдийн эзлэх хувь буурсан байна. Мөн бага, суурь болон бүрэн дунд боловсрол эзэмшигчдийн хувийн жин буурсан нь эцэг эхчүүд хүүхдэдээ аль болох дээд боловсрол эзэмшүүлэх сонирхолтой болсонтой холбоотой.

Боловсрол эзэмшигчийг хүйсээр ангилж үзэхэд нэлээд ялгаатай байдал ажиглагдана. Энэ удаагийн тооллогоор дээд боловсролтой эмэгтэйчүүдийн эзлэх хувь эрэгтэйчүүдийнхээс 9.1 хувиар илүү байна.

Арав түүнээс дээш насны нийт хүн амд боловсролгүй хүн амын эзлэх хувь нэлэнхийдээ буурсны дотор эрэгтэйчүүдийнх илүү буурчээ. Өмнөх тооллогуудын дүнгээс үзэхэд ахимаг насныхны боловсролын түвшин залуу үеийнхтэй харьцуулахад бага байсан бол сүүлийн үед нас дэвшилтээс шалтгаалан боловсрол өндөртэй залуу үе бага боловсролтой ахмад насны хүмүүсийг түрж, боловсролын түвшний ерөнхий байдал сайжрахад нөлөөлсөн.

Хүн амын боловсролын түвшин дээшлэх тутам хот, хөдөөд ялгаа нь нэмэгдэх ажээ.

ХҮСНЭГТ 6.2. АРАВ ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХҮН АМЫН БОЛОВСРОЛЫН ТҮВШИН, ХОТ ХӨДӨӨ, ХУВИАР, 2020 ОН

Боловсролын түвшин	Хот			Хөдөө		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
БҮГД	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Боловсролгүй	4.0	4.2	3.8	4.5	4.7	4.3
Боловсролтой	96.0	95.8	96.2	95.5	95.3	95.7
Бага	10.6	10.8	10.5	12.6	13.0	12.2
Суурь	19.1	22.1	16.1	22.8	25.4	20.1
Бүрэн дунд	34.6	36.1	33.1	32.6	32.8	32.4
Техникийн болон мэргэжлийн	5.6	6.6	4.7	6.6	7.8	5.2
Тусгай мэргэжлийн дунд	5.8	4.8	6.7	5.1	4.5	5.7
Дээд	20.3	15.4	25.2	15.8	11.7	20.0

Боловсролгүй хүний эзлэх хувь хөдөөд хотоос 0.5 пунктээр их бол дээд боловсролтой хотын хүн ам хөдөөгийнхөөс 4.5 пунктээр их байна. Харин хотод бүрэн дунд боловсролтой хүн ам олон байхад хөдөөд суурь болон бага боловсролтой хүн илүү олон байна. Хөдөөгийн дээд, тусгай мэргэжлийн дунд боловсролтой эмэгтэйчүүдийн хувийн жин эрэгтэйчүүдийнхээс өндөр, суурь болон бага боловсролтой эрэгтэйчүүдийн эзлэх хувь эмэгтэйчүүдийнхээс илүү байгаа нь хөдөөгийн эмэгтэйчүүд эрэгтэйчүүдээс илүү өндөр боловсролтойг харуулжээ. Энэ байдал хот суурин газарт мөн ажиглагдаж байна.

НЭГДСЭН ДҮН

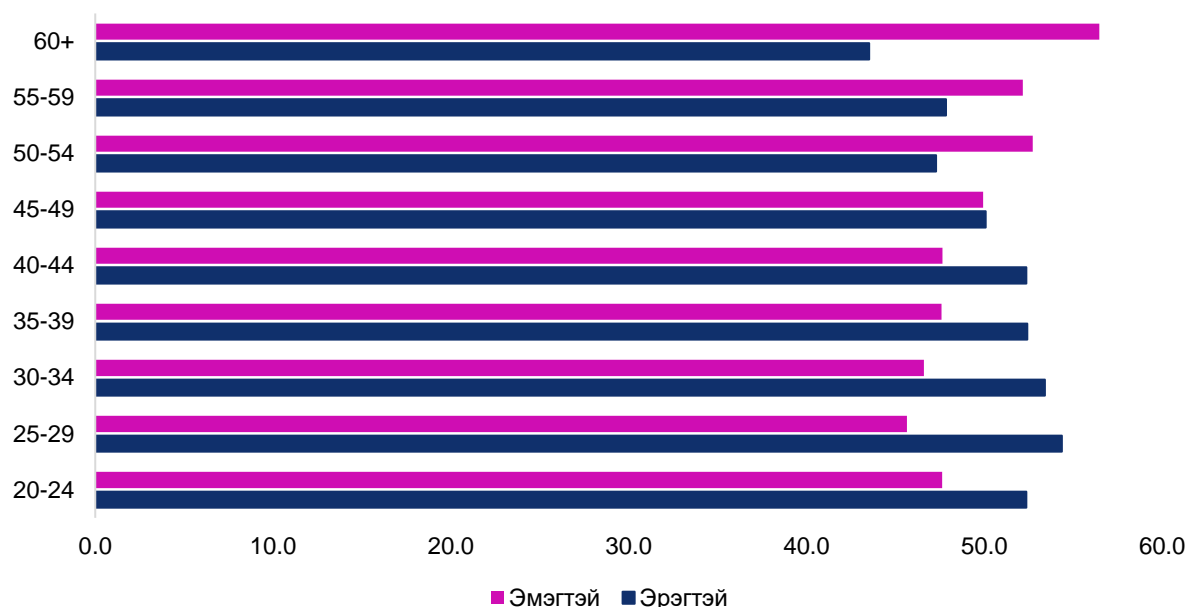
ХҮСНЭГТ 6.3. АРАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХҮН АМЫН БОЛОВСРОЛЫН ТҮВШИН, НАСНЫ БҮЛЭГ, ХУВИАР, 2020 ОН

Насны бүлгээр	2010 он							
	Бүгд	Боловсролгүй	Бага	Суурь	Бүрэн дунд	Техникийн болон мэргэжлийн	Тусгай мэргэжлийн дунд	Дээд
Бүгд	100.0	7.2	15.3	21.8	32.6	4.3	6.6	12.2
10-14	100.0	36.1	59.6	4.3				
15-19	100.0	2.8	16.2	51.6	25.0	2.9	1.2	0.3
20-24	100.0	3.7	5.0	13.9	49.2	5.9	3.0	19.3
25-29	100.0	4.0	8.1	17.8	39.3	2.7	2.2	25.9
30-34	100.0	2.7	6.3	23.4	43.8	2.6	3.4	17.8
35-39	100.0	1.8	3.3	22.4	45.3	6.2	8.1	12.9
40-44	100.0	2.1	4.0	21.2	43.1	7.2	11.5	10.9
45-49	100.0	2.6	5.2	23.0	35.5	7.2	13.0	13.5
50-54	100.0	1.9	8.5	26.5	28.3	6.9	15.1	12.8
55-59	100.0	2.3	12.8	23.7	26.0	6.1	17.0	12.1
60+	100.0	6.9	31.0	16.5	18.5	3.1	13.4	10.6
2020 он								
Бүгд	100.0	4.3	11.9	21.5	33.3	6.2	5.3	17.3
10-14	100.0	27.4	72.2	0.4				
15-19	100.0	1.8	5.6	61.3	27.2	3.1	0.7	0.3
20-24	100.0	1.9	2.5	15.6	51.8	6.3	2.4	19.5
25-29	100.0	1.2	2.1	11.2	35.4	8.5	3.6	38.0
30-34	100.0	1.6	3.0	14.0	38.3	5.9	3.2	34.0
35-39	100.0	1.9	4.6	20.9	39.6	4.3	2.7	26.0
40-44	100.0	1.2	3.0	25.8	42.9	5.6	4.1	17.4
45-49	100.0	0.8	2.8	22.8	42.4	9.3	7.9	14.0
50-54	100.0	1.3	3.2	22.8	38.8	10.2	10.9	12.8
5-59	100.0	1.2	3.7	23.6	33.2	11.0	12.6	14.7
60+	100.0	1.4	12.5	24.5	25.7	7.9	14.9	13.1

Боловсролын түвшинг насаар ангилж үзэхэд зарим сонирхолтой дүр зураг ажиглагдана. Дээд, тусгай мэргэжлийн дунд боловсролтой хүний эзлэх хувь 30-34 наснаас өсөж байснаа 45-59 насанд буурч, цаашдаа өсжээ. Энэ нь 1960-аад оны эхнээс манай улсад дээд, тусгай мэргэжлийн дунд боловсролтой боловсон хүчнийг олноор нь бэлтгэж байсантай холбоотой. Харин 25-29 насны дээд боловсролтой хүний эзлэх хувийн жин хамгийн өндөр, 20-24 насны боловсролгүй хүний эзлэх хувь бусад насныхнаас өндөр байна. Энэ нь нийгэм, эдийн засгийн тогтолцоо өөрчлөгдсөн шилжилтийн үед сургууль завсардалт өндөр байсныг гэрчилнэ. Ерөнхийдөө 20-40 хүртэл насны хүмүүсийн боловсролын түвшин сайн харагдаж байна. Гэвч тухайн насны хүн амын дотор мэргэжлийн боловсролтой хүний эзлэх хувь бага байгаа нь үйлдвэрлэл, үйлчилгээнд ажиллах мэргэжилтэй ажилчдын хүрэлцээ хангалтгүй байгааг харуулна.

НЭГДСЭН ДҮН

ЗУРАГ 6.1. ДЭЭД БОЛОВСРОЛТОЙ ХҮН АМ, НАСНЫ БҮЛЭГ, ХҮЙС, ХУВИАР, 2020 ОН

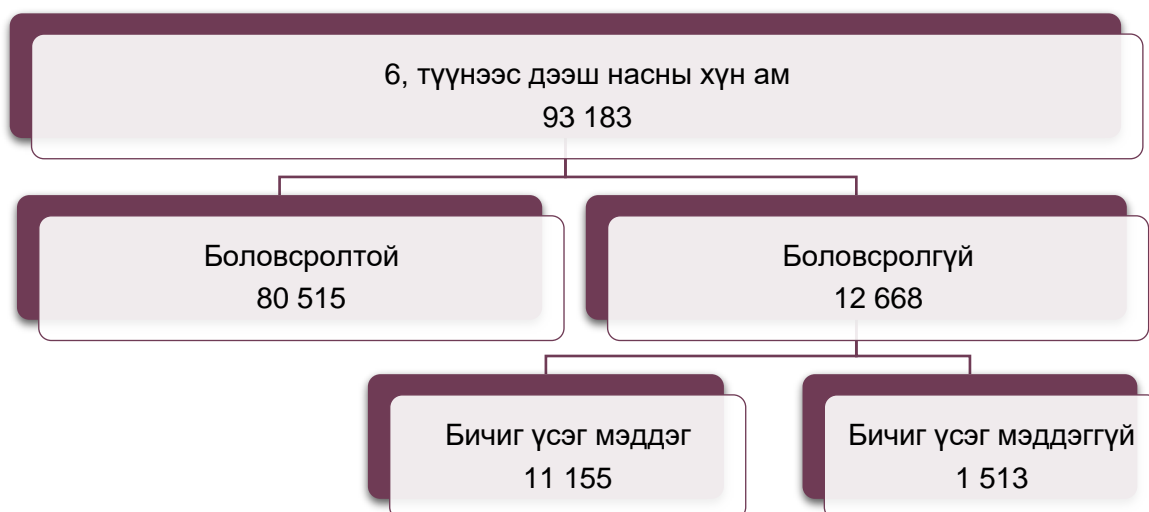

Дээрх графикаас харахад ихэнх насны бүлэгт эрэгтэйчүүд нь эмэгтэйчүүдээс илүү дээд боловсрол эзэмшсэн байна.

БИЧИГ ҮСГИЙН МЭДЛЭГ

Бичиг үсгийн мэдлэгийн тодорхойлолтын талаарх НҮБ-ын зөвлөмжийг 2010, 2020 оны тооллогод үндсэнд нь баримталсан юм. Аль нэг хэлээр энгийн өгүүлбэрийг уншиж ойлгодог, бичиж чаддаг хүнийг бичиг үсэг мэддэг гэж үзсэн. Зургаа, түүнээс дээш насны боловсролгүй хүнээс бичиг үсэг мэддэг эсэхийг тодруулж асуусан.

ЗУРАГ 6.2. ХҮН АМЫН ТОО, БОЛОВСРОЛ, БИЧИГ ҮСГИЙН МЭДЛЭГЭЭР, 2020 ОН

Хүн амын бичиг үсгийн мэдлэгийн түвшинг олон улсын хэмжээнд зэрэгцүүлэхийн тулд 15, түүнээс дээш насаар тодорхойлов.

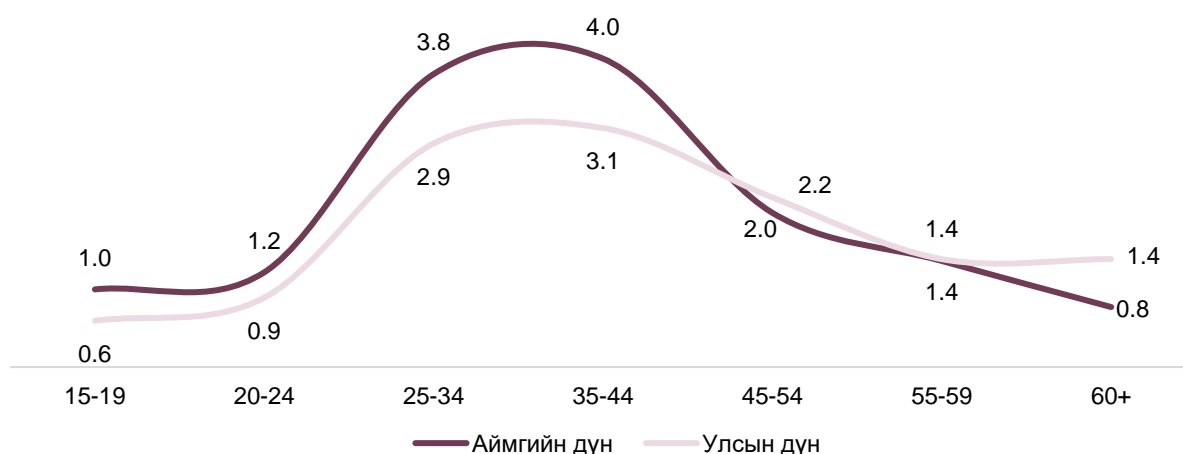
ХҮСНЭГТ 6.4. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХҮН АМ, БИЧИГ ҮСГИЙН МЭДЛЭГ, ХОТ, ХӨДӨӨ, ХУВИАР, 2010, 2020 ОН

Бичиг үсгийн мэдлэг	2010			2020		
	Бүгд	Хот	Хөдөө	Бүгд	Хот	Хөдөө
БҮГД	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Бичиг үсэг мэддэг	98.4	98.8	98.0	98.6	99.1	98.3
Бичиг үсэг мэддэггүй	1.6	1.2	2.0	1.4	0.9	1.7

Сэлэнгэ аймгийн 15, түүнээс дээш насны хүн амын 98.6 хувь бичиг үсэг мэдэж байгаа нь улсын дунджаас өндөр үзүүлэлт юм. Харин хот, хөдөөгийн оршин суугчдын хувьд 0.8 пунктээр зөрүүтэй байгаа нь улсын дундажтай харьцуулбал ялгаа багатайг илэрхийлж байна. арван тав, түүнээс дээш насны хотын хүн амын 0.9 хувь буюу 26 хүн бичиг үсэг мэдэхгүй байгаагаас үзэхэд хотынхон бараг бүхэлдээ бичигтэн болсон гэж болно.

Бичиг үсэг мэдэхгүй хүн амын эзлэх хувийг насаар ангилж үзэхэд анхаарах асуудал ажиглагдана. 15-29 насны залуучуудын 1.7 хувь нь бичиг үсэг мэдэхгүй байгаа боловч тэд нийт бичиг үсэг мэддэггүй 15, түүнээс дээш насны хүн амын 10.7 хувийг эзэлж байна. Бичиг үсэг мэддэггүй хүн амын эзлэх хувь 35-39 насанд харьцангуй өндөр байгаа бөгөөд улсын дунджаас их байгааг доорх зургаас харж болно.

ЗУРАГ 6.3. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХҮН АМД БИЧИГ ҮСЭГ МЭДДЭГҮЙ ХҮН АМЫН ЭЗЛЭХ ХУВЬ, НАСНЫ БҮЛГЭЭР, 2020 ОН

СУРГУУЛЬ, СУРГУУЛИЙН ӨМНӨХ БОЛОВСРОЛД ХАМРАГДАЛТ

Хүн ам, орон сууцны 2020 оны тооллогод сургуульд суралцаж байгаа болон цэцэрлэгт хүмүүжиж байгаа эсэхийг 2-39 насныхнаас асуусан.

НҮБ-ын зөвлөмжийн дагуу сургуульд суралцах насыг 5-29 насаар авч үзэх ёстой боловч манай улсын боловсролын шинэ тогтолцооны дагуу хүүхдийг 6 наснаас эхлэн сургуульд элсүүлэх болсонтой холбогдуулан сургуульд хамрагдалтыг 6-29 насаар тодорхойлов.

Аймгийн хэмжээнд 6-29 насны хүн амын 73.9 хувь, эрэгтэйчүүдийн 71.5 хувь, эмэгтэйчүүдийн 76.4 хувь нь сургуульд сурч байна. Харин 6 настай хүүхдүүдийн 96.3 хувь нь, 7 настай хүүхдүүдийн 98.7 хувь нь сургуульд сурч байна.

Сургуульд хамрагдалт 11 жилийн өмнөхөөс сайжирчээ. Тухайлбал, 2010 онд 6 настай бүх хүүхдийн 94.4 хувь нь сургуульд сурч байсан бол 2020 онд 96.3 хувь болж өсжээ. Есөн настай хүүхдийн сургуульд хамрагдалт 2010 онд 98.9 хувь байсан нь хамгийн өндөр байсан бол 2020 онд 99.5 хувь болж нэмэгдэв. Сургуульд хамрагдалт арван нэгэн жилийн өмнө 15 наснаас нэлээд буурч байсан бол 2020 онд уг үзүүлэлт өсөж байгаагаас үзэхэд бүрэн дунд боловсрол эзэмших насны хүүхдийн сургуульд хамрагдалт эрс нэмэгдсэн гэж дүгнэх үндэслэлтэй юм. (Хүснэгт 6.5).

ХҮСНЭГТ 6.5. ЗУРГААГААС ХОРИН ЕСӨН НАСНЫ ХҮН АМЫН СУРГУУЛЬД ХАМРАГДАЛТ, НАС, ХҮЙС, ХУВИАР, 2020 ОН

Нас	Сургуульд суралцаж байгаа			Сургуульд суралцаагүй		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
6-29	73.9	71.5	76.4	26.1	28.5	23.6
6-9	98.5	98.3	98.8	1.5	1.7	1.2
6	96.3	95.7	96.8	3.7	4.3	3.2
7	98.7	98.4	99.0	1.3	1.6	1.0
8	99.7	99.5	99.9	0.3	0.5	0.1
9	99.5	99.4	99.7	0.5	0.6	0.3
10-14	99.8	99.8	99.8	0.2	0.2	0.2
10	99.9	99.9	99.9	0.1	0.1	0.1
11	99.9	99.8	99.9	0.1	0.2	0.1
12	99.8	99.9	99.8	0.2	0.1	0.2
13	99.9	99.9	99.9	0.1	0.1	0.1
14	99.6	99.5	99.6	0.4	0.5	0.4
15-19	92.5	90.1	95.0	7.5	9.9	5.0
15	98.9	98.6	99.2	1.1	1.4	0.8
16	97.7	97.0	98.4	2.3	3.0	1.6
17	96.9	96.3	97.4	3.1	3.7	2.6
18	88.5	83.8	93.3	11.5	16.2	6.7
19	82.0	76.4	87.8	18.0	23.6	12.2
20-24	55.6	52.0	59.6	44.4	48.0	40.4
20	78.4	72.1	85.7	21.6	27.9	14.3
21	71.9	65.0	79.1	28.1	35.0	20.9
22	56.4	52.5	60.6	43.6	47.5	39.4
23	41.3	40.4	42.2	58.7	59.6	57.8
24	30.0	29.7	30.4	70.0	70.3	69.6
25-29	17.2	15.5	19.2	82.8	84.5	80.8
25	26.2	25.5	27.0	73.8	74.5	73.0
26	22.9	19.7	26.6	77.1	80.3	73.4
27	16.0	14.2	18.2	84.0	85.8	81.8
28	12.7	11.6	14.1	87.3	88.4	85.9
29	10.6	8.9	12.7	89.4	91.1	87.3

Сургуульд хамрагдалт хот, хөдөөд ойролцоо байна. Зургаагаас хорин есөн насны хүн амын сургуульд хамрагдалт нийт дүнгээрээ хотод 79.1 хувь, хөдөөд 70.9 хувь байна.

ХҮСНЭГТ 6.6. ЗУРГААГААС ХОРИН ЕСӨН НАСНЫ ХҮН АМЫН СУРГУУЛЬД ХАМРАГДАЛТ, ХОТ, ХӨДӨӨ, ХҮЙС, ХУВИАР, 2020 ОН

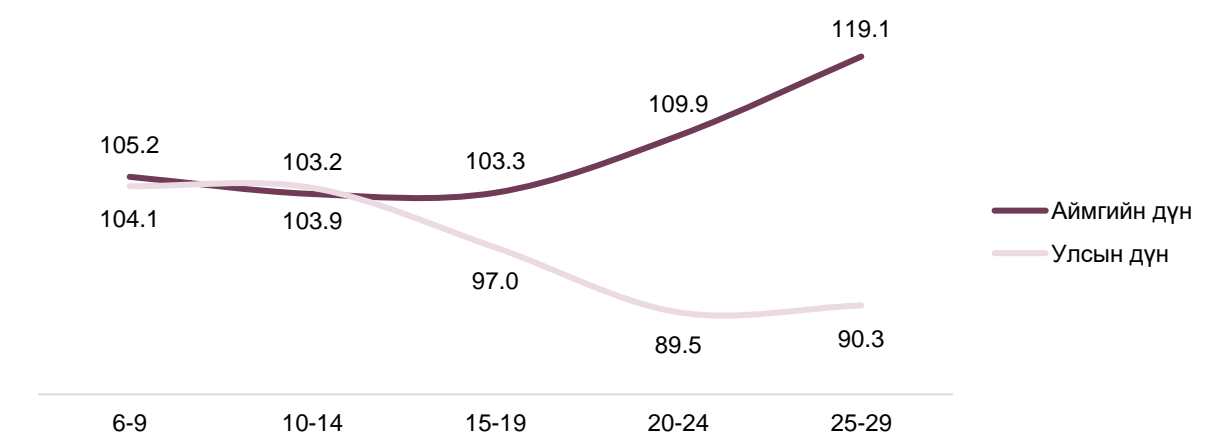
Нас	Хот			Хөдөө		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
6-29	79.1	77.4	81.0	70.9	68.2	73.8
6	96.6	96.5	96.6	96.1	95.2	96.9
7	98.5	98.3	98.8	98.8	98.5	99.1
8	99.5	99.3	99.7	99.8	99.6	100.0
9	99.6	99.6	99.6	99.5	99.2	99.8
6-9	98.5	98.4	98.7	98.6	98.2	99.0
10-14	99.9	99.9	99.8	99.8	99.7	99.8
15-17	98.0	97.9	98.1	97.7	96.9	98.4
15	98.9	98.8	99.0	98.9	98.5	99.3
16	98.3	98.0	98.7	97.2	96.2	98.2
17	96.9	96.9	96.8	96.9	95.9	97.8
6-17	99.0	98.9	99.1	98.8	98.5	99.2
18	91.8	89.1	94.8	86.5	80.3	92.5
19	84.9	80.3	89.8	80.5	74.3	86.8
20-24	59.3	55.6	63.2	54.1	50.4	58.1
25-29	19.9	18.0	22.1	16.0	14.5	17.9

Сургуульд хамрагдалтыг хүйсээр харвал 2010 онтой харьцуулахад сургуульд хамрагдалтын байдал 6-14 насны хүн амын хувьд ижил түвшинд байгаа ч 15, түүнээс дээш насанд буюу суурь боловсролын түвшнийг дүүргэсний дараагаар эрэгтэйчүүдийн сургуульд хамрагдалт эмэгтэйчүүдийнхтэй харьцуулахад буурсан харагдаж байна.

Сургуульд хамрагдалтын байдал 20-24 насны хүн амд 59.3 хувь болж 2010 оноос 41.5 пунктээр өссөн нь хамгийн өндөр байна. Сургуульд хамрагдалтыг хот, хөдөөгөөр харвал 14 нас хүртэл хөдөөд өндөр байсан бол 15, түүнээс дээш насанд хотын хүн амын сургууль хамрагдалт өндөр болж байна. Энэ хандлага нь нас ахих тусам нэмэгдсээр 25-29 насанд хотын хүн амын сургуульд хамрагдалт хөдөөгийнхөөс 3.9 пунктээр өндөр байна.

Хүйсийн харьцаа 100-тай тэнцүү байхад эрэгтэйчүүд, эмэгтэйчүүд адил хэмжээгээр сургуульд суралцаж байна гэсэн утга билээ. Хүйсийн харьцаа 20-24 наснаас эхлэн нэлээд өссөн бөгөөд улсын дундажтай харьцуулахад өндөр байна.

ЗУРАГ 6.4. СУРГУУЛЬД СУРАЛЦАГЧДЫН ХҮЙСИЙН ХАРЬЦАА, НАС БҮЛГЭЭР, 2020 ОН

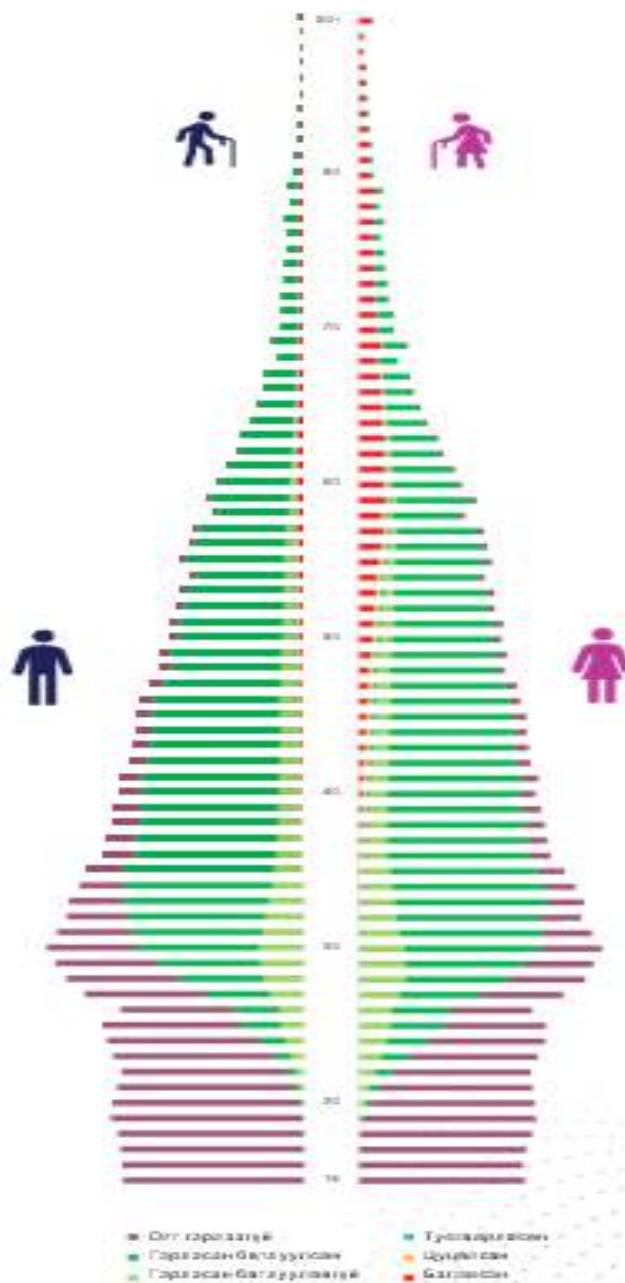

Сургуулийн өмнөх боловсролд хамрагдах нас буюу 2-оос 5 насны хүүхдийн 84.7 хувь нь цэцэрлэгт хүмүүжиж байна. Сургуульд орох нас дөхөх тусам сургуулийн өмнөх боловсролд хамрагдалт нэмэгдэх ажээ. Тухайлбал, 2 настай хүүхдийн 65.0 хувь, 5 настай хүүхдүүдийнх 95.3 хувь нь сургуулийн өмнөх боловсролд хамрагдаж байна.

ХҮСНЭГТ 6.7. СУРГУУЛИЙН ӨМНӨХ БОЛОВСРОЛД ХАМРАГДАЛТ, НАС, ХҮЙС, ХУВИАР, 2020 ОН

Нас	Бүгд		Эрэгтэй		Эмэгтэй	
	Хүний тоо	Дүнд эзлэх хувь	Хүний тоо	Дүнд эзлэх хувь	Хүний тоо	Дүнд эзлэх хувь
БҮГД	8 041	84.7	4 030	83.4	4011	86.0
2	1 490	65.0	707	61.6	783	68.5
3	1 980	85.6	1 000	84.1	980	87.3
4	2 199	91.4	1 097	91.3	1102	91.5
5	2 372	95.3	1 226	94.6	1146	96.1

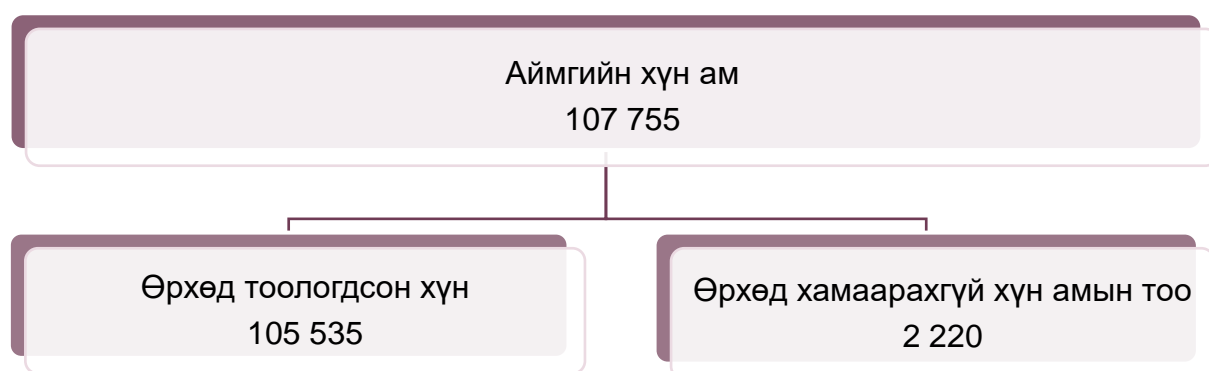
ӨРХ, ГЭР БҮЛИЙН БАЙДАЛ

ӨРХИЙН ТОО, БҮТЭЦ

Хүн ам, орон сууцны 2020 оны тооллогоор өрхийг өмнөх тооллогын нэгэн адил судалсан боловч өрхөд тоологдсон, өрх үүсгээгүй тоологдсон хүний тодорхойлолт өмнөх тооллогоос ялгаатай байлаа. Гэр бүл, ураг төрлийн хамааралтай хүмүүс өрх үүсгэж тоологдох, хоорондоо огт хамааралгүй хүмүүс нэг орон байранд хамт тоологдох гэсэн 2 хэлбэр байлаа. Өрхөд хамаарахгүй хүмүүст цэрэг, хоригдол, оюутнууд, албан болон албан бусаар ашигт малтмал олборлогчид, орон гэргүй иргэд зонхилж байв.

ЗУРАГ 7.1. ӨРХ, ӨРХӨД ХАМААРАЛГҮЙ ТООЛОГДСОН ХҮН АМЫН ТОО, 2020 ОН

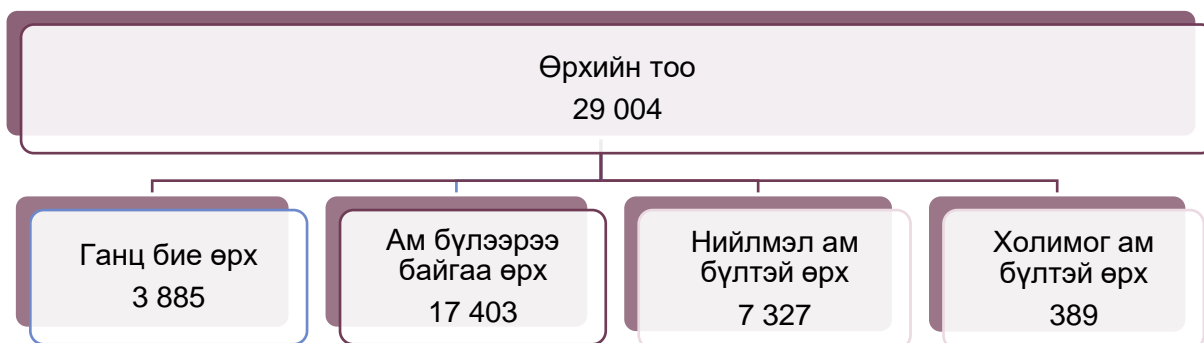
Аймгийн нутаг дэвсгэрт оршин суугаа хүн амын 97.9 хувь буюу 105.5 мянган хүн өрхөд, үлдсэн 2.1 хувь буюу 2.2 мянган хүн өрхөд хамаарахгүйгээр тоологджээ. Аймгийн хэмжээнд өрхийн тоо өмнөх тооллогын үеийнхээс 7.9 хувиар нэмэгдэж, өрхөд хамаарахгүйгээр тоологдсон хүн ам 15.3 хувиар буурчээ.

ХҮСНЭГТ 7.1. ӨРХИЙН ТОО, ХОТ, ХӨДӨӨ, ХУВИАР, 2010, 2020 ОН

Байршил	2010		2020		2020/2010
	Өрхийн тоо	Дүнд эзлэх хувь	Өрхийн тоо	Дүнд эзлэх хувь	
БҮГД	26 889	100.0	29 004	100.0	107.9
Хот	13 340	49.6	9 858	34.0	73.9
Хөдөө	13 549	50.4	19 146	66.0	141.3

Хотын өрх 26.1 хувиар буурч, хөдөөгийн өрх 41.3 хувиар нэмэгджээ. Улсын дүнтэй харьцуулахад хөдөөгийн өрхийн хувь их байна. Энэ нь шилжин ирэгчид хөдөөд газар тариалан, мал аж ахуй эрхлэх зэргээр хөдөө рүү чиглэсэн хүн амын шилжих хөдөлгөөн их байгаатай холбоотой.

ЗУРАГ 7.2. ӨРХИЙН ТОО, ХЭЛБЭРЭЭР, 2020 ОН

Хүн ам, орон сууны 2010 оны тооллогоос эхлэн НҮБ-ын аргачлалын дагуу өрхийг хэлбэрээр нь ангилан тодорхойлж байна. Ингэж ангилахдаа өрхийн гишүүд өрхийн тэргүүлэгчтэйгээ ямар хамааралтай болохыг харгалзаж үздэг.

Нийт өрхийн 13.4 хувь нь ганц бие, 60.0 хувь нь ам бүлээрээ байгаа, 25.3 хувь нь нийлмэл, 1.3 хувь нь холимог ам бүлтэй өрх байна. Нийт өрхийн дотор ам бүлээрээ буюу нөхөр, эхнэр, хүүхдийнхээ хамт амьдарч байгаа өрх дийлэнх хувийг эзэлж байна. Мөн нийлмэл буюу эцэг эх, ах, дүүс, садан төрлөөрөө хамт амьдарч байгаа өрх ч олон юм. Энэ нь өрхийн ам бүлийн бүтцийн түгээмэл хэлбэрүүд бөгөөд үр хүүхэд, хамаатан садантайгаа хамт амьдрах нь эцэг эх, ахмад настнаа хүндлэн асардаг манай уламжлалт заншилтай холбоотой. Өмнөх тооллогын дүнтэй харьцуулбал ганц бие өрхийн тоо 34.9 хувиар нэмэгдсэн нь анхаарч үзэх асуудал юм.

ХҮСНЭГТ 7.2. ӨРХИЙН ТОО, ХОТ, ХӨДӨӨ, ӨРХИЙН ХЭЛБЭР, ХУВИАР, 2020 ОН

Байршил	Өрхийн тоо бүгд	Ганц бие өрх		Ам бүлээрээ өрх		Нийлмэл ам бүлтэй өрх		Холимог ам бүлтэй өрх	
		Өрхийн тоо	Бүгдэд эзлэх хувь	Өрхийн тоо	Бүгдэд эзлэх хувь	Өрхийн тоо	Бүгдэд эзлэх хувь	Өрхийн тоо	Бүгдэд эзлэх хувь
БҮГД	29 004	3 885	13.4	17 403	60.0	7 327	25.3	389	1.3
Хот	9 858	1 196	12.1	5 571	56.5	2 898	29.4	193	2.0
Хөдөө	19 146	2 689	14.0	11 832	61.9	4 429	23.1	196	1.0

Өрхийн бүтцийг хот хөдөөгөөр авч үзэхэд ам бүлээрээ амьдарч байгаа өрх болон нийлмэл өрх дийлэнх хувийг эзэлж байна. Хот, хөдөөд ганц бие өрхийн тоо өмнөх тооллогын дүнгээс 34.9 хувиар өсөж, нийлмэл ам бүлтэй өрхийн эзлэх хувь 6.4-7.4 пунктээр буурчээ. Ганц бие өрхийн тоо өссөнийг шилжих хөдөлгөөнтэй холбон тайлбарлаж болно.

ХҮСНЭГТ 7.3. ӨРХИЙН ТОО, ХОТ, ХӨДӨӨ, АМ БҮЛИЙН ТОО, ХУВИАР, 2020 ОН

Байршил	Бүгд		Үүнээс: ам бүлийн тоогоор											
	Өрхийн тоо	Бүгдэд эзлэх хувь	1-2			3-4			5-6			7+		
			Өрхийн тоо	Бүгдэд эзлэх хувь	Өрхийн тоо	Бүгдэд эзлэх хувь	Өрхийн тоо	Бүгдэд эзлэх хувь	Өрхийн тоо	Бүгдэд эзлэх хувь	Өрхийн тоо	Бүгдэд эзлэх хувь		
БҮГД	29 004	100.0	8 606	29.7	10 869	37.5	7 392	25.5	2 137	7.3				
Хот	9 858	100.0	2 761	28.0	3 751	38.1	2 508	25.4	838	8.5				
Хөдөө	19 146	100.0	5 845	30.5	7 118	37.2	4 884	25.5	1 299	6.8				

Аймгийн хэмжээнд өрхийн ам бүлийн дундаж тоо 2010 онд 3.5 байсан бол 2020 онд 3.7 болж өсөв. Өрхийн ам бүлийн бүтэц, өмнөх тооллогоос ялгаатай байгаа бөгөөд хотод 1-2 ам бүлтэй өрхийн эзлэх хувь 0.5 пунктээр буурч, хөдөөд 2.4 пунктээр өссөн байна. Харин 3-4 ам бүлтэй өрхийн эзлэх хувь нь 11.3 хувиар буурсан байна.

ХҮСНЭГТ 7.4. ӨРХИЙН ТОО, СУМ, АМ БҮЛИЙН ТОО, ХУВИАР, 2020 ОН

Сумын нэр	Бүгд	Ам бүлийн тоогоор				Өрхийн ам бүлийн дундаж тоо
		1-2	3-4	5-6	7+	
БҮГД	100.0	29.7	37.5	25.5	7.3	3.7
Сүхбаатар	100.0	26.0	39.0	25.5	9.5	3.8
Алтанбулаг	100.0	28.8	34.8	27.3	9.1	3.8
Баруунбүрэн	100.0	31.8	35.5	24.8	7.9	3.7
Баянгол	100.0	35.4	37.1	22.6	4.9	3.5
Ерөө	100.0	28.9	37.6	27.4	6.1	3.7
Жавхлант	100.0	37.0	34.2	23.3	5.5	3.5
Зүүнбүрэн	100.0	32.5	36.5	25.0	6.0	3.5
Мандал	100.0	26.7	39.0	26.3	8.0	3.9
Орхон	100.0	40.1	31.2	24.8	3.9	3.3
Орхонтуул	100.0	32.5	36.3	25.1	6.1	3.6
Сайхан	100.0	33.4	37.3	23.4	5.9	3.4
Сант	100.0	40.8	36.1	18.3	4.8	3.3
Түшиг	100.0	36.2	34.7	23.9	5.2	3.4
Хүдэр	100.0	24.5	34.4	32.0	9.1	4.0
Хушаат	100.0	30.5	35.8	29.2	4.5	3.7
Цагааннуур	100.0	27.4	38.0	26.7	7.9	3.8
Шаамар	100.0	32.0	36.4	25.1	6.5	3.5

Аймгийн хэмжээнд өрхийн ам бүлийн дундаж тоо улсын түвшнээс 0.1 пунктээр их, аймаг дотроо сумдаар авч үзвэл Хүдэр суманд хамгийн өндөр байгаа нь улсын дунджаас 0.4 пунктээр илүү байна.

Өрхийн тэргүүлэгчийг хүйс, байршлаар ангилахад 4 өрх тутмын нэг нь эмэгтэй тэргүүлэгчтэй, тэдгээрийн 40.0 орчим хувь нь хотод, бусад нь хөдөөд амьдарч байна.

ХҮСНЭГТ 7.5. ӨРХИЙН ТОО, ӨРХИЙН ТЭРГҮҮЛЭГЧИЙН ХҮЙС, ХОТ, ХӨДӨӨ, ХУВИАР, 2020 ОН

Өрхийн тэргүүлэгч	Бүгд		Хот		Хөдөө	
	Өрхийн тоо	Дүнд эзлэх хувь	Өрхийн тоо	Дүнд эзлэх хувь	Өрхийн тоо	Дүнд эзлэх хувь
БҮГД	29 004	100.0	9 858	100.0	19 146	100.0
Эрэгтэй тэргүүлэгчтэй	21 681	74.8	7 106	72.1	14 575	76.1
Эмэгтэй тэргүүлэгчтэй	7 323	25.2	2 752	27.9	4 571	23.9

Нийт өрхөд эмэгтэй тэргүүлэгчтэй өрхийн эзлэх хувь өмнөх тооллогын үеийнхээс 5.2 пункт, байршлын хувьд хотод 6.0 пункт, хөдөөд 5.8 пунктээр тус тус нэмэгджээ. Эмэгтэй тэргүүлэгчтэй өрхийн тоо нэмэгдэж байгаа шалтгаан нөхцөлийг цаашид гүнзгийрүүлэн судлах шаардлагатай юм.

ГЭР БҮЛИЙН БАЙДАЛ

Хүн амын гэр бүл болох үндсэн чиг хандлага тооллого хоорондын жилүүдэд эрс өөрчлөгдөөгүй боловч нарийвчлан авч үзвэл ялгаа бий болсон нь ажиглагдана. Тухайлбал, огт гэр бүл болоогүй хүмүүсийн эзлэх хувь 2010 онд 25.8 хувь байсан бол 2020 онд 31.5 болж, 5.7 пунктээр өсжээ.

ХҮСНЭГТ 7.6. АРВАН ТАВ ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХҮН АМЫН ТОО, ГЭР БҮЛИЙН БАЙДАЛ, ХҮЙС, ХУВИАР, 2010, 2020 ОН

Гэр бүлийн байдал	2010		2020	
	Тоо	Дүнд эзлэх хувь	Тоо	Дүнд эзлэх хувь
БҮГД	67 803	100.0	74 792	100.0
Огт гэр бүл болоогүй	17 485	25.8	23 552	31.5
Гэр бүлтэй ¹	44 316	65.3	44 936	60.1
Цуцалсан ²	2 160	3.2	2 179	2.9
Бэлэвсэн	3 842	5.7	4 125	5.5

1-батлуулаагүй гэр бүлтэй хүмүүсийг оруулсан
 2-тусгаарласан хүмүүсийг оруулсан

Сүүлчийн 20 жилд гэр бүлээ цуцалсан болон тусгаарласан хүмүүсийн эзлэх хувь ойролцоо байхад бэлэвсэн хүмүүсийн эзлэх хувь буурчээ.

Ерөнхийдөө огт гэр бүл болоогүй эрэгтэйчүүд эмэгтэйчүүдээс олон байгаа нь эмэгтэйчүүд эрэгтэйчүүдийг бодвол харьцангуй залуудаа нөхөрт гардгийг харуулна. Эмэгтэйчүүдийн анхны гэрлэлтийн дундаж насыг эрэгтэйчүүдийнхтэй харьцуулахад бага байдаг. Огт гэр бүл болоогүй эрэгтэйчүүдийн эзлэх хувийн жин өмнөх тооллогын үеийнхээс 5.4 пунктээр өсжээ. Харин бэлэвсэн эмэгтэйчүүд эрэгтэйчүүдээс 4.6 дахин их байгаа нь эрэгтэйчүүдийн нас баралт их байдагтай холбоотой.

ХҮСНЭГТ 7.7. АРВАН ТАВ ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХҮН АМЫН ГЭР БҮЛИЙН БАЙДАЛ, ХҮЙС, ХУВИАР, 2020 ОН

Гэр бүлийн байдал	Бүгд		Эрэгтэй		Эмэгтэй	
	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь
БҮГД	74 792	100.0	37 829	100.0	36 963	100.0
Огт гэр бүл болоогүй	23 552	31.5	13 701	36.2	9 851	26.7
Гэр бүлтэй ¹	44 936	60.1	22 369	59.1	22 567	61.1
Тусгаарласан	1 133	1.5	561	1.5	572	1.5
Цуцалсан ²	1 046	1.4	458	1.2	588	1.6
Бэлэвсэн	4 125	5.5	740	2.0	3 385	9.1

1-батлуулаагүй гэр бүлтэй хүмүүсийг оруулсан
 2-тусгаарласан хүмүүсийг оруулсан

Нийгэм, эдийн засаг хөгжиж, залуу үеийнхний боловсролын түвшин дээшлэх тутам анхны гэрлэлтийн дундаж нас хойшилж байдаг зүй тогтолтой. Орчин үеийн хүний нийгмийн амьдралын баталгаа болсон чанартай боловсрол эзэмшихэд ихээхэн цаг хугацаа шаардагдаж, энэ хирээр боловсролын өртөг нэмэгдсээр байна.

ЗУРАГ 7.3. АНХНЫ ГЭРЛЭЛТИЙН ДУНДАЖ НАС, 2000, 2010, 2020 ОН

Анхны гэрлэлтийн дундаж нас 27.8 болсон бөгөөд 2010 онтой харьцуулахад 0.7 насаар хойшилсон байна. Эрэгтэйчүүд, эмэгтэйчүүдийн анхны гэрлэлтийн насны ялгаа ойролцоогоор нэг насны зөрүүтэй байгаа нь сүүлийн 10 жилд гэрлэлт оройтож байгааг харуулж байна.

Хүн амын гэр бүлийн байдлыг насны бүлэг болон хүйсээр авч үзэхэд илүү тодорхой үзэгдлүүд харагдана. Тухайлбал, огт гэрлээгүй эрэгтэй, нөхөрт гараагүй эмэгтэйчүүдийн хувь насны бүлгээр онцын ялгаагүй байхад (Хүснэгт 7.8) гэр бүлтэй эмэгтэйчүүд 15-34 насанд илүү, түүнээс хойших насанд эрэгтэйчүүд нь олон байна. Энэ нь эмэгтэйчүүд илүү эрт нөхөрт гардгийг дахин харуулж байна. Эмэгтэйчүүд илүү эрт нөхөрт гардагтай холбоотойгоор тухайн насанд гэр бүл цуцлалт ч бас өндөр байгаа юм.

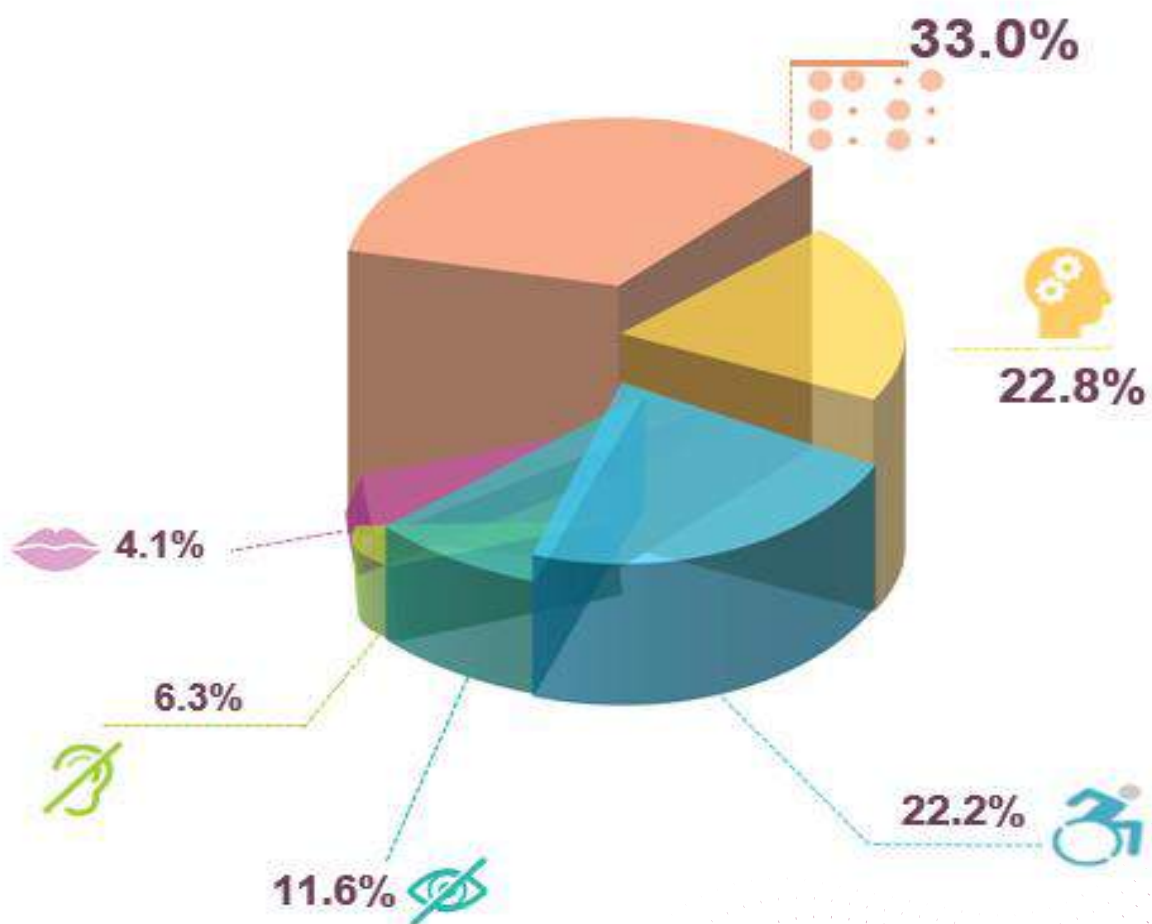
ХҮСНЭГТ 7.8. АРВАН ТАВ ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХҮН АМЫН ГЭРЛЭЛТИЙН БАЙДАЛ, НАСНЫ БҮЛЭГ, ХҮЙС, ХУВИАР 2020 ОН

Насны бүлэг	Эрэгтэй					Эмэгтэй				
	Бүгд	Огт гэр бүл болоогүй	Гэр бүлтэй	Цуцалсан	Бэлэвсэн	Бүгд	Огт гэр бүл болоогүй	Гэр бүлтэй	Цуцалсан	Бэлэвсэн
2010 он										
БҮГД	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
15-24	26.2	70.2	7.0	3.3	0.0	22.7	76.2	10.1	5.8	0.5
25-34	24.9	20.6	27.9	21.1	2.7	23.8	14.6	29.4	25.2	2.5
35-44	21.2	6.1	28.1	37.6	8.6	22.4	5.7	28.6	36.0	10.5
45-54	16.3	2.1	22.4	26.1	22.8	17.5	2.5	20.9	25.8	24.4
55-64	7.0	0.7	9.6	8.1	20.3	7.7	0.6	7.5	5.4	25.2
65+	4.4	0.3	5.0	3.8	45.6	5.9	0.4	3.5	1.8	36.9
2020 он										
БҮГД	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
15-24	21.7	56.8	1.8	0.0	0.0	20.8	68.8	4.0	0.3	0.0
25-34	23.9	29.7	21.7	9.0	1.1	20.9	21.5	24.1	12.2	1.1
35-44	20.7	8.3	28.6	27.3	6.9	19.3	4.8	27.4	27.9	4.6
45-54	17.1	3.9	24.2	39.3	17.6	18.4	3.2	24.5	33.2	17.0
55-64	11.4	1.0	16.7	20.1	28.9	13.2	1.3	15.3	22.1	31.5
65+	5.2	0.3	7.0	4.4	45.5	7.4	0.4	4.8	4.3	45.8

Нөгөө талаар 15-34 насанд нөхөрт гарсан эмэгтэйчүүд, 35-аас дээш насанд гэрлэсэн эрэгтэйчүүд олон байхад аль ч насанд бэлэвсэн эмэгтэйчүүдийн хувь эрэгтэйчүүдийнхээс мэдэгдэхүйц их байна (Хүснэгт 7.8). Энэ нь эмэгтэйчүүд эрэгтэйчүүдээс илүү урт насалдагтай холбоотойгоор тэд эрэгтэйчүүдээс эрт бэлэвсэрч байгааг илтгэнэ. Ялангуяа, 65 ба түүнээс дээш насанд бэлэвсэн эмэгтэйчүүдийн тоо эрэгтэйчүүдийнхээс 4.6 дахин их байна.

Гэр бүлээ цуцалсан хүний тоог хүйсээр ангилж үзэхэд 25-54 насны эмэгтэйчүүд эрэгтэйчүүдээс илүү, ялангуяа, 25-34 насанд хамгийн их зөрүүтэй (4.1 пункт), харин 35-аас дээш насанд эрэгтэйчүүд эмэгтэйчүүдээс илүү байна.

ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ИРГЭДИЙН ТОО, БҮТЭЦ

НЭГДСЭН ДҮН**ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮНИЙ НАС, ХҮЙСИЙН БҮТЭЦ**

Хүн ам, орон сууцны 2020 оны тооллогын асуулгын хуудсанд хөгжлийн бэрхшээлийн талаар асуулга оруулж, судалсан болно.

Бие махбод, оюун санаа, сэтгэл мэдрэл, мэдрэхүйн согогийн улмаас бусдын адил нийгмийн харилцаанд орох чадвар нь бүрэн болон 12 сараас дээш хугацаагаар хязгаарлагдсан хүнийг хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн гэнэ.

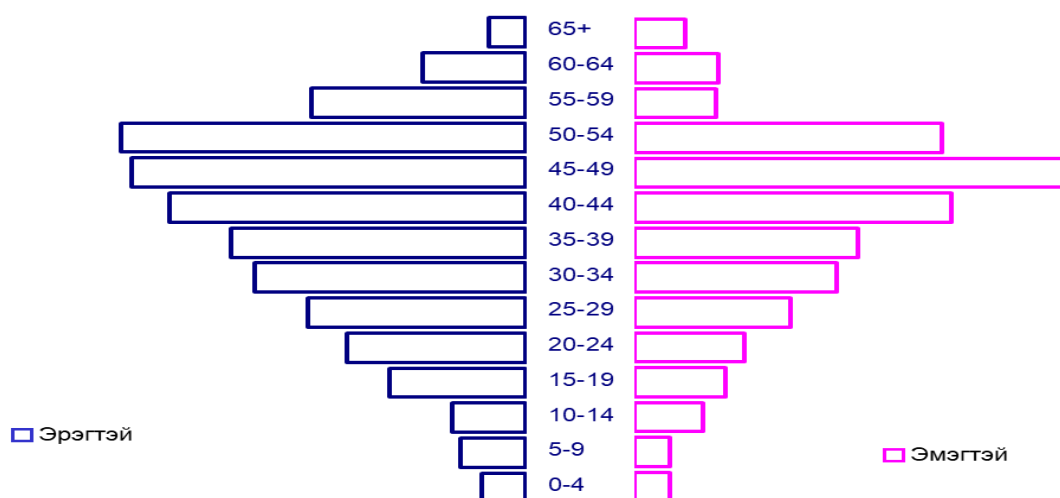
Аймгийн хэмжээнд хөгжлийн бэрхшээлтэй 4416 хүн тоологдож аймгийн хүн амын 4.1 хувийг эзэлж байгаа нь (улсын хэмжээнд 3.3 хувь) улсын дунджаас 0.8 пунктээр бага байна. Нийт хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн 55.6 хувь нь эрэгтэйчүүд, 44.4 хувь нь эмэгтэйчүүд байна.

ХҮСНЭГТ 8.1. ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ИРГЭДИЙН ТОО, НАСНЫ БҮЛЭГ, ХҮЙС, ДҮНД ЭЗЛЭХ ХУВИАР, 2020 ОН

Насны бүлэг	Бүгд		Эрэгтэй		Эмэгтэй	
	Тоо	Дүнд эзлэх хувь	Тоо	Дүнд эзлэх хувь	Тоо	Дүнд эзлэх хувь
БҮГД	4 416	100.0	2 457	100.0	1 959	100.0
0-4	41	0.9	22	0.9	19	1.0
5-9	87	2.0	47	1.9	40	2.0
10-14	105	2.4	65	2.6	40	2.0
15-19	139	3.1	71	2.9	68	3.5
20-24	211	4.9	124	5.0	87	4.4
25-29	262	5.9	160	6.5	102	5.2
30-34	333	7.5	192	7.8	141	7.2
35-39	417	9.4	237	9.6	180	9.2
40-44	455	10.3	257	10.5	198	10.1
45-49	585	13.2	308	12.5	277	14.1
50-54	718	16.3	340	13.8	378	19.4
55-59	618	14.0	349	14.2	269	13.8
60-64	268	6.1	189	7.7	79	4.0
65-69	83	1.9	55	2.2	28	1.4
70+	94	2.1	41	1.8	53	2.7

Насны бүлгээр авч үзвэл хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн 2.9 хувь нь бага насны хүүхдүүд буюу 0-9 насныхан, 23.8 хувь нь өсвөр үе, залуучууд буюу 10-34 насныхан, 49.3 хувь нь 35-54 насныхан, үлдсэн 24.0 хувь нь 55, түүнээс дээш насны хүн ам байна. Насны бүлгээр харьцуулбал 20-иос дээш насанд хөгжлийн бэрхшээлтэй эрэгтэйчүүд их байна. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн эзлэх хувь 35-54 насанд хамгийн их байгаа нь тэдний дийлэнх нь үйлдвэрлэл болон ахуйн ослоос хамаарч хөгжлийн олдмол бэрхшээлтэй болсон байх талтай.

ЗУРАГ 8.1. ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮН АМЫН НАС, ХҮЙСИЙН СУВАРГА, ТООГООР, 2020 ОН

Нийт хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн амын 26.6 хувь нь Сүхбаатар хотод, 20.6 хувь нь Мандал суманд ногдож байна. Үүний дараа Алтанбулаг, Ерөө, Сайхан, Цагааннуур сум оржээ. Бүх сумдад хүйсийн харьцаа өндөр, өөрөөр хэлбэл хөгжлийн бэрхшээлтэй эрэгтэйчүүд, эмэгтэйчүүдээс 1.1-2.0 дахин өндөр, тухайлбал Сант суманд 2 дахин, Жавхлант, Түшиг сумдад 1.5 дахин их байна.

ХҮСНЭГТ 8.2. ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮН АМЫН ТОО, СУМ, ХҮЙС, ХУВИАР 2020 ОН

Сумын нэр	Эрэгтэй		Эмэгтэй		Хүйсийн харьцаа
	Тоо	Дүнд эзлэх хувь	Тоо	Дүнд эзлэх хувь	
БҮГД	4 416	100.0	2 457	100.0	125.4
Сүхбаатар	1 173	26.6	640	26.0	120.1
Алтанбулаг	306	6.9	173	7.0	130.1
Баруунбүрэн	98	2.2	54	2.2	122.7
Баянгол	177	4.0	93	3.8	110.7
Ерөө	290	6.6	167	6.8	135.8
Жавхлант	74	1.7	45	1.8	155.2
Зүүнбүрэн	182	4.1	98	4.0	116.7
Мандал	908	20.6	494	20.1	119.3
Орхон	89	2.0	49	2.0	122.5
Орхонтуул	117	2.6	69	2.8	143.8
Сайхан	263	6.0	146	5.9	124.7
Сант	92	2.1	61	2.5	196.8
Түшиг	86	1.9	52	2.1	152.9
Хүдэр	89	2.0	49	2.0	122.5
Хушаат	55	1.2	28	1.1	103.7
Цагааннуур	257	5.8	148	6.0	135.8
Шаамар	160	3.6	91	3.7	131.9

ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛИЙН ТӨРӨЛ, ХЭЛБЭР

Аймгийн хэмжээнд нийт хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн 3 хүн тутмын нэг нь төрөлхийн, хоёр нь олдмол бэрхшээлтэй байна. Энэ байдал хүйсийн хувьд ч ижил хандлагатай байгаа нь үйлдвэрлэлийн болон осол, хоол хүнсний зохисгүй хэрэглээ, амьдралын буруу зуршил зэргээс хамаарч хөгжлийн бэрхшээлтэй болдогийг нотолж байна.

Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн амын 22.8 хувь нь сэтгэцийн, 22.2 хувь нь хөдөлгөөний, 33.0 хувь нь бусад хэлбэрийн, үлдсэн хувь нь харааны, ярианы сонсголын хөгжлийн бэрхшээлтэй байна.

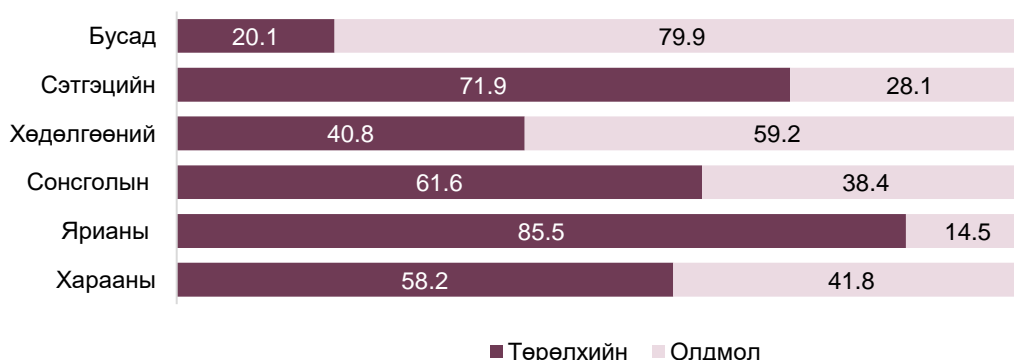
ХҮСНЭГТ 8.3. ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮНИЙ ТОО, ТӨРӨЛ, ХЭЛБЭРЭЭР, ХУВИАР 2020 ОН

Төрөл	Бүгд		Хөгжлийн бэрхшээлтэй төрөл			
	Хүний тоо	Дүнд эзлэх хувь	Төрөлхийн	Дүнд эзлэх хувь	Олдмол	Дүнд эзлэх хувь
БҮГД	4 416	100.0	2 039	100.0	2 377	100.0
Хүйс						
Эрэгтэй	2 457	55.6	1 113	54.6	1 344	56.5
Эмэгтэй	1 959	44.4	926	45.4	1 033	43.5
Хөгжлийн бэрхшээлтэй хэлбэр						
Харааны	512	11.6	298	14.6	214	9.0
Ярианы	179	4.1	153	7.5	26	1.1
Сонсголын	279	6.3	172	8.4	107	4.5
Хөдөлгөөний	979	22.2	399	19.6	580	24.4
Сэтгэцийн	1 007	22.8	724	35.5	283	11.9
Бусад*	1 460	33.0	293	14.4	1 167	49.1

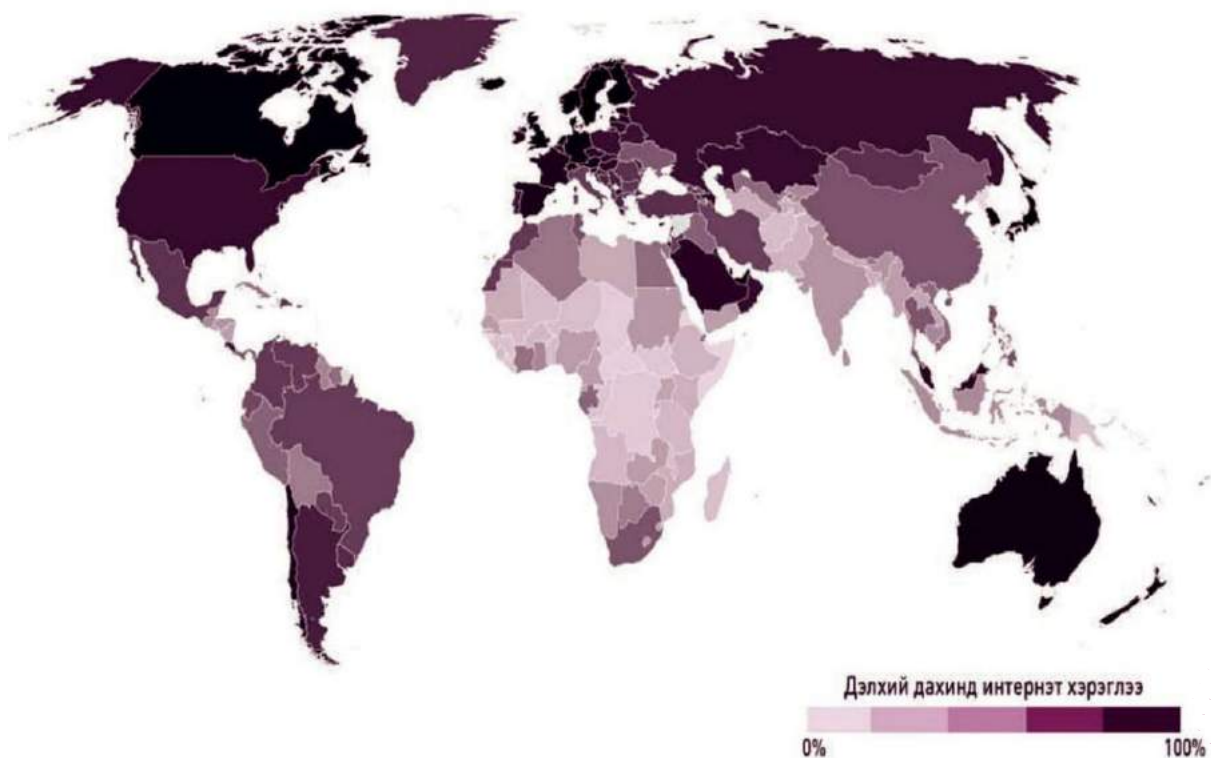
*Хавсарсан болон бусад хэлбэрийн хөгжлийн бэрхшээлийг энд оруулав

Төрөлхийн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн дотор хөдөлгөөний, харааны болон сэтгэцийн бэрхшээлтэй иргэдийн эзлэх хувь, харин олдмол бэрхшээлтэй иргэдийн дотор бусад хэлбэрийн бэрхшээл, хөдөлгөөний, сэтгэцийн бэрхшээлтэй иргэдийн эзлэх хувь их байгаа нь дээрх дүгнэлтийг давхар нотолно. Дараагийн анхаарал татаж байгаа асуудал нь бусад хэлбэрийн бэрхшээлтэй хүн амын хувь олдмол бэрхшээлтэй хүнийхээс 2.2 дахин их байгаа явдал юм.

ЗУРАГ 8.2. ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮН АМ, ТӨРӨЛ, ХЭЛБЭРЭЭР, ХУВИАР, 2020 ОН

ГАР УТАС, ИНТЕРНЭТ ХЭРЭГЛЭГЧИД

ГАР УТАС, ИНТЕРНЕТ ХЭРЭГЛЭГЧДИЙН ТОО, БҮТЭЦ

Мэдээллийн технологийн хурдацтай хөгжлийн энэ цаг үед гар утас, интернэт нь хүн амын өдөр тутмын өргөн хэрэглээ болоод байна.

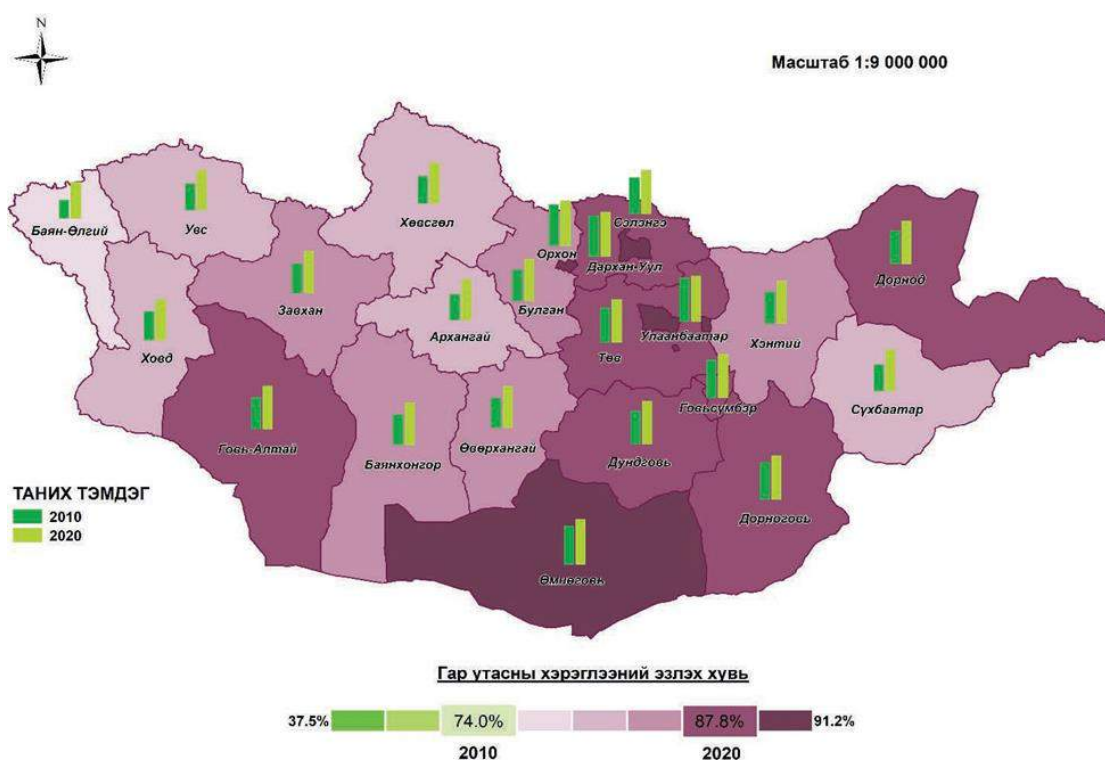
Хүн ам, орон сууцны 2020 оны тооллого нь бүртгэл болон уламжлалт хосолмол аргаар явагдсан ба энгийн санамсаргүй түүвэрт сонгогдсон өрхийн 6, түүнээс дээш насны хүн амаас гар утас, интернэт хэрэглээний талаарх мэдээллийг авсан. Тиймээс 2020 оны тооллогын гар утас, интернэт хэрэглээний талаарх тоо мэдээллийг 2010 оны тооллогын дүнтэй хувийн жингээр харьцуулан танилцуулж байна.

ГАР УТАС ХЭРЭГЛЭГЧИЙН ТОО, БҮТЭЦ

Сэлэнгэ аймгийн 6, түүнээс дээш насны хүн амын 87.5 хувь нь гар утас хэрэглэдэг болж өмнөх тооллогоос 13.9 пунктээр өсжээ.

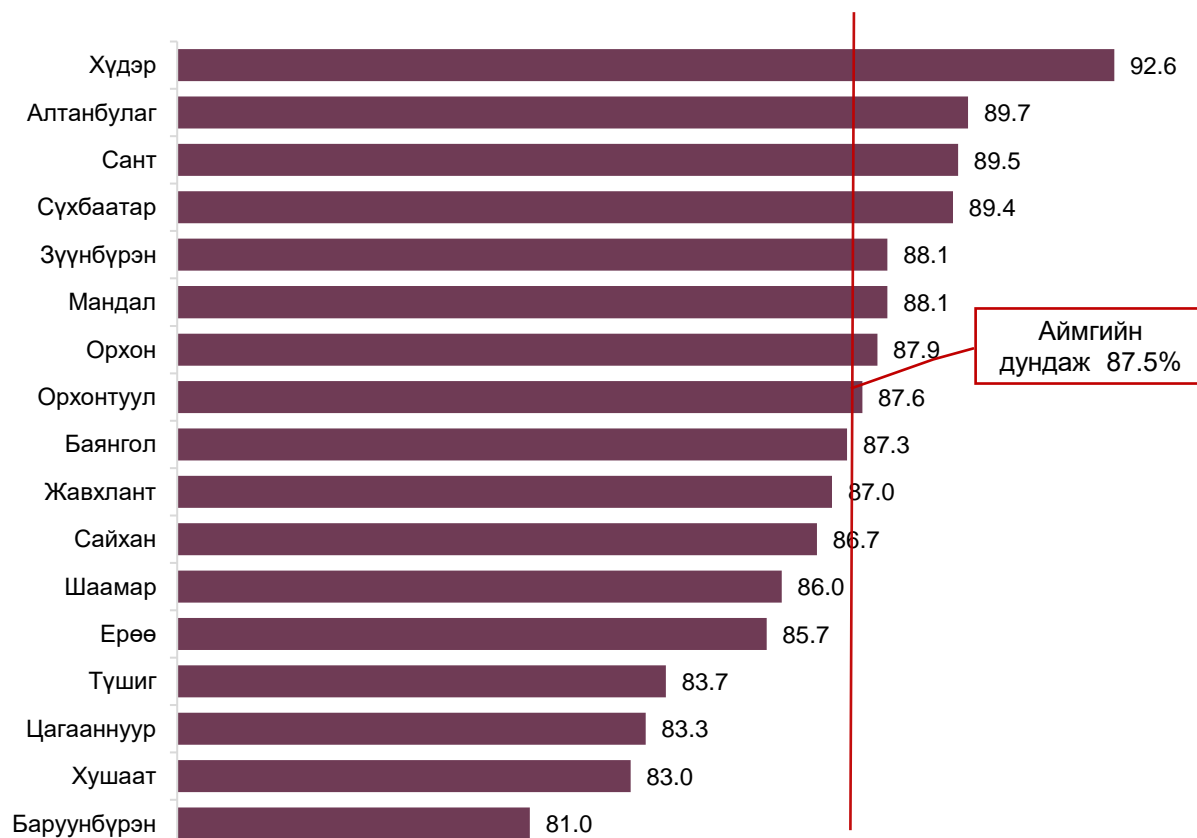
Манай аймаг 6, түүнээс дээш настай хүн амд гар утас хэрэглэгчдийн эзлэх хувиар Улаанбаатар хот, Орхон, Дархан-Уул, Өмнөговь аймгуудын дараа орж байна (Зураг 9.1).

ЗУРАГ 9.1. ЗУРГАА БА ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСТАЙ СУУРИН ХҮН АМД ГАР УТАС ХЭРЭГЛЭГЧДИЙН ЭЗЛЭХ ХУВЬ, АЙМАГ, НИЙСЛЭЛЭЭР, 2010, 2020 ОН

Хөдөлмөрийн нас болох 15-59 насны хүн амын 83.5 хувь нь гар утас хэрэглэж байгаагаас 20-29 насныхан хамгийн их ажээ.

ЗУРАГ 9.2. ЗУРГАА, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХҮН АМД ГАР УТАС ХЭРЭГЛЭГЧИЙН ЭЗЛЭХ ХУВЬ, СУМААР 2020 ОН

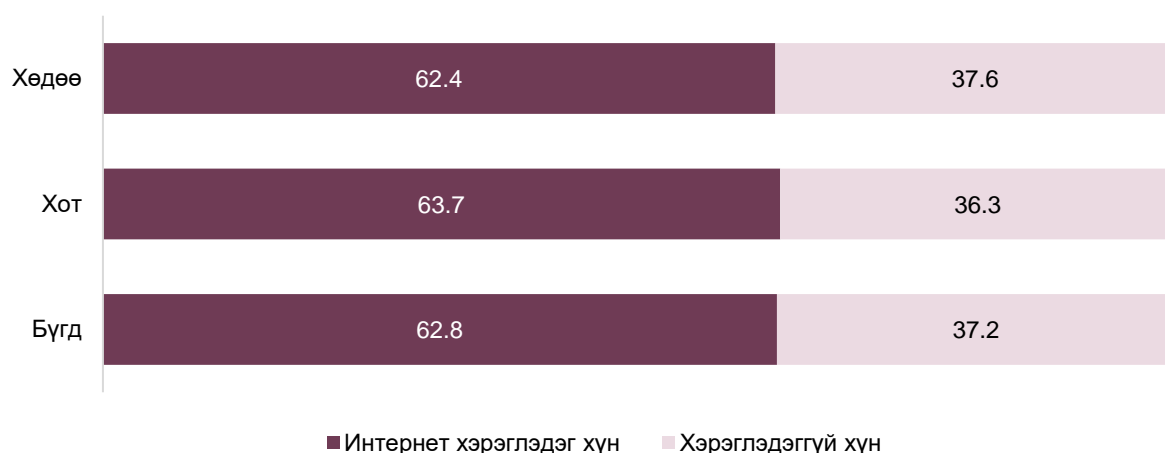
Сумдаар авч үзвэл зургаа, түүнээс дээш насны хүн амд эзлэх гар утас хэрэглэгчийн хувийн жин Хүдэр суманд хамгийн өндөр 92.6 хувь, түүний дараа Алтанбулаг, Сант, Сүхбаатар сум орж байгаа бөгөөд аймгийн дунджаас 1.9-5.1 пунктээр илүү байна.

ИНТЕРНЕТ ХЭРЭГЛЭГЧИЙН ТОО, БҮТЭЦ

Суурин эсвэл хөдөлгөөнт сүлжээгээр интернэтэд холбогдохыг интернэт ашигласан гэж тодорхойлон интернэт хэрэглэгчдийг байнга болон шаардлагатай үед хэрэглэдэг гэж 2 хувааж үзсэн. 6, түүнээс дээш настай хүн амын 62.8 хувь нь интернэт хэрэглэдэг болж өмнөх тооллогоос 45.1 пунктээр өсжээ. Интернэт хэрэглэдэг хүн амын 46.8 хувь нь эрэгтэйчүүд, 53.2 хувь нь эмэгтэйчүүд байна.

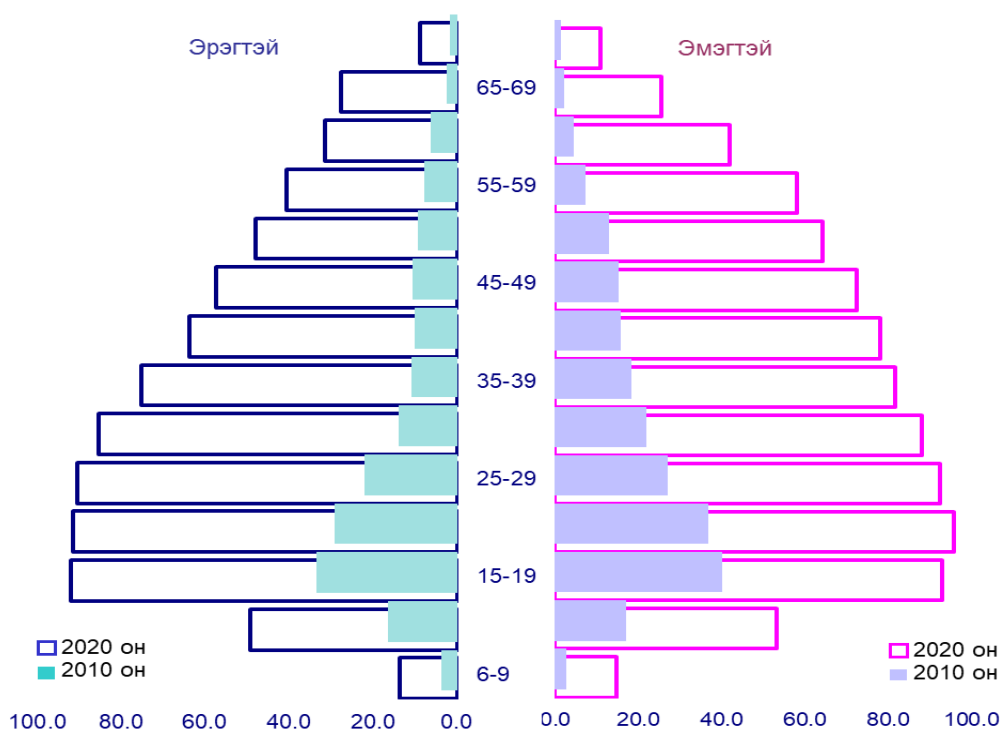
Сэлэнгэ аймгийн 6, түүнээс дээш настай хүн амын интернэт хэрэглээг улсын дундажтай харьцуулахад 1.9 пунктээр доогуур гарчээ.

ЗУРАГ 9.3. ЗУРГАА, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХҮН АМЫН ИНТЕРНЕТ ХЭРЭГЛЭЭ, 2020 ОН

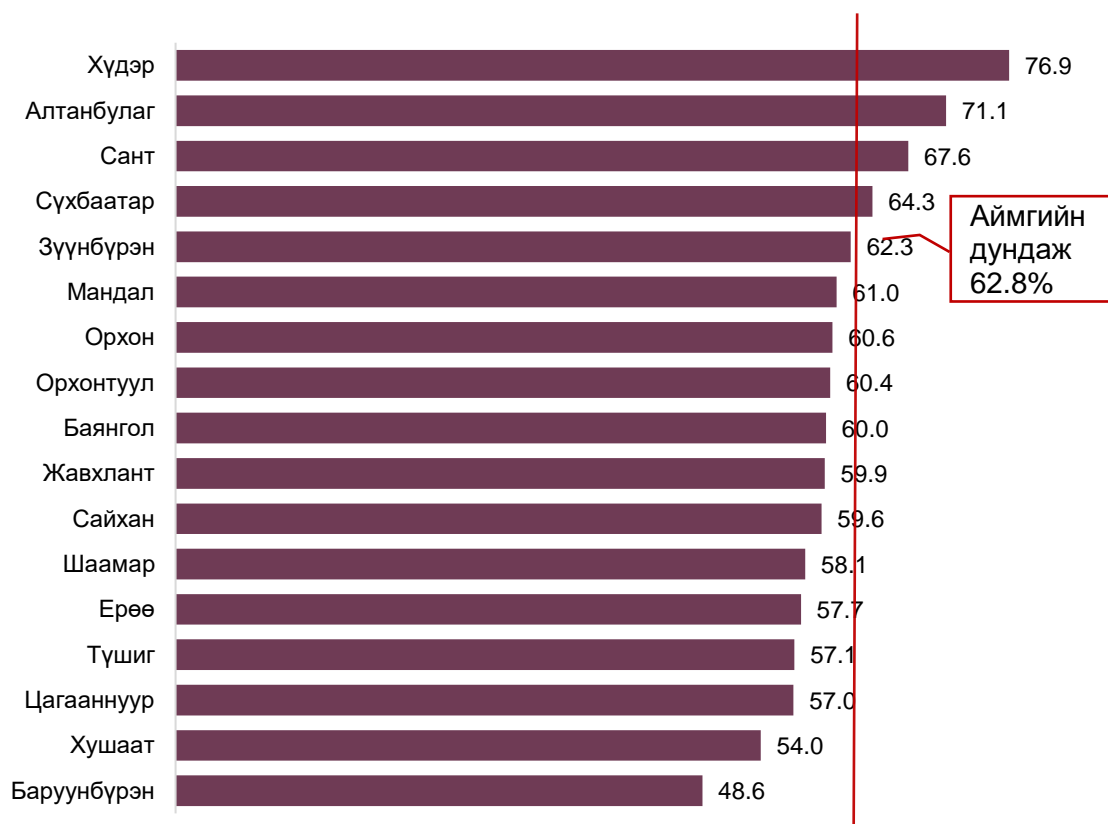

Интернэт хэрэглэгчдийг байршлаар нь авч үзэхэд хотод амьдарч буй хүн амын 63.7 хувь нь, хөдөөд амьдарч буй хүн амын 62.4 хувь нь интернэт хэрэглэдэг болжээ. Аймгийн дундажтай харьцуулбал хөдөөгийн хүн амын интернэтийн хэрэглээ 0.1 пунктээр бага байгаа бол хотын хүн амын интернэтийн хэрэглээ 0.9 пунктээр их байна.

ЗУРАГ 9.4. ИНТЕРНЕТ ХЭРЭГЛЭГЧИЙН НАС, ХҮЙСИЙН СУВРАГА, ТООГООР, 2010, 2020 ОН

ЗУРАГ 9.5. ЗУРГАА, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХҮН АМД ИНТЕРНЕТ ХЭРЭГЛЭГЧИЙН ЭЗЛЭХ ХУВЬ, СУМААР, 2020 ОН

Интернэтийн хэрэглээг сумдаар авч үзэхэд аймгийн дунджаас Сайхан, Хүдэр, Сүхбаатар, Баянгол суманд 1.5-14.1 пунктээр илүү байгаа нь хүн ам их төвлөрсөн, аж үйлдвэр (цемент үйлдвэр, спиртийн үйлдвэр гэх мэт) харьцангуй хөгжсөн газар интернэтийн шугам, сүлжээ их тавигдсаныг харуулж байна. Харин хувийн жингээр хамгийн бага нь Хушаат, Орхонтуул, Баруунбүрэн сум оржээ.

ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТ

Хүн ам, орон сууцны тооллогоор хүн амын эдийн засгийн гол үзүүлэлтүүдийг гаргах нь хэд хэдэн шалтгаантай байдаг. Хүн амын эдийн засгийн талаарх мэдээлэл нь тухайн улс орны эдийн засгийн бүтэц, хөдөлмөрийн хэв маяг, зах зээлийн оролцоо, хөдөлмөр эрхлэлтийн цар хүрээ зэргийг тодорхойлоход чухал ач холбогдолтой. Мөн хүн амын хөдөлмөр эрхлэлтийн гол үзүүлэлтүүдийг тооллогоор цуглуулан хувь хүний болон өрх, орон сууцны нөхцөлийн үзүүлэлтүүдтэй холбосноор нийгэм, эдийн засгийн байдалд үнэлэлт, дүгнэлт өгөх, цаашдын чиг хандлагыг тодорхойлоход чухал ач холбогдолтой юм.

Хүн ам, орон сууцны тооллогын эдийн засгийн гол үзүүлэлтүүдийг засаг захиргааны хамгийн бага нэгжийн түвшинд гаргах боломжтойгоороо бусад төрлийн хөдөлмөр эрхлэлтийн судалгаануудаас давуу талтай.

Хүн амын асуулгын эдийн засгийн үзүүлэлтүүдийн ойлголт тодорхойлолтыг боловсруулахдаа НҮБ-ын “Хүн ам, орон сууцны 2020 он орчмын тооллогод баримтлах зарчим, зөвлөмж- III”-ийг үндэслэсэн.

Хүн ам, орон сууцны 2020 оны ээлжит тооллого нь бүртгэл болон уламжлалт хосолсон аргаар явагдсан ба энгийн санамсаргүй түүвэрт сонгогдсон өрхийн 15, түүнээс дээш насны хүн амаас хөдөлмөр эрхлэлттэй холбоотой асуултуудыг асуусан.

Хүн ам, орон сууцны 2020 оны ээлжит тооллогын уламжлалт асуулгын эдийн засгийн идэвхийн үзүүлэлтүүдийг Хөдөлмөрийн статистикчдын олон улсын 19-р бага хурлаар шинэчлэн баталсан аргачлалын дагуу тооцсон.

Уламжлалт тооллогын асуулгаар “Тооллогын товын үед ажил эрхэлж байгаа эсэх, товоос өмнөх 7 хоногт ядаж нэг өдөр цалин хөлстэй ажил эрхэлсэн болон тухайн хугацаанд ажил эрхлээгүй боловч ер нь ажилтай хүнийг “Ажил эрхэлдэг” гэж үзсэн. Харин бүртгэлд суурилсан мэдээлэл боловсруулалтад Хүн ам, өрхийн мэдээллийн санг Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамны Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын нийгмийн даатгал төлөгчдийн мэдээллийн сан болон Гадаадын иргэн харьяатын газрын мэдээллийн сантай уялдуулан хөдөлмөр эрхэлдэг хүнийг гаргасан.

ЗУРАГ 10.1. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХҮН АМЫН ЭДИЙН ЗАСГИЙН ИДЭВХИЙН ТАЛААРХ БҮДҮҮВЧ, 2020 ОН

ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТИЙН БАЙДАЛ

15, түүнээс дээш буюу хөдөлмөрийн насны хүн амыг ажиллах хүч болон ажиллах хүчнээс гадуурх хүн ам гэж ангилна.

Ажиллах хүчинд ажил эрхэлж байгаа хүн ам болон ажилгүй иргэдийг хамрууллаа. Энэ нь цаашдаа улс орны нийгэм, эдийн засаг ялангуяа ажиллах хүчний бодлого боловсруулахад суурь мэдээлэл болдог.

Уламжлалт тооллогоор тухайн үед ажиллаж байгаа гэдэг ойлголтод байнгын болон улирлын чанартай ажилтай, тооллогын үед ажил эрхлэхгүй байгаа ч ер нь ажил эрхэлдэг хүн амыг болон бүртгэлд суурилсан тооллогоор нийгмийн даатгал төлөгчдийн мэдээллийн сан болон гадаадын болон харьяалалгүй иргэдийн мэдээллийн санд бүртгэлтэй ажил эрхэлдэг бүх хүн амыг ажил эрхэлдэг гэж үзсэн.

Харин эдийн засгийн идэвхгүй хүн амд хөдөлмөрийн зах зээлд ажиллах хүчээ нийлүүлээгүй хүмүүсээс гадна тохирох ажил олдохгүй байгаагийн улмаас хөдөлмөр эрхлээгүй хүнийг оруулсан болно.

ЗУРАГ 10.2. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХҮН АМЫН АЖИЛЛАХ ХҮЧНИЙ ОРОЛЦООНЫ ТҮВШИН, ХУВИАР, 2020 ОН

Хөдөлмөрийн насны буюу арван тав, түүнээс дээш насны нийт хүн амын 53.9 хувь нь ажиллах хүчинд багтаж байгаа нь 2010 оноос 3.8 пунктээр буурсан бол ажиллах хүчнээс гадуурх хүн ам (46.1%) 3.8 пунктээр өсжээ.

Ерөнхийд нь үзвэл ажиллах хүчний оролцооны түвшин өнгөрсөн тооллогын үеийнхээс буурсан, ялангуяа эмэгтэйчүүдийн ажиллах хүчний оролцоо өмнөх тооллогын үеийнхээс 4.1 пунктээр буурсан байна.

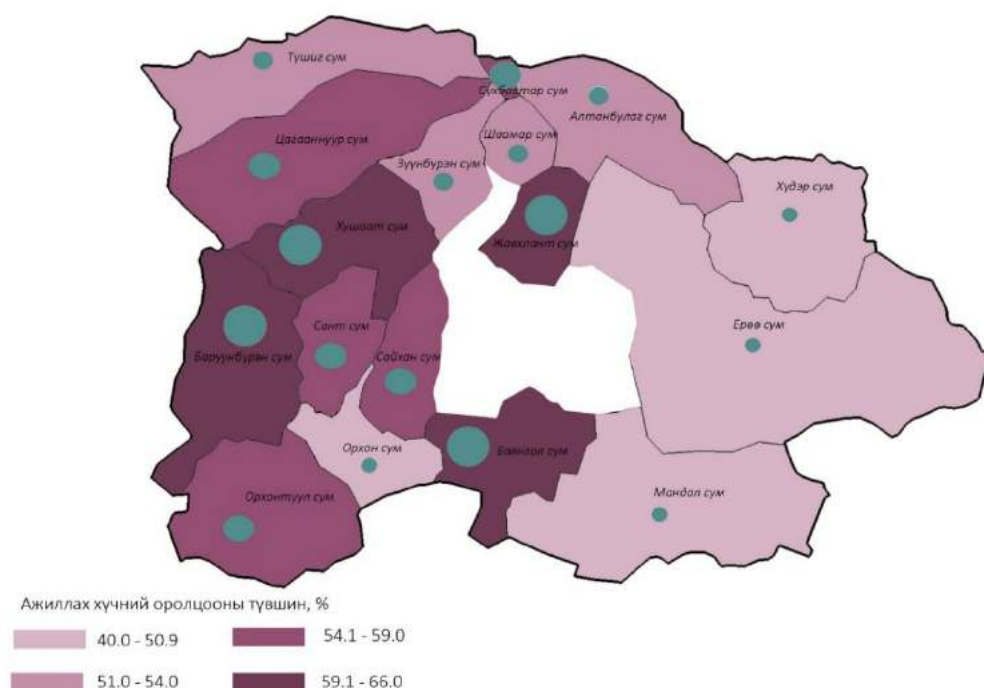
Эрэгтэйчүүдийн ажиллах хүчний оролцоо, эмэгтэйчүүдийнхээс өндөр хэвээр байна. Байршлын хувьд эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийн аль алиных нь ажиллах хүчний оролцоо хөдөөд хотынхоос өндөр байна. Ялангуяа, хөдөөгийн эрэгтэйчүүдийн ажиллах хүчний оролцоо 61.1 хувь байгаа нь хотынхоос 2.5 пунктээр илүү байна.

ХҮСНЭГТ 10.1. АЖИЛЛАХ ХҮЧНИЙ ОРОЛЦООНЫ ТҮВШИН, ХОТ, ХӨДӨӨ, ХҮЙС, ХУВИАР, 2020 ОН

Эдийн засгийн идэвх	Бүгд			Хот			Хөдөө		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
Ажиллах хүч	53.9	60.2	47.5	52.9	58.6	47.4	54.4	61.1	47.5
Ажиллах хүчнээс гадуурх хүн амын эзлэх хувь	46.1	39.8	52.5	47.1	41.4	52.6	45.6	38.9	52.5

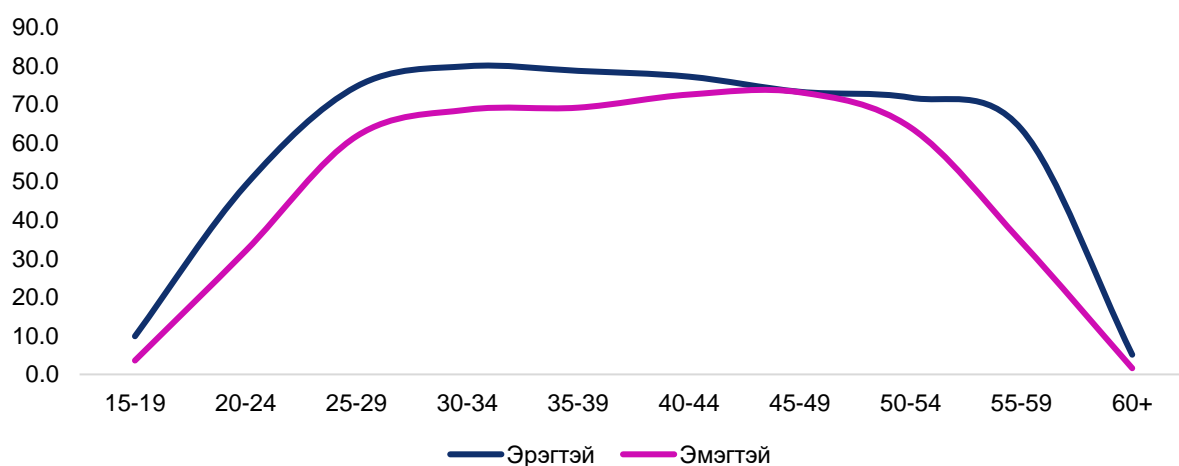
Тус аймгийн ажиллах хүчний оролцооны түвшинг Төвийн бүсийн аймгуудтай харьцуулахад Говьсүмбэр аймгаас 6.4 пунктээр, Дундговь аймгаас 0.2 пунктээр бага, Төвийн бүсийн аймгуудаас бага байна.

ЗУРАГ 10.3. АЖИЛЛАХ ХҮЧНИЙ ОРОЛЦООНЫ ТҮВШИН, ХУВИАР, СУМДААР, 2020 ОН

Ажиллах хүчний оролцооны түвшин өмнөх тооллогын үеийнхээс буурсан нь 35, түүнээс дээших насны бүх бүлэгт ажиллах хүчний оролцооны түвшин, ялангуяа эмэгтэйчүүдийн ажиллах хүчний оролцоо буурсантай холбоотой юм.

ЗУРАГ 10.4. АЖИЛЛАХ ХҮЧНИЙ ОРОЛЦООНЫ ТҮВШИН, НАСНЫ БҮЛЭГ, ХҮЙСЭЭР, 2020 ОН

Ажиллах хүчийг насны бүлгээр ангилахад мэдэгдэхүйц ялгаа ажиглагдана. Эрэгтэйчүүдийн эдийн засгийн идэвх бүх насны бүлэгт эмэгтэйчүүдийнхээс өндөр байна. Үүний дотор 20-34 насанд эрэгтэйчүүдийнх эмэгтэйчүүдийнхээс 11.3-17.0 пунктээр их байгаа нь тухайн насны их, дээд сургуульд суралцагч эмэгтэйчүүд илүү байдагтай холбоотой байж болох юм.

ХҮСНЭГТ 10.2. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХҮН АМЫН ТОО, ХӨДӨЛМӨР
 ЭРХЛЭЛТИЙН БАЙДАЛ, НАСНЫ БҮЛЭГ, ХҮЙС, ХУВИАР, 2020 ОН

Насны бүлэг	Ажиллах хүч						Ажиллах хүчнээс гадуурх хүн ам					
	Бүгд		Эрэгтэй		Эмэгтэй		Бүгд		Эрэгтэй		Эмэгтэй	
	Хүний тоо	Хувь*	Хүний тоо	Хувь*	Хүний тоо	Хувь*	Хүний тоо	Хувь*	Хүний тоо	Хувь*	Хүний тоо	Хувь*
БҮГД	40 425	100.0	22 859	100.0	17 566	100.0	34 546	100.0	15 095	100.0	19 451	100.0
15-19	538	1.3	398	1.7	140	0.8	7 377	21.4	3 626	24.0	3 751	19.3
20-24	3 275	8.1	2 056	9.0	1 219	6.9	4 719	13.7	2 133	14.1	2 586	13.3
25-34	12 069	29.9	7 012	30.6	5 057	28.8	4 753	13.8	2 062	13.7	2 691	13.8
35-44	11 171	27.6	6 162	27.0	5 045	28.7	3 816	11.0	1 734	11.5	2 082	10.7
45-54	9 400	23.3	4 716	20.6	4 684	26.7	3 922	11.3	1 785	11.8	2 137	11.0
55-59	2 661	6.6	1 676	7.3	985	5.6	2 846	8.2	961	6.4	1 885	9.7
60+	1 311	3.2	875	3.8	436	2.5	7 113	20.6	2 794	18.5	4 319	22.2

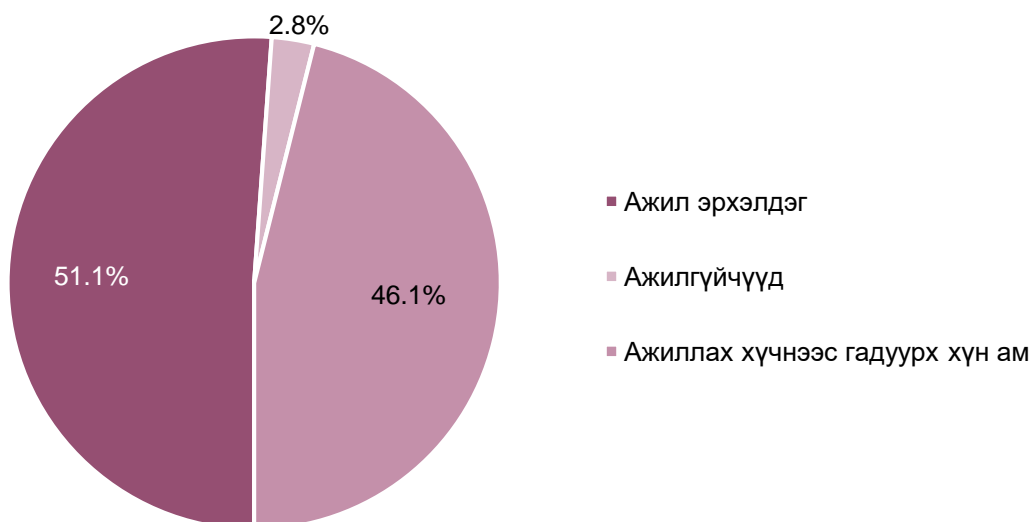
АЖИЛЛАХ ХҮЧ

Тооллогын өмнөх 7 хоногт ядаж нэг цагаас илүү хугацаагаар цалин орлоготой ажил эрхэлсэн, ажил хайж байгаа хүнийг ажиллах хүчинд хамааруулсныг дээр тэмдэглэсэн. Бид ажил эрхлэлтийг богино хугацаагаар тодорхойлж байгаа болохоор НҮБ-ын зөвлөмжийг үндэслэн ажиллах хүч гэдэг ойлголтыг хэрэглэж байна.

Тооллогоор тухайн тоолуулагч аж ахуйн нэгж, байгууллагаасаа хөдөлмөрийн гэрээгээ цуцлаагүй бол хөдөлмөр эрхэлсэн гэж үзсэн. Өөрөөр хэлбэл, тухайн тоолуулагч тооллогын өмнөх долоо хоногт ажил эрхлээгүй байвал түүний ажил эрхлэлтийг үнэн зөв тодорхойлохын тулд ер нь ажилтай эсэхийг тодруулан асууж хөдөлмөр эрхлэлтийн шинэчилсэн аргачлалын дагуу тодорхойлсон.

Ажилгүй хүн гэдгийг тодорхойлоход хүн амын тооллогын асуулгын хөдөлмөр эрхлэхгүй байгаа үндсэн шалтгаан, мөн сүүлийн 30 хоногт цалин хөлстэй ажил хайх (бизнес эрхлэх) ямар нэгэн оролдлого хийсэн эсэхийг тодруулсан. Ажил хайж байгаа гэдэгт тооллогын товын өмнөх 7 хоногт ажил эрхлээгүй бөгөөд хөдөлмөр халамж, үйлчилгээний хэлтэс бүртгэлтэй болон бүртгэлгүй, ажил идэвхтэй хайж байгаа хүнийг хамааруулж, ажилгүйчүүдийг тодорхойлов.

ЗУРАГ 10.5. ХҮН АМЫН ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТИЙН БАЙДАЛ, ХУВИАР, 2020 ОН

Арван тав, түүнээс дээш насны хүн амд ажилгүй иргэдийн эзлэх хувь 2.8 болж, өнгөрсөн 10 жилийн хугацаанд 8.3 пунктээр буурчээ. Улсын дундажтай харьцуулахад ажилгүйчүүдийн хувь 3.1 пунктээр, хөдөлмөр эрхэлдэг хүн амынх 2.7 пунктээр бага, харин ажиллах хүчнээс гадуурх хүн амын эзлэх хувь 5.8 пунктээр их байна. Ажилгүйдлийн түвшин хэрхэн өөрчлөгдсөнийг дараагийн дэд бүлэгт оруулав.

ХӨДӨЛМӨР ЭРХЭЛДЭГ ХҮН АМ

Хөдөлмөр эрхэлдэг хүмүүсийн эрхэлдэг ажил болон ажилладаг аж ахуй, нэгж байгууллагынх нь үндсэн үйл ажиллагааны чиглэл, ажил эрхлэлтийн байдал гэсэн үзүүлэлтүүдийг тодорхойлсон.

ХҮСНЭГТ 10.3. ХӨДӨЛМӨР ЭРХЭЛДЭГ ХҮН АМЫН ТОО, ХҮЙС, ХУВИАР, 2010, 2020 ОН

Хүйс	2010		2020		2020/2010%
	Хүний тоо	Хувь*	Хүний тоо	Хувь*	
БҮГД	31 560	46.5	38 341	51.1	121.5
Эрэгтэй	17 487	50.7	21 616	57.0	123.6
Эмэгтэй	14 073	42.3	16 725	45.2	118.8

*15, түүнээс дээш насны хүн амд эзлэх хувь

Хөдөлмөр эрхэлдэг хүн амын тоо 2010 оноос хойш 21.5 хувиар өсжээ. Хүйсээр нь авч үзвэл эрэгтэйчүүдийн хувьд илүү өсөлттэй байна. Харин байршлаар нь ангилахад нэлээд ялгаатай байгааг дараах хүснэгтээс харж болно.

НЭГДСЭН ДҮН**ХҮСНЭГТ 10.4. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХӨДӨЛМӨР ЭРХЭЛДЭГ ХҮН АМЫН ТОО, ХҮЙС, ХОТ, ХӨДӨӨ, ХУВИАР, 2020 ОН**

Хүйс	Бүгд		Хот		Хөдөө	
	Хүний тоо	Хувь*	Хүний тоо	Хувь*	Хүний тоо	Хувь*
2010 он						
БҮГД	31 560	46.5	14 759	43.6	16 801	49.5
Эрэгтэй	17 487	50.7	7 841	46.9	9 646	54.2
Эмэгтэй	14 073	42.3	6 918	40.3	7 155	44.4
2020 он						
БҮГД	38 341	51.1	12 997	50.2	25 344	51.7
Эрэгтэй	21 616	57.0	7 110	55.4	14 506	57.8
Эмэгтэй	16 725	45.2	5 887	45.0	10 838	45.3

*15, түүнээс дээш насны хүн амд эзлэх хувь

Аймгийн хэмжээнд арван тав, түүнээс дээш насны хүн амын 51.1 хувь нь ажил эрхэлж байхад уг үзүүлэлт хөдөөд 51.7 хувь байгаа нь хотынхоос 1.5 пунктээр илүү байна. Хөдөөгийн эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөр эрхлэлт хотынхоос 2.4 пунктээр их бол эрэгтэйчүүдийнх 0.3 пунктээр илүү байна. Хэдийгээр энэ зөрүү 2010 оны тооллогын үеийнхээс буурсан ч хөдөлмөр эрхлэх зорилгоор хот суурин руу нүүж, амьжиргаагаа дээшлүүлэх гэсэн олон мянган хүн ажлын байраар тэр бүр хангагдаж чадахгүй байдал байсаар байна.

ХҮСНЭГТ 10.5. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХӨДӨЛМӨР ЭРХЭЛДЭГ ХҮН АМЫН ТОО, НАСНЫ БҮЛЭГ, ХҮЙСЭЭР, 2010, 2020 ОН

Насны бүлэг	2010			2020			2020/2010%
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	
БҮГД	31 560	17 487	14 073	38 341	21 616	16 725	121.5
15-19	826	636	190	518	383	135	62.7
20-24	3 608	2 296	1 312	3 155	1 986	1 169	87.4
25-34	9 743	5 466	4 277	11 319	6 566	4 753	116.2
35-44	9 358	4 686	4 672	10 561	5 758	4 803	112.9
45-54	6 556	3 385	3 171	8 954	4 463	4 491	136.6
55-59	957	685	272	2 563	1 616	947	267.8
60+	512	333	179	1 271	844	427	248.2

Дээрх хүснэгтээс харахад 15-19 насны хөдөлмөр эрхэлдэг хүний тоо 2010 оныхоос буурч, харин 35-54 насны хүний тоо өссөн нь аж ахуйн нэгж, байгууллагууд ажлын чадвар дадлага туршлагатай, ажлын бүтээмж өндөртэй ажилтныг ажиллуулах сонирхол нэмэгдэж байгаагийн зэрэгцээгээр өнгөрсөн жилүүдэд ажиллаж байсан 34-44 насныхан нас дэвшсэнтэй холбоотой. Нөгөө талаар залуучуудын сургуульд хамрагдалт өмнөх тооллогын үеэс нэмэгдсэн нь энэхүү бууралтад нөлөөлжээ.

НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 10.6. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХӨДӨЛМӨР ЭРХЭЛДЭГ ХҮН АМ, АЖИЛ МЭРГЭЖЛИЙН АНГИЛАЛ, ХҮЙС, ХУВИАР, 2020 ОН

Ажил, мэргэжил	Хүний тоо			Дүнд эзлэх хувь		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
БҮГД	38 341	21 616	16 725	100.0	100.0	100.0
Менежер	2 467	1 209	1 258	6.4	5.6	7.5
Мэргэжилтэн	5 708	1 806	3 902	14.9	8.4	23.3
Техникч болон туслах /дэд мэргэжилтэн/	1 659	842	817	4.3	3.9	4.9
Контор, үйлчилгээний ажилтан	1 360	427	933	3.5	2.0	5.6
Худалдаа үйлчилгээний ажилтан	4 704	1 701	3 003	12.3	7.9	18.0
Хөдөө аж ахуй, ой, загас агнуурын ажилтан	9 370	5 833	3 537	24.4	27.0	21.1
Үйлдвэрлэл, барилга, гар урлал, холбогдох ажил, үйлчилгээний ажилтан	3 272	2 516	756	8.5	11.6	4.5
Суурин төхөөрөг, машин механизмын операторч, угсрагч	5 017	4 420	597	13.1	20.4	3.6
Энгийн ажил мэргэжил	4 179	2 333	1 846	10.9	10.8	11.0
Зэвсэгт хүчний ажил, мэргэжил	605	529	76	1.6	2.4	0.5

ХҮСНЭГТ 10.7. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХӨДӨЛМӨР ЭРХЭЛДЭГ ХҮН АМ, АЖИЛ МЭРГЭЖЛИЙН АНГИЛАЛ, ХҮЙС, ХУВИАР, 2020 ОН

Ажил, мэргэжил	Хүний тоо			Дүнд эзлэх хувь		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
БҮГД	38 341	21 616	16 725	100.0	56.4	43.6
Менежер	2 467	1 209	1 258	100.0	49.0	51.0
Мэргэжилтэн	5 708	1 806	3 902	100.0	31.6	68.4
Техникч болон туслах /дэд мэргэжилтэн/	1 659	842	817	100.0	50.8	49.2
Контор, үйлчилгээний ажилтан	1 360	427	933	100.0	31.4	68.6
Худалдаа үйлчилгээний ажилтан	4 704	1 701	3 003	100.0	36.2	63.8
Хөдөө аж ахуй, ой, загас агнуурын ажилтан	9 370	5 833	3 537	100.0	62.3	37.7
Үйлдвэрлэл, барилга, гар урлал, холбогдох ажил, үйлчилгээний ажилтан	3 272	2 516	756	100.0	76.9	23.1
Суурин төхөөрөг, машин механизмын операторч, угсрагч	5 017	4 420	597	100.0	88.1	11.9
Энгийн ажил мэргэжил	4 179	2 333	1 846	100.0	55.8	44.2
Зэвсэгт хүчний ажил, мэргэжил	605	529	76	100.0	87.4	12.6

Хүн амын эрхэлдэг ажил мэргэжлийн онцлогоос хамаарч эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийн ялгаа ангилал тус бүрд өөр өөр байгаа нь ажиглагдана. Эрхэлдэг ажил мэргэжил хүйсийн хувьд хамгийн бага зөрүүтэй байгаа нь менежер, техникч болон туслах /дэд мэргэжилтэн/ байна. Харин суурин төхөөрөг, машин

НЭГДСЭН ДҮН

механизмын операторч, угсрагч, зэвсэгт хүчний алба болон биеийн хүч шаардсан ажил мэргэжлийн 87.4-өөс дээш хувийг эрэгтэйчүүд бүрдүүлж байна.

Харин контор, үйлчилгээний ажилтан, мэргэжилтэн, худалдаа үйлчилгээний ажилтай 10 хүн тутмын 6-г нь эмэгтэйчүүд эзлэх боллоо. Хөдөлмөр эрхэлдэг хүн амын 99.2 хувь нь боловсролтой, үүнээс эрэгтэйчүүдийн 99.1, эмэгтэйчүүдийн 99.4 хувь нь тус тус ямар нэг түвшний боловсрол эзэмшжээ.

ХҮСНЭГТ 10.8. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ АЖИЛ ЭРХЭЛДЭГ ХҮН АМ, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ САЛБАР, ХҮЙС, ХУВИАР, 2020 ОН

Ажил мэргэжил	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
	Хүний тоо			Хувь - А		
БҮГД	38 341	21 616	16 725	100.0	100.0	100.0
Хөдөө аж ахуй, ой, загас агнуур	10 538	6 745	3 793	27.5	31.2	22.7
Уул уурхай, олборлолт	1 811	1 576	235	4.7	7.3	1.4
Боловсруулах үйлдвэрлэл	4 338	2 648	1 690	11.3	12.3	10.1
Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалтын хангамж	423	317	106	1.1	1.5	0.6
Усан хангамж, бохир ус, хог, хаягдлын менежмент болон цэвэрлэх үйл ажиллагаа	374	223	151	1.0	1.0	0.9
Барилга	1 614	1 333	281	4.2	6.2	1.7
Бөөний болон жижиглэн худалдаа, машин, мотоциклийн засвар үйлчилгээ	3 537	1 702	1 835	9.2	7.9	11.0
Тээвэр ба агуулахын үйл ажиллагаа	2 476	1 890	586	6.5	8.7	3.5
Байр, сууц болон хоол хүнсээр үйлчлэх үйл ажиллагаа	745	195	550	1.9	0.9	3.3
Мэдээлэл, холбоо	330	162	168	0.9	0.7	1.0
Санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагаа	758	238	520	2.0	1.1	3.1
Үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаа	38	25	13	0.1	0.1	0.1
Мэргэжлийн шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа	557	312	245	1.5	1.4	1.5
Захиргааны болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа	591	419	172	1.5	1.9	1.0
Төрийн удирдлага ба батлан хамгаалах үйл ажиллагаа, албан журмын нийгмийн хамгаалал	2 899	1 784	1 115	7.6	8.3	6.7
Боловсрол	3 950	885	3 065	10.3	4.1	18.3
Хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн үйл ажиллагаа	1 394	202	1 192	3.6	0.9	7.1
Урлаг, үзвэр, тоглоом, наадам	341	157	184	0.9	0.7	1.1
Үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаа	1 575	781	794	4.1	3.6	4.7
Хүн хөлслөн ажиллуулдаг өрхийн үйл ажиллагаа	30	15	15	0.1	0.1	0.1
Олон улсын байгууллага, суурин төлөөлөгчийн үйл ажиллагаа	22	7	15	0.1	0.0	0.1

НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 10.9. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ АЖИЛ ЭРХЭЛДЭГ ХҮН АМ, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ САЛБАР, ХҮЙС, ХУВИАР, 2020 ОН

Ажил мэргэжил	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
	Хүний тоо				Хувь - Б	
БҮГД	38 341	21 616	16 725	100.0	56.4	43.6
Хөдөө аж ахуй, ой, загас агнуур	10 538	6 745	3 793	100.0	64.0	36.0
Уул уурхай, олборлолт	1 811	1 576	235	100.0	87.0	13.0
Боловсруулах үйлдвэрлэл	4 338	2 648	1 690	100.0	61.0	39.0
Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалтын хангамж	423	317	106	100.0	74.9	25.1
Усан хангамж, бохир ус, хог, хаягдлын менежмент болон цэвэрлэх үйл ажиллагаа	374	223	151	100.0	59.6	40.4
Барилга	1 614	1 333	281	100.0	82.6	17.4
Бөөний болон жижиглэн худалдаа, машин, мотоциклийн засвар үйлчилгээ	3 537	1 702	1 835	100.0	48.1	51.9
Тээвэр ба агуулахын үйл ажиллагаа	2 476	1 890	586	100.0	76.3	23.7
Байр, сууц болон хоол хүнсээр үйлчлэх үйл ажиллагаа	745	195	550	100.0	26.2	73.8
Мэдээлэл, холбоо	330	162	168	100.0	49.1	50.9
Санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагаа	758	238	520	100.0	31.4	68.6
Үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаа	38	25	13	100.0	65.8	34.2
Мэргэжлийн шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа	557	312	245	100.0	56.0	44.0
Захиргааны болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа	591	419	172	100.0	70.9	29.1
Төрийн удирдлага ба батлан хамгаалах үйл ажиллагаа, албан журмын нийгмийн хамгаалал	2 899	1 784	1 115	100.0	61.5	38.5
Боловсрол	3 950	885	3 065	100.0	22.4	77.6
Хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн үйл ажиллагаа	1 394	202	1 192	100.0	14.5	85.5
Урлаг, үзвэр, тоглоом, наадам	341	157	184	100.0	46.0	54.0
Үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаа	1 575	781	794	100.0	49.6	50.4
Хүн хөлслөн ажиллуулдаг өрхийн үйл ажиллагаа	30	15	15	100.0	50.0	50.0
Олон улсын байгууллага, суурин төлөөлөгчийн үйл ажиллагаа	22	7	15	100.0	31.8	68.2

Хөдөлмөр эрхэлж буй хүн амын 27.5 хувь нь ХАА, ан агнуур, ойн аж ахуй, загас агнуурын салбарт ажиллаж байгаа нь бусад салбараас хамгийн өндөр нь

юм. Энэ нь улсын төдийгүй аймгийн онцлог бөгөөд тус аймагт газар тариалангийн салбар бусад салбараас илүү хөгжсөнтэй холбоотой.

Хөдөлмөр эрхэлдэг хүн амыг хүйсээр ангилж үзэхэд эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбарын онцлогоос хамаарч нэлээд ялгаатай байна. Тухайлбал, уул уурхай, олборлолт, цахилгаан хий, уур агааржуулалтын хангамж, барилга, тээвэр агуулахын аж ахуйн үйл ажиллагааны салбарт ажиллагчдын 74.9, түүнээс илүү хувь нь эрэгтэйчүүд байхад байр сууц болон хоол хүнсээр үйлчлэх, боловсрол, хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн үйл ажиллагааны салбарт ажиллагчдын 73.8, түүнээс дээш хувь нь эмэгтэйчүүд байна.

ХҮСНЭГТ 10.10. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХӨДӨЛМӨР ЭРХЭЛДЭГ ХҮН АМЫН ТОО, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ САЛБАР, ХОТ, ХӨДӨӨ, ХУВИАР, 2020 ОН

Эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар	Хот		Хөдөө	
	Хүний тоо	Дүнд эзлэх хувь	Хүний тоо	Дүнд эзлэх хувь
БҮГД	12 997	100.0	25 344	100.0
Хөдөө аж ахуй, ой, загас агнуур	1 973	15.2	8 565	33.8
Уул уурхай, олборлолт	544	4.2	1 267	5.0
Боловсруулах үйлдвэрлэл	1 140	8.8	3 198	12.6
Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалтын хангамж	235	1.8	188	0.7
Усан хангамж, бохир ус, хог, хаягдлын менежмент болон цэвэрлэх үйл ажиллагаа	166	1.3	208	0.8
Барилга	642	4.9	972	3.8
Бөөний болон жижиглэн худалдаа, машин, мотоциклийн засвар үйлчилгээ	1 361	10.5	2 176	8.6
Тээвэр ба агуулахын үйл ажиллагаа	1 215	9.3	1 261	5.0
Байр, сууц болон хоол хүнсээр үйлчлэх үйл ажиллагаа	246	1.9	499	2.0
Мэдээлэл, холбоо	161	1.2	169	0.7
Санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагаа	326	2.5	432	1.7
Үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаа	17	0.1	21	0.1
Мэргэжлийн шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа	248	1.9	309	1.2
Захиргааны болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа	233	1.8	358	1.4
Төрийн удирдлага ба батлан хамгаалах үйл ажиллагаа, албан журмын нийгмийн хамгаалал	1 315	10.1	1 584	6.3
Боловсрол	1 416	10.9	2 534	10.0
Хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн үйл ажиллагаа	632	4.9	762	3.0
Урлаг, үзвэр, тоглоом, наадам	155	1.2	186	0.7
Үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаа	952	7.3	623	2.5
Хүн хөлслөн ажиллуулдаг өрхийн үйл ажиллагаа	10	0.1	20	0.1
Олон улсын байгууллага, суурин төлөөлөгчийн үйл ажиллагаа	10	0.1	12	0.0

НЭГДСЭН ДҮН

ЗУРАГ 10.6. ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТИЙН ХУУЧИН БОЛОН ШИНЭ СТАТУСЫГ ХАРЬЦУУЛСАН БАЙДАЛ

НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 10.11. ХӨДӨЛМӨР ЭРХЭЛДЭГ ХҮН АМЫН АЖИЛ ЭРХЛЭЛТИЙН БАЙДАЛ, ХҮЙСЭЭР, ХУВИАР, 2010, 2020 ОН

	2010			2020		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
БҮГД	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Цалин хөлстэй ажиллагч	57.7	57.1	58.3	66.3	63.9	69.4
Ажил олгогч	1.6	1.9	1.2	0.5	0.5	0.3
Хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч	26.8	35.7	15.9	30.5	34.2	25.7
Нөхөрлөл, хоршооллын гишүүн	0.2	0.3	0.1	0.3	0.3	0.3
Өрхийн үйлдвэрлэл үйлчилгээнд цалин хөлсгүй оролцогч	13.2	4.3	24.2	2.5	1.1	4.3
Бусад	0.5	0.7	0.3	0.0	0.0	0.0

Хүн амын ажил эрхлэлтийн байдал сүүлийн 10 жилийн хугацаанд багагүй өөрчлөгджээ. 2010 онд өрхийн үйлдвэрлэл үйлчилгээнд цалин хөлсгүй оролцогч, нийт ажиллагсдын 13.2 хувийг эзэлж байсан бол 2020 онд 2.5 хувь болтол буурсан байна. Хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчийн хувийн жин 3.7 пунктээр, цалин хөлстэй ажиллагч 8.6 пунктээр тус тус нэмэгдсэн байхад ажил олгогчийн хувийн жин 1.1 пунктээр буурсан үзүүлэлттэй байна

АЖИЛГҮЙЧҮҮД

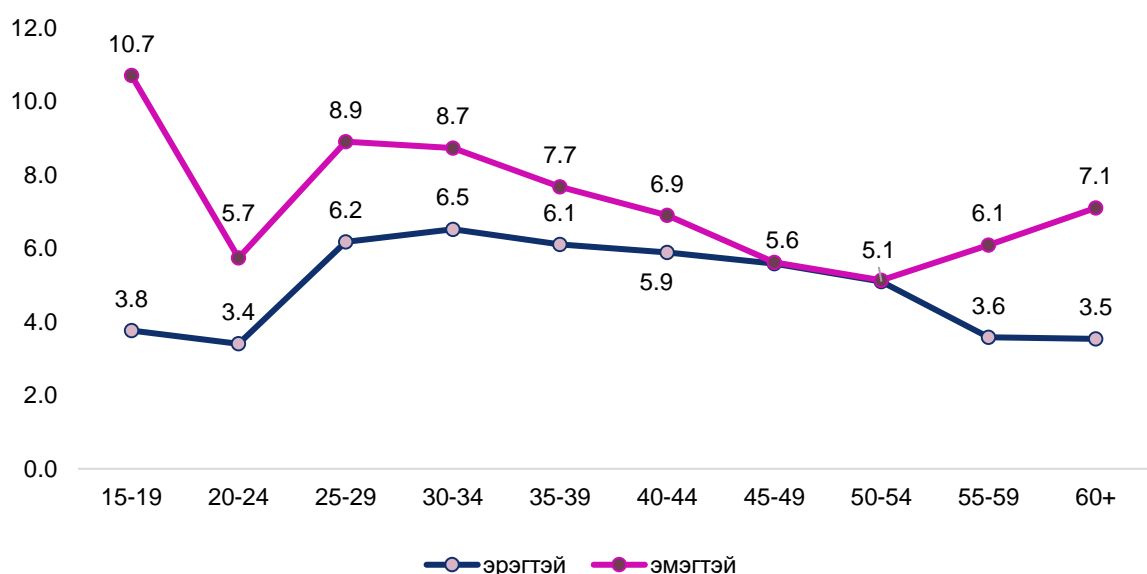
Аймгийн хэмжээнд ажилгүйдлийн түвшин 2020 онд 2010 оныхоос 14.1 пунктээр буурсны дотор хотод 14.5 пунктээр, хөдөөд 13.8 пунктээр тус тус буурсан байна. Ажил эрхэлдэггүй эрэгтэйчүүдийн тоо эмэгтэйчүүдийнхээс их байгаатай холбоотойгоор ажилгүйдлийн түвшин ч мөн адил эрэгтэйчүүдийнх өндөр гарчээ.

ХҮСНЭГТ 10.12. АЖИЛГҮЙДЛИЙН ТҮВШИН, ХҮЙС, ХОТ, ХӨДӨӨГӨӨР, 2020 ОН

Хүйс	Бүгд		Хот		Хөдөө	
	Хүний тоо	Ажилгүйдлийн түвшин	Хүний тоо	Ажилгүйдлийн түвшин	Хүний тоо	Ажилгүйдлийн түвшин
БҮГД	2 084	5.2	720	5.2	1 364	5.1
Эрэгтэй	1 243	5.4	415	5.5	828	5.4
Эмэгтэй	841	4.8	305	4.9	536	4.7

Нийт ажилгүй иргэдийн дотор 25-49 насны 1.6 мянган (ажилгүй иргэдийн 77.3 хувь) хүн байгаа нь ид ажиллах насны хүмүүс ажилгүй байгаа нь ажлын байрны олдоц муу, цалин хөлсний хэмжээ доогуур байгаатай холбоотойгоор тайлбарлаж болох юм. Харин 15-24 насныхны хувьд нийт ажилгүйчүүдийн 6.7 хувийг эзэлж байна.

ЗУРАГ 10.7. АЖИЛГҮЙДЛИЙН ТҮВШИН, НАСНЫ БҮЛЭГ, ХҮЙСЭЭР, ХУВИАР, 2020 ОН

Ажилгүйдлийн түвшин 15-24 насанд өндөр байгаа нь мэргэжилгүй залуучуудад ажлын байр ховор олддогтой, нөгөө талаар, тэд энэ насанд ажиллахаас суралцахыг илүүд үзэж байгаатай холбоотой. Энэ нь эмэгтэйчүүдийн хувьд бүр илүү ажиглагдана. Харин 45-54 насны хувьд ажилгүйдлийн түвшин эрэгтэйчүүд эмэгтэйчүүдийн хувьд адил 5.1-5.6 байгаа нь 40-өөс дээш насныхныг ажилд авдаггүйтэй холбоотойгоор ажилгүйдэлд өртөж байна.

АЖИЛЛАХ ХҮЧНЭЭС ГАДУУРХ ХҮН АМ

Арван тав, түүнээс дээш насны ажил эрхэлдэггүй хүн амаас ажил эрхлэхгүй байгаа шалтгааныг асуусан. тухайлбал, сургуульд сурдаг хүн амд 15-аас дээш настай бүх шатны сургуульд суралцагчдыг, хөдөлмөрлөх чадваргүй хүн амд хөдөлмөрийн насны боловч хөдөлмөрлөх чадвараа байнга буюу удаан хугацаагаар бүтэн болон хэсэгчлэн алдсан бөгөөд сэргээгдэх боломжгүй хүнийг, гэрийн ажилтайд хүүхэд, өндөр настан, өвчтөн асардаг, гэр бүлийн бусад хүний ажлын онцлог зэргээс хамааран ажиллаж чадахгүй байгаа хүнийг тус тус хамааруулав. тохирох ажил олдохгүй байгаа гэдэг ойлголтод “ажил хийхийг хүсэж байгаа, ажил хийхэд бэлэн, урьд нь ажил идэвхтэй хайж байгаад тохирох ажил олдохгүй итгэл алдарсны улмаас тооллогын товын өмнөх 7 хоногт ажил идэвхтэй хайгаагүй эсвэл тохирох ажил хаанаас хайхаа мэдэхгүй байгаа хүмүүсийг” оруулав.

НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 10.13. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ АЖИЛЛАХ ХҮЧНЭЭС ГАДУУРХ ХҮН АМЫН ТОО, АЖИЛ ЭРХЛЭЭГҮЙ БАЙГАА ШАЛТГААН, ХҮЙСЭЭР, 2020 ОН

Ажил эрхлээгүй шалтгаан	2010			2020			2020 2010
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	
БҮГД	28 702	12 598	16 104	34 546	15 095	19 451	120.4
Сургуульд сурдаг	7 318	3 593	3 725	11 411	5 299	6 112	155.9
Тэтгэвэрт	7 383	2 607	4 776	8 902	3 025	5 877	120.6
Хөдөлмөр эрхлэх чадваргүй	2 436	1 371	1 065	1 918	1 075	843	78.7
Гэрийн ажилтай	4 227	663	3 564	3 840	540	3 300	90.8
Ажиллах сонирхолгүй	86	64	22	162	123	39	188.4
Тохирох ажил олдохгүй байгаа	5 564	3 311	2 253	4 828	2 976	1 852	86.8
Бусад	1 688	989	699	3 485	2057	1 428	206.5

Ажиллах хүчнээс гадуурх хүн амын 10 хүн тутмын 4 нь эрэгтэйчүүд, 6 нь эмэгтэйчүүд байна. Аймгийн хэмжээнд эдийн засгийн идэвхгүй хүн ам нийтдээ 34546 байгаа нь 2010 оныхоос 20.4 хувиар, үүний дотор сургуульд суралцагчид 55.9 хувь, бусад шалтгаан 2 дахин өсжээ. Сургуульд суралцагчдын эзлэх хувь өссөн нь зүй ёсны асуудал бол бусад гэсэн шалтгааны хувьд цаашид нарийвчлан судлах шаардлагатай.

Сургуульд суралцагчдын эзлэх хувь өссөн нь зүй ёсны асуудал бол хөдөлмөр эрхлэх чадваргүй, тохирох ажил олдохгүй байгаа гэсэн шалтгаан нэмэгдсэнийг цаашид нарийвчлан судлах шаардлагатай. Ялангуяа, хөдөлмөрийн насны хүн амд хөдөлмөр эрхлэх чадваргүй хүний тоо хамгийн их өссөн нь үйлдвэрлэлийн болон ахуйн осол гэмтэл, энгийн болон мэргэжлээс шалтгаалах өвчлөл нэмэгдсэн, хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагааг хувь хүн сахиж ажиллахгүй байгаа зэрэг олон шалтгаантай байж болох юм. Тохирох ажил олдохгүй, гэрийн ажилтай гэсэн шалтгааны хувьд хүн амын эзэмшсэн мэргэжил, хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлт, хэрэгцээтэй хэр нийцэж байгаатай холбоотой юм.

ХҮСНЭГТ 10.14. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ЭДИЙН ЗАСГИЙН ИДЭВХГҮЙ ХҮН АМЫН ТОО, НАСНЫ БҮЛЭГ, АЖИЛ ЭРХЛЭЭГҮЙ ШАЛТГААНААР, 2020 ОН

Насны бүлэг	Бүгд	Сур-гуульд сурдаг	Тэтгэ-вэрт	Хөдөлмөр эрхлэх чадваргүй	Гэрийн ажилтай	Ажиллах сонир-холгүй	Тохирох ажил олдох-гүй байгаа	Бу-сад
БҮГД	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
15-19	21.4	62.2	0.0	1.4	1.3	1.9	1.3	4.1
20-24	13.7	30.6	0.0	4.5	8.6	9.3	9.2	10.1
25-34	13.8	6.7	0.0	16.0	33.5	28.4	28.0	28.6
35-44	11.0	0.5	0.3	22.8	28.9	17.3	26.9	24.7
45-54	11.4	0.1	4.6	34.2	19.6	29.6	25.5	23.5
55-59	8.2	0.0	19.2	15.5	5.8	11.7	7.4	6.9
60+	20.6	0.0	75.9	5.5	2.2	1.9	1.7	2.1

Ажил хийх сонирхолгүй 162 хүн байгаагийн 122 хүн буюу 75.3 хувь нь ажил эрхлэх ид нас болох 25-54 насны хүмүүс байгаа нь цаашид анхааран судлах асуудлын нэг юм.

Тохирох ажил олдохгүй байгаа хүний 98.3 хувь боловсролтой, үүний дотор 9 хувь нь дээд, 3.7 хувь нь тусгай мэргэжлийн дунд боловсролтой хүн байна. Энэ нь боловсролын хэрэгцээ, нийлүүлэлт тохирохгүй байгааг харуулна. Гэрийн ажилтай хүмүүсийн 98.8 хувь боловсролтой байгаагийн дотор 12.6 хувь нь дээд боловсролтой, 3.3 хувь нь тусгай мэргэжлийн дунд боловсролтой ажээ. Харин ажиллах сонирхолгүй бүх хүний 96.3 хувь боловсролтой, үүний дотор 6.2 хувь нь дээд, 3.1 хувь нь тусгай мэргэжлийн дунд боловсролтой хүмүүс байна.

Арван тав, түүнээс дээш насны нийт хүн амын 46.1 хувь нь эдийн засгийн идэвхгүй хүн ам юм. Үүн дээр ажилгүй иргэдийг нэмбэл дээрх насны нийт хүн амын 48.8 хувь буюу 2 хүн тутмын нэг нь ажил эрхлэхгүй байна гэсэн дүгнэлт хийж болно. Үүнээс гадна тохирох ажил олдохгүй байгаа, гэрийн ажилтай, ажиллах сонирхолгүйн улмаас хөдөлмөрийн зах зээлд оролцохгүй байгаа хүмүүсийн 6.2-12.6 хувь нь дээд боловсрол эзэмшсэн байгаагийн шалтгаан нөхцөлийг гүнзгийрүүлэн судлах хэрэгтэй.

ГАДААДАД ОРШИН СУУГАА МОНГОЛ УЛСЫН ИРГЭД

ГАДААДАД 6, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ САРЫН ХУГАЦААГААР ОРШИН СУУГАА МОНГОЛ УЛСЫН ИРГЭДИЙН ТОО

Монгол Улс зах зээлийн эдийн засгийн харилцаанд шилжсэнээр хүн амын гадаад улс орнууд руу хийх шилжилт хөдөлгөөн нэмэгдсэн. “Улсынхаа нутаг дэвсгэрт чөлөөтэй зорчих, түр буюу байнга оршин суух газраа сонгох, гадаадад явах, оршин суух, эх орондоо буцаж ирэх эрхтэй” гэсэн Үндсэн хуулийн заалт нь иргэдийг гадаадад зорчих, сурах, ажиллах, эх орондоо дуртай цагтаа эргэн ирэх эрх зүйн үндэс болдог.

Монгол Улсын “Хүн ам, орон сууцны улсын тооллогын тухай” хуульд гадаадад 6, түүнээс дээш сарын хугацаагаар оршин сууж, ажиллаж амьдарч, сурч байгаа иргэдийнхээ талаар бодитой тоо мэдээллийг тодорхойлох асуудлыг хуульчилсан байдаг.

Сурч боловсрох, хөдөлмөр эрхэлж, амьжиргаагаа дээшлүүлэх, бизнес эрхлэх, эрүүл мэндийн үйлчилгээ авах, гэр бүл болох зэрэг олон шалтгааны улмаас манай улсын иргэд гадаадын улс орнуудад зорчих хөдөлгөөн улам бүр нэмэгдэж байна. Энэ талаарх бүртгэл, албан ёсны тоо мэдээлэл өнөө хэр байхгүй байсныг шийдвэрлэх үүднээс Гадаад харилцааны яам, Үндэсний Статистикийн Хороо хамтран гадаад улсад оршин суугаа Монгол Улсын иргэдийг бүртгэх маягтыг боловсруулж, маягтын дагуу www.citizen.gov.mn гэсэн цахим систем хөгжүүлэн 2018 оны 3 дугаар улирлаас эхлэн нэвтрүүлсэн. Гэвч иргэдэд мэдээлэл хүргэх, бүртгэлийг идэвхжүүлэх, бүртгэлийн үйл ажиллагааг тогтмолжуулах зэрэг нөхцөл байдлаас үүдэн энэ удаагийн гадаадад суугаа Монгол Улсын иргэдийн тооллогын дүнг Хил, хамгаалах ерөнхий газар (ХХЕГ), Улсын бүртгэлийн ерөнхий газар (УБЕГ)-ын мэдээллийн сангууд болон хүн ам, өрхийн бүртгэлийн мэдээллийн санг уялдуулан, өрхөөс асуусан тооллогын асуулгын мэдээллийг нэгтгэн гаргалаа. Тооллогын мэдээлэл цуглуулалт Монголд байх гэр бүлээс асуух, нөгөө талаас гадаадад оршин суугаа иргэд өөрсдөө интернэтээр (www.citizen.gov.mn) тоолуулахаар зохион байгуулсан юм.

ГАДААДАД ОРШИН СУУГАА МОНГОЛ УЛСЫН ИРГЭДИЙН ТОО, НАС, ХҮЙСИЙН БҮТЭЦ

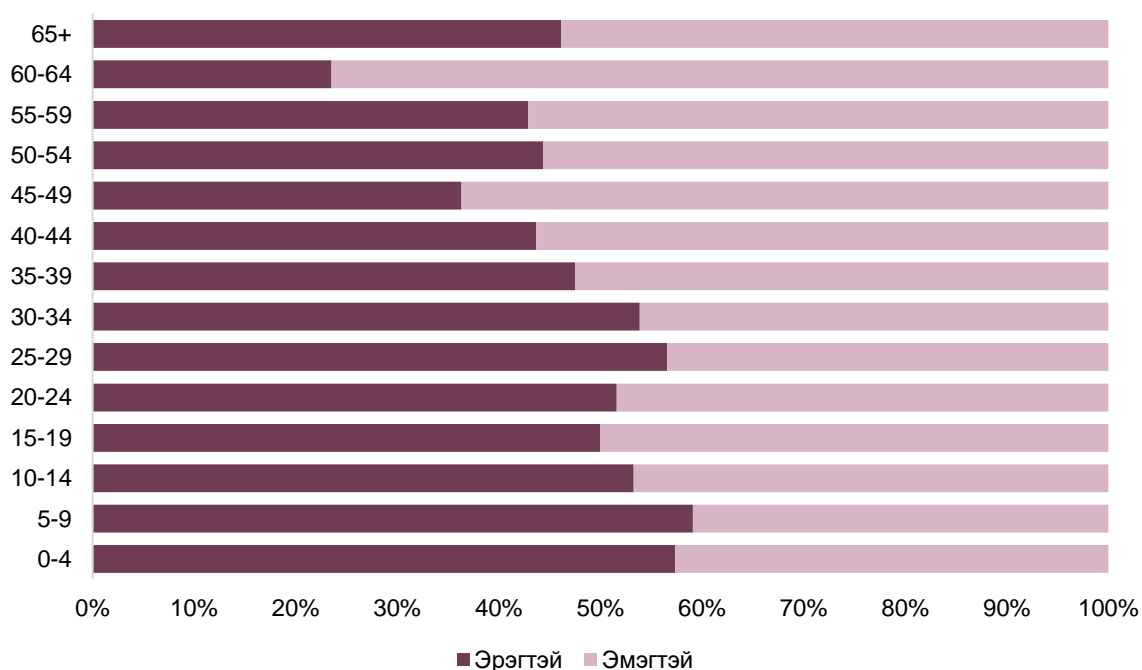
Хүн ам, орон сууцны 2020 оны ээлжит тооллогын дүнгээр гадаадад оршин суугаа 2553 иргэн тоологдож, 2010 оноос 30.3 хувиар өсжээ. Гадаадад оршин суугаа иргэдийн насны бүтцийг харвал 0-14 насны хүн ам 9.7 хувь, 15-44 насныхан 75.5 хувь, 45-64 насныхан 14.3 хувь, 65, түүнээс дээш насны хүн ам 0.5 хувийг эзэлж байна. Өөрөөр хэлбэл, гадаадад удаан хугацаагаар суугаа хүн амын 10 хүн тутмын 9 нь хөдөлмөрийн насны хүн ам байна (Хүснэгт 11.1).

ХҮСНЭГТ 11.1 ГАДААДАД ОРШИН СУУГАА СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН ИРГЭДИЙН ТОО, НАСНЫ БҮЛЭГ, ХҮЙСЭЭР, ХУВИАР, 2020 ОН

Насны бүлэг	Хүний тоо			Дүнд эзлэх хувь		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
БҮГД	2 553	1 285	1 268	100.0	100.0	100.0
0-4	68	39	29	2.7	3.0	2.3
5-9	88	52	36	3.4	4.0	2.8
10-14	92	49	43	3.6	3.8	3.4
15-19	148	74	74	5.8	5.8	5.8
20-24	376	194	182	14.7	15.1	14.4
25-29	488	276	212	19.1	21.5	16.7
30-34	401	216	185	15.7	16.8	14.6
35-39	301	143	158	11.8	11.1	12.5
40-44	213	93	120	8.3	7.2	9.5
45-49	179	65	114	7.0	5.1	9.0
50-54	106	47	59	4.2	3.7	4.7
55-59	63	27	36	2.5	2.1	2.8
60-64	17	4	13	0.7	0.3	1.0
65-69	11	6	5	0.4	0.5	0.4
70+	2	0	2	0.1	0.0	0.2

Гадаадад оршин суугаа Монгол Улсын иргэдийн нас, хүйсийн бүтцийг суваргаар харвал гадаадад оршин суугаа Монгол Улсын иргэдийн ихэнх хувийг хөдөлмөр эрхлэх насныхан эзэлж байгаа нь харагдаж байна (Зураг 11.1).

ЗУРАГ 11.1. ГАДААДАД ОРШИН СУУГАА ИРГЭДИЙН НАСНЫ БҮТЭЦ, ХҮЙСЭЭР, 2020 ОН

Зуун эмэгтэйд ногдох эрэгтэй хүн ам буюу хүйсийн харьцаа 101.3 байгаа (50.3 хувь эрэгтэй, 49.7 хувь эмэгтэйчүүд) нь гадаадад оршин суугаа эрэгтэйчүүдийн тоо эмэгтэйчүүдээсээ олон байгааг илтгэх бөгөөд Хүйсийн харьцаа насны бүлэг ахих тутам буурч, 35 наснаас эхлэн огцом буурчээ. 0-29 насныхны хувьд дийлэнх нь эрэгтэйчүүд байхад хөдөлмөрийн насны болон ахмад настнуудын хувьд эмэгтэйчүүд илүү байна.

Гадаадад оршин суугаа иргэдийн тоог Сэлэнгэд байнга амьдарч байсан сумаар харвал 34.2 хувь нь Сүхбаатар сумаас, 25.9 хувь нь Мандал сумаас, 9.6 хувь нь Сайхан сумаас, 6.2 хувь нь Алтанбулаг сумаас, 24.1 хувь нь бусад сумдаас гадаад улсад оршин суухаар явжээ.

ХҮСНЭГТ 11.2 ГАДААДАД ОРШИН СУУГАА СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН ИРГЭД, БАЙНГА СУУЖ БАЙСАН СУМААР, ХҮЙСЭЭР, ДҮНД ЭЗЛЭХ ХУВИАР, 2010, 2020 ОН

Сумын нэр	Хүний тоо			Дүнд эзлэх хувь		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
БҮГД	2 553	1 285	1 268	100.0	100.0	100.0
Сүхбаатар	874	435	439	34.2	33.9	34.6
Алтанбулаг	159	80	79	6.2	6.2	6.2
Баруунбүрэн	38	15	23	1.5	1.2	1.8
Баянгол	92	46	46	3.6	3.6	3.6
Ерөө	100	43	57	3.9	3.3	4.5
Жавхлант	31	15	16	1.2	1.2	1.3
Зүүнбүрэн	44	20	24	1.7	1.6	1.9
Мандал	660	352	308	25.9	27.4	24.3
Орхон	26	15	11	1.0	1.2	0.9
Орхонтуул	32	19	13	1.3	1.5	1.0
Сайхан	246	122	124	9.6	9.5	9.8
Сант	40	20	20	1.6	1.6	1.6
Түшиг	29	14	15	1.1	1.1	1.2
Хүдэр	22	10	12	0.9	0.8	0.9
Хушаат	24	10	14	0.9	0.8	1.1
Цагааннуур	61	32	29	2.5	2.4	2.3
Шаамар	75	37	38	2.9	2.7	3.0

Гадаадад тоологдсон иргэдийн 65.3 хувь нь Ази, Номхон далайн бүс нутагт, 28.6 хувь нь Европ тивд суугаагаар тоологдсон байна.

Сэлэнгэ аймгийн иргэдийн оршин сууж байгаа улсыг авч үзвэл БНСУ (1186), Орос (185), Чех (161), Австрали (162), АНУ (145) улсуудад хамгийн ихээр сууж байна (Хүснэгт 11.3).

**ХҮСНЭГТ 11.3 ГАДААДАД ОРШИН СУУГАА ИРГЭДИЙН ТОО, ОРШИН СУУГАА УЛС,
 ОРШИН СУУГАА ХУГАЦАА, ДҮНД ЭЗЛЭХ ХУВИАР, 2020 ОН**

Оршин суугаа улс	Тоо	Бүгд	Дүнд эзлэх хувь			
			0-1 жил	2-5 жил	6-10 жил	11-ээс дээш жил
БҮГД	2 553	100.0	33.3	44.1	14.8	7.8
Солонгос /Өмнөд/	1 186	100.0	38.1	44.2	11.6	6.1
Америк	145	100.0	18.6	50.3	20.7	10.3
Япон	115	100.0	38.3	45.2	12.2	4.3
Казахстан	23	100.0	13.0	56.5	26.1	4.3
Чех	161	100.0	21.1	53.4	15.5	9.9
Австрали	162	100.0	37.0	48.8	10.5	3.7
Хятад	76	100.0	40.8	34.2	10.5	14.5
Герман	63	100.0	9.5	31.7	42.9	15.9
Швед	133	100.0	20.3	41.4	24.1	14.3
Франц	43	100.0	4.7	41.9	34.9	18.6
Орос	185	100.0	47.0	34.6	10.8	7.6
Турк	89	100.0	46.1	43.8	6.7	3.4
Австри	44	100.0	13.6	59.1	22.7	4.5
Швейцар	28	100.0	7.1	46.4	25.0	21.4
Их Британи	22	100.0	18.2	27.3	45.5	9.1
Унгар	11	100.0	27.3	45.5	18.2	9.1
Канад	2	100.0	100.0	0.0	0.0	0.0
Энэтхэг	8	100.0	50.0	37.5	12.5	0.0
Польш	5	100.0	20.0	80.0	0.0	0.0
Ирланд	11	100.0	18.2	54.5	27.3	0.0
Бусад	41	100.0	29.3	34.1	17.1	19.5

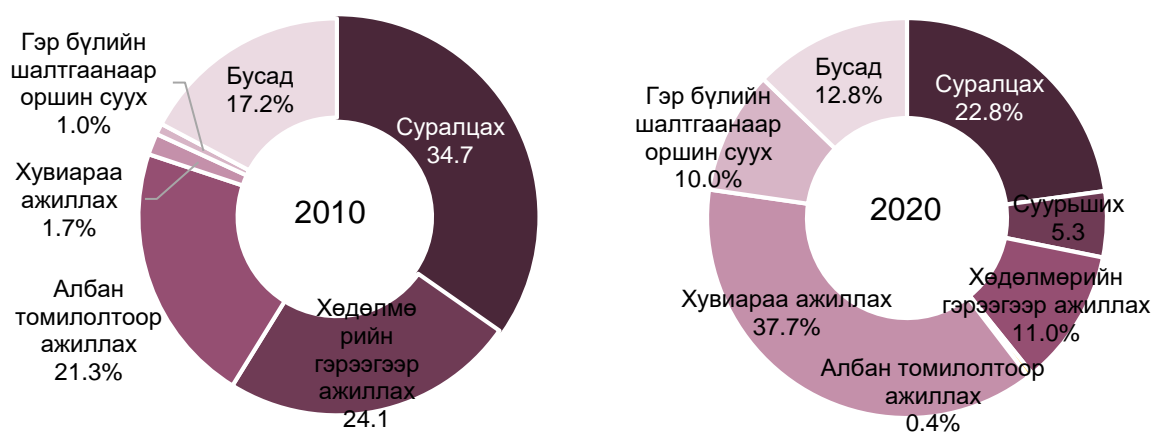
Энэ удаагийн тооллогын дүнгээр нийт иргэдийн 22.8 хувь нь сурах, 49.1 хувь нь хөдөлмөр эрхлэх (үүнээс 37.7 хувь нь хувиараа, 11.0 хувь нь хөдөлмөрийн гэрээгээр, 0.4 хувь нь албан томилолтоор ажиллах), 9.9 хувь нь гэр бүлийн шалтгаанаар оршин суух, 5.3 хувь нь суурьших, үлдсэн 12.8 хувь нь бусад зорилгоор эх орноосоо явжээ. (Хүснэгт 11.4).

Явсан зорилгыг оршин суугаа улсаар авч үзвэл Энэтхэг, ОХУ, БНХАУ, Япон, Австрали, Герман, Ирланд руу хамгийн олон хүн суралцахаар (нийт сурахаар явагчдын 35.1 хувь), Казахстан, Польш, Их Британи, Америк руу хамгийн олон хүн суурьшихаар (нийт суурьшихаар явагчдын 54.8 хувь), БНСУ, БНЧУ, Унгар луу хамгийн их хүн хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллахаар (нийт хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллахаар явагчдын 71.3 хувь), БНСУ, БНЧУ, Швед, Турк, Швейцар, Польш руу хамгийн их хүн хувиараа хөдөлмөрлөхөөр (нийт хувиараа хөдөлмөрлөхөөр явагчдын 62.2 хувь) явсан байна (Хүснэгт 11.4).

ХҮСНЭГТ 11.4. ГАДААДАД ОРШИН СУУГАА ИРГЭД, ОРШИН СУУГАА УЛС, ТООЛЛОГЫН ҮЕД СУУЖ БАЙГАА ЗОРИЛГО, ДҮНД ЭЗЛЭХ ХУВИАР, 2020 ОН

Оршин суугаа улс	Хүний тоо	Дүнд эзлэх хувь	Суралцах	Суурьших	Хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллах	Албан томилолтоор ажиллах	Хувиараа ажиллах	Гэр бүлийн шалтгаанаар оршин суух	Бусад
БҮГД	2 553	100.0	22.8	5.3	11.0	0.4	37.7	9.9	12.8
Солонгос/Өмнөд/	1 186	100.0	17.5	1.9	13.4	0.1	51.9	5.1	10.3
Америк	145	100.0	35.2	11.0	6.9	0.0	22.8	6.2	17.9
Япон	115	100.0	37.4	5.2	15.7	0.0	22.6	13.9	5.2
Казахстан	23	100.0	4.3	69.6	0.0	0.0	17.4	8.7	0.0
Чех	161	100.0	10.6	8.1	23.0	0.0	30.4	11.8	16.1
Австрали	162	100.0	22.8	0.0	3.1	1.2	13.0	13.0	46.9
Хятад	76	100.0	51.3	7.9	6.6	1.3	17.1	7.9	7.9
Герман	63	100.0	27.0	20.6	6.3	0.0	12.7	14.3	19.0
Швед	133	100.0	7.5	9.8	7.5	0.0	36.8	21.8	16.5
Франц	43	100.0	9.3	11.6	4.7	0.0	44.2	20.9	9.3
Орос	185	100.0	47.0	3.2	2.7	0.0	25.4	17.3	4.3
Турк	89	100.0	21.3	3.4	11.2	0.0	39.3	18.0	6.7
Австри	44	100.0	29.5	11.4	18.2	0.0	9.1	31.8	0.0
Швейцар	28	100.0	14.3	3.6	0.0	0.0	57.1	17.9	7.1
Их Британи	22	100.0	18.2	9.1	9.1	0.0	36.4	9.1	18.2
Унгар	11	100.0	36.4	9.1	27.3	0.0	18.2	9.1	0.0
Канад	2	100.0	0.0	0.0	50.0	0.0	0.0	50.0	0.0
Энэтхэг	8	100.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Польш	5	100.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ирланд	11	100.0	27.3	0.0	0.0	0.0	54.5	9.1	9.1
Бусад	41	100.0	24.4	19.5	7.3	14.6	17.1	4.9	12.2

ЗУРАГ 11.2. ГАДААДАД ОРШИН СУУГАА МОНГОЛ УЛСЫН ИРГЭД, ТООЛЛОГЫН ҮЕД СУУЖ БАЙГАА ЗОРИЛГО, ДҮНД ЭЗЛЭХ ХУВИАР, 2010, 2020 ОН

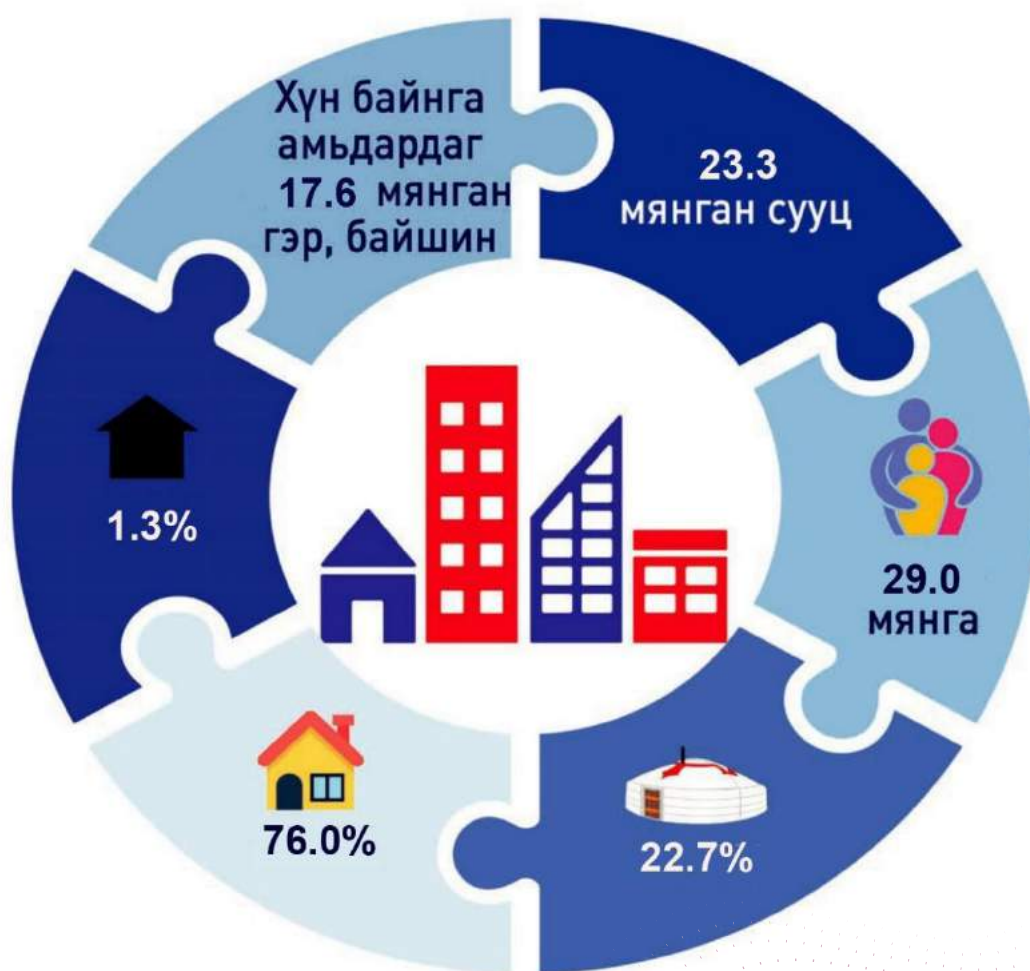
Тооллогын үед гадаадад байнга суугаа зорилгыг 2010 оны тооллогын дүнтэй харьцуулбал хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллаж буй иргэдийн хувь 13.0 пунктээр, суралцах зорилгоор суугаа иргэдийн хувь 11.9 пунктээр, албан томилолтоор ажиллаж буй иргэдийн хувь 0.5 пунктээр тус тус буурсан байна (Зураг 11.2).

ХҮСНЭГТ 11.5. ГАДААДАД ОРШИН СУУГАА ИРГЭД, ТООЛЛОГЫН ҮЕД СУУЖ БАЙГАА ЗОРИЛГО, НАСНЫ БҮЛЭГ, ДҮНД ЭЗЛЭХ ХУВИАР, 2020 ОН

Насны бүлэг	Бүгд	Суралцах	Суурьших	Хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллах	Албан томилолтоор ажиллах	Хувиараа ажиллах	Гэр бүлийн шалтгаанаар оршин суух	Бусад
БҮГД	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
0-4	2.7	0.5	3.7	0.0	0.0	0.2	18.1	3.7
5-9	3.4	1.7	5.1	0.4	0.0	0.3	19.3	5.5
10-14	3.6	4.6	6.6	0.0	0.0	0.2	15.4	4.6
15-19	5.8	18.5	2.2	1.4	0.0	1.1	4.7	3.1
20-24	14.7	35.0	5.9	12.4	20.0	8.5	3.5	11.0
25-29	19.1	25.0	16.2	25.9	50.0	18.5	7.1	14.1
30-34	15.7	9.3	11.0	27.0	10.0	19.2	8.7	14.7
35-39	11.8	3.4	16.9	12.8	10.0	17.5	5.5	12.0
40-44	8.3	1.0	15.4	8.2	10.0	12.9	5.5	7.4
45-49	7.0	0.6	8.2	6.7	0.0	11.1	4.7	8.3
50-54	4.2	0.4	5.1	2.8	0.0	6.4	2.4	6.4
55-59	2.5	0.0	2.9	1.8	0.0	2.9	3.1	5.5
60-64	0.7	0.0	0.8	0.6	0.0	0.6	0.8	1.8
65-69	0.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.4	1.2	1.5
70+	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.2	0.0	0.4

Гадаадад оршин суугаа иргэдийн тооллогын үед сууж байгаа зорилгыг насны бүлгийн хувьд харвал суралцах зорилгоор оршин суугаа хүмүүсийн 87.8 хувь нь 15-34 насныхан байна. Хувиараа хөдөлмөрлөх зорилгоор суугаа хүмүүсийн 79.2 хувийг 25-49 насныхан эзэлж байна.

ӨРХИЙН СУУЦНЫ ТӨРӨЛ, НӨХЦӨЛ

Монгол Улс хүн ам, орон сууцны тооллогоор орон сууц, тэдгээрийн дэд бүтцийн хангамжийн байдлыг нэлээд олон ялгаатай аргачлалаар тоолж ирсэн. Улс, хоршооллын байгууллагын орон сууцны сан хөмрөгийн тооллогыг 1969 онд анх удаа зохион байгуулж байжээ. Харин хүн ам, орон сууцны 2000, 2010 оны тооллогуудад орон сууцны сан хөмрөгийн тооллого явуулаагүй, хүн амын амьдарч буй орон сууцны төрөл, өмчлөл болон эзэмшлийн хэлбэр, дэд бүтцийн хангамжийг хүн амын тооллоготой хамтатган явуулж байсан.

Энэ удаа хүн ам, орон сууцны 2020 оны тооллогоор хүн амын амьдарч буй орон сууцны төрөл, түүний нөхцөлийн талаарх үзүүлэлтүүдийг цуглуулахаас гадна хүн амьдран суух зориулалттай бүх төрлийн орон сууц, түүний насжилт, хана болон дээврийн материал, дэд бүтцийн талаарх мэдээллийг цуглуулах зорилготой Байшин, орон сууцны тооллогыг 2019 онд улс орон даяар зохион байгуулж явуулсан.

Зуслангийн суурьшлын бүс харгалзахгүйгээр улирлын чанартай амьдардаг байшин, орон сууцыг урьдчилсан бүртгэлээр бүртгэж, харин хүн амьдран суух зориулалттай үндсэн сууцны мэдээллийг тооллогоор цуглуулсан ба дараах орон сууцыг хамруулсан. Үүнд:

1. Бүх төрлийн гэр
2. Сууцны тусдаа байшин
3. Бие даасан тохилог сууц
4. Нийтийн зориулалттай орон сууцны байшин
5. Нийтийн байр

Мөн Байшин, орон сууцны тооллогод хамрагдсан бүх орон сууцнаас хүн байнга амьдардаг эсэхийг тодруулж, хүн байнга амьдардаг орон сууцны насжилт, хана, шал, дээврийн материал, дэд бүтэц зэрэг дэлгэрэнгүй мэдээллийг цуглуулж тоолсон.

Харин хүн ам, орон сууцны 2020 оны тооллогоор тоологдсон өрхийн амьдарч буй сууцны нөхцөлийн мэдээллийг хүн ам, өрхийн мэдээллийн сан болон уламжлалт тооллогоор өрхийн орон сууцны нөхцөлийн талаарх мэдээллийг цуглуулсан. Ингэхдээ эхлээд өрх ямар төрлийн сууцанд амьдарч байгааг асууж, дараа нь сууцны ахуйн нөхцөлийн үзүүлэлтүүдийг тодорхойлсон. Тоолох үед өрхийн амьдарч буй сууцыг ерөнхийдөө хүн амьдрах зориулалтаар нь гэр, байшин, бусад сууц (зориулалтын бус) гэж ангилсан.

Байшин, орон сууцны болон Хүн ам, орон сууцны тооллогын мэдээллийг хослуулан ашиглахад онцлон тэмдэглэх нэг асуудал бол нэг сууцанд нэгээс олон өрх амьдрах боломжтой учир өрхийн тоо сууцны тооноос өндөр гарах боломжтой, мөн орон сууцны байшингийн мэдээллийг Орон сууц, нийтийн аж ахуйн удирдах газар, Сууц өмчлөгчдийн холбооноос цуглуулсан учир доторх сууцны тоо буюу хэдэн айлын орон сууц гэдгийг асууж тодруулахдаа үйлчилгээ эрхэлж байгаа, түрээслэх болон өөр шалтгаанаар эзгүй байгаа хаалгыг ялгаж тодорхойлоогүй.

Иймд орон сууцны байшингийн доторх сууцны тоо орон сууцны байшинд амьдардаг өрхийн тоо хоорондоо зөрөх боломжтой юм.

СУУЦНЫ ТӨРӨЛ

Сэлэнгэ аймагт Хүн ам, орон сууцны тооллогын дүнгээр нийт 29004 өрх, 23313 сууцанд амьдарч байна. Амьдарч буй өрхийн тоо, хүн байнга амьдардаг сууцны тооны харьцаа хотод ойролцоо байхад, хөдөөд өрхийн тоо нь илүү байна. Энэ нь хөдөөд нэг сууцанд олон өрхүүд хамт амьдарч байгааг харуулж байна.

Орон сууцны тооллогын дүнгээр аймгийн нийт өрхийн 22.7 хувь нь уламжлалт сууц гэрт, 75.9 хувь нь байшинд, 1.3 хувь нь бусад төрлийн сууцанд амьдарч байна. Гэрт амьдардаг өрхийн эзлэх хувь өмнөх тооллогын үеийнхээс 1.9 пунктээр буурсан бол байшинд амьдардаг өрхийнх 1.3 пунктээр нэмэгджээ.

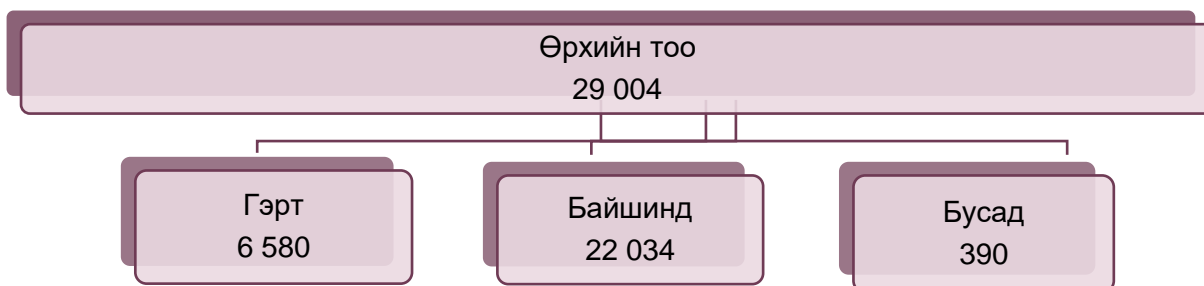
ЗУРАГ 12.1 ХҮН АМЬДРАН СУУХ ЗОРИУЛАЛТТАЙ НИЙТ СУУЦ БОЛОН ХҮН БАЙНГА АМЬДАРДАГ СУУЦНЫ ТОО, ТӨРЛӨӨР, 2020 ОН

Тооллогоор хүн байнга амьдардаг сууцнаас сууцны талаарх дэлгэрэнгүй мэдээллийг амьдарч буй өрхөөс асууж цуглуулсан.

Хүн байнга амьдардаг сууцыг төрлөөр авч үзвэл 23.9 хувь нь гэр сууц, 72.6 хувь нь сууцны тусдаа байшин, 1.6 хувь нь нийтийн зориулалттай орон сууцны байшин, 1.7 хувь нь бие даасан тохилог сууц, 0.2 хувь нь нийтийн байр тоологдсон байна. Нийтийн зориулалттай 280 орон сууцны байшинд 5920 сууц тоологдсон байна

ЗУРАГ 12.2 ӨРХИЙН ТОО, СУУЦНЫ ТӨРЛӨӨР, 2020 ОН

ХҮСНЭГТ 12.1. ӨРХИЙН ТОО, СУУЦНЫ ТӨРӨЛ ХОТ, ХӨДӨӨ, ХУВИАР, 2020 ОН

Сууцны төрөл	Бүгд		Хот		Хөдөө	
	Өрхийн тоо	Дүнд эзлэх хувь	Өрхийн тоо	Дүнд эзлэх хувь	Өрхийн тоо	Дүнд эзлэх хувь
БҮГД	29 004	100.0	9 858	100.0	19 146	100.0
Гэр	6 580	22.7	1 176	11.9	5 404	28.2
Байшин	22 034	76.0	8 556	86.8	13 478	70.4
Бусад	390	1.3	126	1.3	264	1.4

Хотод нийт өрхийн 86.8 хувь нь байшинд, 11.9 хувь нь гэрт амьдарч байгааг өмнөх тооллогын үетэй харьцуулахад хотын байшинд амьдардаг өрхийн эзлэх хувь 0.3 пунктээр нэмэгдэж, гэрт амьдардаг өрхийн эзлэх хувь 0.8 буурчээ. Энэ нь гол төлөв аймгийн төвд хөдөөгөөс шилжин ирэгчид ихэнх тохиолдолд эхлээд гэр хороололд суурьшдагтай холбоотой. Хөдөөгийн өрхийн 28.2 хувь гэрт амьдарч байгаа нь өмнөх тооллогын үеийнхээс 8.1 пунктээр буурчээ.

Орон сууцны байшинд суудаг өрхийн тоо нийт өрхийн 20.2 хувийг эзэлж, 2010 оныхоос 2.4 пунктээр нэмэгджээ. Харин сууцны тусдаа байшинд суудаг өрхийн хувийн жин 2010 оныхоос 1.6 пунктээр буурчээ. Нийт өрхийн 2.4 хувь нь бие даасан тохилог сууцанд амьдарч байгаа бол 2010 оныхоос 1.4 пунктээр өсжээ.

ХҮСНЭГТ 12.2. ӨРХИЙН ТОО, СУУЦНЫ ТӨРӨЛ, ХУВИАР 2010, 2020 ОН

Сууцны төрөл	2010		2020	
	Өрхийн тоо	Дүнд эзлэх хувь	Өрхийн тоо	Дүнд эзлэх хувь
БҮГД	26 889	100.0	29 004	100.0
Гэр	6 603	24.6	6 580	22.7
Зориулалтын бус сууц	222	0.8	-	-
Бусад	1	0.0	390	1.3
Байшин	20 063	74.6	22 034	76.0
Орон сууцны байшин	3 564	17.8	4 456	20.2
Бие даасан тохилог сууц	194	1.0	523	2.4
Сууцны тусдаа байшин	15 600	77.7	16 779	76.1
Нийтийн байр	705	3.5	276	1.3

СУУЦНЫ ӨМЧИЙН ХЭЛБЭР

Өрхийн амьдарч байгаа сууцны өмчийн хэлбэрийг иргэний, хувийн аж ахуйн нэгж байгууллагын, төрийн өмчийн гэж 3 ангилж үзсэн.

ХҮСНЭГТ 12.3. ӨРХИЙН ТОО, СУУЦНЫ ТӨРӨЛ, СУУЦНЫ ӨМЧИЙН ХЭЛБЭР, ХУВИАР, 2020 ОН

Сууцны төрөл	Бүгд		Төрийн өмчийн		Хувийн өмчийн			
	Өрхийн тоо	Дүнд эзлэх хувь	Өрхийн тоо	Дүнд эзлэх хувь	Аж ахуйн нэгж, байгууллагын		Иргэний	
					Өрхийн тоо	Дүнд эзлэх хувь	Өрхийн тоо	Дүнд эзлэх хувь
БҮГД	29 004	100.0	171	100.0	351	100.0	28 482	100.0
Гэр	6 580	22.7	2	1.2	105	29.9	6 473	22.7
Байшин	22 034	76.0	164	95.9	232	66.1	21 638	76.0
Бусад	390	1.3	5	2.9	14	4.0	371	1.3

Нийт өрхийн 99.4 хувь нь хувийн (98.2 хувь нь иргэний, 1.2 хувь нь аж ахуйн нэгж, байгууллагын) өмчийн сууцанд амьдарч байгаа нь 2010 оныхоос 0.7 пунктээр нэмэгджээ. Төрийн өмчийн сууц 2000 оныхоос багассан үзүүлэлттэй байгаа. Энэ нь улсаас төрийн мэдлийн орон сууцыг хувьчилж, иргэдээ өмчтэй болгох бодлого хэрэгжүүлсний үр дүн юм.

ХҮСНЭГТ 12.4 ӨРХИЙН ТОО, СУУЦНЫ ӨМЧИЙН ХЭЛБЭР, ХОТ, ХӨДӨӨ, ХУВИАР, 2020 ОН

Сууцны төрөл	Бүгд		Хот		Хөдөө	
	Өрхийн тоо	Дүнд эзлэх хувь	Өрхийн тоо	Дүнд эзлэх хувь	Өрхийн тоо	Дүнд эзлэх хувь
БҮГД	29 004	100.0	9 858	100.0	19 146	100.0
Төрийн өмчийн	171	0.6	64	0.6	107	0.5
Хувийн ААНБ-ын	351	1.2	107	1.1	244	1.3
Иргэний	28 482	98.2	9 687	98.3	18 795	98.2

Өрхийн сууцны өмчийн хэлбэрийг хот, хөдөөгөөр ангилж үзэхэд төрийн өмчийн сууцанд амьдарч байгаа өрх хөдөөгийн өрхийн 0.5 хувийг эзэлж байгаа нь хотын өрхөөс 0.1 пунктээр бага байна. Нийт өрхөөс иргэний өмчийн сууцанд амьдардаг өрх хөдөөд 98.2 хувь, хотод 98.3 хувь байна.

ХҮСНЭГТ 12.5 ӨРХИЙН ТОО, СУУЦНЫ ЭЗЭМШЛИЙН ХЭЛБЭР, ХОТ, ХӨДӨӨ, ХУВИАР, 2020 ОН

Сууцны төрөл	Бүгд		Хот		Хөдөө	
	Өрхийн тоо	Дүнд эзлэх хувь	Өрхийн тоо	Дүнд эзлэх хувь	Өрхийн тоо	Дүнд эзлэх хувь
БҮГД	29 004	100.0	9 858	100.0	19 146	100.0
Өөрийн эзэмшлийн	26 192	90.3	8 706	88.3	17 486	91.3
Бусдын сууцанд түрээстэй суудаг	905	3.1	393	4.0	512	2.7
Бусдын сууцанд түрээсгүй суудаг	1 856	6.4	730	7.4	1 126	5.9
Бусад	51	0.2	29	0.3	22	0.1

Аймгийн хэмжээнд нийт өрхийн 9.7 хувь буюу 2812 өрх өөрийн сууцгүй байна. Үүнээс хотод 1152 өрх, хөдөөд 1660 өрх байна

ӨРХИЙН ЦАХИЛГААН ХАНГАМЖ

Хүн ам, орон сууцны 2020 оны тооллогоор цахилгаан эрчим хүчний эх үүсвэрийг 2010 оныхоос нэлээд дэлгэрүүлж авсан. Энэ нь сүүлийн жилүүдэд хөдөө орон нутагт сэргээгдэх эрчим хүчний төхөөрөмж, жижиг оврын цахилгаан үүсгүүр өргөн ашиглах болсонтой холбоотой.

ХҮСНЭГТ 12.6. ӨРХИЙН ТОО, ЦАХИЛГААНЫ ЭХ ҮҮСВЭР, ХОТ, ХӨДӨӨ, ХУВИАР, 2020 ОН

Цахилганы эх үүсвэр	Бүгд		Хот		Хөдөө	
	Өрхийн тоо	Дүнд эзлэх хувь	Өрхийн тоо	Дүнд эзлэх хувь	Өрхийн тоо	Дүнд эзлэх хувь
БҮГД	29 004	100.0	9 858	100.0	19 146	100.0
Төвлөрсөн систем	24 601	84.8	9 204	93.4	15 397	80.4
Дизель станц	9	0.0	3	0.0	6	0.0
Сэргээгдэх эрчим хүчний төхөөрөмж	4 038	14.0	602	6.1	3 436	18.0
Бага оврын цахилгаан үүсгүүр	235	0.8	39	0.4	196	1.0
Цахилгааны эх үүсвэргүй	121	0.4	10	0.1	111	0.6
ГЭР	6 580	100.0	1 176	100.0	5 404	100.0
Төвлөрсөн систем	2 716	41.3	625	53.1	2 091	38.7
Дизель станц	5	0.1	1	0.1	4	0.1
Сэргээгдэх эрчим хүчний төхөөрөмж	3 565	54.2	516	43.9	3 049	56.4
Бага оврын цахилгаан үүсгүүр	176	2.6	25	2.1	151	2.8
Цахилгааны эх үүсвэргүй	118	1.8	9	0.8	109	2.0
БАЙШИН	22 034	100.0	8 556	100.0	13 478	100.0
Төвлөрсөн систем	21 507	97.6	8 456	98.8	13 051	96.8
Дизель станц	3	0.0	2	0.0	1	0.0
Сэргээгдэх эрчим хүчний төхөөрөмж	465	2.1	84	1.0	381	2.8
Бага оврын цахилгаан үүсгүүр	59	0.3	14	0.2	45	0.4
БУСАД СУУЦ	390	100.0	126	100.0	264	100.0
Төвлөрсөн систем	378	96.9	123	97.6	255	96.6
Дизель станц	1	0.3	0	0.0	1	0.4
Сэргээгдэх эрчим хүчний төхөөрөмж	8	2.0	2	1.6	6	2.3
Цахилгааны эх үүсвэргүй	3	0.8	1	0.8	2	0.7

Аймгийн хэмжээнд 121 цахилгаангүй өрх байгаа нь нийт өрхийн 0.4 хувийг эзэлж байна. Гэрт амьдардаг нийт өрхийн 1.8 хувь, хөдөөд гэрт амьдардаг нийт өрхийн 2.0 хувийг эзэлж байна. Сэргээгдэх эрчим хүч ашигладаг өрхийн 85.1 хувь нь хөдөө орон нутагт байгаа нь цаашид ийм төхөөрөмжийн хэрэгцээ нэмэгдэх төлөвтэй байгааг харуулж байна.

ГЭРТ АМЬДАРДАГ ӨРХИЙН СУУЦНЫ НӨХЦӨЛ

Үндэсний уламжлалт сууц болох гэрт Сэлэнгэ аймгийн нийт өрхийн 6580 буюу 22.7 хувь нь амьдарч байгааг өмнөх хэсэгт тэмдэглэсэн.

ХҮСНЭГТ 12.7. ГЭРТ АМЬДАРДАГ ӨРХИЙН ТОО, АМ БҮЛИЙН ТОО, ГЭРИЙН ХАНЫН ТОО, ХУВИАР, 2020 ОН

Ам бүлийн тоо	Бүгд		Гэрийн ханын тоо							
			5-аас цөөн		5		6		6-аас дээш	
	Өрхийн тоо	Дүнд эзлэх хувь	Өрхийн тоо	Дүнд эзлэх хувь	Өрхийн тоо	Дүнд эзлэх хувь	Өрхийн тоо	Дүнд эзлэх хувь	Өрхийн тоо	Дүнд эзлэх хувь
БҮГД	6 580	100.0	568	100.0	5 345	100.0	492	100.0	175	100.0
1-2	2 249	34.2	263	46.3	1 812	33.9	130	26.5	44	25.1
3-4	2 192	33.3	158	27.8	1 809	33.8	165	33.5	60	34.3
5-6	1 662	25.3	115	20.2	1 335	25.0	155	31.5	57	32.5
7+	477	7.2	32	5.6	389	7.3	42	8.5	14	8.1

Гэрт амьдардаг өрхийн 81.2 хувь нь 5 ханатай гэрт амьдарч байгаа нь гэрт амьдардаг өрхийн түгээмэл хэлбэр байна.

ХҮСНЭГТ 12.8. ГЭРТ АМЬДАРДАГ ӨРХИЙН ТОО, АХУЙН НӨХЦӨЛИЙН ЗАРИМ ҮЗҮҮЛЭЛТ, ХОТ, ХӨДӨӨ, ХУВИАР, 2020 ОН

Ахуйн нөхцөл	Бүгд		Хот		Хөдөө	
	Өрхийн тоо	Дүнд эзлэх хувь	Өрхийн тоо	Дүнд эзлэх хувь	Өрхийн тоо	Дүнд эзлэх хувь
БИЕ ЗАСАХ ГАЗРЫН ТӨРӨЛ	6 580	100.0	1 176	100.0	5 404	100.0
Сайжруулсан	33	0.5	11	0.9	22	0.4
Энгийн	6 042	91.8	1 130	96.1	4 912	90.9
Био жорлон	4	0.1	1	0.1	3	0.1
Задгай	501	7.6	34	2.9	467	8.6
ХАТУУ ХОГ ХАЯГДЛАА ЗАЙЛУУЛАХ ХЭЛБЭР	6 580	100.0	1 176	100.0	5 404	100.0
Үйлчилгээний байгууллагаар	1 063	16.2	196	16.7	867	16.0
Зөвшөөрөгдсөн цэгт	2 704	41.1	461	39.2	2 243	41.5
Шатаадаг	232	3.5	26	2.2	206	3.8
Булдаг	26	0.4	1	0.1	25	0.5
Тогтсон газар байхгүй	2 555	38.8	492	41.8	2 063	38.2
БОХИР УС ЗАЙЛУУЛАХ ХЭЛБЭР	6 580	100.0	1 176	100.0	5 404	100.0
Цооногт асгадаг	2 484	37.8	447	38.0	2 037	37.7
Задгай асгадаг	4 096	62.0	729	62.0	3 367	62.3

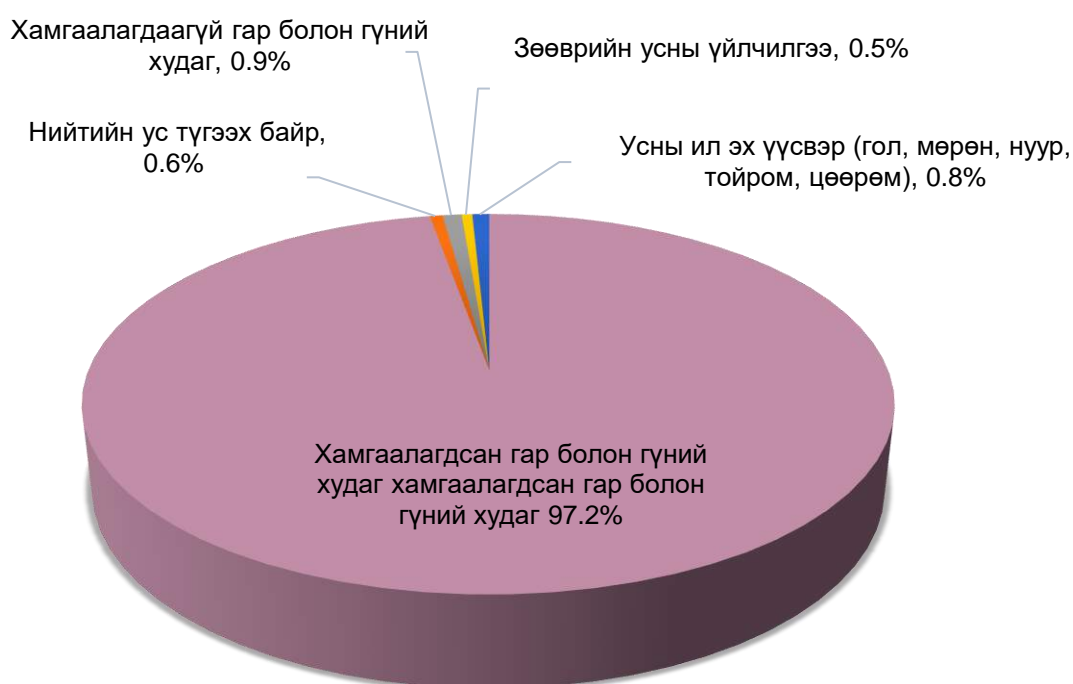
Бие засах тодорхой цэггүй өрх нийт өрхийн 7.6 хувийг эзэлж байгаа нь улсын дунджаас 13.4 пунктээр бага гарчээ. Энэ үзүүлэлт хотод 2.9 хувь, хөдөөд 8.6 хувь байна.

Хатуу хог хаягдлаа хаях тогтсон цэггүй өрх нийт өрхийн 38.8 хувь, бохир усаа задгай асгадаг өрх 62.2 хувийг эзэлж байна. Хотод хатуу хог хаягдлаа зайлуулах тогтсон цэггүй өрх 41.8 хувь, бохир усаа задгай асгадаг өрх 62.0 хувийг эзэлж байгаа нь суурин газар оршин суугчдын орчны эрүүл ахуйн нөхцөлд сөргөөр нөлөөлөхийг анхаарч, цаашид холбогдох арга хэмжээг төлөвлөж хэрэгжүүлэх шаардлагатай байна.

Гэрт амьдардаг өрхийн 97.7 хувь нь баталгаатай эх үүсвэрээр ундны усаа авч байгаа нь улсын дундажтай харьцуулахад 32.1 пунктээр их байна. Харин 2.3 хувь нь баталгаагүй ундны ус хэрэглэж байгаагаас 0.7 хувь гол мөрөн, нуур, шанд, 0.2 хувь нь зөөврийн ус хэрэглэж байгаа нь гэрт амьдардаг өрхийн олонх нь хөдөө байдагтай холбоотой.

Ундны усны баталгаат эх үүсвэрт төвлөрсөн систем, төвлөрсөн системд холбогдсон болон холбогдоогүй ус түгээх байр, хамгаалагдсан худаг, булаг, шанд, цэвэршүүлэн савласан усыг оруулдаг бол хамгаалагдаагүй худаг, булаг, шанд, зөөврийн ус, гол, мөрөн, нуур зэрэг гадаргуугийн усыг сайжруулсан ундны усны эх үүсвэрт оруулдаггүй.

ЗУРАГ 12.3. ГЭРТ АМЬДАРДАГ ӨРХИЙН УСАН ХАНГАМЖ, ХУВИАР, 2020 ОН

БАЙШИНД АМЬДАРДАГ ӨРХИЙН СУУЦНЫ НӨХЦӨЛ, СУУЦНЫ БАГТААМЖ

Байшинд амьдардаг өрхийн сууцны талбайн хэмжээ, өрөөний тоог тооллогын асуулгад оруулсан нь сууцны зай талбай оршин суугчдын эрүүл ахуйн шаардлагыг хэр зэрэг хангаж байгааг харуулах зорилготой.

ХҮСНЭГТ 12.9. БАЙШИНД АМЬДАРДАГ ӨРХИЙН ТОО, АМ БҮЛИЙН ТОО, СУУЦНЫ ТАЛБАЙН ХЭМЖЭЭ, ХУВИАР, 2020 ОН

Ам бүлийн тоо	Бүгд		Сууцны талбай / квадрат метр /					
			20 хүртэл		21-40		40-өөс дээш	
	Өрхийн тоо	Хувь	Өрхийн тоо	Дүнд эзлэх хувь	Өрхийн тоо	Дүнд эзлэх хувь	Өрхийн тоо	Дүнд эзлэх хувь
БҮГД	22 034	100.0	1 309	100.0	6 207	100.0	14 518	100.0
1-2	6 226	28.3	455	34.8	1 865	30.1	3 906	26.9
3-4	8 540	38.7	459	35.1	2 389	38.5	5 692	39.2
5-6	5 636	25.6	303	23.1	1 492	24.0	3 841	26.5
7+	1 632	7.4	92	7.0	461	7.4	1 079	7.4

Байшинд амьдардаг өрхийн 28.2 хувь нь 21-40 метр квадрат талбайтай сууцанд амьдарч байгаа нь өмнөх тооллогынхоос 12.1 пунктээр буурчээ. Гэтэл 40-өөс дээш метр квадрат талбайтай байшинд суудаг өрхийн эзлэх хувь 65.9 болж өмнөх тооллогынхоос 21.8 пунктээр нэмэгдсэн байна. Харин 7, түүнээс ам бүлтэй өрхийн 7.4 хувь нь 40-өөс дээш метр квадрат талбайтай байранд амьдарч байгаа нь өмнөх тооллогын үеийнхээс 40.7 пунктээр буурчээ.

ХҮСНЭГТ 12.10. БАЙШИНД АМЬДАРДАГ ӨРХИЙН ТОО, АМ БҮЛИЙН ТОО, ӨРӨӨНИЙ ТОО, ХУВИАР, 2020 ОН

Ам бүлийн тоо	Бүгд-Хувь	Өрөөний тоо					
		1	2	3	4	5-7	8+
БҮГД	100.0	40.4	40.0	15.4	3.1	1.1	0.1
1-2	100.0	44.8	39.8	12.0	1.7	1.6	0.2
3-4	100.0	39.3	41.6	15.4	3.0	0.8	0.0
5-6	100.0	40.1	38.3	16.5	3.9	1.0	0.1
7+	100.0	35.4	38.9	20.1	3.9	1.3	0.4

Байшинд амьдардаг өрхийн 80.4 хувь нь 1-2 өрөөтэй сууцанд амьдарч байгааг улсын дундажтай харьцуулахад 8.3 пунктээр илүү байна. Тус аймгийн өрхийн ам бүлийн дундаж үзүүлэлт болох 3-4 ам бүлтэй өрхийн 80.9 хувь нь 1-2 өрөөтэй сууцанд амьдарч байна. Харин 7, түүнээс дээш ам бүлтэй өрхийн 74.3 хувь нь мөн 1-2 өрөөтэй сууцанд амьдарч байна.

ДЭД БҮТЦИЙН ХАНГАМЖ

Энэ удаагийн тооллогоор орон сууцны нөхцөлийн талаар нэлээд мэдээлэл цуглуулсан. Дараах хүснэгтэд байшинд суудаг өрхийн дэд бүтцийн хангамж болох халаалтын төрөл, усан хангамж, бие засах газар, онгоц, шүршүүрийн өрөөний талаарх үр дүнг танилцуулна.

Байшинд амьдардаг өрхийн 25.6 хувь төвлөрсөн халаалтын системд холбогдсон нь өмнөх тооллогынхоос 3.2 пунктээр өсөв. Энэ үзүүлэлт улсын дунджаас 24 пунктээр бага байна. Ердийн халаалт 6.5 пунктээр буурсан нь агаарын бохирдлыг багасгаж байна.

ХҮСНЭГТ 12.11. БАЙШИНД АМЬДАРДАГ ӨРХИЙН ТОО, ХАЛААЛТЫН ТӨРӨЛ, ХОТ, ХӨДӨӨ, ХУВИАР, 2020 ОН

Халаалтын төрөл	2010			2020		
	Бүгд	Хот	Хөдөө	Бүгд	Хот	Хөдөө
БҮГД	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Төвлөрсөн	22.4	29.6	12.5	25.6	32.4	21.3
Төвлөрсөн бус	2.4	2.0	3.0			
Нам даралтын зуух	1.9	1.7	2.2	5.1	4.2	5.7
Цахилгаан халаагуур	0.5	0.3	0.8	0.5	0.4	0.6
Ердийн галлагаа	72.8	68.4	84.5	68.7	62.9	72.4

Халуун, хүйтэн устай сууцанд амьдардаг өрхийн эзлэх хувь 18.5 байгаа нь өмнөх тооллогоос 2.1 пунктээр өсжээ. Энэ үзүүлэлт хотод 19.5 хувь, хөдөөд 17.9 хувь байна. Байшинд амьдардаг өрхийн 70.8 хувь буюу 15 596 өрх зөөврийн ус хэрэглэж байгаа нь өмнөх тооллогоос 8.5 пунктээр буурсан байна.

ХҮСНЭГТ 12.12. БАЙШИНД АМЬДАРДАГ ӨРХИЙН УСАН ХАНГАМЖИЙН ТӨРӨЛ, ХОТ, ХӨДӨӨ, 2020 ОН

Усан хангамж	Бүгд	Хот	Хөдөө
БҮГД	100.0	100.0	100.0
Төвлөрсөн усан хангамж Халуун, хүйтэн устай	18.5	19.5	17.9
Бие даасан систем Халуун, хүйтэн устай	0.9	0.3	1.2
Зөөврийн	70.8	66.2	73.7
Төвлөрсөн усан хангамж хүйтэн устай	6.0	11.6	2.5
Бие даасан систем хүйтэн устай	3.8	2.3	4.7

Байшинд амьдардаг өрхийн ахуйн нөхцөлийн үндсэн үзүүлэлтийн нэг нь онгоц, шүршүүр юм. Сууцны дотроо бие засах газартай, төвлөрсөн системд холбогдсон өрхийн эзлэх хувь аймгийн хэмжээнд 21.5 хувь болжээ. Сууцны дотроо бие засах газартай өрхийн эзлэх хувь улсын дунджаас 28.2 пунктээр бага байна.

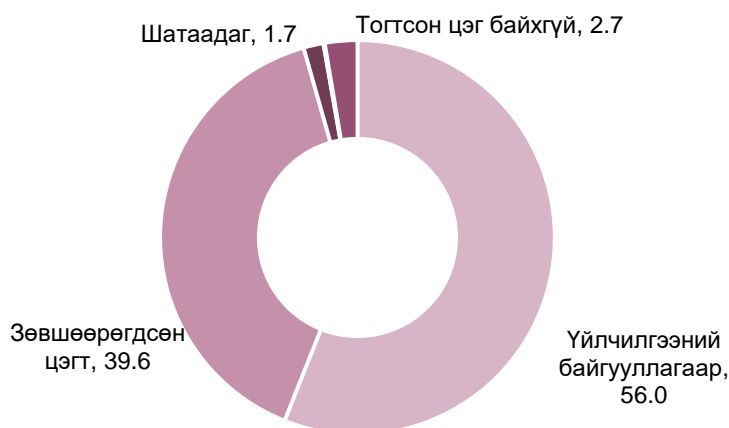
Байшинд амьдардаг өрхийн онгоц, шүршүүрийг энэ удаагийн тооллогод өрх дангаараа эзэмшдэг болон нийтээрээ ашигладаг, онгоц шүршүүргүй гэсэн ангиллаар тусгасан. Өмнөх тооллогод уг үзүүлэлтийг онгоц, шүршүүрийн өрөөтэй, өрөөгүй гэж ангилан, өрөөтэй гэснийг тусдаа болон нийтийн хэмээн салгаж тодорхойлсон. Үүнийг энэ бүлэгт 2 тооллогын үр дүнг харьцуулах үүднээс, тусдаа, нийтийн гэсэн дэд ангиллыг салгаж оруулсангүй (хүснэгт 11.13).

ХҮСНЭГТ 12.13. БАЙШИНД АМЬДАРДАГ ӨРХИЙН АХУЙН НӨХЦӨЛИЙН ЗАРИМ ҮЗҮҮЛЭЛТ, ХОТ, ХӨДӨӨ, ХУВИАР, 2020 ОН

	2010			2020		
	Бүгд	Хот	Хөдөө	Бүгд	Хот	Хөдөө
БИЕ ЗАСАХ ГАЗАР	-	-	-	100.0	100.0	100.0
Төвлөрсөн системд холбогдсон	-	-	-	21.5	25.0	19.2
Цооногт урсгадаг ус татуургын бие засах газар	-	-	-	2.2	2.5	2.1
Нүхэн жорлонд урсгадаг татуургын бие засах газар	-	-	-	1.1	0.2	1.8
Сайжруулсан нүхэн жорлон	-	-	-	0.3	0.3	0.4
Энгийн нүхэн жорлон	-	-	-	74.3	71.8	75.9
Био жорлон	-	-	-	0.0	0.1	0.0
Тогтсон газар байхгүй	-	-	-	0.5	0.2	0.7
БИЕ ЗАСАХ ГАЗАР	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Бусадтай хамтран ашигладаг	2.3	2.6	1.8	11.6	11.7	11.5
Бусадтай хамтран ашигладаггүй	17.5	23.3	9.7	87.9	88.1	87.8
Тогтсон газар байхгүй	1.5	0.9	2.3	0.5	0.2	0.7
ОНГОЦ ШҮРШҮҮРИЙН ӨРӨӨ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Өрөөтэй	19.6	24.9	12.3	18.7	22.8	16.3
Байнгын суурилуулсан	18.7	24.1	11.4	18.0	21.9	15.6
Угсардаг /зөөврийн/	0.9	0.8	0.9	0.7	0.8	0.6
Нийтээр ашигладаг	0.4	0.4	0.5	1.5	1.1	1.8
Өрөөгүй	80.0	74.7	87.2	79.8	76.1	82.0

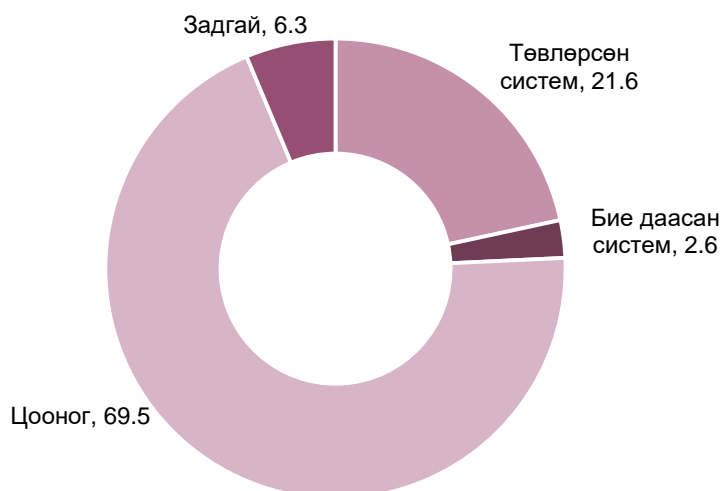
Байшинд амьдардаг нийт өрхийн 18.7 хувь нь онгоц, шүршүүртэй байгаа нь өмнөх тооллоготой харьцуулахад 0.9 пунктээр буурчээ. Харин онгоц, шүршүүргүй өрхийн хувь аймгийн хэмжээнд 79.8 хувь байхад хөдөөгийн 82.0 хувь нь ийм сууцанд амьдарч байн

ЗУРАГ 12.4. БАЙШИНД АМЬДАРДАГ ӨРХИЙН ХАТУУ ХОГ, ХАЯГДАЛ
ЗАЙЛУУЛАЛТЫН ХЭЛБЭР, ХУВИАР, 2020 ОН

Байшинд амьдардаг өрхийн 16.1 хувь нь үйлчилгээний байгууллагаар хог хаягдлаа зайлуулж байна. 2010 онд байшинд амьдардаг өрхийн 14.4 хувь нь хог хаягдлаа зайлуулах тодорхой цэггүй байсан бол 2020 онд 0.4 хувь болж буурчээ.

ЗУРАГ 12.5. БАЙШИНД АМЬДАРДАГ ӨРХИЙН БОХИР УС ЗАЙЛУУЛАЛТЫН
ХЭЛБЭР, ХУВИАР, 2020 ОН

Байшинд амьдардаг өрхийн 25.6 хувь нь төвлөрсөн системээр, 3.1 хувь нь бие даасан системээр шингэн хог хаягдлаа зайлуулж, 68 хувь нь цооногт, үлдсэн 3.3 хувь нь задгай асгаж байна. Цооногт асгадаг өрхийн эзлэх хувь өндөр байгаа нь сууцны тусдаа байшинд амьдардаг өрх байшинд амьдардаг өрхийн дийлэнхийг бүрдүүлж байгаатай холбоотой.

ХАВСРАЛТ А

ХҮН АМЫН ТООЛЛОГЫН ТҮҮХЭЭС

Дэлхийн улс орон орчин үед явагдаж байгаа хүн амын тооллогыг 200-гаад жилийн тэртээгээс тодорхой давтамжтайгаар, нэгдсэн хөтөлбөрөөр явуулж, үр дүнг нь албан ёсоор нэгтгэн гаргаж иржээ. Монгол Улсад хүн амын тооллого ХХ зууныг хүртэл тогтмол явагдаж байгаагүй бөгөөд ХХ зууны анхны тооллогыг 1918 онд явагдсан байна. Дараа нь 1935, 1944, 1956, 1963, 1969, 1979, 1989, 2000, 2010, 2020 онуудад ээлжит тооллогыг явуулав. Үүний зэрэгцээгээр 1947, 1950 онуудад тооллогын нэлээд асуудлыг тусгасан нэг удаагийн бүртгэл хийсэн байдаг.

Монгол Улсад статистикийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны бие даасан байгууллага 1960 онд байгуулагдаж, 1963 оны тооллогоос эхлэн тус байгууллага хүн ам, орон сууцны тооллогыг эрхлэн явуулж ирэв. Статистикийн байгууллага тооллогыг эрхлэн явуулж эхэлснээр тооллогын асуулга, хөтөлбөр, заавар, аргачлалыг олон улсын нийтлэг жишиг аргачлалтай нийцүүлэн боловсруулж, мөрдүүлэх, тооллогын дүнг нэгтгэн боловсруулахад орчин үеийн техник, технологи ашиглах болсон байна. Эдийн Засгийн Харилцан Туслалцах Зөвлөлийн аргачлалын дагуу 1969, 1979, 1989 оны тооллогыг явуулсан. Энэхүү аргачлал нь НҮБ-ын зөвлөмжтэй нийцэж байв. Монгол Улс 1969 оноос хүн ам, орон сууцны тооллогыг 10 жилийн давтамжтайгаар, улс хоршооллын байгууллагын орон сууцны фондын тооллогыг 1960 онд тусад нь 1969, 1979, 1989 онуудад хүн амын тооллоготой хамт явуулж байлаа.

Хүн ам, орон сууцны 2000 оны улсын тооллого нь өмнөх тооллогоос ихээхэн онцлогтой байв. Энэхүү тооллого нь Монгол Улс төвлөрсөн төлөвлөгөөт эдийн засгийн харилцаанаас зах зээлийн эдийн засгийн харилцаанд шилжиж байх үед явуулсан анхны тооллого болсон. Нийгэм, эдийн засгийн үзүүлэлтийг шинэчлэн өөрчлөх шаардлага гарсан. НҮБ-аас удаа дараа гаргасан “Хүн ам, орон сууцны тооллогын зарчим, зөвлөмж”-ийг 2000 оны тооллогод анх удаа, уг зөвлөмжийн 2008 онд өргөжүүлэн шинэчилсэн хоёр дахь хувилбарыг 2020 оны тооллогод тус тус удирдлага болгосон нь олон улсын стандартад нийцсэн, орчин үеийн аргачлалтай тооллого болсон юм.

ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ ТООЛЛОГЫН ЭРХ ЗҮЙН ҮНДЭС, ТӨЛӨВЛӨЛТ, УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ

Тооллого явуулах хууль, эрх зүйн бусад үндсийг бүрдүүлсэн нь

Хүн амын тооллого явуулах хууль, эрх зүйн бусад үндсийг бүрдүүлэх нь тооллого явуулах үндсэн баталгаа юм. Монгол Улсын хүн ам, орон сууцны 2010 оноос өмнөх бүх тооллогыг “Хүн амын тооллого явуулах тухай” Засгийн Газрын шийдвэрээр зохицуулж ирсэн юм.

Үндэсний статистикийн хорооноос “Хүн ам, орон сууцны тооллогын тухай” тусгай хуультай болох саналыг оруулснаар 2008 оны 1 дүгээр сарын 3-ны өдөр “Хүн ам, орон сууцны улсын тооллогын тухай” Монгол Улсын хуулийг баталсан. Энэ бол түүхэн чухал шийдвэр байлаа. Энэхүү хуулиар тооллого явуулах эрх зүйн болоод эдийн засгийн баталгааг хангаж, тооллого явуулах хугацаа, арга, зохион байгуулах байгууллага, институт, төрийн байгууллага, Засаг захиргааны нэгжийн удирдлага болон хувь хүний тооллогод оролцох үүрэгтэй холбоотой харилцааг зохицуулсан юм.

“Хүн ам, орон сууцны улсын тооллогын тухай Монгол Улсын хууль, “Статистикийн тухай” Монгол Улсын хуулийн 7 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг болон “Улсын комисс байгуулах тухай”, “Тооллогын тов тогтоох тухай”, “Тооллогын тов өөрчлөн тогтоох тухай”, УИХ-ын тогтоолууд нь тооллого явуулах эрх зүйн гол үндэс болсон. Мөн түүнчлэн Хүн ам, орон сууцны 2020 оны тооллогын улсын комиссын тогтоолууд, Үндэсний статистикийн хорооны даргын тооллоготой холбогдсон тушаалуудыг үндэслэн Сэлэнгэ аймагт тооллогыг зохион байгуулж явуулсан.

ТООЛЛОГЫН ТӨЛӨВЛӨЛТ

Тооллогыг амжилттай явуулах чухал урьдчилсан нөхцөл нь үйл ажиллагаа бүрийг бүрэн хамарч, оновчтой төлөвлөх асуудал байдаг. Тооллогын үйл ажиллагааг үе шатаар нь урьдчилан сайтар бодож, гүйцэтгэх, хугацаа, зардал, гарах үр дүнг үндэслэлтэй тооцсон төлөвлөгөө шаардлагатай болдог. Ялангуяа тооллогын бэлтгэл ажлын зохион байгуулалт, сургалт, тоолох ажиллагаа, мэдээлэл боловсруулалт, дүн шинжилгээ, тооллогын үнэлгээ болон тооллогын үр дүнг хэрэглэгчдэд хүргэх зэрэг бүхий л үе шатны ажлыг төлөвлөгөөнд тусгах учиртай.

Улсын комиссоос баталсан төлөвлөгөөний дагуу аймгийн Засаг даргаар батлуулсан төлөвлөгөөг үндэслэн тооллогын бэлтгэл ажлын зохион байгуулалт, сургалт, тоолох ажиллагаа, дүнг өдөр тутам нэгтгэн гаргаж мэдээлэх, тооллогын үр дүнг хэрэглэгчдэд хүргэх зэрэг бүхий л үе шатыг төлөвлөгөөнд тусган оруулсан. Аймгийн комиссын төлөвлөгөөг үндэслэн сум, багийн тооллогын түр товчооны төлөвлөгөөг гаргасан.

Тооллогын бэлтгэл хангах 32 арга хэмжээг (зохион байгуулалт, үйл ажиллагааг эрчимжүүлэх, бүртгэл мэдээллийг цэгцэлж сайжруулах, сургалт

зохион байгуулах, тооллогын материал хүлээн авах, сурталчилгааны ажлыг зохион байгуулах, тоолох үйл ажиллагаа, сумдаас тооллогын материалыг шалгаж хүлээн авах, ҮСХ-нд тооллогын материалыг шалгуулж хүлээлгэн өгөх) тусгасан үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг аймгийн комиссын 2020 оны 3 дугаар сарын 6-ны өдрийн анхдугаар хуралдаанаар хэлэлцэн баталж, сумдад хүргүүлэн мөрдөж хэрэгжүүлсэн.

ТООЛЛОГЫН УДИРДЛАГА, ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ

Аймгийн Засаг даргын 2019 оны 02 дугаар сарын 26-ны өдрийн А/50 тоот захирамжаар аймгийн хүн ам, орон сууцны тооллогын түр товчооны бүрэлдэхүүн, сумын тооллогын комиссыг байгуулсан бөгөөд ҮСХ-ны зүгээс зөвлөсний дагуу тус хэлтэс мэргэжил, арга зүйн нэгдсэн удирдлагаар ханган ажилласан.

2019 оны 03 дугаар сарын 06-ны өдөр хүн ам, орон сууцны ээлжит тооллогын аймгийн комисс бүрэн бүрэлдэхүүнээрээ хуралдлаа. Хуралдаанд Хүн ам, орон сууцны 2020 оны улсын комиссын ээлжит тооллогын нарийн бичгийн дарга, ҮСХ-ны Хүн ам, нийгмийн статистикийн газрын дарга А.Амарбал “Хүн ам, орон сууцны 2020 оны тооллого, байшин орон сууцны 2019 оны тооллогын хууль эрх, зүйн үндэслэл, зорилго, мэдээлэл цуглуулалт” сэдвээр дэлгэрэнгүй мэдээлэл өгөв. Хурлаар хүн ам, орон сууцны тооллогын аймгийн комиссын үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг баталсан.

Хүн ам, орон сууцны ээлжит тооллогын аймгийн комисс 2019 оны 12 дугаар сарын 26-ны өдөр ээлжит хуралдаанаа хийсэн. Уг хуралдааныг аймгийн тооллогын комиссын орлогч дарга, Засаг даргын орлогч Ж.Сайнцог ахлан аймгийн комиссын гишүүдэд тооллогын ажилд идэвхтэй оролцож "Шалгая, баталгаажуулъя" аянд нэгдэж өөрийн мэдээллээ шалгаж баталгаажуулах мөн байгууллагынхаа албан хаагчдыг аянд бүрэн хамруулахыг үүрэг болгон өгч ажилласан.

Комиссын дарга:

Ш.Оргил - Аймгийн Засаг дарга

Комиссын орлогч дарга:

Ж.Сайнцог - Аймгийн Хөгжлийн бодлого хариуцсан Засаг даргын орлогч

Д.Гүндэгмаа – Аймгийн Статистикийн хэлтсийн дарга

Комиссын гишүүд:

Э.Оюунболд – Аймгийн ИТХ-ын нарийн бичгийн дарга

Ө.Сувдаа - Аймгийн Тамгын газрын дарга

О.Мөнхбаяр – Аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын Санхүү, төрийн сангийн хэлтсийн дарга

- Б.Энхбат - Аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын Нийгмийн бодлогын хэлтсийн дарга
- А.Эрдэнэгэрэл - Аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын Хөрөнгө оруулалт, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн хэлтсийн дарга
- Б.Энхболд - Аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын Цэргийн штабын дарга
- Ж.Батцогт – Аймгийн Авто тээврийн үндэсний төвийн дарга
- Ч.Жаргалсайхан - Аймгийн Боловсрол, соёл, урлагийн газрын дарга
- Б.Саруултөгс - Аймгийн ГХБХБГазрын дарга
- Г.Баатар – Аймгийн Онцгой байдлын газрын дарга
- Б.Саранчимэг - Аймгийн Улсын бүртгэлийн хэлтсийн дарга
- Л.Зоригтбаатар – Аймгийн Хөдөлмөр, халамж үйлчилгээний газрын дарга
- А.Энхбат - Аймгийн Цагдаагийн газрын дарга
- З.Түвшинтөгс – Аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газрын дарга
- Ж.Од – Аймгийн Эрүүл мэндийн газрын дарга
- М.Даминхорол – Аймгийн Гаалийн газрын дарга
- Б.Мөнхбат – Гадаадын иргэн, харъяатын газрын хойд бүс дэх газрын дарга
- Б.Мөнхзул - Аймгийн Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх албаны дарга
- У.Батмөнх – Аймгийн Биеийн тамир, спортын газрын дарга
- М.Рэгзэдмаа – Аймгийн Ус цаг, уур орчны шинжилгээний төвийн дарга
- Ж.Отгонжаргал – Аймгийн Нийгмийн даатгалын хэлтсийн дарга
- Т.Гантулга – Сүхбаатар сумын Засаг дарга

Нарийн бичгийн дарга:

Ч.Цэнд-Аюуш - Аймгийн Статистикийн хэлтсийн ахлах мэргэжилтэн

Тооллогын комисс, түр товчоод нь аймаг, сум, багийн хэмжээнд тооллогыг удирдан зохион байгуулж шаардагдах хөрөнгө, хүн хүч, байр, унаа шатахуунаар хангах, тооллогын ажилтныг сургах, бэлтгэх бүрэн хамралттай явуулах, дүнг нэгтгэн тушаах зэрэг ажлуудыг хийж гүйцэтгэсэн.

Тооллогын аймгийн комиссыг байгуулахын зэрэгцээ сумдад тооллого зохион байгуулах чиг үүрэг бүхий комиссыг сумдын Засаг дарга нараар ахлуулан байгуулсан.

Аймаг, сумдын тооллогын комисс тухайн шатны түр товчоо, болон багийн түр товчоодыг байгуулж ажиллуулсан. тооллогын бүх шатны комисс нь хариуцсан Засаг захиргааны нэгжийн хэмжээнд тооллогыг удирдан зохион байгуулж,

НЭГДСЭН ДҮН

шаардагдах хөрөнгө, хүн, хүч, байр, унаа, шатахуунаар хангах, тооллогын ажилтныг сургаж бэлтгэх, бүрэн хамралттай явуулах, дүнг нэгтгэн тушаах үндсэн үүрэгтэйгээр ажиллав

Аймгийн тооллогын түр товчоог аймгийн статистикийн хэлтсийн дарга, сумдын түр товчоог сумын Засаг даргын орлогч, багийн түр товчоог багийн Засаг даргаар ахлуулж, статистикийн хэлтсийн болон аймаг, сумын Тамгын газар, багийн гүйцэтгэх ажилтны голлох бүрэлдэхүүнтэйгээр байгуулж ажиллуулсан.

Тооллогын түр товчоод нь тооллогын комиссын удирдлагын дор тооллогын бэлтгэл ажлыг хангах, сургалт зохион байгуулах, тооллогын явцын мэдээг гаргах, хяналтын тооллого явуулах, тооллогын баримт бичиг, урьдчилсан дүнг шалгаж хүлээн авах, түүнийг тухайн төвшинд нэгтгэн дүгнэж, дээд шатны тооллогын комисст хүлээлгэн өгөх зэрэг үндсэн үүргийг гүйцэтгэв.

ТООЛЛОГОД ЗОРИУЛСАН ӨРХ, ХҮН АМЫН БҮРТГЭЛ

“Хүн ам, орон сууцны улсын тооллогын тухай” хуулийн 16 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн хоёрт заасныг үндэслэн тооллогод зориулсан өрх, хүн амын бүртгэлийг сум багт тухайн нутаг дэвсгэрийн нэгжийн Засаг дарга нар зохион байгуулж явуулсан. Тооллогод зориулсан өрх, хүн амын бүртгэлийг хийснээр тоолох үед тухайн өрх, орон сууцанд яг хэчнээн хүн тоологдохыг тодорхойлж, төлөвлөлт, зохион байгуулалт, төсөв хөрөнгийг эцэслэн шийдвэрлэхэд оршдог.

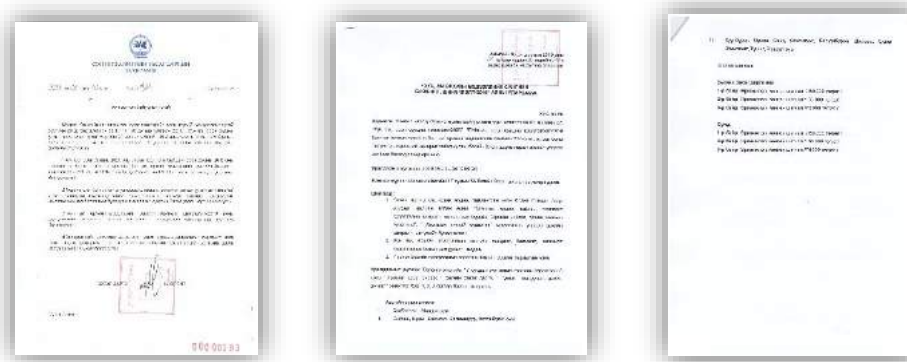
Бүртгэлд өрх бүрийг, тухайн өрхөд байнга болон түр хугацаагаар сууж байсан хүн бүрийг хамруулсан бөгөөд орон сууцны төрөл, өрхийн хаяг, өрхийн гишүүдийн овог нэр, суурьшил зэрэг үзүүлэлтийг оруулсан.

Нийтлэг зүйл

- Бие даасан хуулийн хүрээнд явагдана
  - Мэдээлэл цуглуулалт хосолмол аргаар явагдана
  - Гадаадад оршин суугаа иргэдийг интернетээр тоолно
- Байшин орон сууцны тооллогын мэдээлэлтэй уялдуулна

Хүн ам орон сууцны тооллогын аймгийн комиссыг 2018 оны 10 дугаар сарын 04 –ний өдрийн А/371 тоот захирамжаар 24 хүний бүрэлдэхүүнтэй зохион байгуулж ажиллалаа. Сум, багийн тооллогын комисс, түр товчоодыг 3-21 хүний бүрэлдэхүүнтэйгээр байгуулж, түр товчоодын байрыг гэнэтийн гал усны аюул, хувь хүний нууцыг хадгалах зарчмыг ханган ажилласан.

Хүн, ам өрхийн мэдээллийн сангийн мэдээллийг сайжруулах, баяжилт, шинэчлэлт хийх ажлыг эрчимжүүлэх багийн Засаг дарга нарын уялдаа холбоо, хамтын ажиллагааг сайжруулах зорилгоор аймгийн Засаг даргын 2019 оны 08 дугаар сарын 30-ны өдрийн А/283 дугаар захирамжийн дагуу “Хүн, ам өрхийн мэдээллийн сангийн баяжилт, шинэчлэлт – 2019” 1 сарын аян 17 сум, 56 багийн Засаг дарга нарын дунд зохион байгуулж ажиллалаа

ТООЛЛОГЫН АЖИЛТНЫ СУРГАЛТ

“Хүн ам, орон сууцны тооллого -2020”-ыг зохион байгуулж явуулах, мэдээлэл цуглуулах сургалтыг 3 үе шаттайгаар явууллаа.

- Тооллого явуулах тооллогын ажилтныг сургах сургагч багшийн сургалтад хэлтсийн дарга Д.Гүндэгмаа, хүн ам хариуцсан мэргэжилтэн Б.Хулан, гэрээт ажилтан Н.Оюунаа нар Үндэсний статистикийн хороонд 3 хоног хамрагдсан.

- 2019 оны 12 дугаар сарын 12-ны өдрөөс 12 дугаар сарын 28-ны өдрийг хүртэл хэлтсийн дарга Д.Гүндэгмаа, мэргэжилтэн Б.Хулан, гэрээт ажилтан Н.Оюунаа нар сумдын ХАОСТ-ын комисс болон түр товчооны гишүүдэд зориулсан сургалтыг 17 сумыг 5 бүсэд бүсчилэн зохион байгууллаа. Сургалтанд нийт 17 сумын ХАОСТ-ын комисс дарга нар болон түр товчооны гишүүд бүхий 80 албан хаагч хамрагдсан байна.

- 2020 оны 01 дүгээр сарын 04-ны өдрөөс 01 дүгээр сарын 06-ны өдрүүдэд ХАОСТ-д ажиллах тоологч, шалгагч нарт зориулсан сургалтыг зохион байгууллаа. Сургалтанд 68 тоологч, 19 шалгагч нийт 87 хүн хамрагдалаа.

СУРТАЛЧИЛГААНЫ АЖИЛ

Тооллого явуулахад иргэдийн үүрэг, оролцоог нэмэгдүүлэх зорилгоор :

Сэлэнгэ аймгийн 2018 оны нийгэм, эдийн засгийн гол гол үзүүлэлтийг харуулсан инфографик, 2019 оны сумдаас авах албан ёсны статистик мэдээний хуваарийг тусгасан календарийг бэлтгэж хэвлүүлэн 17 суманд тархаасан. Энэхүү календарийн сүүлийн хуудсанд Хүн ам, орон сууцны тооллогын уриа бүхий зурагт хуудсыг хавсаргасан.

Хүн ам, орон сууцны ээлжит тооллогын аймгийн комиссын хуралдааны талаарх мэдээллийг Сэлэнгэ аймгийн албан ёсны вэб сайт болон аймгийн Засаг даргын Тамгын газраас бэлтгэн гаргадаг “ӨРГӨН СЭЛЭНГЭ” сэтгүүлийн 2019 оны №08 дугаар, “СЭЛЭНГИЙН МЭДЭЭ” сонин, аймгийн фэйсбүүк хуудас, хэлтсийн фэйсбүүк хуудсаар дамжуулан иргэдэд мэдээллэн тархаан ажиллалаа

Хүн ам, орон сууцны тооллогын талаарх 4x9 метр хулдаасан хэвлэл бэлтгэн Сүхбаатар сумын 5 дугаар багийн нутаг дэвсгэр дээр байрлах мэдээллийн самбарт байрлуулан ажиллаж байна. Хүн ам, орон сууцны тооллогын баннер бэлтгэн аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын үүдэнд, хэвлэмэл хуудсыг хэлтсийн мэдээллийн самбарт байрлуулан хэрэглэгчдэд тархаан ажиллаж байна.

Иргэдийг “Байшин, орон сууцны тооллого”-доо идэвхтэй хамрагдахыг уриалсан уриалга болон наадаг зургийг бэлтгэн хэрэглэгчдэд тархаахдаа Хүн ам, орон сууцны тооллого”-ын бэлтгэл ажлын хүрээнд хийгдэж байгаа өрхийн бүртгэлээ шинэчлэх уриалгыг давхар хүргэлээ.

СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН СТАТИСТИКИЙН ХЭЛТЭС

ИРГЭН ТА БАЙШИН ОРОН СУУЦНЫ ТООЛЛОГОДОО ИДЭВХТЭЙ ХАМРАГДАНА УУ!

Тооллогын хугацаа: 2019 оны 09 дүгээр сарын 24-нөөс
2019 оны 10 дугаар сарын 12-ны хооронд

Тооллогын зорилго:

1. Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт ашиглагдаж байгаа бүх байшин, орон сууцны сан хэмрэнг бүрэн тодорхойлох
2. Орон сууцны фонд, хийц, ашигдал, хүчин чадал, дэд бүтцийн хүргэмжийн талвар дэлгэрэнгүй мэдээллийн сантай болох
3. Монгол Улсын сууцны суурь мэдээллийг Засаг, захиргаа, нутаг дэвсгэрийн хамгийн бага нэгжийн түвшинд гаргах
4. Төрөөс баримталж буй бодлого, хөтөлбөрийн төлөвлөлт болоод олон улсад гаргах буй хөгжлийн үзүүлэлтүүдийн суурь мэдээллийг бий болгох

ИРГЭН ТА ӨРХИЙН ШИНЭЧИЛСЭН БҮРТГЭЛДЭЭ ИДЭВХТЭЙ ХАМРАГДАНА УУ!

Бүртгэлийн хугацаа: 2019 оны 09 дүгээр сарын 02-ноос эхлэн явагдаж байна
Бүртгэх газар: Өөрийн оршин суугаа багийн Засаг даргын байранд

Иргэн таны оролцоо хамгийн чухал

"Хүн ам, орон сууцны тооллого - 2020"-ын бэлтгэл ажлын хүрээнд ҮСХ-ноос иргэн бүр Хүн ам, өрхийн мэдээллийн сан дахь өөрийн мэдээллийг шалган, баталгаажуулах боломжтой registration.nso.mn веб сайтыг нээн ажиллуулсан. Энэхүү ажлын хүрээнд Сэлэнгэ аймгийн Статистикийн хэлтсээс **"ШАЛГАЯ, БАТАЛГААЖУУЛЪЯ"** сарын аян аймгийн 17 сум, 57 баг, 6 тосгон, бүх төр,

ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ ТООЛЛОГО
НЭГДСЭН ДҮН

төсвийн байгууллага, хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгж, байгууллагуудад зарлаж энэхүү аяныхаа хүрээнд фэйсбүүкийн профайл зургийн хүрээ, уриалга бүхий зурагт хуудас, мөн уг хүрээг жааз хэлбэрээр хэвлэн ашиглалаа.

Мөн энэхүү аянаа эрчимжүүлэх зорилгоор сургууль, цэцэрлэгийн хүүхдүүдээр дамжуулан эцэг эхийг нь registration.nso.mn веб сайтад хандан өрхийн мэдээллээ баталгаажуулахыг уриалсан 6000 гаруй ил захидлыг бэлтгэн тараалаа.

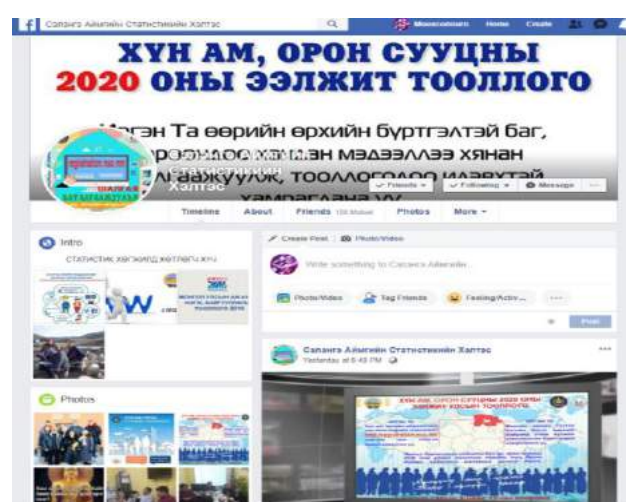
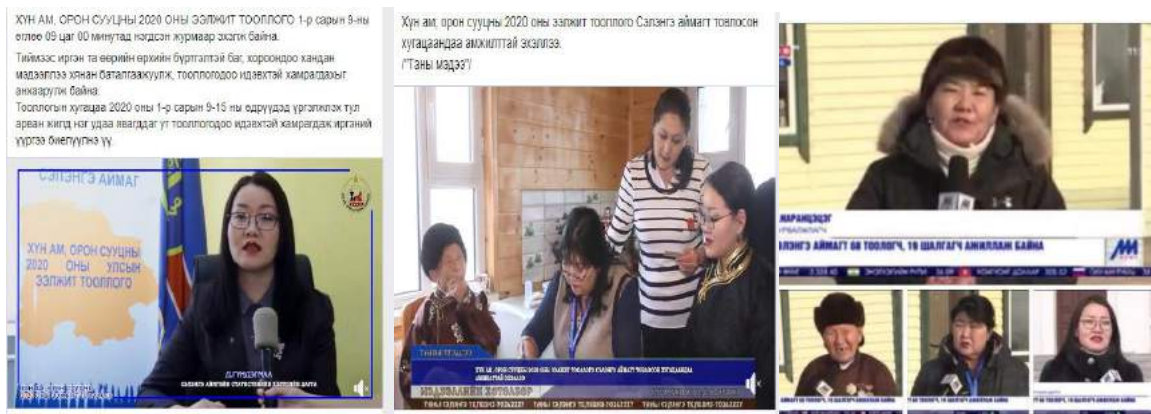

ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ ТООЛЛОГО
НЭГДСЭН ДҮН

Иргэдэд “Хүн ам, орон сууцны ээлжит тооллого-2020”-доо идэвхтэй хамрагдахыг уриалсан видео шторк хийж тархаан ажилласан.

Хүн ам, орон сууцны талаарх цаг үеийн мэдээллийг тухай бүрд “Таны Сэлэнгэ”, “Монголын үндэсний олон нийтийн телевиз” болон хэлтсийн фэйсбүүк болон вэб хуудсанд мэдээллэн ажиллалаа.

Хүн ам, орон сууцны ээлжит тооллогын талаарх мэдээллийг 17 сумын тооллогын комисс болон түр товчооны гишүүд сумдын мэдээллийн самбар болон фэйсбүүк хуудсаар дамжуулан иргэдэд тархаан ажиллалаа.

Сүхбаатар Сум Сэлэнгэ Аймаг Д. Гүндэгмаа болон өөр 3 хүнтэй хамт байна.
 Нэгдүгээр сарын 8-нд 23:33 цагт

Арван жил тутамд зохион байгуулагдаг хүн ам, орон сууцны 2020 оны ээлжит тооллого Сүхбаатар суманд түүрийн аргаар сонгогдсон өрхүүдийн хамгийн өндөр настай өрх болох Хонгорморьтын 1 дүгээр багийн иргэн Н.Доржсүрэн түүний гэргий С.Норжмаа наараар эхэлж, Сүхбаатар сумын хүн ам, орон сууцны тооллого агсан өсвөр эхэллээ. Сэлэнгэ аймгийн Эсэст даргын орлогч Б.Нарантуяа, Сүхбаатар сумын Эсэст дарга Т.Гантулга, орлогч дарга Б.Стонзаяа, аймгийн статистикийн хэлтсийн дарга Д.Гүндэгмаа нар хүндэтгэл үзүүлж хоёр буурайд урт насалж, удаан жаргахын өлзийтэй өрөлийг хүсэн ерөөлөө.

ТООЛОХ АЖИЛЛАГАА

Тооллогын тов эхлэх үеийг хэлтэс бүрэн бүрэлдэхүүнээр угтаж, тооллогын товыг албан ёсоор эхлүүлээ

Тооллогын үед тооллогын явцын мэдээ, тооллогын үед гарах хүндрэл бэрхшээлийг тухай бүрд нь шийдэх зорилгоор шуурхай жижүүрийн хуваарь гарган ажиллаж, гарсан асуудал бүрийг тухай бүр шийдэж ажиллалаа.

Сум бүр тооллогыг түүвэрт сонгогдсон өрхүүдээс хамгийн ахмад настай хүнтэй өрхөөс эхэлж, аймаг, сумын тооллогын түр товчооны дарга гишүүд хүндэтгэл үзүүлж эхэллээ.

ХЯНАЛТЫН ТООЛЛОГО

Мэдээлэл цуглуулалтын хяналтын ажлыг дөрвөн үе шаттайгаар явуулж ажилласан. Үүнд:

- Сумдын шалгагч нар тооллого эхэлсэн эхний 2 дахь өдрөөс эхлэн тооллогод хамрагдсан өрхөөр орж хяналт хийн, гарсан алдаа дутагдлыг тухай бүр засан ажиллаж ирсэн.

- Аймгийн тооллогын комиссын гишүүд болон хэлтсийн ажилтнууд 4 чиглэл 15 суманд ажиллаж сум тус бүрийн сонгогдсон өрхийн 5 хувьд хяналтыг хийлээ.

- Үндэсний статистикийн хорооноос Дэмбэрэл ахлагчтай баг Сүхбаатар суманд ажиллан 12 тоологч, 2 шалгагчийн материалыг үзэж зөвлөгөө өгөн, 3 өрхөөр орж цуглуулсан мэдээлэлд хяналт хийсэн. Тус хяналтын багаас тооллогын ажил сайн явагдсан гэсэн үнэлгээг авсан.

- Улсын тооллогын комиссоос сонгон ирүүлсэн 307 өрхөд хяналтын тооллогыг явууллаа.

Хүн, ам орон сууцны 2020 оны улсын ээлжит тооллогын уламжлалт буюу цаасаар мэдээлэл цуглуулах ажлыг хуулийн хугацаанд 2020 оны 01 дүгээр сарын 09-15 ны өдрүүдэд зохион байгуулж аймгийн нийт өрхийн 10 хувь буюу нийт 3106 өрх тоолсноос үндсэн өрх 3042, хамт суудаг өрх 64, 11 541 хүн тоолсноос байнга оршин суугаа 11 252, түр эзгүй 257, түр суугаа 32 хүнийг мэдээллийг цуглуулсан байна. Мөн гадаадад оршин суугаа 181 хүнийг бүртгэсэн байна.

ТООЛЛОГЫН МАТЕРИАЛ ХҮЛЭЭН АВАХ, ТУШААХ ҮЕИЙН АЖИЛ

Хүн ам орон сууцны тооллогын материалыг хүлээн авах хуваарийн дагуу хэлтсийн бүх ажилтан 1 дүгээр сарын 20-25-ны өдрүүдэд ажиллав. Хүлээн авсан материалаа архивын хавтаст нэгж бүрээр нь хийж, зохих хаяг тэмдэглэгээг хийн 2-р сарын 3-нд улсын комисст амжилттай хүлээлгэн өгсөн.

АЖИЛСАГ ИРГЭД, БҮТЭЭЛЧ АЙЛ ӨРХИЙН ӨЛГИЙ ӨӨДӨӨ ЗАЯАТ СЭЛЭНГЭ НУТАГ

Ерөө, Орхон, Хараа, Сэлэнгэ гол мөрнийхөө усаар ундаалж, Таван хан, Ноён, Сонгоол уулс, түмний их шүтээн “Ээж” модондоо сүслэн залбирч, Монгол Улсынхаа умард дархан хилийг сахин хамгаалж, улс орноо эрүүл, аюулгүй, эх нутгийнхаа хөрсөнд ургасан буудай, төмс, хүнсний ногоогоор эх орон, эгэл түмнээ хангах ариун үүргээ нэр төртэй биелүүлж яваа ажилсаг иргэд, бүтээлч айл өрхүүдтэй өөдөө заяат Сэлэнгэ нутаг нь 41,1 мянган хавтгай дөрвөлжин километр газар нутагтай, нийт нутгийн 50,6 хувь нь хөдөө аж ахуйн эдэлбэр газар, 43,6 хувь нь ойн сан, 8,2 хувь нь улсын тусгай хэрэгцээний, 0,5 хувь нь усан сан бүхий бүс нутаг.

Ази Европыг холбосон олон улсын төмөр зам, хатуу хучилттай авто зам аймгийн нутаг дэвсгэрийн төв хэсгээр дайран өнгөрдөг, холбоо мэдээллийн дэвшилтэт технологи нэвтэрсэн, дэд бүтцийн давуу хөгжилтэй, цахилгаан эрчим хүчний нэгдсэн сүлжээнд бүрэн холбогдсон, байгалийн үзэсгэлэнт, түүх соёлын дурсгалт газрууд олонтой учир жилийн 4 улиралд Сэлэнгэ аймгийг зорих дотоод, гадаадын аялагч, амрагчид, ажил хэрэгч хүмүүсийн цуваа тасралтгүй үргэлжилж жил ирэх тусам өсөн нэмэгдсээр байна.

Эрт үеэс үржил шимтэй Орхон Сэлэнгийн сав энэ нутагт хүн төрөлхтний амьдралын анхдагч гал голомт байсны нэгэн илрэл болох эртний хүний араг яс 1974 онд Шаамар сумын нутгаас олдсон байдаг. Энэ олдвороор Төв Азид түүний дотор Сэлэнгэ нутагт хүний амьдрал наад зах нь 400-500 мянган жилийн өмнөөс эхэлсэн гэсэн дүгнэлтийг олон улсын хүн судлаач, түүхчид гаргасан байдаг. Дэлхийн хүн судлалын түүхэнд “Шаамарын хүн” гэж алдаршсан тэр нэн ховор олдвор одоо ОХУ-ын Санкт-Петербург хотын музейд хадгалагдаж байна.

Сэлэнгэ аймаг бол Монголын анхны төрт ёсны улс Хүннү гүрний гол төвлөрөл, хожим аравдугаар зууны үеэс хүчирхэгжин мандаж байсан “Гурван мэргэд”-ийн нутаг билээ. Манай аймгийн нутаг Орхон Сэлэнгийн бэлчир, Буур хээрийн талд 1179 онд Чингис хаан Жамух, Тоорил хаантай хамтарч “Гурван мэргэд” аймгийг бут цохисон нь Их Монгол Улсыг байгуулах аугаа их үйл хэргийн эхлэл болсон түүхтэй.

Манай эриний XIY-XVIII зууны үеэс Хиагт, Хүдэр, Зэлтэрээр олон улсын худалдаа явагдаж дэлхийн капитал Монгол оронд нэвтрэн орох үүд хаалга нь болж байсан байдаг.

Эх түүхийн өлгий, Сэлэнгэ аймаг 1931 онд “Газар тариалангийн аймаг” нэртэйгээр байгуулагдаж, 1934 онд олны хүсэлтээр “Сэлэнгэ аймаг” хэмээх өнөөгийн нэршлээ олсон юм.

Сэлэнгэ аймаг нь Монгол орны умард хэсэг Сэлэнгэ мөрөн, Ерөө, Орхон, Хараа голын үзэсгэлэнт ай сав бүхий ойт хээрийн бүсэд оршдог. Хойд талаараа

Оросын Холбооны Улс, баруун талаараа Булган, Орхон, өмнө талаараа Төв, зүүн талаараа Хэнтий аймгуудтай хил залгадаг. Нутаг дэвсгэрийн төв хэсэгтээ Дархан-Уул аймгийг багтааж байдаг. Улсын нийслэл Улаанбаатар хот, төвийн бүсийн аймгуудтай олон улсын төмөр зам, хатуу хучилттай авто замаар холбогдсон, гол мөрний усан замын тээвэр ашиглах уламжлалт бололцоотой, дэд бүтэц давуу хөгжсөн аймаг. Монгол Улсын бүх газар нутгийн 2.6, ойн нөөцийн 20 гаруй хувийг тус аймаг эзэлдэг. Монгол орны урсгал усны 55 хувь Сэлэнгэ аймгийн нутгаар урсан өнгөрдөг.

Нутгийн өөрөө удирдах ёсны байгууллага болох аймгийн ИТХ нь 37 төлөөлөгчтэй, 4 жилийн хугацаагаар сонгогддог, 11 тэргүүлэгч, 4 бодлогын хороотойгоор аймгийн нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд нийгэм, эдийн засгийг хөгжүүлэх бодлогын шийдвэр гарган хэрэгжилтэнд хяналт тавих үйл ажиллагаа явуулж байна.

Аймгийн хөгжлийн тэргүүлэх салбар нь хөдөө аж ахуй, уул уурхай. Аймгийн нийт өрхийн 70 орчим хувь нь өрхийн үйлдвэрлэл эрхэлдэг. Сүүлийн жилүүдэд зөгий, гахай, тахиа, галуу, цацагт хяруул, хүнсний ногоо, эсгий, ноолуур, шүрэн эдлэл зэрэг өрхийн үйлдвэрлэл эрчимтэй хөгжиж байна. Сэлэнгэ аймаг нь эрчимжсэн мал аж ахуй, газар тариалангийн бүс нутаг болох хөгжлийн бодлогыг хэрэгжүүлэн ажиллаж байна. Нарийн ноост “Хангай”, нарийвтар ноост “Орхон”, “Ерөө” хонь “Сэлэнгэ” үүлдрийн үхэр зэрэг өндөр ашиг шимт мал сүрэгтэй. Мах, сүүний өндөр ашиг шимт “Казакийн цагаан толгойт”, “Сэлэнгэ”, “Халимаг”, “Симменталь”, “Лимузин”, “Ангус”, “Грефорт” үүлдрийн үхэр, нарийн, нарийвтар ноост “Хангай”, “Орхон”, “Ерөө” үүлдрийн хонийг эрчимжсэн фермерийн чиглэлээр өсгөн үржүүлж малын тоо толгой биш чанарт анхаарах ажлыг аймгийн хэмжээнд зохион байгуулж байна.

Сэлэнгэ нутгийн авьяас билигт уяачид Ардын хувьсгалын ой, Үндэсний их баяр наадамдаа одтой сайхан наадаж хүлэг морьдоо айраг түрүүнд уралдуулж сайхан нааддаг уламжлалтай. Өнөөгийн залуучууд Англи, Араб, Будаон зэрэг гадны үүлдрийн адуугаар цус сэлбэх, үржүүлэг хийх зэргээр хурдны чиглэлийн адуу өсгөн үржүүлж байна.

Аймгийн аж үйлдвэрийн салбарт улсад төдийгүй гадаад зах зээлд үйлдвэрлэл технологи, бүтээгдэхүүнээрээ танигдсан Зүүнхараагийн “Спирт бал бурам”, “Хөтлийн цемент шохой”, Ерөөгийн “Болдтөмөр-Ерөө” төмрийн хүдрийн үйлдвэр, Зүүнбүрэн, Баянгол сумдын ургамлын тосны үйлдвэр, Сүхбаатар сумын гурилын “Сэлэнгэ Алтан Тариа” зэрэг үйлдвэрүүдтэй. Сэлэнгэ аймаг Ази Европыг Монгол улстай холбож, ОХУ-тай хил залгаа оршдог, эх орны хойд хилийн үүд хаалга болсон аймаг.

Аймгийн удирдлагын баг гадаад харилцааг эдийн засагжуулах бодлого барьж уламжлалт хамтын ажиллагаатай хөрш зэргэлдээ ОХУ-ын зарим аймаг, хот, муж, район, БНХАУ-ын ӨМӨЗО, Япон, Турк, Солонгос, Герман, АНУ, Энэтхэг, Кувейт зэрэг улсуудтай эрүүл мэнд, боловсрол, хөдөө аж ахуйн салбарт хамтран ажиллаж байна. Сүхбаатар, Мандал, Баянгол сумдад ахмад настан, хөгжлийн

бэрхшээлтэй болон суурь өвчтэй иргэдийн эмийн бус эмчилгээний сувиллууд ажиллаж байна.

Ардын дуу бүжгийн “Сэлэнгийн долгио”, “Мөнгөн хараа” чуулга, нийтийн номын сан, Нэгдсэн музей, сумдын соёлын төв зэрэг аймгийн хэмжээний соёл урлагийн байгууллагууд урлаг, соёлын үйлчилгээг ард иргэддээ үзүүлж байна. “Бид Сэлэнгийн үр сад” хүүхдийн урлагийн их наадам, хил залгаа ОХУ-ын Буриад Улстай хамтран “Эв мод”, “Алтаргана” наадам зэрэг томоохон урлаг, соёлын арга хэмжээг уламжлал болгон зохион байгуулж хэвшсэн. “Ээж мод”, “Амарбаясгалант” хийд зэрэг гадна дотны жуулчдын очих дуртай унаган байгалийн төгс үзэсгэлэнд орших сүсэг бишрэлийн газруудтай.

Аймгийн нутаг дэвсгэрээр Алтанбулаг-Сүхбаатар-Дархан-Улаанбаатарыг холбосон 345 км олон улсын авто зам, Дархан-Орхон чиглэлийн 180 км хатуу хучилттай орон нутгийн зам тус тус дамжин өнгөрдөг. ОХУ болон БНХАУ-ыг холбосон олон улсын төмөр зам нь Сүхбаатар, Мандал, Баянгол зэрэг томоохон сум суурин газруудаар дайран өнгөрч байна. Аймгийн төв Сүхбаатар болон Мандал, Цагааннуур зэрэг томоохон сум, суурин газруудад авто зам шинээр тавигдаж ашиглалтад орсон.

Олон улсын болон дотоодын бүх цэгт холбогдсон орчин үеийн холбооны сүлжээтэй. Мобиком, Скайтел, Юнител, Ж-Мобайлын үүрэн телефон хэрэглэгчдийн тоо жил ирэх тусам өсөж бүх сумд, төв суурин газрууд холбогдсон. Төмөр замын дагуух суурин газруудад шилэн кабелийн сүлжээ бүрэн нэвтэрсэн. Аймгийн хэмжээнд зочид буудал 34, үсчин, гоо сайханч, зурагчин, цаг, телевизор, дугуй засвар, хими цэвэрлэгээ зэрэг нийтийн ахуйн үйлчилгээний 323, худалдаа нийтийн хоолны 622 гаруй цэг ажиллаж байна.

Сэлэнгэ аймаг нь чулуун нүүрс, төмрийн хүдэр, алт, мөнгө, мөнгөн ус, гялтгана, хар тугалга, шохойн болон гантиг чулуу зэрэг олон төрлийн ашигт малтмалтай. Төмрийн хүдэр, шохойн чулууг үйлдвэрийн аргаар ашигладаг. Бүрэнхан, Товхонхан, Дэлгэрхан, Баянхан, Дулаанхан, Сонгоол, Ноён уул, Түнхийн хөх нуруу, Бүтээлийн нуруу зэрэг уул нуруудтай. Хамгийн өндөр Сонгоол уул далайн түвшнээс дээш 2226 м өргөгдсөн байдаг. Байгалийн үзэсгэлэн бүрдсэн Сэлэнгэ нутаг нэрс, гүзээлзгэнэ, улаалзгана, үхрийн нүд, мойл зэрэг жимс, самар мөөг элбэгтэй. Сэлэнгэ мөрний дагуу чацаргана ихээр ургахаас гадна олон төрлийн эмийн ургамлын арвин их нөөцтэй. Гол мөрөн нууруудад 8 овгийн 18 зүйл загас байдаг бөгөөд агнахыг хуулиар хориглосон хилэм загас ч бий. 130-аад зүйл усны шувууд жилийн жилд хуран чуулдгийн дотор “Улаан ном”-д орсон нэн ховор хун, хар тогоруу, тоодог зэрэг гоёмсог шувууд ч байна. Баавгай, буга, хандгай, гахай, хүдэр, чоно, шилүүс, дорго, булга, заарт харх зэрэг нэн ховор ан амьтадтай.

Сэлэнгэ аймгийн үнэмлэхүй хүйтэн 34-42, үнэмлэхүй халуун 30-36 хэм хүрдэг. Монгол орны жилд 300-400 мм тунадас унадаг бүсэд хамаардаг.

Сэлэнгэ аймаг нь байгалийн үзэсгэлэнт болон түүхийн дурсгалт газар олонтой, аялал жуулчлал хөгжих таатай нөхцөл бүрдсэн бүс нутаг. Жилийн 4 улиралд байнгын үйл ажиллагаа явуулдаг амралт жуулчны баазуудтай. Сэлэнгэ нутгийг сонирхсон аялагчид усан аялал, шувуу ажиглах-судалгаа шинжилгээний аялал, түүх, соёлын дурсгалт газруудын аялал, олон ястны зан заншил-амьдрал ахуйтай танилцах аялал, нутгийн иргэдэд түшиглэсэн байгалийн аялал, шашин мөргөлийн аялал, эргэн дурсахуй буюу атрын 1, 2-р аяны түүхэн замнал аялал, морин болон явган аялал, малчин айл, нүүдлийн ахуй-зан заншил амьдралтай танилцах зэрэг аялалуудаас сонгож аялах боломжтой.

Сэлэнгэ аймаг нь эдийн Засаг, нийгмийн суурь үзүүлэлтээрээ улсдаа тэргүүлдэг бөгөөд энэхүү амжилтаа бататгаж Монгол Улсынхаа 8 удаагийн тэргүүний аймгаар шалгарсан амжилттай нутаг билээ.

Түүхийн дурсгалт болон байгалийн үзэсгэлэнт газрууд

- Монгол Улсын эрх чөлөө, тусгаар тогтнолын төлөөх тэмцэл Шаамар, Сүхбаатар сумын нутаг Ханын Хөндий, Шар тохой, Тужийн нарс зэрэг газруудаар өрнөж, 1921 оны Ардын хувьсгалын анхны ялалт Алтанбулаг суманд болсон түүхтэй.
- Баруунбүрэн суманд байрлах: 17-р зууны үеийн Монголын эртний түүх, соёл урлагийн хосгүй бүтээл, бурхан номын ариун дагшин газар Амарбаясгалант хийд.
- Цагааннуур суманд орших: Чингис хааны гэрийн буйрын туурь.
- Мандал суманд орших: МЭӨ нэгдүгээр зууны үеэс хүчирхэгжиж Төв Азид ноёрхож байсан Монголын анхны төрт ёсны улс Хүннү гүрний гол төвлөрөл байсныг гэрчлэх Ноён уул дахь Хүннүгийн үеийн булш, хөшөө дурсгал, археологийн олдвор.
- Алтанбулаг сумын нутагт орших: 1179 онд Чингис хаан “Гурван мэргэд” аймагтай байлдаж ялсан “Буур хээрийн хөндий”
- Мандал сумын Түнхэл тосгонд байх: Алунгоо эхийн буудалласан газар.
- Шаамар суманд орших: 1921 онд Их жанжин Д.Сүхбаатараар удирдуулсан журамт цэрэг Ардын хувьсгалын анхны тулаанаа гамин цэрэгтэй хийж ялалт байгуулсан Шар тохой хэмээх газар
- Мандал суманд байх: Унаган байгалийн төгс сайхан бүрдсэн үзэсгэлэнт “Хонин нуга”
- Түшиг суманд орших: Ардын журамт цэрэг цагаан цэргийн хүчийг бут цохисон “Зэлтэрийн гацаа”
- Алтанбулаг, Сүхбаатар сумдад байрлах: Элсэнцэр хөрсөнд ургасан нарсан ойн өвөрмөц тогтоц бүхий домогт “Тужийн нарс” улсын тусгай хамгаалалттай газар нутаг зэрэг түүхэн үйл явдлын гэрч газар нутгуудыг нүдээр үзэх боломжтой.

Сэлэнгэ нутгийн бахархал Сэлэнгэ түмэн:

- Сүхбаатар сумын харьяат Олимп, дэлхийн хүрэл медальт МУГТ Дугарсүрэнгийн Оюунболд
- Мандал сумын харьяат 21-р зууны үндэсний бөхийн 21 дэх аварга Гунаажавын Эрхэмбаяр
- Сүхбаатар сумын харьяат үндэсний сурын ууган “Гавъяат тамирчин”, үндэсний их баяр наадамд 6 удаа түрүүлсэн Монгол Улсын “Дархан мэргэн” Ч.Мөнхцэцэг -Мандал сумын харьяат Д.Ганбаатарын 20-р зууны манлай хүлэг “Дархан түмэн эх” хүрэн халзан зэрэг алдартнуудаараа,

Мах, сүүний чиглэлийн өндөр ашиг шимт “Казакийн цагаан толгойт”, “Сэлэнгэ” үүлдрийн үхрийг өсгөн үржүүлж фермерийн аж ахуйн хэлбэрт шилжүүлж байгаа, Нарийн нарийвтар ноост “Хангай”, “Орхон”, “Ерөө” үүлдрийн хонийг өсгөн үржүүлж байгаа. Газар тариалангийн салбарт улсын хэрэгцээт үр тарианы 50.6, төмсний 25.7, хүнсний ногооны 34.6, байгалийн хадлангийн 13.3 хувийг үйлдвэрлэж, үр тариа, хадлангаар улсад тэргүүлдэг. Аж үйлдвэрийн салбарт улсын хэмжээний спиртийн 37.2, шохойн 89.9 цементийн 86.4 орчим хувийг дангаараа үйлдвэрлэдэг зэрэг амжилтуудаараа бахархдаг билээ.

Сэлэнгэ аймаг хөдөө аж ахуйн хөгжлийн ирээдүйн чиг хандлагаа эрчимжсэн мал аж ахуй, газар тариалангийн бүс нутаг хэмээн тодорхойлж эрчимжсэн фермерийн аж ахуйг хөгжүүлэх эхлэл суурийг амжилттай бий болголоо. Монгол Улсын өмнөө барьдаг мал аж ахуйн эрдэмтдийн баг махны чиглэлийн Казакийн цагаан толгойт үхрийн цөм сүргийг Хушаат суманд бий болгохоор ажиллаж байна.

Сүүлийн арван жилийн хугацаанд Сэлэнгэ нутагт маань бүтээн байгуулалтын олон ажил хийгдсэн ба заримаас нь дурдвал:

- Аймгийн ард иргэдийн амралт чөлөөт цагийг зөв боловсон өнгөрүүлэх, хүүхэд залуучуудыг хүрээлэн буй байгаль орчинтойгоо танилцах, мэдлэгээ дээшлүүлэх болон аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх зорилгоор Гэрэлт цогцолбор барьж, байгалийн үзэсгэлэн газар Сайханы хөтлийг тохижуулсан.

- Аугаа их эх орны дайны Ялалтын 74 жилийн түүхэн ойг тохиолдуулан Алтанбулаг суманд Зөвлөлтийн дайчдын хөшөөг шинээр барилаа. Монголчууд бид түүхэнд тодоор тэмдэглэгдэн үлдсэн энэхүү дайны ялалтыг авчрахад Оросын ард түмэнтэй дайны эхний өдрөөс эцсийн мөч хүртэл сэтгэл нэг байж "Хувьсгалт монгол" танкны цуваа, "Монгол ард" нисэх онгоцны эскадриль болон монгол морьд, сэтгэл санаа шингэсэн эд материалыг фронтод илгээж үнэтэй хувь нэмэр оруулж байсан түүхтэй билээ.

- Сүхбаатар суманд Монгол Улсын Баатар Ж.Нэхийтийн нэрэмжит дэд хурандаа В.Намхайнямбуу захирагчтай Хилийн 0101 дүгээр ангийн хамт олон "Хилчдийн нийгмийн хамгаалал 2024" хөтөлбөрийн хүрээнд аймгийн удирдлагуудын дэмжлэгтэйгээр албан хаагчдынхаа нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэх, орон сууцны фондыг нэмэгдүүлэх зорилгоор 14 айлын орон сууцыг ашиглалтад оруулсан.

- 2014 онд Сэлэнгэ аймгийн Сүхбаатар сумын ЕБС-ийн 12 жилийн 960 хүүхдийн 3-р сургуулийг барьж ашиглалтад орууллаа. 960 хүүхдийн суудалтай сургуулийн байрыг хүлээн авч анхныхаа хонхыг дуугаргаж, шинэ хичээлийн жилээ эхлүүлж байгаа баярт мөч. Энэ нь 2014-2015 оны хичээлийн жилд улс орон даяар хүүхэд бүрийг хөгжүүлэх, боловсролын чанарын хөгжлийн баталгаа болсон явдал болжээ.

- Сэлэнгэ аймаг 2014 оныг “Ээлтэй орчин-Их бүтээн байгуулалт”-ын жил болгон зарлаж аймаг сум, баг, айл хотлоороо ихийг бүтээхийг зорин хөдөлмөрлөж, бүтээсэн бүхнийхээ үр дүнг хүлээн авч байгаагийн нэг нь “Цагаан эрэг” цогцолбор юм. Залуу гэр бүл, хүүхэд, багачуудад зориулан бий болгосон Сүхбаатар өртөөний хойно байрлах “Цагаан эрэг” цогцолборын нээлтийн ажиллагаа 08-р сарын 22-ны үдэш боллоо.

- Сэлэнгэ аймгийн Алтанбулаг сум дахь худалдааны чөлөөт бүс албан ёсоор 2014 онд нээлтээ хийсэн. Энэ үеэр “Алтанбулаг экспо-2014” Олон улсын үзэсгэлэн худалдаа зохион байгуулагдсан. “Алтанбулаг” худалдааны чөлөөт бүс нь Ази, Европыг холбосон Монгол, Орос, Хятад гурван улсын үндэстэн дамнасан бараа санхүүгийн урсгалын дунд олон улсын худалдаа бизнесийн таатай орчинг бүрдүүлж байгаагаараа онцлог бөгөөд давуу талтай. Худалдааны наймаачин хотын хуурай замын боомт газрыг түшиглэн байгуулагдаж байгаа “Алтанбулаг” худалдааны чөлөөт бүсийн гол зорилго нь Монгол, Хятад болон азийн орнуудын бараа бүтээгдэхүүнийг ОХУ төдийгүй европын зах зээлд ойртуулан худалдах, түүхий эдийг үйлдвэрлэн дэлхийн зах зээлд гаргах. Тус чөлөөт бүсэд үндэстэн дамнасан бараа санхүүгийн урсгал, Ложистик, хангамж-үйлдвэрлэл, худалдаа, Аялал жуулчлал-Бизнес хамтын ажиллагаа гэсэн үндсэн гурван чиглэл үйлчлэх юм.

- 20-р зууны сүүлийн үеийн их бүтээн байгуулалт Хөтөлийн "Цемент-шохой" ХК-ийн нойтон аргын үйлдвэр, 21-р зууны босгон дээр үйлдвэрийнхээ 30 дахь жилийн түүхэнд дэлхийн тэргүүлэх технологи хуурай аргын шинэ үйлдвэрийг Үндэснийхээ хөрөнгө оруулагчтай хамтран ашиглалтад орууллаа.

- Сэлэнгэ аймагт Биеийн тамир спортын байгууллага үүсэн байгуулагдсаны 70 жилийн ойн арга хэмжээний үеэр аймгийн БТСГ-ын харьяа “Усан спорт сургалтын төв”-ийг ашиглалтад орууллаа. Энэхүү “Усан спорт сургалтын төв” нь улсын төсвийн 5,6 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтээр ашиглалтад орсон. Нийт 1000 м³ талбайтай, 300 хүний суудалтай, үсрэлтийн 3 тавцантай /3м, 5м, 7м/. Насанд хүрэгчид, хүүхдийн бассейн гэсэн 2 хэсэгтэй, анхан шатныхан хичээллэх нэг сургалтын замтай, 4 уралдаан тэмцээн сургалт явуулах замтай. Тус бассейны насанд хүрэгчдийн хэсгийн урт нь 25 метр, өргөн нь 13 метр талбайтай. Анхан шатны сургалтын зам нь гүн талдаа 1,20, нам талдаа 70 см. Уралдаан тэмцээн явуулах сургалтын зам нь гүн талдаа 4.80, нам талдаа 2.20 см гүнтэй. Хүүхдийн бассейны урт нь 10 метр, өргөн нь 5 метр, 1,20 см гүнтэй.

- Хушаат сумын Орхон гол дээгүүр 246 м урт төмөр бетон гүүрийг барьж ашиглалтад оруулснаар аймгийн дэд бүтцийг хөгжүүлсэн томоохон ажил болсон бөгөөд малчид тариаланчдад цаг хугацаа, бензин тос хэмнэсэн ажил болов. Хүдэр, Ерөө, Орхон, Сант, Жавхлант сумдууд аймгийн төвтэйгээ засмал замаар холбогдлоо.

- 2018 онд Тужийн нарсны тусгай хамгаалалтын ойд хүний гараар бүтсэн нарсан ойг харж байгаль экологитой танилцахад зориулагдсан шинэхэн цамхаг ашиглалтад орсон ба тус цамхаг нь 10 м өндөр, 6 м урт, 5 м өргөн, нийт 144м² талбайтай. Тужийн нарс нь аймгийн Алтанбулаг, Сүхбаатар, Шаамар сумдын нутаг дамнан оршдог экосистемийн тэнцвэрт байдлыг хадгалах ач холбогдолтой байгалийн өвөрмөц тогтоц бүхий түүхэн дурсгалт газар юм. Энэхүү цамхаг нь хүүхэд багачуудад таримал ой, түүний арчилгааг таниулах, экологийн боловсрол олгох, цаашлаад жуулчдын очих дуртай газар болгоход ач холбогдлоо өгөх учиртай.

- 2016 онд Сэлэнгэ аймгийн ард түмэнд “Сэлэнгэ Олон Улсын Худалдааны төв” анх нээгдсэн. Тус ОУХТ нь олон улсын буюу Улаанбаатар хүртэлх босоо тэнхлэгийн зам дагуу байрласанаараа өндөр ач холбогдолтой юм. Нөгөө талаас Сэлэнгэ аймагт 300 гаруй ажлын байр бий болгосон. Мөн иргэдэд төрийн үйлчилгээг ойртуулах зорилгоор Сүхбаатар сумандаа 40 гаруй чиглэлд үйлчилгээ үзүүлдэг нэг цонхны үйлчилгээг нээн ажиллуулж байна.

- 2010-2019 онуудад 7 давхар, 10 давхар орон сууцууд, Төмөр замын ажилчдын 9 давхар орон сууц зэрэг нийт 226 айлын орон сууц ашиглалтад орсон ба одоо төрийн албан хаагчдын 120 айлын орон сууц баригдаж байгаа бөгөөд эхний 60 айлын орон сууцыг 2020 оны 6 сард ашиглалтад өгөхөөр ажиллаж байна.

- 2019 онд 180 хүүхдийн цэцэрлэгийн барилга ашиглалтад орж, төмөр замын ажилчдын хүүхэд багачууд хүмүүжиж байна.

- 2018 онд Сэлэнгэ аймгийн бэлгэ тэмдэг болсон “Алтан буудай”-н хөшөөг барьж босголоо.

Ажилсаг хөдөлмөрч иргэдтэй, үйлдвэрлэгч бүтээгч өрхүүдтэй өөдөө заяат Сэлэнгэ нутаг минь өөдлөн дэвжиж бүхний түүчээд явах болтугай.

ХАВСРАЛТ Б

**ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ УЛСЫН ТООЛЛОГОД ХЭРЭГЛЭСЭН
 ЗАРИМ ОЙЛГОЛТ, ТОДОРХОЙЛОЛТ**

№	Ойлголт	Тодорхойлолт
ТООЛЛОГО		
1	Хүн ам, орон сууцны тооллого	Товлонтогтоосон хугацаанд тухайн улс оронд (буюу түүний нутаг дэвсгэрийн тодорхой хэсэг) оршин суугаа нийт хүн амыг хамарч, тэдний амьдарч буй сууцны талаарх суурь мэдээллийг цуглуулах, боловсруулах, хүн ам зүйн, эдийн засаг, нийгмийн дүн шинжилгээ хийх, үнэлэх, хэвлэн нийтлэх, нийтэд тархах цогц үйл ажиллагаа;
2	Тооллогын тов	Тооллого явуулах хугацааны эхний өдөрт шилжих шөнийн 00 цагийг; 2020 оны 1 дүгээр сарын 08-наас 09-нд шилжих шөнийн "00" /тэг тэг/ цаг;
3	Тоолох үе	2020 оны 1 дүгээр сарын 09-ний өдрийн 08 цагаас 1 дүгээр сарын 15-ны өдрийн 22 цаг хүртэлх хугацаа;
4	Тооллогын нэгж	Хувь хүн, түүний амьдарч байгаа байр, орон сууц;
ӨРХ, ХҮН АМ		
5	Өрх	Нэг орон байранд хамт амьдардаг, нэгдмэл төсөвтэй, хүнс, амьдралын наад захын бусад хэрэгцээгээ хамтран хангадаг нэг буюу хэсэг бүлэг хүмүүсийг өрх гэнэ. Өрхийн гишүүд нь хоорондоо хамааралтай эсвэл хамааралгүй байж болно.
6	Үндсэн өрх	Сууцны төрөл, хэлбэрээс үл хамааран тухайн сууцыг өмчлөгч өрх, сууц эзэмших эрхийн бичиг (ордер), орон сууц хөлслөх гэрээний үндсэн дээр эзэмшиж байгаа өрх, өмчлөгч нь өөр этгээд боловч уг сууцанд хамгийн удаан хугацаагаар амьдарч байгаа өрхийг хэлнэ.
7	Хамт суудаг өрх	Тухайн өрхийн өөрийн сууц биш, тухайн сууц эзэмшигчтэй хамт суудаг өрхийг хамруулна.
8	Өрхийн тэргүүлэгч	Ам бүлийн гишүүд хэнийгээ өрхийн тэргүүлэгч гэхийг сайн дураар шийдвэрлэнэ. Өрхийн тэргүүлэгч нь өрхдөө байнга оршин суугч, 16, түүнээс дээш настай, хөдөлмөр эрхэлдэг буюу өрхийн орлогод голлох хувь нэмэр оруулдаг, өрхийн аливаа асуудлыг шийдвэрлэхэд голлох үүрэгтэй оролцдог ам бүлийн аль нэг гишүүн юм.
9	Өрхийн ам бүлийн гишүүд	Ураг төрлийн болон гэр бүлийн холбоотой нэг орон байранд хамт амьдардаг, нэгдмэл төсөвтэй, хүнс, амьдралын наад захын бусад хэрэгцээгээ хамтран хангадаг хүмүүсийг тухайн өрхийн ам бүлийн гишүүн гэж үзнэ. Тоолох үед тухайн өрхөд гишүүдээс нь гадна өрхийн ам бүлд хамаарахгүй садан төрөл, бусад хүмүүс амьдарч болно.
10	Ам бүлээрээ байгаа өрх	Ам бүлээрээ байгаа өрх дангаараа амьдрахыг хэлнэ. Өөрөөр хэлбэл, эхнэр, нөхөр, хүүхдийн (хүүхдүүдийн) хамт, мөн эцэг эсвэл эх нь хүүхдийн (хүүхдүүдийн) хамт өрх үүсгэн амьдрахыг хэлнэ.
11	Нийлмэл ам бүлтэй өрх	Нийлмэл өрхөд дараах бүтэцтэй өрх хамрагдана. Үүнд: а. Нэг ам бүл бусад хамаатан садантайгаа хамт өрх үүсгэн амьдарч байгаа өрх б. Хоёр, түүнээс дээш хоорондоо хамааралтай ам бүл хамтран өрх үүсгэн амьдарч байгаа в. Хоёр, түүнээс дээш хоорондоо хамааралтай ам бүл, аль нэгэнтэй нь хамааралтай хүнтэй хамт өрх үүсгэн амьдарч байгаа г. Хоёр, түүнээс дээш хоорондоо хамааралтай боловч ам бүлийн биш хүмүүс өрх үүсгэн амьдарч байгаа зэрэг өрх орно.

№	Ойлголт	Тодорхойлолт
12	Холимог ерх	Холимог ерхэд дараах бүтэцтэй ерх хамаарна. Үүнд: а. Нэг ам бүл бусад хамаатан садан хамааралгүй хүмүүстэй хамт ерх үүсгэн амьдарч байгаа ерх б. Нэг ам бүл, хамааралгүй хүмүүстэй хамт ерх үүсгэн амьдарч байгаа ерх в. Хоёр, түүнээс дээш хоорондоо хамааралтай ам бүл, аль нэгнийх нь хамаатан садан, хамааралгүй хүмүүстэй хамт ерх үүсгэн амьдарч байгаа г. Хоёр, түүнээс дээш хоорондоо хамааралтай ам бүл эдгээр ам бүлийн алинд ч хамааралгүй хүмүүстэй хамт ерх үүсгэн амьдарч байгаа д. Хоёр, түүнээс дээш хоорондоо хамааралгүй ам бүл бусад хүмүүстэй амьдарч байгаа е. Хоорондоо хамааралтай боловч ам бүлийн биш хоёр, түүнээс олон хүмүүс бусад хамааралгүй хүмүүстэй ерх үүсгэн амьдарч байгаа ё. Хоорондоо хамааралгүй хүмүүс ерх үүсгэн амьдарч байгаа ерх орно.
13	Оршин суугаа хүн ам	Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт байнга (183 хоног буюу 8 сараас дээш хугацаагаар) оршин суугаа Монгол Улсын харьяат иргэд, гадаадын харьяат болон харьяалалгүй иргэдийг хэлнэ.
14	Бэлэн хүн ам	Тооллого явуулж буй үед тухайн нутаг дэвсгэрт оршин сууж байгаа нийт хүн амыг (байнга болон түр хугацаагаар амьдарч байгаагаас үл хамаарч) хэлнэ.
ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛ, ТҮҮНИЙ ТӨРӨЛ		
15	Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн	Бие махбодь, оюун санаа, сэтгэл мэдрэл, мэдрэхүйн согогийн улмаас бусдын адил нийгмийн харилцаанд оролцох чадвар нь бүрэн болон 12 сараас дээш хугацаагаар хязгаарлагдсан хүнийг ойлгоно.
16	Төрөлхийн	Удамшлын эмгэг, согог, жирэмсний болон төрөх үеийн хүндрэлээс шалтгаалан бие махбодь, оюун санаа, сэтгэл мэдрэл, мэдрэхүйн согогтой болж, бусдын адил нийгмийн харилцаанд оролцох чадвар нь хязгаарлагдсан.
17	Олдмол	Ахуйн болон үйлдвэрлэлийн осол, гэмтэл, ердийн болон мэргэжлээс шалтгаалах өвчний улмаас бие махбодь, оюун санаа, сэтгэл мэдрэл, мэдрэхүйн согогтой болж, бусдын адил нийгмийн харилцаанд оролцох чадвар нь хязгаарлагдсан.
18	Харааны	Харааны эрхтний гэмтэл, согог, өвчин эмгэгийн улмаас хүний "харах" хэвийн үйл ажиллагааны чадвар алдагдсан буюу хязгаарлагдсан.
19	Ярианы	Хэл, ярианы эрхтний гэмтэл, согог, өвчин, эмгэгийн улмаас хүний "ярих" хэвийн үйл ажиллагааны чадвар алдагдсан буюу хязгаарлагдсан.
20	Сонсголын	Сонсголын болон хэл, ярианы эрхтний гэмтэл, согог, өвчин эмгэгийн улмаас хүний "сонсох" хэвийн үйл ажиллагааны чадвар алдагдсан буюу хязгаарлагдсан.
21	Хөдөлгөөний	Биеийн тодорхой хэсгийг хөдөлгөх чадваргүйн улмаас хүний амьдралын өдөр тутмын хэвийн үйл ажиллагааг гүйцэтгэх чадвар алдагдсан буюу хязгаарлагдсан.
22	Сэтгэцийн	Сэтгэцийн эмгэг нь бодох сэтгэх, мэдрэх ухамсарлахуйн болон зан төлөвийн өөрчлөлтөөр илрэх бөгөөд үүнийхээ улмаас хүний нийгэмд биеэ авч явах байдал нь өөрчлөгдсөн, гадаад (төрөх үеийн хүндрэлүүдийн үлдэцийн улмаас 0-3 насанд тэнэгрэх) болон дотоод (хромосомын өөрчлөлт, бодисын солилцоо дутмагшил гэх мэт) шалтгааны улмаас ойлгох, сэтгэх, мэдрэх үйл ажиллагаа нь хязгаарлагдсан.
23	Хавсарсан	Хүнд нэгээс дээш төрлийн хөгжлийн бэрхшээлийн хэлбэр, согог тохиолдвол хавсарсан хөгжлийн бэрхшээлд тооцно.
24	Бусад	Дээрхээс бусад ямар нэгэн эмгэг болон өвчний улмаас өдөр тутмын үйл ажиллагааг гүйцэтгэх чадвараа алдсан буюу хязгаарлагдсан.
ҮЙЛДЛИЙН ЧАДВАРЫН ХҮНДРЭЛ, ТҮҮНИЙ ХЭЛБЭР		
25	Хүндрэлгүй	Аливаа үйлдэл хийхдээ ямар ч асуудалгүй, мэдрэхүйн эрхтнүүдэд ямар ч хүндрэл тулгардаггүй.
26	Бага зэрэг хүндрэлтэй	Аливаа үйлдэл хийхдээ бусдын дэмжлэг эсвэл туслах хэрэгсэл хэрэглэж өдөр тутмын үйл ажиллагаанд оролцдог.

№	Ойлголт	Тодорхойлолт
27	Их хүндрэлтэй	Аливаа үйлдлийг хийх процессын 80-90 хувьд нь туслах хэрэгслийн болон бусдын тусламжийг авдаг. (алхаж явахдаа байнга хэн нэгнийг түшиж, тулж явдаг, аливаа зүйлийг ойлгохдоо бусдаар нэмэлт тайлбар хийлгэдэг, ахуйн энгийн үйлдлүүдийг бусдын дэмжлэгтэйгээр хэрэгжүүлдэг)
28	Огт чаддаггүй	Аливаа үйлдлийг хийхэд эрүүл мэндийн асуудал нь тухайн хүний үйлдлийн чадварт 100% сөргөөр нөлөөлж ямар ч үйлдлийг өөрөө бие даан хийх боломжгүй.
29	Харааны хүндрэл	Харааны бэрхшээлтэй буюу харааны шил эсвэл контакт линз зүүсэн эсвэл зүүдэггүй хүмүүсийн хувьд харахад хүндрэлтэй хүмүүсийг илрүүлэх зорилготой юм. Тухайн хүн харааны шил зүүдэг тохиолдолд Та харааны шил зүүсэн ч юм харахад хүндрэлтэй байдаг уу? гэж асуух байдлаар оруулсан.
30	Сонсголын хүндрэл	Сонсголын бэрхшээлтэй, сонсголын аппарат зүүсэн эсвэл зүүдэггүй хүмүүсийн хувьд сонсоход хүндрэлтэй хүмүүсийг илрүүлэх зорилготой. Сонсголын хүндрэлд чимээ ихтэй орчин эсвэл нам гүм орчинд янз бүрийн дуу чимээг ялгаж сонсоход нэг эсвэл 2 чихээрээ сонсоход хүндрэл тулгарч байгааг ойлгоно. Тухайн хүн сонсголын аппарат зүүдэг бол Та сонсголын аппарат зүүсэн ч юм сонсоход хүндрэлтэй байдаг уу? гэж асуух байдлаар оруулсан.
31	Алхах болон шатаар өгөж/ дээшээ авирах хүндрэл	Алхахдаа ямар нэгэн хүндрэлтэй хүмүүсийг илрүүлэх зорилготой. Ямар нэгэн дэмжлэг болох төхөөрөмж (тэргэнцэр, таяг, алхуулагч гэх мэт) эсвэл хэн нэгний туслалцаагүйгээр алхаж чадаж байвал алхаж чаддаг гэж үзнэ. Алхахад хүндрэлтэй гэдэгт алхсанаас эсвэл шатаар дээш, доош алхсанаас шалтгаалж бие сулрах, тэнцвэр алдах, эсвэл бусад тулгуур эрхтэн тогтолцооны бус хүндрэл тохиолдож байгааг оруулна.
32	Аливаа зүйлийг санах, анхаарлаа төвлөрүүлэх хүндрэл	Эргэн санах гэж нь өнгөрсөн үйл явдлыг эргэж санахыг ойлгоно. Зам харгүй олох, аливаа асуудалд анхаарлаа хандуулж чадахгүй байх, хаана байгаагаа эсвэл он сараа мартаж зэргийг бэрхшээлтэй гэж үзнэ. Мөн хэн нэгний хэлсэн ярьсныг санахгүй байх, будилах, ихэнх зүйлсээс айх зэргийг хүндрэлтэйд тооцно. Ажлын ачаалал, стресс бухимдал, эмийн нөлөөний улмаас үүссэн санах, анхаарлаа төвлөрүүлэхтэй холбоотой хүндрэлийг хүндрэлтэй гэж үзэжгүй.
33	Бие даан усанд орох, хувцсаа өмсөх зэргээр өөрийгөө арчлах хүндрэл	Энэ асуулт нь бие даан өөрийгөө халамжлах, анхаарахад хүндрэлтэй хүмүүсийг илрүүлэх зорилготой.
34	Бусадтай ярилцах хүндрэл	Энэ хэсэг нь ярих, сонсох, бусдыг ойлгох, бусдад өөрийгөө ойлгуулахад ямар нэг хүндрэлтэй байдаг хүмүүсийг илрүүлэх зорилготой. Мэдээлэл солилцохдоо дохио зангаа хэрэглэдэг (дохионы хэл орно), бичгээр эсвэл дуу авиа ашигладаг бол харилцааны бэрхшээлтэй гэж үзнэ. Өөрөөр хэлбэл, бусдад өөрийгөө ойлгуулахдаа эсвэл бусдын яриаг ойлгохдоо харилцааны өөр арга хэрэглэж байгаа тохиолдлыг ойлгоно.
СУУРЬШИЛ		
35	Байнга оршин суугаа	Тооллогын товын байдлаар тухайн засаг захиргааны нэгжид 8 сар (183 хоног)-аас дээш хугацаагаар оршин суугаа хүн
36	Түр эзгүй байгаа	Тооллогын товоос өмнө үндсэн засаг захиргааны нэгжээс гадагш 8 сар (183 хоног) хүрэхгүй хугацаагаар явсан хүн
37	Түр оршин суугаа	Өөр засаг захиргааны нэгжээс ирж, тооллогын товын өмнө тухайн засаг захиргааны нэгжид 8 сар (183 хоног)-аас доош хугацаагаар сууж байгаа хүн
БОЛОВСРОЛ		
38	Боловсролгүй	ЕБС-ийн 3 дугаар ангийг 1975-1996 онуудад, 4 дүгээр ангийг 1975 он хүртэл болон 1997-2004 онуудад, 5 дугаар ангийг 2005 оноос хойш төгсөөгүй бол Боловсролгүй хүн гэнэ. Мөн 2020 онд ЕБС-ийн 1-5 дугаар ангид сурч байгаа, сурч байгаад сургуулиа орхисон хүмүүсийг Боловсролгүй гэж үзнэ.
39	Бага боловсрол	ЕБС-ийн 3 дугаар ангийг 1975-1996 онуудад, 4 дүгээр ангийг 1975 он хүртэл болон 1997-2004 онуудад, 5 дугаар ангийг 2005 оноос хойш төгссөн, мөн албан бус боловсролын дүйцсэн хөтөлбөрийн сургалтад хамрагдаж төгссөн хүн

№	Ойлголт	Тодорхойлолт
40	Бүрэн бус дунд (суурь) боловсрол	ЕБС-ийн 7 дугаар ангийг 1975 он хүртэл, 8 дугаар ангийг 1975-2004 онуудад, 9 дүгээр ангийг 2005 оноос хойш өдөр, орой эцнээгээр төгссөн, суурь боловсролын дүйцсэн хөтөлбөрийн сургалтад хамрагдаж төгссөн, суурь боловсролын гэрчилгээтэй хүн
41	Бүрэн дунд боловсрол	ЕБС-ийн 10 дугаар ангийг 2005 он хүртэл, 11 дүгээр ангийг 2006-2014 онуудад, 12 дугаар ангийг 2015 оноос хойш өдөр, орой эцнээгээр төгссөн, мөн албан
42	Техникийн болон мэргэжлийн боловсрол	Мэргэжлийн сургалт, үйлдвэрлэлийн төв (хуучнаар техник, мэргэжлийн сургууль-ТМС) төгссөн, мэргэжлийн үнэмлэхтэй хүн
43	Тусгай мэргэжлийн дунд боловсрол	Гадаад, дотоодын тусгай мэргэжлийн дунд сургууль (хуучнаар техникум), түүнтэй адилтгах сургууль төгссөн, үнэмлэх, дипломтой хүн
44	Дээд боловсрол	Гадаад, дотоодын их, дээд сургууль, коллежийг өдөр, орой, эцнээгээр төгссөн, дипломын дээд, бакалавр, магистр, докторын зэргийн диплом болон түүнтэй адилтгах боловсролын баримт бичиг бүхий хүмүүсийг Дээд боловсролтой гэж үзнэ. Дээд боловсрол эзэмшүүлэх дипломын сургалт 90 багц цагаас доошгүй байх бөгөөд өмнөх түвшний сургалтын багц цагийг оролцуулан бакалаврын сургалт 120, магистрын сургалт 150, докторын сургалт 210 багц цагаас тус тус доошгүй байна. Түүнчлэн Улсын багшийн их сургуулийг 1964 оноос өмнө 3 жилээр, Намын дээд сургуулийг 1966 оноос өмнө, Намын дээд сургуулийн дэргэдэх 2 жилийн курс, Марксизм-Ленинизм оройн дээд сургууль Дорно дахины хөдөлмөрчдийн их сургууль (КУТВ) төгссөн хүмүүсийг дипломын дээд боловсролтой гэж үзнэ.
45	Бичиг үсэг мэддэг	Аль нэг хэлээр (бичгийн төрөл, хэлбэрээс үл хамааран) өдөр тутмын амьдралын тухай хамгийн богино өгүүлбэрийг уншиж, ойлгож, бичиж чаддаг, энэ чадвар нь тодорхой хугацаа өнгөрсөн ч хэвээр хадгалагдаж үлдсэн хүнийг Бичиг үсэг мэддэг гэж үзнэ.
46	Бичиг үсэг мэддэггүй	Аль нэг хэлээр (бичгийн төрөл, хэлбэрээс үл хамааран) хамгийн энгийн богино өгүүлбэрийг уншиж, ойлгож, бичиж чаддаггүй, түүнчлэн унших бичиг чадвараа тодорхой хугацааны дараа алдсан хүнийг Бичиг үсэг мэддэггүй гэнэ.
ГЭР БҮЛИЙН БАЙДАЛ		
47	Огт гэрлээгүй	Арван тав ба түүнээс дээш настай, огт гэрлэж байгаагүй хүн
48	Гэрлэсэн батлуулаагүй	Хадийгээр гэр бүл болж хамтран амьдарч байгаа боловч (хугацаа харгалзахгүйгээр) иргэний гэр бүлийн байгууллагад бүртгүүлж, гэр бүлээ албан ёсоор батлуулаагүй хүн
49	Гэрлэсэн батлуулсан	Гэрлэлтээ иргэний гэр бүлийн байгууллагад бүртгүүлсэн, гэрлэлтийн баталгаатай хүн
50	Тусгаарласан	Гэр бүлээ албан ёсоор цуцлуулаагүй боловч тусдаа амьдарч байгаа, дахин гэрлэж, хамт амьдраагүй хүнийг хугацаа харгалзахгүйгээр Тусгаарласан гэж үзнэ. Гэхдээ албан ажлын улмаас 2 тусдаа амьдарч байгаа хүнийг тусгаарласан гэж үзэхгүй.
51	Цуцалсан	Гэр бүлээ хуулийн дагуу цуцалснаас хойш дахин гэрлэж, хамт амьдраагүй хүнийг хугацаа харгалзахгүйгээр Цуцалсан гэж үзнэ.
52	Бэлэвсэн	Эхнэр/нехрийн аль нэг нь нас барснаас хойш дахин гэрлэж, хамт амьдраагүй хүнийг хугацаа харгалзахгүйгээр Бэлэвсэн гэж үзнэ.
ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТ		
53	Ажил эрхэлдэг хүн	Сүүлийн 7 хоногт наад зах нь 1 цаг цалин хөлстэй хөдөлмөр эрхэлсэн болон ер нь цалинтай ажил/бизнесийн үйл ажиллагаа байгаа хүн ам;
54	Ажилгүй хүн	Сүүлийн 7 хоногт хөдөлмөр эрхлээгүй, хөдөлмөр эрхлэх зорилгоор ажил хайж байгаа болон ажил хийхэд бэлэн байгаа хөдөлмөрийн насны хүн юм.

№	Ойлголт	Тодорхойлолт
55	Боломжит ажиллах хүч	Цалин хөлс, орлого олох зорилгоор хөдөлмөр эрхлэхийг сонирхож байгаа боловч тодорхой нөхцөл байдлын улмаас ажил хайх оролдлого нь хязгаарлагдсан эсвэл шууд ажил хийх боломжгүй байгаа, тухайн хугацаанд хөдөлмөр эрхлээгүй хүн юм (заалт 40с, 51, ХСОУ-ын 19-р бага хурлын тогтоол). Боломжит ажиллах хүчинд дараах хүмүүсийг хамааруулна. Үүнд: а. Ажил хийхэд бэлэн биш байгаа ажил хайгч буюу ажил хайх оролдлого хийж байсан ч тухайн хугацаанд ажил хийхэд бэлэн биш, боломжгүй байгаа хүн; б. Ажил хайгаагүй ч ажил хийх боломжтой хүн буюу ажил хайх оролдлого хийгээгүй ч ажил хийх хүсэлтэй, ажил хийхэд бэлэн байгаа хүн.
56	Хөдөлмөрийн насны хүн ам	15, түүнээс дээш насны хүн амыг хэлнэ. Хөдөлмөрийн насны хүн амыг ажиллах хүч болон ажиллах хүчнээс гадуурх хүн ам гэж ангилна.
57	Ажиллах хүч	Тухайн хугацаанд зөвхөн хөдөлмөр эрхлэлтийн ажлын хэлбэрийн хүрээнд, цалин хөлс, орлого олох зорилгоор бусдын хэрэглээнд зориулан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, үйлчилгээ үзүүлэхэд хүч хөдөлмөрөө нийлүүлж байгаа ажиллагчид болон нийлүүлэхэд бэлэн байгаа ажилгүй хүн юм.
58	Ажиллах хүчнээс гадуурх хүн ам	Сургуульд суралцаж байгаа, гэрийн ажилтай, өндөр настан, өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгосон, хөгжлийн бэрхшээлтэй болон ажил хайх итгэл алдарсан зэрэг шалтгаанаар тухайн хугацаанд ажиллах хүчинд хамаарахгүй хөдөлмөрийн насны хүн амыг ойлгоно.
59	Цалин хөлстэй байнгын ажиллагч	Ажлын цагийн доод хэмжээгээр ажиллах нь хүлээн зөвшөөрөгдсөн, байнгын буюу тухайн эдийн засгийн нэгжид ажиллах насны дээд хязгаар, тэтгэвэрт гарах нас зэргээс бусад хөдөлмөр эрхлэлтийг зогсоох тодорхой хугацаа, нөхцөл заагдаагүйгээр хөдөлмөр эрхэлдэг ажиллагч юм. Эдгээр ажиллагчид нь албан болон албан бус ажлын байранд бүтэн эсвэл хагас цагаар ажиллагч байж болно. Мөн ажилд ороод удаагүй, туршилтын хугацаандаа ажиллаж байгаа боловч цаашид үргэлжлүүлээд байнгын хугацаагаар ажиллуулахаар хүлээгдэж байгаа ажиллагч орно.
60	Цалин хөлстэй түр ажиллагч	Хөдөлмөр эрхлэх хугацаа нь 3, түүнээс дээш сараар хязгаарлагдсан буюу тодорхой хугацаатай хөдөлмөр эрхэлж буй ажиллагч юм. Эдгээр ажиллагчид нь албан болон албан бус ажлын байранд бүтэн эсвэл хагас цагаар ажиллагч байж болно.
61	Цалин хөлстэй тохиолдлын ажиллагч	Ажлын тогтсон цаггүй, хөдөлмөр эрхлэлт нь 3 сар хүртэлх хугацаагаар хязгаарлагдсан буюу богино хугацаатай хөдөлмөр эрхэлж буй ажиллагч юм
62	Цалин хөлстэй дагалдан ажилтан, мэргэшиж буй дадлагажигч ажилтан	Цалин хөлстэйгөөр, ажлын байрны болон мэргэжлийн хувьд дадлага, туршлага, ур чадвар эзэмших зорилгоор бусдын хэрэглээнд зориулан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж буй ажиллагч юм.
63	Гүйцэтгэх гэрээлэгч	Эдийн засгийн өөр нэг нэгжид, эсвэл уг нэгжээр дамжуулаад бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг нийлүүлэх зорилгоор арилжааны шинжтэй гэрээ (хөдөлмөрийн бус) байгуулан ажиллаж буй ажиллагч юм. Эдгээр ажиллагч нь тухайн эдийн засгийн нэгжийн цалин хөлстэй ажиллагч биш боловч ажлын төлөвлөлт, зохион байгуулалт, гүйцэтгэл, орлого болон зах зээлд гарах боломж зэрэг нь уг эдийн засгийн нэгжээс хамаардаг. Мөн эдгээр ажиллагч нь тэдний үйлдвэрлэлийн (бүтээмжтэй) үйл ажиллагаанд хяналт тавьж, хийж гүйцэтгэсэн ажлынх нь үр шимийг шууд хүртдэг эдийн засгийн өөр нэгжээс хараат, ашгийн төлөө ажиллагч юм.
64	Аж ахуйн нэгж, байгууллагын ажил олгогч	Ашиг олох зорилгоор аж ахуйн нэгж байгууллагын үйл ажиллагааг бие даан эсвэл нэг болон хэд хэдэн хувь нийлүүлэгч бүхий бизнесийн хамтрагчтайгаа хамтран эрхэлж, тухайн үйл ажиллагаандаа нэг буюу түүнээс дээшхүнийг тогтмол "цалин хөлстэй ажиллагч"-аар ажиллуулан, хувийн бизнесийнхээ үйл ажиллагаанд оролцуулж байгаа байгууллагын эзэн бүхий ажиллагч юм. Цалин хөлсөөр ажиллаж буй ажиллагчид ажлын байрандаа түр эзгүй байгаа ажиллагчийг оруулна, харин үйл ажиллагаатай холбоотой шийдвэрийг хамтран гаргадаг бизнесийн хамтрагч болон өрхийн бусад туслагчдыг оруулахгүй.

№	Ойлголт	Тодорхойлолт
65	Зах зээлд чиглэсэн өрхийн аж ахуйн нэгжийн ажил олгогч	Ашиг олох зорилгоор аж ахуй нэгж байгууллага бус зах зээлийн аж ахуй нэгжийг бие даан эсвэл нэг болон хэд хэдэн хувь нийлүүлэгч бүхий бизнесийн хамтрагчтайгаа хамтран эрхэлж, тухайн үйл ажиллагаандаа нэг буюу түүнээс дээш хүнийг тогтмол "цалин хөлстэй ажиллагч"-аар ажиллуулж байгаа ажиллагч юм. Цалин хөлсөөр ажиллаж буй ажиллагчид ажлын байрандаа түр эзгүй байгаа ажиллагчийг оруулна, харин үйл ажиллагаатай холбоотой шийдвэрийг хамтран гаргадаг бизнесийн хамтрагч болон өрхийн бусад туслагчдыг оруулахгүй.
66	Ажилтан ажиллуулдаггүй аж ахуйн нэгж, байгууллагын үйл ажиллагаа эрхлэгч	Ямар нэгэн цалин хөлстэй ажилтан авч ажиллуулахгүйгээр, бие даан эсвэл хувь эзэмшигч, бизнесийн хамтрагч, хувь нэмэр оруулагч гэр бүлийн гишүүдтэйгээ хамтран аж ахуйн нэгж, байгууллагын (хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани, нөхөрлөл, хоршоо) үйл ажиллагааг эрхэлж буй ажилчид юм.
67	Ажилтан ажиллуулдаггүй зах зээлд чиглэсэн өрхийн аж ахуйн үйл ажиллагаа эрхлэгч	Ямар нэгэн цалин хөлстэй ажиллагч авч ажиллуулахгүйгээр, бие даан эсвэл бизнесийн хамтрагч, хувь нэмэр оруулагч гэр бүлийн гишүүдтэйгээ хамтран аж ахуйн нэгж байгууллага бус зах зээлийн аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагааг эрхэлж явуулдаг ажилчид юм.
68	Хувь нэмрээ оруулагч гэр бүлийн гишүүн	Өрхийн гишүүд, мөн өөр өрхөд амьдарч буй гэр бүлийн холбоотой (эцэг, эх, ах, дүү гэх мэт) хүмүүсийн эрхэлж буй зах зээлд чиглэсэн өрхийн аж ахуйн нэгжийн ажилд, эсвэл тэдгээрийн цалинтай ажил болон гүйцэтгэх гэрээлэгчээр ажиллаж буй ажилд нь тусалж байгаа ажиллагчийг хэлнэ. Тэд эдийн засгийн нэгжийн үйл ажиллагаанд нь нөлөөлөх шийдвэр гаргадаггүй, үүрэг хүлээдэггүй бөгөөд цалин хөлсгүйгээр оролцож, үйл ажиллагаанаас олсон орлогоос өрх дотроо ашиг хүртдэг.
МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДЭСНИЙ АЖИЛ, МЭРГЭЖЛИЙН АНГИЛАЛ БА ТОДОРХОЙЛОЛТ		
69	Менежер	Менежер нь Засгийн газар, аж ахуйн нэгж, байгууллага, түүний дотоод нэгжийн үйл ажиллагааг төлөвлөх, удирдан чиглүүлэх, зохицуулах, үнэлэх, бодлого, журам боловсруулж, хэрэгжилтэд хяналт тавих үүрэг бүхий албан тушаалтанг хамруулна. Тухайлбал, төрийн болон хувийн аж ахуй нэгж, төрийн бус байгууллагын бүх төвшний дарга, захирал, хууль тогтоогч, төрийн байгууллагын удирдах албан тушаалтан, бүх төвшний засаг дарга, захирагч, ТББ-ын удирдах албан тушаалтан, менежер гэх мэт.
70	Мэргэжилтэн	Мэргэжтэн нь мэдлэгийнхээ санг нэмэгдүүлэх, шинжлэх ухаан, урлагийн онол, үзэл баримтлалыг ашиглах, тэдгээрийг системтэйгээр заах сургах буюу мэргэжлийн өндөр төвшин шаардсан ажил гүйцэтгэгч байна. Тухайлбал, шинжлэх ухаан, инженерийн мэргэжилтэн, эмч, сувилагч, багш, судлаач, бизнесийн болон захиргааны мэргэжилтэн, программ зохиогч, шашны мэргэжилтэн, уран бүтээлч, дуучин, жүжигчин гэх мэт.
71	Техникч болон туслах/дэд мэргэжилтэн	Шинжлэх ухаан, инженерийн туслах/дэд мэргэжилтэн нь шинжлэх ухаан, инженерийн чиглэлээр хийх судалгаа, практикт хэрэгжүүлэхэд холбогдох техник шинжтэй ажил гүйцэтгэнэ. Тэдуул уурхай, аж үйлдвэр, барилга болон бусад салбарын инженерийн үйл ажиллагаатай холбоотой техникийн болон үйлдлийн арга ажиллагааг хянах, удирдах, тоног төхөөрөмж ажиллуулна. Физик, инженерийн ухааны техникч, уурхай, үйлдвэр болон барилга угсралтын байцаагч, технологи процесс, чанар шалгагч, амьд ертөнц судлах ухааны техникч, холбогдох бусад туслах/дэд мэргэжилтэн, усан онгоц, агаарын хөлгийн хянагч, техникч гэх мэт.
72	Контор, үйлчилгээний ажилтан	Тодорхой асуудалд хамаарах мэдээллийг тэмдэглэх, эмхлэх, хадгалах, тооцоолон бодох, сэргээн засварлах ба мөнгөний гүйлгээ хийх, аялал жуулчлал зохион байгуулах, мэдээлэл авах, хүсэлт тавих, уулзалт товлох зэрэг туслах шинжтэй олон төрлийн үүргийг гүйцэтгэнэ. Компьютерийн операторч, үйлчилгээний туслах ажилтан, тооцоолол, материал, тоо бүртгэлийн ажилтан, конторын бусад туслах ажилтан гэх мэт.

№	Ойлголт	Тодорхойлолт
73	Худалдаа, үйлчилгээний ажилтан	Үйлчилгээ, худалдааны ажилтан нь аялал жуулчлал, гэр ахуйн ажил эрхлэх, нийтийн хоолоор үйлчлэх, хувь хүн асрах юмуу хууль бус үйлдэл, гал түймрээс сэргийлэх, хамгаалах эсвэл бөөний ба жижиглэн худалдаа, бусад төстэй байгууллагад, тэрчлэн зах, мухлагаар бараа таваар дэлгэн үзүүлэх, худалдаж борлуулахад холбогдсон хувийн болон хамгаалалтын шинжтэй үйлчилгээ үзүүлэх үүрэгтэй. Хувийн үйлчилгээний ажилтан, худалдааны ажилтан, хувь хүн асрах ажилтан, хамгаалах үйлчилгээний ажилтан гэх мэт.
74	Хөдөө аж ахуй, ой, загас агнуурын ажилтан	Хөдөө аж ахуй, ой, загас агнуурын мэргэшсэн ажилтан нь үр тариа, мод, бут, малын тэжээл ургуулах, зэрлэг жимс, ургамал түүх, ан амьтан үржүүлэх, харж хамгаалах, агнах, төрөл бүрийн амьтны гаралтай бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, ашиглах, гэр бүлийнхээ хоол хүнсэнд зориулан загас үржүүлэх буюу барих, усны бусад төрөл зүйлийг өсгөж, үржүүлнэ. Зах зээлийн баримжаатай хөдөө аж ахуйн мэргэшсэн ажилтан, зах зээлийн баримжаатай ой, загас агнуурын аж ахуйн мэргэшсэн ажилтан, өрхийн хэрэгцээний шинжтэй фермэрч, загасчин, анчин болон түүн цуглуулагч гэх мэт.
75	Үйлдвэрлэл, барилга, гар урлал, холбогдох ажил, үйлчилгээний ажилтан	Үйлдвэрлэл, барилга, гар урлал, холбогдох ажил, үйлчилгээний ажилтан нь барилга барих, арчлах, металлд хэлбэр оруулах, металл бүтээцийг босгох, автомат багаж хэрэгслийг тохируулах, машин, механизм, тоног төхөөрөмж, багаж хийх, тавруулах, засварлах, хэвлэх ажлын бүтээгдэхүүн гаргах, хүнсний зүйл, нэхмэл эдлэл, модон, металл, бусад эд бараа, түүний дотор гар урлалын зүйл үйлдвэрлэх салбарт мэдлэг, ур чадвараа хэрэглэнэ. Металл, машин, механизм, түүнтэй холбогдох бусад мэргэжлийн ажилтан, гар урлал, хэвлэлийн ажилтан, цахилгаан болон цахим техникч, хүнс үйлдвэрлэгч, мод боловсруулагч, хувцас бусад хийцийн зүйл хийгч гэх мэт.
76	Суурин төхөөрөг, машин механизмын операторч, угсрагч	Хөдөө аж ахуйн машин, механизм, тоног төхөөрөмжийг биечлэн жолоодох эсвэл зайнаас буюу алсын удирдлагаар удирдаж ажиллуулах, хянах, галт тэрэг, хөдөлгүүр бүхий тээврийн хэрэгсэл, хөдөлгөөнт машин, механизм, тоног төхөөрөмжийг жолоодох, ажиллуулах, ад анги, хэсгүүдээс бүрдсэн бүтээгдэхүүнийг заввар, журам, стандарт, шаардлагын дагуу угсрах ажил эрхэлнэ. Төхөөрөг, машин механизмын операторч, угсрагч, жолооч, хөдөлгөөнт төхөөргийн операторч гэх мэт.
77	Энгийн ажил, мэргэжил	Энгийн ажил эрхлэгч нь өдөр тутмын, байнга давтагдах шинжтэй энгийн ажил, үүргийг гар багаж хэрэгсэл ашиглан гүйцэтгэх бөгөөд голчлон биеийн хүчний ажил эрхэлнэ. Цэвэрлэгч, туслагч, хөдөө аж ахуй, ой, загас агнуурын ажил, уурхай, барилга угсралт, үйлдвэр, тээвэр, агуулахын ажил, хүнс бэлтгэлийн туслах ажил, гудамжин дахь худалдаа, үйлчилгээний ажил, бусад энгийн ажил гэх мэт.
78	Зэвсэгт хүчний ажил, мэргэжил	Зэвсэгт хүчний офицерийн цол бүхий Монгол Улсын Зэвсэгт хүчний зохих албан тушаалд цэргийн алба хаахыг офицерийн алба гэнэ. Зэвсэгт хүчний офицер нь төрөл бүрийн энгийн ажил, мэргэжилд байдаг ижил төстэй үүрэг гүйцэтгэж болно. Энэ бүлэгт Зэвсэгт хүчинд алба хааж байгаа дунд офицер, ахлах офицер, дээд офицерийн нийт бие бүрэлдэхүүн багтана.
ЭДИЙН ЗАСГИЙН БҮХ ТӨРЛИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ САЛБАРЫН АНГИЛЛЫН ТОДОРХОЙЛОЛТ		
79	Хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуй, загас барилт, анагнуур	Тухайн салбарт мал, амьтны болон ургамлын байгалийн нөөц ашиглалт хамаарна. Энэ салбарт хөдөө аж ахуйн ургамал ургуулах, мал, амьтан, үүний дотор үржлийн мал, амьтныг өсгөн үржүүлэх үйл ажиллагаа, мод бэлтгэл, фермд ч, байгаль орчинд ч бусад ургамал, мал, амьтан буюу мал, амьтны гаралтай бүтээгдэхүүний бэлтгэл орно.
80	Уул уурхай, олборлолт	Байгалийн хатуу (нүүрс, хүдэр), шингэн (нефть) эсвэл хий (байгалийн хий) зэрэг эрдэс баялгийг олборлох уул уурхайн үйл ажиллагаа багтана. Олборлох үйл ажиллагаа нь далд эсвэл ил уурхай, далайн ёроолын уурхай гэх мэт уурхайгаас төрөл бүрийн аргаар гаргаж авах үйл ажиллагаа байж болно.
81	Боловсруулах үйлдвэрлэл	Боловсруулах үйлдвэрлэл нь түүхий эд, материалыг физик болон химийн аргаар хувиргаж шинэ бүтээгдэхүүн үүсгэх үйл ажиллагаа юм. Боловсруулах үйлдвэрлэлийн завсрын бүтээгдэхүүн нь хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуй, загас агнуур, уул уурхай, олборлолтын бүтээгдэхүүнүүд орно. Мөн бусад боловсруулах үйлдвэрлэлийн бүтээгдэхүүн болох түүхий эд материал, бодис эсвэл бүтээгдэхүүнийг хувиргахад орох түүхий эд байна. Барааг шинэчлэх, сэргээн босгох, өөрчлөх үйл ажиллагаа нь ихэвчлэн боловсруулах үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаа байна.

№	Ойлголт	Тодорхойлолт
82	Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт	Энэ салбарт дэд бүтцийн /сүлжээ/ шугам хоолойгоор дамжуулан цахилгаан эрчим хүч, хий, уур, халуун, хүйтэн усвар хангах үйл ажиллагаа хамрагдана. Түүнчлэн нэгдсэн сүлжээгүй орон нутгийн чанартай барилга байгууламжийн бие даасан эхүүсвэр бүхий цахилгаан, хий, уур, халуун, хүйтэн усвар хангах, түгээх ажиллагаа мөн багтана.
83	Ус хангамж; сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа	Энэ салбарт өрхийн болон үйлдвэрийн хатуу эсвэл хатуу бус, бохирдсон талбай зэргийн хог, хаягдлыг цуглуулах, ариутгах, боловсруулахтай холбогдох үйл ажиллагаа багтана. Ус хангамжийн үйл ажиллагаа бүгд энэ салбарт орно. Өрх, үйлдвэрлэл, үйлчилгээний усан хангамжийн үйл ажиллагаа ихэнхдээ бохир усыг цэвэрлэх, боловсруулах үйл ажиллагаатай холбоотой байх бөгөөд аж ахуйн нэгжүүд эдгээр үйл ажиллагааг хамтруулан хийдэг байж болно. Хог хаягдлыг боловсруулах, бохир усыг цэвэршүүлэх үйл ажиллагааныг дүнд ариутгасан эсвэл, цэвэршүүлсэн шинэ бүтээгдэхүүн бий болгох үйл ажиллагаа байж болно.
84	Барилга	Мэргэжлийн гүйцэтгэгч байгууллагын гүйцэтгэсэн барилга угсралт, инженерийн барилга байгууламжийн угсралтын ажил орно. Энд шинэ барилгын угсралтын ажил, өргөтгөл, шинэчлэлтийн ажил, барилгын засварын үйл ажиллагаа орно. Их барилгад орон сууц, контор, худалдаа, үйлчилгээ, хөдөө аж ахуйн барилга, авто зам, гудамж, талбай, гүүр, туннел, төмөр зам нисэх талбай, боомт зогсоол болон цахилгаан, дулаан, усан хангамжийн сүлжээ, дамжуулах хоолой, усалтын систем, үйлдвэрийн байгууламж болон биеийн тамирын талбайн ажил зэрэг иргэний инженерийн барилга байгууламжийн угсралтын ажил орно.
85	Бөөний болон жижиглэн худалдаа; машин, мотоциклийн засвар үйлчилгээ	Бүх төрлийн бараа бүтээгдэхүүний бөөний болон жижиглэн худалдаа, тухайлбал, хувирган өөрчлөхгүй худалдаалах, барааг худалдан авах явцад гарах үйлчилгээ орно.
86	Тээвэр, агуулахын үйл ажиллагаа	Хий дамжуулах хоолой, төмөр зам, авто зам, усан ба агаарын тээврийн тогтсон хуваарьтай, хуваарьгүй ачаа болон зорчигч тээвэр, агуулах, ачаа, тээшний үйлчилгээ, автомашины зогсоол, гарвааш зэрэг үйл ажиллагаа орно. Түүнчлэн тээврийн хэрэгслийг ажиллуулагч хүнтэй нь түрээслэх үйл ажиллагаа энэ салбарт багтана. Мөн шуудан, холбооны үйл ажиллагаа орно.
87	Зочид буудал, байр, сууц болон нийтийн хоолны үйлчилгээ	Жуулчид, бусад аялагчдыг богино хугацаагаар байр сууцаар хангах, шууд хэрэглэх зориулалттай хоол хүнс, ундаагаар үйлчлэх үйл ажиллагаа орно. Энэ салбарт хамраах нэмэлт үйлчилгээний хэмжээ, төрөл нь нэлээд өргөн хүрээтэй байж болно.
88	Мэдээлэл, холбоо	Энэ салбарт мэдээлэл, соёлын бүтээгдэхүүний үйлчилгээ, энэ төрлийн бүтээгдэхүүнийг дамжуулах, тараах үйл ажиллагаа, тухайлбал, холбоо, мэдээллийн технологийн үйл ажиллагаа, мэдээлэл боловсруулах болон мэдээллийн үйлчилгээтэй холбогдох бусад үйл ажиллагаа орно.
89	Санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагаа	Санхүүгийн үйлчилгээний үйл ажиллагаа, даатгал, давхар даатгал, тэтгэврийн санхүүжилтийн үйл ажиллагаа болон санхүүгийн үйлчилгээг дэмжих үйл ажиллагаа энэ салбарт орно. Холдинг компанийн үйл ажиллагаа, итгэлцлийн үйл ажиллагаа, сангууд болон бусад ижил төстэй санхүүгийн байгууллагуудын үйл ажиллагаа зэрэг хөрөнгө эзэмших үйл ажиллагаа мөн энэ салбарт багтана.
90	Үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаа	Энд лизингийн үйлчилгээ үзүүлэгч, агент, брокерын үл хөдлөх хөрөнгө худалдах, үл хөдлөх хөрөнгө түрээслэх, үнэлгээ хийх зэрэг үйлчилгээ орно. Энэ салбарын үйл ажиллагаа нь төлбөр болон гэрээнд үндэслэн хийгддэг бөгөөд эзэмшигчийн эсвэл лизингээр авсан өмчийг ашиглах үйл ажиллагаа байж болно. Мөн эзэмшигчийн эсвэл лизингээр баригдаж байгаа барилга, байгууламжийг оруулна. Энэ салбарт үл хөдлөх хөрөнгөтэй холбогдох бүхий л үйл ажиллагаа багтана.
91	Мэргэжлийн, шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа	Энэ салбарт мэргэшсэн мэргэжил, шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа багтана. Эдгээр үйл ажиллагаа нь ахисан түвшний сургалт, мэргэшсэн мэдлэг олгох, хэрэглэгчдэд ур чадвар бий болгох зэрэг сургалтууд орно.
92	Удирдлагын болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа	Бизнесийн үндсэн үйл ажиллагааг дэмжих төрөл бүрийн үйл ажиллагааг энд хамруулна. Эдгээр үйл ажиллагааны анхдагч зорилго нь мэргэшсэн мэдлэгийг олгохгүй.

№	Ойлголт	Тодорхойлолт
93	Төрийн удирдлага, батлан хамгаалах үйл ажиллагаа, албан журмын нийгмийн хамгаалал	Энэ салбарт төрийн удирдлагын үйл ажиллагаа орно. Үүнд хуулийн тайлбар, тогтоол, тэдгээрт зохицуулалт, тэдгээр дээр суурилсан үйл ажиллагааны удирдлага, хууль тогтоох үйл ажиллагаа, татвар, улсын батлан хамгаалах, нийгмийн хэв журам, аюулгүй байдлын үйл ажиллагаа, цагаачлалын үйлчилгээ, гадаад харилцааны үйл ажиллагаа Зэсгийн газрын хөтөлбөрийн удирдлагын үйл ажиллагаа зэрэг орно. Мөн энэ салбарт албан журмын нийгмийн хамгааллын үйл ажиллагаа багтана.
94	Боловсрол	Энэ салбарт албан сургалтын өдөр, орой, эгнээ, экстернат хэлбэрээр болон албан бус боловсрол (бие даан суралцах, зайн, радио, телевизийн, онлайн, дүйцсэн, сургалт, хөтөлбөр гэх мэт)-оор дамжуулан хүүхэд, насанд хүрэгчдэд боловсрол эзэмшүүлэх, мэргэшлээ дээшлүүлэх сургалтын үйл ажиллагаа орно. Сургалт эрхлэх тусгай зөвшөөрөлтэй өмчийн бүх хэлбэрийн байгууллагууд хамрагдана.
95	Хүний эрүүл мэнд, нийгмийн халамжийн үйл ажиллагаа	Энэ салбарт хүний эрүүл мэнд, нийгмийн халамжийн үйл ажиллагаа орно. Тухайлбал хүн амын эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээ үзүүлдэг эмнэлэг, эмнэлгийн мэргэжилтнүүд, нийгмийн эрүүл мэндийн чиглэлээр тусламж үйлчилгээ үзүүлдэг нийгмийн ажилтны бусад үйл ажиллагаа хамаарна.
96	Урлаг, үзвэр, тоглоом наадам	Энэ салбарт өргөн хүрээг хамарсан төрөл бүрийн соёлын уулзалт, үзвэр болон олон нийтийг хамарсан сонирхолтой тоглоом наадам, урлагийн тоглолт, музейн үйлчилгээ, мөрийтэй тоглоом, чөлөөт цагийн үйл ажиллагааг хамруулна.
97	Үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаа	Энэ салбарт гишүүнчлэл бүхий байгууллагын үйл ажиллагаа, компьютер, өрхийн болон хувийн хэрэглээний барааны засвар, үйлчилгээ, өмнөх бүлэг, ангид ороогүй хувийн хэрэглээний төрөл бүрийн бусад үйлчилгээ орно.
98	Хүн хөлслөн ажиллуулдаг өрхийн үйл ажиллагаа; өрхийн өөрийн хэрэглээнд зориулан үйлдвэрлэсэн, нэр төрлөөр нь тодорхойлох боломжгүй бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ	Хүн хөлслөн ажиллуулдаг өрхийн үйл ажиллагаанд гэрийн үйлчлэгч, тогооч, зөөгч, цэвэрлэгч, барлаг, шивэгчин, угвагч, цэцэрлэгч, манаач, малчин, ногоочин, байнгын харгалзагч, жолооч, хвалгач, гэрийн хүмүүжүүлэгч, хүүхэд асрагч, гэрийн багш, нарийн бичиг зэрэг ажил, үйлчилгээг айл, өрхөд цалин хөлстэйгөөр хийх үйл ажиллагаа орно. Өрхийн өөрийн хэрэглээнд зориулсан хэмжээ, нэр төрлөөр нь тодорхойлох боломжгүй үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ энэ дэд салбарт орно.
99	Олон улсын байгууллага, суурин төлөөлөгчийн үйл ажиллагаа	Энэ ангид Нэгдсэн Үндэстний Байгууллага, түүний системийн төрөлжсөн байгууллагууд, бүс нутгийн төлөөлөгчид, Олон улсын валютын сан, Дэлхийн банк, Дэлхийн гаалийн байгууллага, Эдийн засаг, хамтын ажиллагаа, хөгжлийн байгууллага, Нефть экспортлогч орнуудын байгууллага, Европын холбоо, Европын чөлөөт худалдааны нийгэмлэг зэрэг олон улсын байгууллагын үйл ажиллагаа орно.

ОРОН СУУЦ

100	Байшин	Байшин гэж нэг болон олон өрөөтэй, дээвэртэй, гадуураа ханатай, сууриас дээвэр хүртэл хангаар хуваагдсан талбай бүхий орон байрыг хэлнэ. Байшинд орон сууцны байшин, бие даасан тохилог сууц (хаус), сууцны тусдаа байшин (гэр хорооллын хашаанд барьсан тоосгон, шавар болон модон ханатай сууцны байшин), нийтийн болон нийтийн зориулалтын бусад байр орно.
101	Орон сууцны байшин	Бүхэлдээ букуу ихэнх хэсэг нь сууцны зориулалттай, тоолох үед бүхлээрээ хүн амьдрахаас өөр зорилгоор ашиглагдаагүй байгаа суурин барилгын доторх сууцыг хэлнэ. Энэ нь айл, өрх амьдрахаар баригдсан, өрх тус бүрт зориулагдсан тусдаа нэг букуу хэд хэдэн өрөө тасалгаа, дэд бүтэц бүхий өрөөнүүдтэй байна. Орон сууцны байшин нь бүх төрлийн дэд бүтцээр хангагдсан, дараах нөхцөлийг бүрэн бүрдүүлсэн байна. Үүнд: (а) Цэцэрлэг, дулааны шугам сүлжээ болон усан хангамжийн сүлжээтэй; (б) Сууцны дотор бие засах газартай; (в) Сууцны дотор байрлуулсан онгоц, шүршүүртэй; (г) Зориулалтын гал тогоо болон хоол хийх талбайтай байна.

№	Ойлголт	Тодорхойлолт
102	Бие даасан тохилог сууц	Нэг өрх амьдрах зориулалттай, төвлөрсөн инженерийн шугам сүлжээний системд холбогдсон эсвэл инженерийн шугам сүлжээний системийн холболт болон оролт нь бие даасан, дулаан, агааржуулалтын систем, ус хангамж, бохирын шугам, цахилгаан хангамж ба холбооны шугам сүлжээтэй, дотроо боловсон бие засах газартай (ус татдаг) байна. Өрөө тасалгаа нь өөр айлын сууцны өрөө, тасалгааны дээр байрлаагүй, орц, туслах өрөө тасалгаа, дээврийн хөндий, зоорийн давхар, шугам сүлжээний хонгил зэрэг нь нийтийн бус зориулалттай сууцыг үүнд хамруулна. Сууцны өрөө /унтлагын ба зочны/, гал тогоо, ариун цэврийн буюу шүршүүрийн өрөө, бие засах өрөө, агуулах, ханын шүүгээтэй мөн мансардтай болон мансардгүй байж болно.
103	Сууцны тусдаа байшин	Ихэвчлэн гэр хорооллын хашваанд 1, түүнээс олон өрөөтэй, дэд бүтцийн (гал тогоо, онгоц, шүршүүр, халалтын систем, ус хангамж, дотроо бие засах газар зэрэг) хангамжууд бүхэлдээ болон аль нэг нь байхгүй сууц орно.
104	Нийтийн байр	Нийтийн байр нь ихэвчлэн нийтийн гал тогоо, бие засах газар, халуун усны шүршүүр, уулзалтын танхимтай байдаг. Аж ахуйн нэгж, байгууллагын ажиллагчид, бүх шатны сургуулийн оюутан, сурагчдын дотуур байр, түүнтэй адилтгах бусад нийтийн байрыг хэлнэ.
105	Бусад	Анхнаасаа хүн амьдрах зориулалтаар бариагүй эсвэл хүн амьдрахад зориулан өөрчлөн засаж тохижуулсан сууц багтана. Энэ нь сургууль, үйлдвэр, албан газар, байгууллагын хэсэг буюу өрөө тасалгаанд (зориулалтаараа аж ахуйн нэгж, байгууллага байрлахад зориулагдсан) өрх айл, хүн амьдарч байгаа, мөн байнгын бус, түр орогнох, хүн амьдрахад тохиромжгүй байр, талбайг бусад сууц гэж үзнэ. Жишээлбэл, вагончик, амбаар, пин, агуулах, дэлгүүр, мухлаг, байшингийн дээвэр, хонгил, орц, дулааны шугам сүлжээний худаг (траншей), ой мод, уул хад, агуй зэрэг зэрэгт өрх айл, хүн амьдарч байгаа бол бусад сууц гэж үзнэ.
106	Нийтийн зориулалтын бусад байр	Нийтийн зориулалтын бусад байр гэдэгт амралтын газар, рашаан сувилал, эмнэлэг, асрамжийн газар, шорон, цэргийн хуаран зэрэг хүмүүс биеэ өрөө буюу хэсэг бүлгээрээ суух нийтийн байрыг хамааруулна. Амралтын газар гэж хот, суурин газар болон түүнээс гадагш байрласан, амралт, чөлөөт цаг өнгөрөөх хэрэгслээр тоноглогдсон үзвэр, үйлчилгээ үзүүлдэг цогцолборыг; рашаан сувиллын газар гэж эмчилгээний техник хэрэгслээр тоноглогдсон газрыг ойлгоно. Зочид буудал гэж хот, бусад суурин газарт байрласан зочид, үйлчлүүлэгчдийг хүлээн авч байр, хоолны болон бусад үйлчилгээ үзүүлдэг цогцолборыг; орон сууцны зочид буудал гэж нийтийн орон сууцанд байрласан зочид үйлчлүүлэгчдийг хүлээн авч байр, хоолны болон бусад үйлчилгээ үзүүлдэг газрыг; түр хоноглох байр гэж авто буудал, дэн буудлын болон түүнтэй төстэй бусад үйл ажиллагаа явуулдаг газрыг тус тус ойлгоно.
107	Өрөөний тоо	Нийт өрөөний тоонд амралтын, унтлагын, хүүхдийн, ажлын өрөө орно.
108	Сууцны талбайн хэмжээ	Сууцны талбайн хэмжээ нь хүн амьдрах талбай /амралтын, унтлагын, хүүхдийн, ажлын болон хооллох өрөө/ туслах өрөө, тасалгаа /гал тогооны, угалгын, бие засах өрөө, хонгил, ханын шүүгээ, агуулах/-ны талбайн нийлбэр байна.

ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ АСУУЛГА-2020 /ХАОСТ-1/

Үндэсний статистикийн хорооны барын 2019 оны 10 дугаар сарын 11-ний өдрийн А/161 тоот тушаалаар батлас.

ХАОСТ-1

Эцэг/ эхийн нэр, өөрийн нэр, регистрийн дугаар		Өрхийн тэргүүлэгчтэй ямар амжилтаар болох	Хүйе Эрэгтэй - 1 Эмэгтэй - 2	Нэг	Одоо амьдарч байгаа уло	Зорилго		Гадаадад оршин суугаа (Жилээр)	
А		Б	1	2	3	4	5	6	7
1			1 2						
2			1 2						
3			1 2						
4			1 2						
5			1 2						
6			1 2						

Зорилго: Суралцах - 1, Суурьших - 2, Хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллах - 3, Албан томилолтоор ажиллах - 4, Хувьцаа ажиллах - 5, Гэр бүлийн шалтгаанаар оршин суух - 6, Бусад - 7

II бүлэг асуулт үргэлжлэлтэй эсэх. Тийм - 1 → ХАОСТ-1е асуулыг асууна. Үгүй - 2

IV.ОРОН СУУЦНЫ НӨХЦӨЛИЙН АСУУЛГА			
1. ТАНАЙХ ЯМАР ТӨРЛИЙН СУУЦАНД СУУДАГ ВЭ? Гэр ..... 1 → A10 Байшин ..... 2 Зориулалтын бус сууц ..... 3 Сууцны сууц ..... 4 → A10		18. ТАНАЙ СУУЦНЫ ЦАХИЛГААНЫ ЭХ ҮҮСВЭР ЮУ ВЭ? Төвлөрсөн систем ..... 1 Дизель станц ..... 2 Саргаарах ариун хуучийг тасварламж ..... 3 Бааз оройн цахилгаан уусгаар ..... 4 Цахилгааны эх уусгаарууд 6	
БАЙШИНД АМЬДАРДАГ ӨРХ ХАРИУЛНА.			
2. ТАНАЙ БАЙШИНГИЙН ТӨРӨЛ ЮУ ВЭ? Орон сууцны байшин ..... 1 Бие даасан тохиолог сууц ..... 2 Сууцны тусдаа байшин ..... 3 Оюутан, сурэгчдын нийтийн байр ..... 4 Ажиллагчдын нийтийн байр ..... 5 Нийтийн зориулалтын бусад байр ..... 6 → A12		20. ТАНАЙ СУУЦНЫ ХАЛААЛТЫН ЭХ ҮҮСВЭР ЮУ ВЭ? Төвлөрсөн систем ..... 1 Уурын зуух ..... 2 Цахилгаан халаагуур ..... 3 Газрын зүгийн бүлээн ..... 4 Шатбаг хийг ..... 6 Нам баралтын зуух ..... 6 Ердийн эзлэвэг 7	
3. ТАНАЙ СУУЦ ХЭДЭН ӨРӨӨТЭЙ ВЭ? Өрөөний тоо ..... <input type="text"/> <input type="text"/>		21. ТАНАЙХ ХООЛ УНДАА ИХЭВЧЛЭН ЮУГААР БОЛГОДОГ ВЭ? Цахилгаан ..... 1 Савласан хийг ..... 2 Хийг ..... 3 Нүүрс ..... 4 Салдуулсан тулш ..... 6 Арсал, хэрлэн ..... 6 Бусад 7	
4. ТАНАЙ СУУЦНЫ ТАЛБAYН ХЭМЖЭЭ ХЭД ВЭ? Метр кв ..... <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>		22. ТАНАЙХ БИЕ ЗАСАХ ГАЗАРТАЙ ЮУ? Туйм ..... 1 Тоотсон асар байгуул ..... 2 → A27	
6. ТАНАЙХ ГАЛ ТОГООНЫ ӨРӨӨ ХЭСЭГТЭЙ ЮУ? Туйм ..... 1 Үзүүр ..... 2 → A7		23. ТАНАЙХ СУУЦАН ДОТРОО БИЕ ЗАСАХ ГАЗАРТАЙ ЮУ? Туйм ..... 1 Үзүүр ..... 2 → A25	
8. ТАНАЙХ ГАЛ ТОГООНЫ ӨРӨӨ ХЭСЭГЭЭ БУСАДТАЙ ХАМТРАН АШИГЛАДАГ УУ? Дэнгээрээ эзэмшдэг ..... 1 Нийгэмээрээ эзэмшдэг 2		24. ТАНАЙ СУУЦНЫ ДОТРОХ БИЕ ЗАСАХ ГАЗРЫН ТӨРӨЛ ЮУ ВЭ? Төвлөрсөн шуагн сүлжээнд холбогдсон ..... 1 Саруулдаг бохир усны цооног ..... 2 Бие уулуунгаар ..... 3 Бусад ..... 4 → A26	
7. ТАНАЙХ УСАНД ОРОХ ОНГОЦ ШҮРШҮҮРТЭЙ ЮУ? Туйм ..... 1 Үзүүр ..... 2 → A12		25. ТАНАЙ СУУЦНЫ ГАДНАХ БИЕ ЗАСАХ ГАЗРЫН ТӨРӨЛ ЮУ ВЭ? Эмчийн нүхэн жорлон ..... 1 Салдуулсан нүхэн жорлон ..... 2 Био жорлон ..... 3 Битүү тунгалаагуур ..... 4 Савлааг нүх 6	
8. УСАНД ОРОХ ОНГОЦ, ШҮРШҮҮРИЙН ТАНЫ ТӨРӨЛ ЮУ ВЭ? Байнгын суурилуулсан ..... 1 Уасардаг/зөөсрийн 2		26. ТАНАЙХ БИЕ ЗАСАХ ГАЗРАА БУСАДТАЙ ХАМТРАН АШИГЛАДАГ УУ? Туйм ..... 1 Үзүүр 2	
8. ТАНАЙХ УСАНД ОРОХ ОНГОЦ, ШҮРШҮҮРЭЭ БУСАДТАЙ ХАМТРАН АШИГЛАДАГ УУ? Туйм ..... 1 Үзүүр 2		27. ТАНАЙХ БОХИР УСАА ЯАЖ ЗАЙЛУУЛДАГ ВЭ? Төвлөрсөн систем ..... 1 Бие даасан систем ..... 2 Цооногт асгадэг ..... 3 Угсавдсан нүхэнд асгадэг ..... 4 Савлааг асгадэг 6	
ГЭРТ АМЬДАРДАГ ӨРХ ХАРИУЛНА.			
10. ТАНАЙХ ХЭДЭН ГЭРТЭЙ ВЭ? Гэрийн тоо ..... <input type="text"/> <input type="text"/>		28. ТАНАЙХ ХАТУУ ХОГ ХАЯГДЛАА АНГИЛАН ЯЛГАЖ ХАЯДАГ УУ? Туйм ..... 1 Үзүүр 2	
11. ТАНАЙ ҮНДСЭН ГЭР ХЭДЭН ХАНАТАЙ ВЭ? Хэдэн тани ..... <input type="text"/> <input type="text"/>		29. ТАНАЙХ ХАТУУ ХОГ ХАЯГДЛАА ЯАЖ ЗАЙЛУУЛДАГ ВЭ? Тохиолт үйлчилгээнд байгууллага: тоотийн хуваагчид асгадэг ..... 1 тоотийн бус хуваагчид асгадэг ..... 2 Зөвшөөрөгдсөн цагт хаядаг ..... 3 Шатбаг ..... 4 Бүтдэг ..... 6 Ил асгадэг /тоотсон асар байгуул 6	
БҮХ ӨРХ ХАРИУЛНА.			
12. ТАНАЙ СУУЦНЫ УСАН ХАНГАМЖ СУУЦ ДОТРОО БАЙРЛАДАГ УУ? Туйм ..... 1 Үзүүр ..... 2 → A15		30. ТА СУУЦНЫХАА ӨМЧИЙН ХЭЛБЭРИЙГ ХЭЛНЭ ҮҮ? Иргэний ..... 1 Хувийн аж ахуйн нэгж байгууллагын ..... 2 Гэрийн өмчийн 3	
13. ТАНАЙ СУУЦНЫ УСАН ХАНГАМЖИЙН ТӨРӨЛ ЮУ ВЭ? Төвлөрсөн системд холбогдсон ..... 1 Бие даасан системд холбогдсон 2		31. ТА СУУЦНЫХАА ЭЗЭМШЛИЙН ХЭЛБЭРИЙГ ХЭЛНЭ ҮҮ? Гэрийн эзэмшлийн ..... 1 → ДУСАХ Бусдын сууцанд түрээстэй суудаг ..... 2 Бусдын сууцанд түрээсгүй суудаг ..... 3 ДУСАХ Бусад 4	
14. ТАНАЙХ ХАЛУУН, ХҮЙТЭН УСТАЙ ЮУ? Халуун, хүйтэн устай ..... 1 Зөвхөн хүйтэн устай 2		32. ТАНАЙ СУУЦ ТҮРЭЭСИЙН ОРОН СУУЦ ХӨТӨЛБӨРТ ХАМРАГДСАН УУ? Туйм ..... 1 Үзүүр ..... 2 → ДУСАХ	
15. ТАНАЙ УНДНЫ УСНЫ ЭХ ҮҮСВЭР ХААНА БАЙДАГ ВЭ? Сууц дотор ..... 1 Хөшөөн дотор ..... 2 Үер газарт ..... 3 → A17		33. ТА ТҮРЭЭСИЙН ОРОН СУУЦ ХӨТӨЛБӨРИЙН ХӨВ ТӨРЛИЙГ ХЭЛНЭ ҮҮ? Гэрийн ..... 1 Орон нутгийн ..... 2 Хувийн хэвшлийн ..... 3 Бусад 4	
16. ТАНАЙ СУУЦ ДОТРОХ УНДНЫ УСНЫ ЭХ ҮҮСВЭР ЮУ ВЭ? Төвлөрсөн системд холбогдсон ..... 1 Бие даасан системд холбогдсон ..... 2 → A10		Тоолуулагчийн нэр: _____ гарын үсэг: _____	
17. ТАНАЙ СУУЦНЫ ГАДНАХ УНДНЫ УСНЫ ЭХ ҮҮСВЭР ЮУ ВЭ? Хэвгээгээдсэн зүний хуваагч ..... 1 Төвлөрсөн шуагн сүлжээнд холбогдсон нийтийн ус тусгаж байр ..... 2 Төвлөрсөн шуагн сүлжээнд холбогдоогүй нийтийн ус тусгаж байр ..... 3 Хэвгээгээдсэн аар хуваагч ..... 4 Хэвгээгээдсэн булаг, шанд ..... 5 Хэвгээгээдсэний зүний хуваагч ..... 6 Хэвгээгээдсэний аар хуваагч ..... 7 Хэвгээгээдсэний булаг, шанд ..... 8 Зөөсрийн усны үйлчилгээ ..... 9 Ердийн хөсөөрөгч зөөсрийн ус ..... 10 Савласан ус ..... 11 Хурын ус ..... 12 Усны галзуусар (яаг, мэрх, нуур, тойром, цөөрөг) ..... 13 Бусад 14		Утасны дугаар : _____	
18. ТАНАЙХ УНДНЫ УСАА ХЭР ХОЛООС АВДАГ ВЭ? Метр ..... <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>		Тоолуулагчийн нэр: _____ гарын үсэг: _____	
Мэдэрлэл цуглуулсан		Огноо	
Тооллогчийн нэр: _____ гарын үсэг: _____		Мэдэрлэл оруулсан	
Шаллагчийн нэр: _____ гарын үсэг: _____		Огноо	
Шаллагчийн нэр: _____ гарын үсэг: _____		Кодлогчийн нэр: _____ гарын үсэг: _____	
Шаллагчийн нэр: _____ гарын үсэг: _____		Шаллагчийн нэр: _____ гарын үсэг: _____	

Хүн №		III.ХҮН АМЫН АСУУЛГА	
Регистрийн буцаар: <input type="text"/>		6 БА ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХТНЭЭС АСУУНА.	
Урагйн овог: <input type="text"/>		16.ТА ЭЗЭНШСЭН БОЛОВСРОЛЫНХОО ДЭЭД ТҮВШИНГ ХЭЛНЭ ҮҮ?	
Эцэг/эхийн нэр: <input type="text"/>		Боловсролгүй 01 Бага 02 Суурь 03 Бүрэн бунд 04 Техникийн болон мэргэжлийн Тусгай мэргэжлийн бунд 06 Дипломын баад 07 Боловсролын үзэвч 08 Магистр 09 Доктор 0	
Бөрийн нэр: БҮХ НАСНЫ ХҮНИЙГ ХАМРУУЛНА.		16. ТА ЭНГИЙН ӨГҮҮЛБЭР УНШИЖ, БИЧИЖ ЧАДАХ УУ?	
1. ТА ВРХИМНТЭРГҮҮЛЭГЧТЭЙ ЯМАР ХАМААРАЛТАЙ ВЭ? Эхнэр/нөхөр 02 Хүү/охин 03 Эцэг/эх 04 Ах/эгч/буу 05 Хөдөлмөр эцэг/эх 06 Хураангуй бэр 07 Өвөг эцэг/эмэг эх 08 Ач/ээ 09 Бусад төрөл төрөсөд 0 Хамгаарлагчид 1		Тийм 2 Үгүй 0	
2. ТАНЫ ХҮЙС. Эзэмтэй 2 Эзэмтэй 2		17. ТА ЭНГИЙН НЭМЭХ, ХАСАХ ҮЙЛДЛИЙГ ХИЙЖ ТОО БОДОЖ ЧАДАХ УУ?	
3. ТА ТӨРСӨН ОН, САР, ӨДРӨӨ ХЭЛНЭ ҮҮ? Он: <input type="text"/> Сар: <input type="text"/> Өдөр: <input type="text"/>		Тийм 2 Үгүй 0	
4. ТАНЫ НАС. <input type="text"/>		18. ТА ГАР УТАС ХЭРЭГЛЭДЭГ ҮҮ?	
5. ТА АЛЬ УЛСЫН ХАРЬЯАТ ВЭ? Хуучин улс 0 Гадна улс (улсын нэр бичих) <input type="text"/> Хэрэглэгчид 00		Тийм 2 Үгүй 0	
6. ТА ҮНДЭС, УГСААГАА ХЭЛНЭ ҮҮ? Халх <input type="text"/> Бусад (бичих) <input type="text"/>		19. ТА ИНТЕРНЭТ ХЭРЭГЛЭДЭГ ҮҮ?	
7. ТА СУУРЬШЛЫН БАЙДЛАА ХЭЛНЭ ҮҮ? Байнга оршин суугаа 2 Тур зуурт байгаа 2 Тур оршин суугаа 3		Тийм: байгаа 2 Үгүй: байгаагүй 3	
8. ТҮР ЭЗГҮЙ ХҮНИЙ ОДОО СУУЖ БАЙГАА, ТҮР СУУГАА ХҮНИЙ БАЙНГА СУУДАГ ХАЯГИЙГ БИЧНЭ ҮҮ? АДМЭГ/нийслэл (гадаад улс)-ийн нэр: <input type="text"/> Сум/буураа (хот)-ийн нэр: <input type="text"/>		20. ТАНД ЮМ ХАРАХАД ХҮНДРЭЛТЭЙ БАЙДАГ УУ?	
9. ТА БАЙНГА СУУДАГ АЙМАГ /НИЙСЛЭЛДЭЭ ТӨРСНӨӨСӨӨ ХОЙШ АМЬДАРЧ БАЙНА УУ, ШИЛЖИЖ ИРСЭН ҮҮ? Төрснөөсөө хойш 2 Өөр газар байгаа амьдарч байгаа буюу ирсэн 2 Өөр газраас шилжиж ирсэн 3		Хүндрэлтэй 2 Бага зэрэглэл хүндрэлтэй 2 Их хүндрэлтэй 3 Өгт чадбааргүй 4	
10. ТА АЛЬ АЙМАГНИЙСЛЭЛ (ГАДААД УЛС)-Д ТӨРСӨН ВЭ? Байршил: <input type="text"/>		21. ТАНД ЮМ СОНСОХОД ХҮНДРЭЛТЭЙ БАЙДАГ УУ?	
11. ТА ХАМГИЙН СҮҮД ХЭДЭН ОНД АЛЬ АЙМАГ/НИЙСЛЭЛ (ГАДААД УЛС)-ЭЭС ШИЛЖИЖ ИРСЭН ВЭ? Байршил: <input type="text"/> Он: <input type="text"/>		Хүндрэлтэй 2 Бага зэрэглэл хүндрэлтэй 2 Их хүндрэлтэй 3 Өгт чадбааргүй 4	
12. ТА 2016 ОНЫ 1 ДҮГЭЭР САРД ХААНА БАЙНГА АМЬДАРЧ БАЙСАН ВЭ? (3 ба түүнээс дээш насны бүх хүнээс асууна) АДМЭГ/нийслэл (гадаад улс)-ийн нэр, байршил: <input type="text"/>		22. ТАНД АЛИВАА ЗҮЙЛИЙГ САНАХ, АНХААРЛАА ТӨВЛӨРҮҮЛЭХЭД ХҮНДРЭЛТЭЙ БАЙДАГ УУ?	
13. ТА СУРГУУЛЬД СУРДАГ (ЦЭЦЭРЛЭГТ ХҮМҮҮЖДЭГ ҮҮ) ҮҮ? (2-29 насны хүнээс асууна) Тийм 2 Үгүй 0		Хүндрэлтэй 2 Бага зэрэглэл хүндрэлтэй 2 Их хүндрэлтэй 3 Өгт чадбааргүй 4	
14. ТА СУРГУУЛЬД СУРАЛЦАЖ (ЦЭЦЭРЛЭГТ ХҮМҮҮЖИЖ) БАЙСАН ҮҮ? (2-29 насны хүнээс асууна) Тийм 2 Үгүй 0		23. ТАНД БУСАДТАЙ ЯРИЛЦАХАД ЯМАР НЭГЭН ХҮНДРЭЛ ГАРДАГ ҮҮ?	
АНГИ: <input type="text"/> 2		Хүндрэлтэй 2 Бага зэрэглэл хүндрэлтэй 2 Их хүндрэлтэй 3 Өгт чадбааргүй 4	
15. ТА ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛИЙН АСУУДААР ЭРҮҮЛ МЭНД, НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН БАЙГУУЛЛАГАД БҮРТГЭЛТЭЙ ЮУ?		24. ТАНД БИЕ ДААН УСАНД ОРОХ, ХУВЦСАА ӨМСӨХ ЗЭРГЭЭР ӨӨРИЙГӨӨ АРЧЛАХАД ХҮНДРЭЛТЭЙ БАЙДАГ ҮҮ?	
Тийм 2 Үгүй 0		Хүндрэлтэй 2 Бага зэрэглэл хүндрэлтэй 2 Их хүндрэлтэй 3 Өгт чадбааргүй 4	
16. ТА ЭНГИЙН ӨГҮҮЛБЭР УНШИЖ, БИЧИЖ ЧАДАХ УУ?		25. ТА ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛИЙНХЭЭ ТӨРЛӨӨ ХЭЛНЭ ҮҮ?	
Тийм 2 Үгүй 0		Төрөлхийн 2 Олдмол 0	
17. ТА ГЭРЛЭЛТИЙН БАЙДЛАА ХЭЛНЭ ҮҮ? Өгт чадбааргүй 1 Гэрлэсэн: Батлуулсан 2 Батлуулгагүй 3 Тусгаарласан 4 Цуцалсан 5 Балдсан 6		26. ТА СҮҮЛИЙН 7 ХОНОГТ ОРЛОГО ОЛОХ ЗОРИЛГООР НААД ЗАХ НЬ 1 ЦАГ ЦАЛИН ХӨЛӨСТЭЙ ХӨДӨЛМӨР ЭРХЭЛСЭН ҮҮ?	
18. ТА ШАШИН ШҮТДЭГ ҮҮ? Шүт бэсүүд 1 Шүт бэсүүд: Бүддэг 2 Христ 3 Ислам 4 Бөө 5 Бусад 6		Тийм 1-433 Үгүй 2	
19. ТАНЫ ЭЗЭМШСЭН МЭРГЭЖИЛ ЮУ ВЭ? <input type="text"/>		27. ТА СҮҮЛИЙН 7 ХОНОГТ ОРЛОГО ОЛОХ ЗОРИЛГООР НААД ЗАХ НЬ 1 ЦАГ ЦАЛИН ХӨЛӨСТЭЙ ХӨДӨЛМӨР ЭРХЭЛСЭН ҮҮ?	
<input type="text"/>		Тийм 1-433 Үгүй 2	
20. ТАНД ЕР НЬ ЦАЛИНТАЙ АЖИЛ/БИЗНЕСИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА БАЙГАА ЮУ? (Эцэг эхийн чөлөөтэй, уурхайн чөлөөтэй, эзэмшсэн ажил, ажиллагаа, сурталчилгаа, хөдөлмөр эцэг эхийн ажиллагаа, хөдөлмөр эцэг эхийн ажиллагаа, хөдөлмөр эцэг эхийн ажиллагаа, хөдөлмөр эцэг эхийн ажиллагаа) Тийм 1 Үгүй 0		28. ТА СҮҮЛИЙН 30 ХОНОГТ ЦАЛИН ХӨЛӨСТЭЙ АЖИЛ ХАЙХ/БИЗНЕС ЭРХЛЭХ ЯМАР НЭГЭН ОРОЛДЛОГО ХИЙСЭН ҮҮ?	
Тийм 1 Үгүй 0		Тийм 1-433 Үгүй 2	
21. ТАНД ЕР НЬ ЦАЛИНТАЙ АЖИЛ/БИЗНЕСИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА БАЙГАА ЮУ? (Эцэг эхийн чөлөөтэй, уурхайн чөлөөтэй, эзэмшсэн ажил, ажиллагаа, сурталчилгаа, хөдөлмөр эцэг эхийн ажиллагаа, хөдөлмөр эцэг эхийн ажиллагаа, хөдөлмөр эцэг эхийн ажиллагаа, хөдөлмөр эцэг эхийн ажиллагаа) Тийм 1 Үгүй 0		29. ТА ЯАГААД ЦАЛИНТАЙ АЖИЛ ОЛОХ БОЛОН БИЗНЕС ЭРХЛЭХ ГЭЖ ОРОЛДООГҮЙ ВЭ?	
Тийм 1 Үгүй 0		Сургуульд сурдаг 1 Төлөөтэй 2 Хөдөлмөр эрхлэх чадбааргүй 3 Ажил хөдөөд эрхлэх ажилын байдлаар ажилладаг байдлаар 4 Үр чадбаар төхөөрөлдөх, туршилага байдлаар 5 Гэрлийн ажиллагаа 6 Бусад 7	
22. ТАНД ЕР НЬ ЦАЛИНТАЙ АЖИЛ/БИЗНЕСИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА БАЙГАА ЮУ? (Эцэг эхийн чөлөөтэй, уурхайн чөлөөтэй, эзэмшсэн ажил, ажиллагаа, сурталчилгаа, хөдөлмөр эцэг эхийн ажиллагаа, хөдөлмөр эцэг эхийн ажиллагаа, хөдөлмөр эцэг эхийн ажиллагаа, хөдөлмөр эцэг эхийн ажиллагаа) Тийм 1 Үгүй 0		30. ТА СҮҮЛИЙН 7 ХОНОГТ ЯМАР НЭГЭН ЦАЛИНТАЙ АЖИЛ/БИЗНЕС ЭРХЛЭХ БОЛОМЖ ГАРСАН БОЛ АЖИЛЛАЖ ЧАДАХААР БАЙСАН ҮҮ?	
Тийм 1 Үгүй 0		Тийм 1 Үгүй 2	

Монгол Улсын Үндэсний статистикийн хорооны даргын 2019 оны 5 дугаар сарын 31-ний өдрийн А/В1 тоот тушаалаар батлав. БОСТ - 1-1

БАЙШИН, ОРОН СУУЦНЫ ТООЛЛОГО - 2019

БАЙШИН СУУЦНЫ АСУУЛГА

Тооллолын асуулгын хариултын нууцыг Монгол Улсын Хувь хүний нууцан тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэг, Статистикийн тухай хуулийн 22 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэг, Хүн ам, орон сууцны улсын тооллолын тухай хуулийн 18 дугаар зүйлийн 3 дахь заалтын дагуу чандлан хадгална.

I. ХАЯГИЙН ХЭСЭГ

A1. Тооллолын комиссын дугаар		A5. Гурвалж, зам, талбайн нэр, дугаар	
A2. Аймаг, нийслэл		A6. Газар орчин, байрлал, өргөмжлөл	
A3. Сум, дүүрэг		A7. Байхалын дугаар	
A4. Баг, хороо		A8. Хашааны дугаар	
		A9. Хайрманы дугаар	
		A10. Тооллогчийн нэр, өсг	
		A11. Асуулгын дугаар	
		A12. Асуулга зохиогчийн нэр, мөнөө	

II. АСУУЛГА

<p>1. Сууцны төрөл юу вэ?</p> <p>Сууцны тусдаа байшин ..... 1</p> <p>Бие даасан тохилог сууц ..... 2</p> <p>Нийтийн байр ..... 3</p> <p>Сууцны оус зориулалттай ..... 4</p> <p style="text-align: right;">Асуулгыг дуураах</p> <p>2. Сууцанд хүн байнга амьдардаг уу?</p> <p>Ийм ..... 1</p> <p>Үгүй ..... 2</p> <p style="text-align: right;">Асуулт 4</p> <p>3. Сууцанд хүн байнга амьдардаггүй шалтгаан юу вэ?</p> <p>Зуслангийн сууц ..... 1</p> <p>Нураах гэж буй ..... 2</p> <p>Бусад ..... 3</p> <p style="text-align: right;">Асуулгыг дуураах</p> <p>4. Хэдэн онд ашиглалтад оруулсан сууц вэ?</p> <p style="text-align: center;">[ ][ ][ ][ ]</p> <p>5. Хэдэн давхар сууц вэ?</p> <p><i>/Заарийн давхраас дээш давхарын тоо/</i></p> <p style="text-align: center;">[ ][ ]</p> <p>6. Нийт хэдэн өрөөтэй сууц вэ?</p> <table style="width: 100%;"> <tr> <td>1 өрөө ..... 1</td> <td>6 өрөө ..... 6</td> </tr> <tr> <td>2 өрөө ..... 2</td> <td>7 өрөө ..... 7</td> </tr> <tr> <td>3 өрөө ..... 3</td> <td>8 өрөө ..... 8</td> </tr> <tr> <td>4 өрөө ..... 4</td> <td>9 болон түүнээс дээш өрөө ..... 9</td> </tr> <tr> <td>5 өрөө ..... 5</td> <td></td> </tr> </table> <p>7. Сууц гал тогооны өрөө / хэсэгтэй юу?</p> <p>Ийм ..... 1</p> <p>Үгүй ..... 2</p> <p>8. Сууц усанд орох онгоц, шүршүүрийн өрөөтэй юу?</p> <p>Ийм ..... 1</p> <p>Үгүй ..... 2</p> <p>9. Сууцны талбайн хэмжээ хэд вэ?</p> <p style="text-align: center;">[ ][ ][ ] метр кв.</p> <p>10. Сууцны ханын үндсэн материал юу вэ?</p> <p>Цутгамал төмөр бетон ..... 1</p> <p>Угсармал төмөр бетон ..... 2</p> <p>Блок ..... 3</p> <p>Тоосго ..... 4</p> <p>Мод ..... 5</p> <p>Сэндвич хавтан ..... 6</p> <p>Холимог ..... 7</p> <p>Бусад ..... 9</p>	1 өрөө 1	6 өрөө 6	2 өрөө 2	7 өрөө 7	3 өрөө 3	8 өрөө 8	4 өрөө 4	9 болон түүнээс дээш өрөө 9	5 өрөө 5		<p>11. Сууцны ханын өнгөлгөө, гадна фасадны материал юу вэ?</p> <p>Цементэн шавардлага ..... 1</p> <p>Мод ..... 2</p> <p>Металл хавтан ..... 3</p> <p>Хуванцар хавтан ..... 4</p> <p>Чулуун хавтан ..... 5</p> <p>Тоосго ..... 6</p> <p>Шар шавар ..... 7</p> <p>Плита ..... 8</p> <p>Бусад ..... 9</p> <p>Байхгүй ..... 10</p> <p>12. Сууцны шалны үндсэн материал юу вэ?</p> <p>Мод ..... 1</p> <p>Бетон / цемент ..... 2</p> <p>Бусад ..... 9</p> <p>13. Сууцны шалны хучилтын материал юу вэ?</p> <p>Мод ..... 1</p> <p>Модон паркет ..... 2</p> <p>Шахмал паркет /ламинат/ ..... 3</p> <p>Плита ..... 4</p> <p>Хулдаас ..... 5</p> <p>Байхгүй ..... 6</p> <p>Бусад ..... 9</p> <p>14. Сууцны дээврийн хучилтын материал юу вэ?</p> <p>Төмөр ..... 1</p> <p>Шавар ..... 2</p> <p>Шифр ..... 3</p> <p>Зөөлөн дээвэр ..... 4</p> <p>Хар цаас ..... 5</p> <p>Бусад ..... 9</p> <p>15. Сууц дулаан алддаг уу?</p> <p>Ийм ..... 1</p> <p>Үгүй ..... 2</p> <p style="text-align: right;">Асуулт 17</p> <p>16. Сууц аль хэсгээрээ дулаан алддаг вэ?</p> <p>Дээвэр ..... А</p> <p>Хана ..... В</p> <p>Цонх ..... С</p> <p>Шал ..... D</p> <p>Хаалга ..... E</p> <p>Мэдэхгүй ..... F</p>
1 өрөө 1	6 өрөө 6										
2 өрөө 2	7 өрөө 7										
3 өрөө 3	8 өрөө 8										
4 өрөө 4	9 болон түүнээс дээш өрөө 9										
5 өрөө 5											

<p>17. Сууцны усан хангамжийн төрөл юу вэ? Төвлөрсөн системд холбогдсон.....1 Бие даасан системд холбогдсон.....2 Зөврийн.....3 Асуулт 20</p>	<p>27. Сууц бие засах газартай юу? Тийм.....1 Тогтсон газар байхгүй.....2 Асуулт 31</p>
<p>18. Сууц халуун хүйтэн устай юу? Халуун, хүйтэн устай.....1 Зөвхөн хүйтэн устай.....2</p>	<p>28. Сууц дотроо бие засах газартай юу? Тийм.....1 Үгүй.....2 Асуулт 30</p>
<p>19. Сууцны усан хангамж сууц дотор байрладаг эсэх? Тийм.....1 Үгүй.....2</p>	<p>29. Сууцны доторх бие засах газрын төрөл юу вэ? Төвлөрсөн шугам сүлжээнд холбогдсон.....1 Соруулдаг бохир усны цооног.....2 Битүү тунгаагуур.....3 Бусад.....9 Асуулт 31</p>
<p>20. Сууцны ундны усны эх үүсвэр хаана байдаг вэ? Сууц дотор.....1 Хашаан дотор.....2 Өөр газарт.....3 Асуулт 22</p>	<p>30. Сууцны гаднах бие засах газрын төрөл юу вэ? Энгийн нүхэн жорлон.....1 Сайжруулсан нүхэн жорлон.....2 Био жорлон.....3 Битүү тунгаагуур.....4 Задгай нүх.....5</p>
<p>21. Сууц доторх ундны усны эх үүсвэр юу вэ? Төвлөрсөн системд холбогдсон.....1 Бие даасан системээр холбосон.....2 Асуулт 24</p>	<p>31. Сууцны бохир ус зайлуулах төрөл юу вэ? Төвлөрсөн систем.....1 Бие даасан систем.....2 Цооногт асгадаг.....3 Задгай асгадаг.....4</p>
<p>22. Сууцны гаднах ундны усны эх үүсвэр юу вэ? Хамгаалагдсан гүний худаг.....1 Төвлөрсөн шугам сүлжээнд холбогдсон нийтийн ус түгээх байр.....2 Төвлөрсөн шугам сүлжээнд холбогдоогүй нийтийн ус түгээх байр.....3 Хамгаалагдсан гар худаг.....4 Хамгаалагдсан булаг, шанд.....5 Хамгаалагдаагүй гүний худаг.....6 Хамгаалагдаагүй гар худаг.....7 Хамгаалагдаагүй булаг, шанд.....8 Зөврийн усны үйлчилгээ.....9 Ердийн хөсгөөрх зөврийн ус.....10 Савласан ус.....11 Хурын ус.....12 Усны ил эх үүсвэр (гол, мөрөн, нуур, тойром, цөөрөм).....13 Бусад.....99</p>	<p>32. Сууцны хатуу хог хаягдал зайлуулалтын төрөл юу вэ? Тохижилт үйлчилгээний байгууллага тогтмол хугацаанд ачдаг.....1 Тохижилт үйлчилгээний байгууллага тогтмол бус хугацаанд ачдаг.....2 Зөвшөөрөгдсөн цэгт хаядаг.....3 Шатаадаг.....4 Булдаг.....5 Ил задгай.....6</p>
<p>23. Ундны усыг хэр холоос авдаг вэ? 200 метр хүртэл зайнаас.....1 200-500 метр хүртэл зайнаас.....2 500-1000 метр хүртэл зайнаас.....3 1000 метрээс хол зайнаас.....4</p>	<p>33. Сууцны өмчийн хэлбэр юу вэ? Иргэний.....1 Хувийн аж ахуйн нэгж, байгууллагын.....2 Төрийн өмчийн.....3</p>
<p>24. Сууцны цахилгааны эх үүсвэр юу вэ? Төвлөрсөн систем.....1 Дизель станц.....2 Сэргээгдэх эрчим хүч.....3 Бага оврын цахилгаан үүсгүүр.....4 Цахилгааны эх үүсвэргүй.....5</p>	<p>34. Сууц автомашины гараштай юу? Тийм.....1 Үгүй.....2 Байрлуулах машины тоо </p>
<p>25. Сууцны халаалтын эх үүсвэр юу вэ? Төвлөрсөн систем.....1 Уурын зуух.....2 Цахилгаан халаагуур.....3 Газрын гүнийн дулаан.....4 Шатдаг хий.....5 Асуулт 27 Нам даралтын зуух.....6 Ердийн галлагаа.....7</p>	<p>35. Сууц гаднаа тохижилт хийгдсэн талбайтай юу? Тийм.....1 Үгүй.....2 Асуулт 37</p>
<p>26. Сууцны халаалтад ихэвчлэн ямар түлш хэрэглэдэг вэ? Мод.....1 Нүүрс.....2 Сайжруулсан түлш.....3 Аргал, хөрзөн.....4 Бусад.....5</p>	<p>36. Гаднах тохижилт хийсэн нийт талбай: МЕТР КВ. Үүнээс: Мод тарьсан талбай: метр кв. Зүлэгжүүлсэн талбай: метр кв.</p>
	<p>37. Сууцны зах зээлийн үнэлгээ хэд вэ? сая төгрөгөөр</p>
	<p>38. Холбоо барих утасны дугаар хэд вэ? _____</p>
	<p>Асуулга дууссан огноо: Он Сар Өдөр Цэг, минут: _____</p>

Монгол Улсын Үндэсний статистикийн хорооны даргын 2019 оны 5 дугаар сарын 31-ний өдрийн А/81 тоот тушаалаар батлав.

БОСТ - 1-2

 БАЙШИН, ОРОН СУУЦНЫ ТООЛЛОГО - 2019 ГЭР СУУЦНЫ АСУУЛГА																				
Тооллогын асуулгын харилцан нууцлалт Монгол Улсын Хувь хүний нууцын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэг, Статистикийн тухай хуулийн 22 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэг, Хүн ам, орон сууцны улсын тооллогын тухай хуулийн 18 дугаар зүйлийн 3 дахь заалтын дагуу чандлан хадгална.																				
I. ХАЯГИЙН ХЭСЭГ																				
А1. Тооллогын өмссөн дугаар <table border="1" style="width: 100%; height: 20px;"><tr><td style="width: 20px;"></td><td style="width: 20px;"></td><td style="width: 20px;"></td><td style="width: 20px;"></td><td style="width: 20px;"></td></tr></table>						А5. Гудамж, зам, талбайн нэр, дугаар А5.1. Говь арчин, байдал, хэргэний нэр А5.2. Хайрны дугаар <table border="1" style="width: 100%; height: 20px;"><tr><td style="width: 20px;"></td><td style="width: 20px;"></td><td style="width: 20px;"></td><td style="width: 20px;"></td><td style="width: 20px;"></td></tr></table>						А10. Тооллогчийн нэр, өсг А11. Асуулгын дугаар <table border="1" style="width: 100%; height: 20px;"><tr><td style="width: 20px;"></td><td style="width: 20px;"></td><td style="width: 20px;"></td><td style="width: 20px;"></td></tr></table> А12. Асуулга эзэлсэн цаг, мөнгө <table border="1" style="width: 100%; height: 20px;"><tr><td style="width: 20px;"></td><td style="width: 20px;"></td><td style="width: 20px;"></td><td style="width: 20px;"></td></tr></table>								
А2. Аймэг, нийслэл А3. Сум, дүүрэг А4. Баг, хороо																				
II. АСУУЛГА																				
1. Гэрт хүн байнга амьдардаг уу? Тийм ..... 1 Үгүй ..... 2 Асуулт 2 ↓	Ердийн хөсгөөрх зөөврийн үс ..... 10 Савласан үс ..... 11 Хурын үс ..... 12 Усны ил эх үүсвэр (гол, мөрөн, нуур, тоиrom, цөөрөм) ..... 13 Бусад 99																			
2. Гэрт хүн байнга амьдардаггүй шалтгаан юу вэ? Илүү гэр ..... 1 Бусад ..... 9 Асуулгыг дуусгах ↓	10. Ундны усныг хэр хогоос авдаг вэ? 200 метр хүртэл зайнаас ..... 1 200-500 метр хүртэл зайнаас ..... 2 500-1000 метр хүртэл зайнаас ..... 3 1000 метрээс хол зайнаас 4																			
3. Хэдэн ханатай гэр вэ? 4 ханатай ..... 1 8 ханатай ..... 4 5 ханатай ..... 2 10 ханатай ..... 5 6 ханатай 3	11. Цахилгааны эх үүсвэр юу вэ? Төвлөрсөн систем ..... 1 Дизель станц ..... 2 Сэргээгдэх эрчим хүч ..... 3 Бага өврын цахилгаан үүсгүүр ..... 4 Цахилгааны эх үүсвэргүй 5																			
4. Гэр ямар шалтай вэ? Шалгүй ..... 1 Мод ..... 2 Бетон ..... 3 Бусад 9	12. Халаалтын эх үүсвэр юу вэ? Цахилгаан халаагуур ..... 1 Ердийн галлагаа ..... 2 Асуулт 14 ↓																			
5. Гэрийн дээвэр, туурга хүйтний улиралд дан байдаг уу, давхар байдаг уу? Дан ..... 1 Давхар 2	13. Халаалтад ихэвчлэн ямар түлш хэрэглэдэг вэ? Мод ..... 1 Нүүрс ..... 2 Сайжруулсан түлш ..... 3 Аргал, хэрээн ..... 4 Бусад 9																			
6. Гэр дулаан алддаг уу? Тийм ..... 1 Үгүй ..... 2 Асуулт 8 ↓	14. Бие засах газартай юу? Тийм ..... 1 Тогтоон газар байхгүй ..... 2 Асуулт 16 ↓																			
7. Гэр аль хэсгээрээ дулаан алддаг вэ? Дээвэр ..... А Туурга ..... В Хаалга ..... С Шал ..... Д Мадахгүй ..... Е	15. Бие засах газрын төрөл юу вэ? Энгийн нүхэн жорлон ..... 1 Сайжруулсан нүхэн жорлон ..... 2 Био жорлон ..... 3 Битүү тунгаагуур ..... 4 Задгай нүх 5																			
8. Ундны усны эх үүсвэр хаана байдаг вэ? Хашаан дотор ..... 1 Өөр газарт 2	16. Бохир ус зайлуулах төрөл юу вэ? Цооногт асгадаг ..... 1 Задгай асгадаг 2																			
9. Ундны усны эх үүсвэр юу вэ? Хамгаалагдсан гүний худаг ..... 1 Төвлөрсөн шугам сүлжээнд холбогдсон нийтийн ус түгээх байр ..... 2 Төвлөрсөн шугам сүлжээнд холбогдоогүй нийтийн ус түгээх байр ..... 3 Хамгаалагдсан гэр худаг ..... 4 Хамгаалагдсан булаг, шанд ..... 5 Хамгаалагдаагүй гүний худаг ..... 6 Хамгаалагдаагүй гэр худаг ..... 7 Хамгаалагдаагүй булаг, шанд ..... 8 Зөөврийн усны үйлчилгээ 9	17. Хатуу хог хаягдал зайлуулах төрөл юу вэ? Тохимолт үйлчилгээний байгууллага тогтмол хугацаанд ачдаг ..... 1 Тохимолт үйлчилгээний байгууллага тогтмол бус хугацаанд ачдаг ..... 2 Зөвшөөрөгдсөн цэгт хаядаг ..... 3 Шатаадаг ..... 4 Бүлдэг ..... 5 Ил задгай 6																			

БАЙШИН, ОРОН СУУЦНЫ ТООЛЛОГО-2019 /БОСТ-2/

Монгол Улсын Үндэсний статистикийн хорооны дарлын 2019 оны 5 дугаар сарын 31-ний өдрийн А/В1 тоот тушаалаар батлав.

БОСТ - 2

БАЙШИН, ОРОН СУУЦНЫ ТООЛЛОГО - 2019
НИЙТИЙН ЗОРИУЛАЛТТАЙ ОРОН СУУЦНЫ АСУУЛГА

Тооллогын асуулгын хариултын нууцыг Монгол Улсын Хувь хүний нууцын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэг, Статистикийн тухай хуулийн 22 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэг, Хүн ам, орон сууцны улсын тооллогын тухай хуулийн 18 дугаар зүйлийн 3 дахь заалтын дагуу чандлан хадгалагдана.

I. ХАЯГИЙН ХЭСЭГ

A1. Тооллогын комиссын дугаар	<input type="text"/>	A5. Гудамж, ам, завхайн нэр, дугаар	<input type="text"/>	A10. Тооллогчийн нэр, өвд	<input type="text"/>
A2. Аймг, нийслэл	<input type="text"/>	A6. Газар орчин, байдал, хөтөлгөөн	<input type="text"/>	A11. Асуулгын дугаар	<input type="text"/>
A3. Сум, дүүрэг	<input type="text"/>	A7. Байшингийн дугаар	<input type="text"/>	A12. Асуулга эхэлсэн цаг, минут	<input type="text"/>
A4. Бай, хороо	<input type="text"/>				

II. АСУУЛГА

1. Байшинд хүн байнга амьдардаг уу? Тийм ..... 1 Үгүй ..... 2 Асуулт 8	10. Байшингийн усан хангамжийн төрөл юу вэ? Төвлөрсөн системд холбогдсон ..... 1 Бие даасан системд холбогдсон ..... 2 Зөврийн ..... 3 Асуулт 11
2. Байшинд хүн байнга амьдардаггүй шалтгаан юу вэ? Нураах гэж буй ..... 1 Бусад ..... 2 Асуулгыг дүгнэх	11. Байшин халуун хүйтэн устай юу? Халуун, хүйтэн устай ..... 1 Зөвхөн хүйтэн устай 2
3. Хэдэн онд ашиглалтад оруулсан байшин бэ? <input type="text"/>	12. Байшингийн цахилгааны эх үүсвэр юу вэ? Төвлөрсөн систем ..... 1 Дизель станц ..... 2 Сэргээгдэх эрчим хүч 3
4. Хэдэн давхар байшин бэ? <input type="text"/>	13. Байшингийн халаалтын эх үүсвэр юу вэ? Төвлөрсөн систем ..... 1 Цахилгаан халаагуур ..... 2 Уурын зуух ..... 3 Нам даралтын зуух 4
5. Байшингийн нэг болон суурийн давхарт худалдаа, үйлчилгээ эрхэлдэг газар байгаа юу? Тийм, хийц өөрчлөөгүй ..... 1 Тийм, хийц өөрчилж, нүхэлж гаргасан ..... 2 Үгүй 3	14. Байшингийн бие засах газрын төрөл юу вэ? Төвлөрсөн шугам сүлжээнд холбогдсон ..... 1 Бусад 9
6. Байшин доторх сууцны тоо хэд вэ? <input type="text"/>	15. Байшингийн бохир ус зайлуулалтын төрөл юу вэ? Төвлөрсөн систем ..... 1 Бие даасан систем ..... 2 Бусад 3
7. Байшингийн ханын үндсэн материал юу вэ? Цутгамал төмөр бетон ..... 1 Угсармал төмөр бетон ..... 2 Блок ..... 3 Тоосго ..... 4 Халимог ..... 5 Бусад 9	16. Байшингийн хатуу хог хаягдлыг тохижилт үйлчилгээний байгууллага тогтмол хугацаанд авчдаг уу? Тийм ..... 1 Үгүй 2
8. Байшингийн ханын өнгөлгөө, гадна фасадны материал юу вэ? Цементэн шавардлага ..... 1 Металл хавтан ..... 2 Хуванцар хавтан ..... 3 Чулуун хавтан ..... 4 Тоосго ..... 5 Шар шавар ..... 6 Плита ..... 7 Байхгүй ..... 8 Бусад 9	17. Байшин тэргэнцэртэй иргэдэд зориулсан налуу шаттай юу? Зориулалтын налуу шаттай ..... 1 Зориулалтын бус налуу шаттай ..... 2 Байхгүй 3
9. Байшингийн дээврийн хучилтын материал юу вэ? Төмөр ..... А Шавар ..... В Шифр ..... С Зөөлөн дээвэр ..... D Хар цаас ..... E Бусад ..... F	18. Байшин цахилгаан шаттай юу? Тийм ..... 1 Үгүй 2
	19. Байшин галын дохиоллын системтэй юу? Тийм ..... 1 Үгүй 2

ХАВСРАЛТ В

НЭМЭЛТ ХҮСНЭГТҮҮД

ХҮСНЭГТ 1.1. СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН СУУРИН ХҮН АМЫН ТОО, СУМДААР, НАСНЫ БҮЛГЭЭР, 2020 ОН

Сумын нэр	Бүгд	Насны бүлэг						
		0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34
БҮГД	107 755	11 889	11 529	9 366	7 915	7 994	8 252	8 570
Сүхбаатар	22 578	2 420	2 473	1 877	1 594	1 443	1 642	1 896
Алтанбулаг	4 750	504	517	429	372	346	327	373
Баруунбүрэн	3 094	386	343	291	261	246	235	221
Баянгол	5 567	600	594	467	415	433	438	420
Ерөө	6 834	794	744	587	480	500	541	618
Жавхлант	1 970	220	199	180	132	155	139	152
Зүүнбүрэн	2 819	343	316	255	192	213	195	207
Мандал	27 011	2 912	2 802	2 389	1 921	2 040	2 097	2 232
Орхон	2 290	225	224	178	207	189	171	158
Орхонтуул	3 754	373	361	339	336	304	272	267
Сайхан	9 302	986	973	799	656	744	801	734
Сант	2 104	222	201	189	168	182	152	130
Түшиг	1 835	210	218	162	123	132	136	155
Хүдэр	2 706	333	311	209	204	201	214	206
Хушаат	2 067	238	241	197	166	162	124	142
Цагааннуур	5 081	641	613	477	387	422	432	382
Шаамар	3 993	482	399	341	301	282	336	277

Хүснэгт 1.1-ийн үргэлжлэл

Сумын нэр	Насны бүлэг							
	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70+
БҮГД	7 683	7 304	7 024	6 298	5 507	3 715	2 108	2 601
Сүхбаатар	1 600	1 533	1 539	1 315	1 224	871	514	637
Алтанбулаг	311	353	336	302	233	165	85	97
Баруунбүрэн	214	192	197	144	146	87	61	70
Баянгол	424	369	351	323	289	210	104	130
Ерөө	502	471	411	374	320	231	129	132
Жавхлант	157	130	120	118	102	71	52	43
Зүүнбүрэн	211	205	169	162	115	100	59	77
Мандал	1 999	1 823	1 738	1 530	1 337	960	536	695
Орхон	142	188	141	126	138	82	46	75
Орхонтуул	275	256	263	257	183	125	62	81
Сайхан	641	608	617	627	548	247	136	185
Сант	137	137	148	129	124	100	44	41
Түшиг	122	120	122	110	95	63	29	38
Хүдэр	169	179	167	175	126	98	61	53
Хушаат	173	154	147	99	91	52	36	45
Цагааннуур	339	337	304	252	223	119	70	83
Шаамар сум	267	249	254	255	213	134	84	119

ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ ТООЛЛОГО
НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 1.2. СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН ЭРЭГТЭЙ СУУРИН ХҮН АМЫН ТОО, СУМДААР, НАСНЫ БҮЛГЭЭР, 2020 ОН

Сумын нэр	Бүгд	Насны бүлэг						
		0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34
БҮГД	54 706	6 066	5 929	4 757	4 024	4 189	4 489	4 585
Сүхбаатар	11 061	1 246	1 273	947	805	726	832	958
Алтанбулаг	2 411	257	265	221	188	173	186	208
Баруунбүрэн	1 609	203	177	146	126	138	135	126
Баянгол	2 884	295	323	235	216	235	238	245
Ерөө	3 520	392	374	299	244	261	302	335
Жавхлант	1 076	114	109	92	63	88	79	91
Зүүнбүрэн	1 380	167	152	124	80	102	105	110
Мандал	13 755	1 488	1 408	1 229	980	1 080	1 150	1 183
Орхон	1 218	106	129	102	107	91	91	99
Орхонтуул	2 000	200	188	175	181	162	174	135
Сайхан	4 711	506	515	400	332	386	448	402
Сант	1 093	102	98	104	99	105	88	67
Түшиг	937	109	112	75	66	72	72	87
Хүдэр	1 410	186	166	105	102	112	102	115
Хушаат	1 088	134	117	99	98	86	83	70
Цагааннуур	2 558	321	321	224	187	231	235	198
Шаамар	1 995	240	202	180	150	141	169	156

Хүснэгт 1.2-ийн үргэлжлэл

Сумын нэр	Насны бүлэг							
	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70+
БҮГД	4 032	3 828	3 520	2 981	2 637	1 686	960	1 023
Сүхбаатар	806	761	734	589	545	360	229	250
Алтанбулаг	141	199	175	134	104	82	41	37
Баруунбүрэн	109	98	111	70	73	39	24	34
Баянгол	223	196	174	156	152	97	48	51
Ерөө	286	252	222	175	152	118	57	51
Жавхлант	97	77	70	57	53	34	27	25
Зүүнбүрэн	119	108	83	74	56	48	26	26
Мандал	1 068	973	869	739	627	435	248	278
Орхон	82	99	81	72	60	43	22	34
Орхонтуул	161	135	133	142	102	60	24	28
Сайхан	318	307	301	292	265	106	67	66
Сант	65	75	71	61	70	51	24	13
Түшиг	63	65	64	46	53	31	13	9
Хүдэр	91	94	82	89	71	42	31	22
Хушаат	90	84	77	45	47	27	14	17
Цагааннуур	176	170	147	122	105	61	29	31
Шаамар сум	137	135	126	118	102	52	36	51

НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 1.3. СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН ЭМЭГТЭЙ СУУРИН ХҮН АМЫН ТОО, СУМДААР, НАСНЫ БҮЛГЭЭР, 2020 ОН

Сумын нэр	Бүгд	Насны бүлэг						
		0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34
БҮГД	53 049	5 823	5 600	4 609	3 891	3 805	3 763	3 985
Сүхбаатар	11 517	1 174	1 200	930	789	717	810	938
Алтанбулаг	2 339	247	252	208	184	173	141	165
Баруунбүрэн	1 485	183	166	145	135	108	100	95
Баянгол	2 683	305	271	232	199	198	200	175
Ерөө	3 314	402	370	288	236	239	239	283
Жавхлант	894	106	90	88	69	67	60	61
Зүүнбүрэн	1 439	176	164	131	112	111	90	97
Мандал	13 256	1 424	1 394	1 160	941	960	947	1 049
Орхон	1 072	119	95	76	100	98	80	59
Орхонтуул	1 754	173	173	164	155	142	98	132
Сайхан	4 591	480	458	399	324	358	353	332
Сант	1 011	120	103	85	69	77	64	63
Түшиг	898	101	106	87	57	60	64	68
Хүдэр	1 296	147	145	104	102	89	112	91
Хушаат	979	104	124	98	68	76	41	72
Цагааннуур	2 523	320	292	253	200	191	197	184
Шаамар	1 998	242	197	161	151	141	167	121

Хүснэгт 1.3-ийн үргэлжлэл

Сумын нэр	Насны бүлэг							
	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70+
БҮГД	3 651	3 476	3 504	3 317	2 870	2 029	1 148	1 578
Сүхбаатар	794	772	805	726	679	511	285	387
Алтанбулаг	170	154	161	168	129	83	44	60
Баруунбүрэн	105	94	86	74	73	48	37	36
Баянгол	201	173	177	167	137	113	56	79
Ерөө	216	219	189	199	168	113	72	81
Жавхлант	60	53	50	61	49	37	25	18
Зүүнбүрэн	92	97	86	88	59	52	33	51
Мандал	931	850	869	791	710	525	288	417
Орхон	60	89	60	54	78	39	24	41
Орхонтуул	114	121	130	115	81	65	38	53
Сайхан	323	301	316	335	283	141	69	119
Сант	72	62	77	68	54	49	20	28
Түшиг	59	55	58	64	42	32	16	29
Хүдэр	78	85	85	86	55	56	30	31
Хушаат	83	70	70	54	44	25	22	28
Цагааннуур	163	167	157	130	118	58	41	52
Шаамар сум	130	114	128	137	111	82	48	68

ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ ТООЛЛОГО
НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 1.4. СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН СУУРИН ХҮН АМЫН ТОО, СУМДААР, НАСНЫ БҮЛГЭЭР, 2020 ОН, ХОТ-БҮГД

Сумын нэр	Бүгд	Насны бүлэг						
		0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34
БҮГД	37 217	4 088	4 023	3 193	2 673	2 549	2 812	3 025
Сүхбаатар	22 578	2 420	2 473	1 877	1 594	1 443	1 642	1 896
Ерөө	3 128	381	352	269	218	219	260	304
Мандал	5 959	679	632	572	419	443	476	424
Орхонтуул	1 832	190	178	164	161	150	128	120
Сайхан	1 967	189	176	159	150	168	143	148
Шаамар	1 753	229	212	152	131	126	163	133

Хүснэгт 1.4-ийн үргэлжлэл

Сумын нэр	Насны бүлэг							
	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70+
БҮГД	2 613	2 531	2 495	2 149	1 902	1 371	808	985
Сүхбаатар	1 600	1 533	1 539	1 315	1 224	871	514	637
Ерөө	219	229	177	164	131	103	51	51
Мандал	387	384	375	334	306	238	140	150
Орхонтуул	129	123	152	125	71	54	37	50
Сайхан	158	157	144	112	107	65	44	47
Шаамар	120	105	108	99	63	40	22	50

ХҮСНЭГТ 1.5. СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН ЭРЭГТЭЙ СУУРИН ХҮН АМЫН ТОО, СУМДААР, НАСНЫ БҮЛГЭЭР, 2020 ОН, ХОТ-БҮГД

Сумын нэр	Бүгд	Насны бүлэг						
		0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34
БҮГД	18 642	2 090	2 101	1 613	1 375	1 311	1 464	1 570
Сүхбаатар	11 061	1 246	1 273	947	805	726	832	958
Ерөө	1 611	184	184	137	110	115	132	174
Мандал	3 016	339	324	291	219	232	263	214
Орхонтуул	996	105	105	93	91	75	80	61
Сайхан	1 085	105	105	68	84	100	81	90
Шаамар	873	111	110	77	66	63	76	73

Хүснэгт 1.5-ийн үргэлжлэл

Сумын нэр	Насны бүлэг							
	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70+
БҮГД	1 369	1 307	1 231	1 008	877	589	357	380
Сүхбаатар	806	761	734	589	545	360	229	250
Ерөө	130	124	90	82	61	49	20	19
Мандал	197	208	194	161	134	109	69	62
Орхонтуул	77	64	77	72	43	26	10	17
Сайхан	92	96	79	60	61	31	18	15
Шаамар	67	54	57	44	33	14	11	17

ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ ТООЛЛОГО
НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 1.6. СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН ЭМЭГТЭЙ СУУРИН ХҮН АМЫН ТОО, СУМДААР, НАСНЫ БҮЛГЭЭР, 2020 ОН, ХОТ-БУГД

Сумын нэр	Бүгд	Насны бүлэг						
		0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34
БҮГД	18 575	1 998	1 922	1 580	1 298	1 238	1 348	1 455
Сүхбаатар	11 517	1 174	1 200	930	789	717	810	938
Ерөө	1 517	197	168	132	108	104	128	130
Мандал	2 943	340	308	281	200	211	213	210
Орхонтуул	836	85	73	71	70	75	48	59
Сайхан	882	84	71	91	66	68	62	58
Шаамар	880	118	102	75	65	63	87	60

Хүснэгт 1.6-ийн үргэлжлэл

Сумын нэр	Насны бүлэг							
	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70+
БҮГД	1 244	1 224	1 264	1 141	1 025	782	451	605
Сүхбаатар	794	772	805	726	679	511	285	387
Ерөө	89	105	87	82	70	54	31	32
Мандал	190	176	181	173	172	129	71	88
Орхонтуул	52	59	75	53	28	28	27	33
Сайхан	66	61	65	52	46	34	26	32
Шаамар	53	51	51	55	30	26	11	33

ХҮСНЭГТ 1.7. СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН СУУРИН ХҮН АМЫН ТОО, СУМДААР, НАСНЫ БҮЛГЭЭР, 2020 ОН, ХӨДӨӨ-БУГД

Сумын нэр	Бүгд	Насны бүлэг						
		0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34
БҮГД	70 538	7 801	7 506	6 173	5 242	5 445	5 440	5 545
Алтанбулаг	4 750	504	517	429	372	346	327	373
Баруунбүрэн	3 094	386	343	291	261	246	235	221
Баянгол	5 567	600	594	467	415	433	438	420
Ерөө	3 706	413	392	318	262	281	281	314
Жавхлант	1 970	220	199	180	132	155	139	152
Зүүнбүрэн	2 819	343	316	255	192	213	195	207
Мандал	21 052	2 233	2 170	1 817	1 502	1 597	1 621	1 808
Орхон	2 290	225	224	178	207	189	171	158
Орхонтуул	1 922	183	183	175	175	154	144	147
Сайхан	7 335	797	797	640	506	576	658	586
Сант	2 104	222	201	189	168	182	152	130
Түшиг	1 835	210	218	162	123	132	136	155
Хүдэр	2 706	333	311	209	204	201	214	206
Хушаат	2 067	238	241	197	166	162	124	142
Цагааннуур	5 081	641	613	477	387	422	432	382
Шаамар	2 240	253	187	189	170	156	173	144

Хүснэгт 1.7-ийн үргэлжлэл

Сумын нэр	Насны бүлэг							
	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70+
БҮГД	5 070	4 773	4 529	4 149	3 605	2 344	1 300	1 616
Алтанбулаг	311	353	336	302	233	165	85	97
Баруунбүрэн	214	192	197	144	146	87	61	70
Баянгол	424	369	351	323	289	210	104	130
Ерөө	283	242	234	210	189	128	78	81
Жавхлант	157	130	120	118	102	71	52	43
Зүүнбүрэн	211	205	169	162	115	100	59	77
Мандал	1 612	1 439	1 363	1 196	1 031	722	396	545
Орхон	142	188	141	126	138	82	46	75
Орхонтуул	146	133	111	132	112	71	25	31
Сайхан	483	451	473	515	441	182	92	138
Сант	137	137	148	129	124	100	44	41
Түшиг	122	120	122	110	95	63	29	38
Хүдэр	169	179	167	175	126	98	61	53
Хушаат	173	154	147	99	91	52	36	45
Цагааннуур	339	337	304	252	223	119	70	83
Шаамар сум	147	144	146	156	150	94	62	69

ХҮСНЭГТ 1.8. СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН ЭРЭГТЭЙ СУУРИН ХҮН АМЫН ТОО, СУМДААР, НАСНЫ БҮЛГЭЭР, 2020 ОН, ХӨДӨӨ-БҮГД

Сумын нэр	Бүгд	Насны бүлэг						
		0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34
БҮГД	36 064	3 976	3 828	3 144	2 649	2 878	3 025	3 015
Алтанбулаг	2 411	257	265	221	188	173	186	208
Баруунбүрэн	1 609	203	177	146	126	138	135	126
Баянгол	2 884	295	323	235	216	235	238	245
Ерөө	1 909	208	190	162	134	146	170	161
Жавхлант	1 076	114	109	92	63	88	79	91
Зүүнбүрэн	1 380	167	152	124	80	102	105	110
Мандал	10 739	1 149	1 084	938	761	848	887	969
Орхон	1 218	106	129	102	107	91	91	99
Орхонтуул	1 004	95	83	82	90	87	94	74
Сайхан	3 626	401	410	332	248	286	367	312
Сант	1 093	102	98	104	99	105	88	67
Түшиг	937	109	112	75	66	72	72	87
Хүдэр	1 410	186	166	105	102	112	102	115
Хушаат	1 088	134	117	99	98	86	83	70
Цагааннуур	2 558	321	321	224	187	231	235	198
Шаамар	1 122	129	92	103	84	78	93	83

Сумын нэр	Насны бүлэг							
	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70+
БҮГД	2 663	2 521	2 289	1 973	1 760	1 097	603	643
Алтанбулаг	141	199	175	134	104	82	41	37
Баруунбүрэн	109	98	111	70	73	39	24	34
Баянгол	223	196	174	156	152	97	48	51
Ерөө	156	128	132	93	91	69	37	32
Жавхлант	97	77	70	57	53	34	27	25
Зүүнбүрэн	119	108	83	74	56	48	26	26
Мандал	871	765	675	578	493	326	179	216
Орхон	82	99	81	72	60	43	22	34
Орхонтуул	84	71	56	70	59	34	14	11
Сайхан	226	211	222	232	204	75	49	51
Сант	65	75	71	61	70	51	24	13
Түшиг	63	65	64	46	53	31	13	9
Хүдэр	91	94	82	89	71	42	31	22
Хушаат	90	84	77	45	47	27	14	17
Цагааннуур	176	170	147	122	105	61	29	31
Шаамар сум	70	81	69	74	69	38	25	34

ХҮСНЭГТ 1.9. СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН ЭМЭГТЭЙ СУУРИН ХҮН АМЫН ТОО, СУМДААР, НАСНЫ БҮЛГЭЭР, 2020 ОН, ХӨДӨӨ-БҮГД

Сумын нэр	Бүгд	Насны бүлэг						
		0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34
БҮГД	34 474	3 825	3 678	3 029	2 593	2 567	2 415	2 530
Алтанбулаг	2 339	247	252	208	184	173	141	165
Баруунбүрэн	1 485	183	166	145	135	108	100	95
Баянгол	2 683	305	271	232	199	198	200	175
Ерөө	1 797	205	202	156	128	135	111	153
Жавхлант	894	106	90	88	69	67	60	61
Зүүнбүрэн	1 439	176	164	131	112	111	90	97
Мандал	10 313	1 084	1 086	879	741	749	734	839
Орхон	1 072	119	95	76	100	98	80	59
Орхонтуул	918	88	100	93	85	67	50	73
Сайхан	3 709	396	387	308	258	290	291	274
Сант	1 011	120	103	85	69	77	64	63
Түшиг	898	101	106	87	57	60	64	68
Хүдэр	1 296	147	145	104	102	89	112	91
Хушаат	979	104	124	98	68	76	41	72
Цагааннуур	2 523	320	292	253	200	191	197	184
Шаамар	1 118	124	95	86	86	78	80	61

Сумын нэр	Насны бүлэг							
	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70+
БҮГД	2 407	2 252	2 240	2 176	1 845	1 247	697	973
Алтанбулаг	170	154	161	168	129	83	44	60
Баруунбүрэн	105	94	86	74	73	48	37	36
Баянгол	201	173	177	167	137	113	56	79
Ерөө	127	114	102	117	98	59	41	49
Жавхлант	60	53	50	61	49	37	25	18
Зүүнбүрэн	92	97	86	88	59	52	33	51
Мандал	741	674	688	618	538	396	217	329
Орхон	60	89	60	54	78	39	24	41
Орхонтуул	62	62	55	62	53	37	11	20
Сайхан	257	240	251	283	237	107	43	87
Сант	72	62	77	68	54	49	20	28
Түшиг	59	55	58	64	42	32	16	29
Хүдэр	78	85	85	86	55	56	30	31
Хушаат	83	70	70	54	44	25	22	28
Цагааннуур	163	167	157	130	118	58	41	52
Шаамар сум	77	63	77	82	81	56	37	35

ХҮСНЭГТ 2.1. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХҮН АМЫН ТОО, ГЭРЛЭЛТИЙН БАЙДАЛ, НАСНЫ БҮЛГЭЭР, 2020 ОН

Насны бүлэг	Бүгд	Огт гэрлээгүй	Гэрлэсэн батлуулсан	Гэрлэсэн батлуулаагүй	Тусгаарласан	Цуцалсан	Бэлэвсэн
БҮГД	74 792	23 552	38 926	6 010	1 133	1 046	4 125
15-19	7 906	7 848	21	37	0	0	0
20-24	7 969	6 706	715	538	7	2	1
25-29	8 234	4 165	2 845	1 130	46	37	11
30-34	8 546	2 030	5 306	1 011	89	76	34
35-39	7 671	981	5 497	856	138	125	74
40-44	7 288	632	5 510	701	147	164	134
45-49	7 006	534	5 186	644	218	174	250
50-54	6 280	320	4 632	470	203	201	454
55-59	5 493	175	4 072	320	169	147	610
60-64	3 709	90	2 627	176	70	75	671
65-69	2 103	33	1 335	71	32	21	611
70+	2 587	38	1 180	56	14	24	1 275

ХҮСНЭГТ 2.2. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ЭРЭГТЭЙ ХҮН АМЫН ТОО, ГЭРЛЭЛТИЙН БАЙДАЛ, НАСНЫ БҮЛГЭЭР, 2020 ОН

Насны бүлэг	Бүгд	Огт гэрлээгүй	Гэрлэсэн батлуулсан	Гэрлэсэн батлуулаагүй	Тусгаарласан	Цуцалсан	Бэлэвсэн
БҮГД	37 829	13 701	19 419	2 950	561	458	740
15-19	4 018	4 012	2	4	-	-	-
20-24	4 173	3 764	224	182	3	-	-
25-29	4 476	2 702	1 221	524	15	13	1
30-34	4 564	1 372	2 576	543	38	28	7
35-39	4 021	693	2 765	438	67	44	14
40-44	3 816	447	2 812	376	63	81	37
45-49	3 508	349	2 583	324	113	89	50
50-54	2 969	187	2 280	219	112	91	80
55-59	2 628	90	2 120	172	94	60	92
60-64	1 683	49	1 351	95	34	32	122
65-69	957	16	793	36	15	9	88
70+	1 016	20	692	37	7	11	249

ХҮСНЭГТ 2.3. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ЭМЭГТЭЙ ХҮН АМЫН ТОО, ГЭРЛЭЛТИЙН БАЙДАЛ, НАСНЫ БҮЛГЭЭР, 2020 ОН

Насны бүлэг	Бүгд	Огт гэрлээгүй	Гэрлэсэн батлуулсан	Гэрлэсэн батлуулаагүй	Тусгаарласан	Цуцалсан	Бэлэвсэн
БҮГД	36 963	9 851	19 507	3 060	572	588	3 385
15-19	3 888	3 836	19	33	-	-	-
20-24	3 796	2 942	491	356	4	2	1
25-29	3 758	1 463	1 624	606	31	24	10
30-34	3 982	658	2 730	468	51	48	27
35-39	3 650	288	2 732	418	71	81	60
40-44	3 472	185	2 698	325	84	83	97
45-49	3 498	185	2 603	320	105	85	200
50-54	3 311	133	2 352	251	91	110	374
55-59	2 865	85	1 952	148	75	87	518
60-64	2 026	41	1 276	81	36	43	549
65-69	1 146	17	542	35	17	12	523
70+	1 571	18	488	19	7	13	1 026

ХҮСНЭГТ 2.4. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХОТЫН ХҮН АМЫН ТОО, ГЭРЛЭЛТИЙН БАЙДАЛ, НАСНЫ БҮЛГЭЭР, 2020 ОН

Насны бүлэг	Бүгд	Огт гэрлээгүй	Гэрлэсэн батлуулсан	Гэрлэсэн батлуулаагүй	Тусгаарласан	Цуцалсан	Бэлэвсэн
БҮГД	25 859	7 895	13 211	2 280	520	347	1 606
15-19	2 669	2 650	7	12	0	0	0
20-24	2 541	2 129	200	210	1	1	0
25-29	2 806	1 370	967	432	19	14	4
30-34	3 023	696	1 851	411	28	31	6
35-39	2 613	363	1 798	325	65	39	23
40-44	2 528	233	1 846	278	66	53	52
45-49	2 491	206	1 762	246	116	63	98
50-54	2 145	122	1 553	160	90	64	156
55-59	1 895	69	1 353	101	82	49	241
60-64	1 366	34	952	58	28	29	265
65-69	806	11	471	26	20	3	275
70+	976	12	451	21	5	1	486

ХҮСНЭГТ 2.4. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХӨДӨӨГИЙН ХҮН АМЫН ТОО, ГЭРЛЭЛТИЙН БАЙДАЛ, НАСНЫ БҮЛГЭЭР, 2020 ОН

Насны бүлэг	Бүгд	Огт гэрлээгүй	Гэрлэсэн батлуулсан	Гэрлэсэн батлуулаагүй	Тусгаарласан	Цуцалсан	Бэлэвсэн
БҮГД	48 933	15 657	25 715	3 730	613	699	2 519
15-19	5 237	5 198	14	25	0	0	0
20-24	5 428	4 577	515	328	6	1	1
25-29	5 428	2 795	1 878	698	27	23	7
30-34	5 523	1 334	3 455	600	61	45	28
35-39	5 058	618	3 699	531	73	86	51
40-44	4 760	399	3 664	423	81	111	82
45-49	4 515	328	3 424	398	102	111	152
50-54	4 135	198	3 079	310	113	137	298
55-59	3 598	106	2 719	219	87	98	369
60-64	2 343	56	1 675	118	42	46	406
65-69	1 297	22	864	45	12	18	336
70+	1 611	26	729	35	9	23	789

ХҮСНЭГТ 3.1. СУУРИН ХҮН АМЫН ТОО, ХАРЬАЛАЛ, ҮНДЭС, УГСАА, СУМААР, 2020 ОН

Сумын нэр	МОНГОЛ УЛСЫН ХАРЬЯАТ- БҮГД	Халх	Казах	Дөрвөд	Буриад	Баяд	Дарь ганга	Уриан хай	Захчин
БҮГД	107 557	92 019	1 015	3 087	751	3 625	97	1 824	961
Сүхбаатар	22 538	21 198	59	285	172	274	29	110	137
Алтанбулаг	4 743	4 007	14	122	55	282	6	101	29
Баруунбүрэн	3 094	2 109	5	72	1	61	1	44	6
Баянгол	5 500	4 755	26	91	10	375	5	45	69
Ерөө	6 809	4 890	241	526	149	270	8	490	68
Жавхлант	1 970	1 372	90	142	12	197	1	7	90
Зүүнбүрэн	2 816	2 197	25	22	10	104	0	15	5
Мандал	26 967	25 110	410	276	161	340	20	199	111
Орхон	2 289	2 044	7	47	6	71	1	35	23
Орхонтуул	3 754	2 737	16	347	7	267	0	207	19
Сайхан	9 295	8 128	23	401	24	261	8	88	104
Сант	2 104	1 585	6	97	5	215	2	10	69
Түшиг	1 835	1 549	0	157	17	39	0	8	29
Хүдэр	2 706	2 244	2	129	82	64	2	48	42
Хушаат	2 067	1 161	5	48	4	376	1	205	45
Цагааннуур	5 081	3 314	20	284	20	365	11	187	94
Шаамар	3 989	3 619	66	41	16	64	2	25	21

Хүснэгт 3.1-ын үргэлжлэл

Сумын нэр	Дархад	Торгууд	Өөлд	Хотон	Мянгад	Барга	Үзэмчин	Харчин	Хотгойд
БҮГД	361	534	203	1 805	178	35	9	10	52
Сүхбаатар	46	68	29	29	15	4	1	0	6
Алтанбулаг	19	20	24	6	9	1	0	0	7
Баруунбүрэн	4	15	0	725	20	11	1	0	6
Баянгол	7	25	4	8	25	0	1	1	0
Ерөө	29	34	5	15	12	2	0	4	4
Жавхлант	11	28	1	5	1	0	0	0	0
Зүүнбүрэн	3	18	0	3	1	0	0	2	1
Мандал	80	49	35	50	31	1	2	3	7
Орхон	3	42	2	0	2	0	0	0	1
Орхонтуул	2	7	8	110	5	3	0	0	2
Сайхан	14	118	42	65	8	0	0	0	7
Сант	15	10	5	75	6	1	0	0	1
Түшиг	11	0	11	2	3	0	0	0	0
Хүдэр	24	3	12	21	6	1	0	0	3
Хушаат	17	38	4	4	4	0	0	0	0
Цагааннуур	31	19	12	675	22	9	4	0	7
Шаамар	45	40	9	12	8	2	0	0	0

Хүснэгт 3.1-ын үргэлжлэл

Сумын нэр	Элжигэн	Цаатан (Духа)	Сар туул	Тува	Узбек (Чантуу)	Хам ниган	Хошууд	Бусад	Бусад гадаад үндэс, угсаатан
БҮГД	7	2	81	443	3	2	7	13	433
Сүхбаатар	0	0	4	25	0	0	0	0	47
Алтанбулаг	2	0	6	17	1	0	0	0	15
Баруунбүрэн	0	0	0	3	0	0	0	0	10
Баянгол	0	0	5	27	0	0	1	0	20
Ерөө	0	0	29	10	0	0	0	3	20
Жавхлант	0	0	13	0	0	0	0	0	0
Зүүнбүрэн	1	0	0	225	0	0	0	0	184
Мандал	1	0	12	15	0	0	0	0	54
Орхон	0	0	3	1	0	0	0	1	0
Орхонтуул	2	0	0	7	0	0	0	2	6
Сайхан	1	0	1	1	0	0	0	0	1
Сант	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Түшиг	0	0	5	1	0	0	0	3	0
Хүдэр	0	0	1	8	0	2	0	0	12
Хушаат	0	0	1	99	0	0	0	0	55
Цагааннуур	0	0	0	2	0	0	0	4	1
Шаамар	0	2	1	2	2	0	6	0	6

ХҮСНЭГТ 3.2. СУУРИН ХҮН АМЫН ТОО, ХАРЬАЛАЛ, ҮНДЭС, УГСАА, СУМААР, ХУВИАР, 2020 ОН

Сумын нэр	Монгол Улсын харьяат- Бүгд	Халх	Баяд	Дөрвөд	Уриан-хай	Хотон	Буриад	Захчин	Бусад	Монголын харьяат	Гадаадын харьяат
БҮГД	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Сүхбаатар	20.9	23.0	7.6	9.2	6.0	1.6	22.9	14.2	0.0	9.4	10.8
Алтанбулаг	4.4	4.3	7.8	4.0	5.5	0.3	7.3	3.0	0.0	4.1	3.5
Баруунбүрэн	2.9	2.3	1.7	2.3	2.4	40.2	0.1	0.6	0.0	2.2	2.3
Баянгол	5.1	5.2	10.3	3.0	2.5	0.4	1.3	7.1	0.0	4.2	4.6
Ерөө	6.3	5.3	7.4	17.0	26.9	0.8	19.8	7.0	23.0	12.4	4.6
Жавхлант	1.9	1.5	5.4	4.6	0.4	0.3	1.7	9.4	0.0	4.8	0.0
Зүүнбүрэн	2.6	2.4	2.9	0.7	0.8	0.2	1.3	0.5	0.0	9.1	42.5
Мандал	25.1	27.3	9.4	8.9	10.9	2.8	21.4	11.6	0.0	21.9	12.5
Орхон	2.1	2.2	2.1	1.5	2.0	0.0	0.8	2.4	7.7	2.0	0.0
Орхонтуул	3.5	3.1	7.4	11.2	11.3	6.1	0.9	2.1	15.4	1.7	1.4
Сайхан	8.6	8.8	7.2	13.1	4.8	3.6	3.2	10.8	0.0	7.3	0.2
Сант	2.1	1.7	5.9	3.1	0.5	4.2	0.7	7.2	0.0	1.5	0.5
Түшиг	1.7	1.7	1.1	5.1	0.4	0.1	2.3	3.0	23.1	1.0	0.0
Хүдэр	2.5	2.4	1.8	4.2	2.6	1.2	11.0	4.4	0.0	2.1	2.8
Хушаат	1.9	1.3	10.3	1.6	11.3	0.2	0.5	4.7	0.0	5.6	12.7
Цагааннуур	4.7	3.6	10.0	9.2	10.3	37.3	2.7	9.8	30.8	4.6	0.2
Шаамар	3.7	3.9	1.7	1.3	1.4	0.7	2.1	2.2	0.0	6.1	1.4

ХҮСНЭГТ 4.1. СУУРИН ХҮН АМЫН ТОО, ХАРЬЯАЛАЛ, ҮНДЭС, УГСАА, ХҮЙСЭЭР, 2020 ОН

Үндэс угсаа	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
БҮГД	107 755	54 706	53 049
Монгол Улсын харьяат-Бүгд	107 557	54 572	52 985
Халх	92 019	46 623	45 396
Казах	1 015	528	487
Дөрвөд	3 087	1 581	1 506
Буриад	751	390	361
Баяд	3 625	1 909	1 716
Дарьганга	97	45	52
Урианхай	1 824	939	885
Захчин	961	487	474
Дархад	361	171	190
Торгууд	534	276	258
Өөлд	203	98	105
Хотон	1 805	904	901
Мянгад	178	83	95
Барга	35	18	17
Үзэмчин	9	5	4
Харчин	10	5	5
Цахар	6	6	0
Хотогойд	52	22	30
Элжигэн	7	3	4
Цаатан (Духа)	2	2	0
Сартуул	81	39	42
Тува	443	227	216
Узбек (Чантуу)	3	2	1
Халимаг	3	2	1
Түмэд	3	3	0
Хамниган	2	2	0
Хошууд	7	5	2
Монголын харьяат бусад	1	1	0
Орос /Монголын харьяат/	1	0	1
Бусад гадаад /Монголын харьяат/	432	196	236
Гадаадын харьяат	197	134	63
Харьяалалгүй	1	0	1

ХҮСНЭГТ 4.2. СУУРИН ХҮН АМЫН ТОО, ХАРЬЯАЛАЛ, ҮНДЭС, УГСАА, ХҮЙСЭЭР, 2020 ОН, ХОТ

Үндэс угсаа	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
БҮГД	37 217	18 642	18 575
Монгол Улсын харьяат-Бүгд	37 153	18 611	18 542
Халх	33 352	16 650	16 702
Казах	597	314	283
Дөрвөд	879	467	412
Буриад	263	141	122
Баяд	667	332	335
Дарьганга	34	19	15
Урианхай	496	268	228
Захчин	241	123	118
Дархад	117	54	63
Торгууд	145	72	73
Өөлд	45	21	24
Хотон	108	49	59
Мянгад	24	12	12
Барга	6	6	0
Үзэмчин	1	0	1
Харчин	3	1	2
Хотогйд	15	6	9
Элжигэн	1	1	0
Цаатан (Духа)	2	2	0
Сартуул	33	14	19
Тува	43	23	20
Халимаг	3	2	1
Узбек (Чантуу)	78	34	44
Бусад гадаад /Монголын харьяат/	63	31	32
Гадаадын харьяат	1	0	1
Харьяалалгүй	37 217	18 642	18 575

ХҮСНЭГТ 4.3. СУУРИН ХҮН АМЫН ТОО, ХАРЬЯАЛАЛ, ҮНДЭС, УГСАА, ХҮЙСЭЭР, 2020 ОН, ХӨДӨӨ

Үндэс угсаа	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
БҮГД	70 538	36 064	34 474
Монгол Улсын харьяат-Бүгд	70 404	35 961	34 443
Халх	58 667	29 973	28 694
Казах	418	214	204
Дөрвөд	2 208	1 114	1 094
Буриад	488	249	239
Баяд	2 958	1 577	1 381
Дарьганга	63	26	37
Урианхай	1 328	671	657
Захчин	720	364	356
Дархад	244	117	127
Торгууд	389	204	185
Өөлд	158	77	81
Хотон	1 697	855	842
Мянгад	154	71	83
Барга	29	12	17
Үзэмчин	8	5	3
Харчин	7	4	3
Цахар	6	6	0
Хотогойд	37	16	21
Элжигэн	6	2	4
Сартуул	48	25	23
Тува	400	204	196
Узбек (Чантуу)	3	2	1
Түмэд	3	3	0
Хамниган	2	2	0
Хошууд	7	5	2
Монголын харьяат бусад	1	1	0
Орос /Монголын харьяат/	1	0	1
Бусад гадаад /Монголын харьяат/	354	162	192
Гадаадын харьяат	134	103	31
Харьяалалгүй	0	0	0

ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ ТООЛЛОГО
НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 5.1. ХҮН АМЫН ТӨРСНӨӨС ХОЙШИХ ШИЛЖИЖ ХӨДӨЛГӨӨН, АЙМАГ НИЙСЛЭЛ, ХҮЙСЭЭР,
 2020 ОН

Аймаг, нийслэл	Нийт хүн ам			Шилжих хөдөлгөөнд ороогүй		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
БҮГД	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Архангай	4.5	4.4	4.6	3.7	3.6	3.6
Баян-Өлгий	3.5	3.6	3.4	4.1	4.2	4.1
Баянхонгор	4.0	4.0	4.1	3.6	3.6	3.7
Булган	2.7	2.6	2.6	2.2	2.2	2.1
Говь-Алтай	3.2	3.1	3.3	2.3	2.3	2.4
Дорноговь	2.3	2.2	2.3	2.3	2.2	2.3
Дорнод	3.4	3.4	3.5	3.4	3.4	3.4
Дундговь	2.4	2.3	2.4	2.0	2.0	2.0
Завхан	4.2	4.2	4.3	2.9	2.9	2.9
Өвөрхангай	4.9	4.9	4.9	4.5	4.5	4.5
Өмнөговь	2.5	2.4	2.5	2.7	2.6	2.8
Сүхбаатар	2.6	2.6	2.6	2.4	2.5	2.4
Сэлэнгэ	3.5	3.6	3.5	3.1	3.2	3.0
Төв	4.2	4.2	4.2	3.3	3.3	3.2
Увс	4.3	4.3	4.2	3.1	3.2	3.1
Ховд	4.0	3.9	3.9	3.3	3.4	3.3
Хөвсгөл	5.3	5.3	5.4	5.3	5.3	5.4
Хэнтий	3.2	3.2	3.3	3.1	3.1	3.1
Дархан-Уул	2.5	2.6	2.5	2.4	2.4	2.3
Улаанбаатар	30.3	30.7	30.0	38.0	37.8	38.2
Орхон	1.8	1.8	1.8	1.8	1.9	1.8
Говьсүмбэр	0.4	0.4	0.4	0.5	0.4	0.4
Гадаад*	0.3	0.3	0.3	-	-	-

ХҮСНЭГТ 5.1-ИЙН ҮРГЭЛЖЛЭЛ

Аймаг, нийслэл	Шилжиж ирсэн			Шилжиж явсан		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
БҮГД	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Архангай	7.5	8.8	6.5	0.6	0.6	0.6
Баян-Өлгий	5.4	5.7	5.2	0.3	0.3	0.2
Баянхонгор	4.8	4.6	5.0	0.1	0.1	0.0
Булган	3.2	2.9	3.4	0.8	1.1	0.5
Говь-Алтай	5.1	4.8	5.3	0.3	0.3	0.3
Дорноговь	1.4	1.2	1.6	1.7	2.0	1.5
Дорнод	1.3	1.2	1.3	0.6	0.3	0.8
Дундговь	1.3	1.2	1.4	0.1	0.1	0.0
Завхан	6.6	6.8	6.5	0.2	0.2	0.1
Өвөрхангай	3.3	3.1	3.5	0.4	0.4	0.5
Өмнөговь	0.5	0.4	0.6	1.4	1.7	1.2
Сүхбаатар	0.4	0.5	0.4	0.3	0.4	0.2
Сэлэнгэ	-	-	-	-	-	-
Төв	5.2	4.7	5.5	2.8	3.0	2.6
Увс	14.3	14.7	14.0	0.1	0.1	0.0
Ховд	7.0	7.0	7.0	0.3	0.3	0.2
Хөвсгөл	8.0	7.3	8.6	0.9	0.9	0.9
Хэнтий	1.1	1.0	1.2	0.4	0.5	0.4
Дархан-Уул	7.2	7.0	7.3	18.0	17.4	18.4
Улаанбаатар	14.5	15.3	13.8	64.5	63.8	65.0
Орхон	1.5	1.4	1.5	5.9	5.8	5.9
Говьсүмбэр	0.1	0.1	0.1	0.6	0.7	0.5
Гадаад*	0.4	0.4	0.3	0.0	0.0	0.0

ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ ТООЛЛОГО
НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 5.2. ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХҮН АМЫН СҮҮЛИЙН 5 ЖИЛИЙН ШИЛЖИХ ХӨДӨЛГӨӨН АЙМАГ, НИЙСЛЭЛЭЭР, ХҮЙСЭЭР 2020 ОН

Аймаг, нийслэл	Нийт хүн ам			Шилжих хөдөлгөөнд ороогүй		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
БҮГД	2 813 761	1 380 127	1 433 634	2 657 998	1 302 261	1 355 737
Архангай	85 846	42 761	43 085	80 151	40 146	40 005
Баян-Өлгий	89 793	44 621	45 172	88 343	43 923	44 420
Баянхонгор	78 729	38 686	40 043	74 874	36 779	38 095
Булган	55 885	28 267	27 618	51 196	25 963	25 233
Говь-Алтай	52 927	26 210	26 717	49 512	24 612	24 900
Дорноговь	60 517	30 092	30 425	56 295	27 970	28 325
Дорнод	71 710	35 895	35 815	68 053	34 071	33 982
Дундговь	41 456	20 756	20 700	38 770	19 439	19 331
Завхан	65 724	32 575	33 149	61 861	30 651	31 210
Өвөрхангай	104 764	51 909	52 855	98 517	48 872	49 645
Өмнөговь	57 826	28 810	29 016	55 270	27 439	27 831
Сүхбаатар	55 456	27 879	27 577	53 011	26 672	26 339
Сэлэнгэ	97 911	49 400	48 511	89 162	45 173	43 989
Төв	83 028	42 503	40 525	74 739	38 308	36 431
Увс	75 648	37 797	37 851	70 734	35 425	35 309
Ховд	77 683	38 638	39 045	74 378	37 104	37 274
Хөвсгөл	120 666	59 595	61 071	115 603	57 199	58 404
Хэнтий	68 217	34 323	33 894	64 080	32 303	31 777
Дархан-Уул	91 435	44 721	46 714	83 171	40 667	42 504
Улаанбаатар	1 256 377	602 700	653 677	1 212 899	581 736	631 163
Орхон	91 960	44 892	47 068	83 976	41 141	42 835
Говьсүмбэр	15 087	7 530	7 557	13 403	6 668	6 735
Гадаад*	15 116	9 567	5 549	-	-	-

ХҮСНЭГТ 5.2-ЫН ҮРГЭЛЖЛЭЛ

Аймаг, нийслэл	Шилжиж ирсэн			Шилжиж явсан		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
БҮГД	6 704	3 467	3 237	8 749	4 227	4 522
Архангай	115	58	57	77	34	43
Баян-Өлгий	43	18	25	19	9	10
Баянхонгор	61	36	25	60	29	31
Булган	147	76	71	108	57	51
Говь-Алтай	54	30	24	75	29	46
Дорноговь	132	63	69	274	142	132
Дорнод	40	22	18	87	42	45
Дундговь	39	21	18	58	28	30
Завхан	100	49	51	54	29	25
Өвөрхангай	67	36	31	47	18	29
Өмнөговь	68	39	29	182	93	89
Сүхбаатар	38	20	18	49	23	26
Сэлэнгэ	-	-	-	-	-	-
Төв	250	133	117	235	115	120
Увс	343	156	187	68	33	35
Ховд	83	44	39	73	35	38
Хөвсгөл	154	89	65	108	49	59
Хэнтий	63	29	34	100	54	46
Дархан-Уул	1 322	669	653	1 758	855	903
Улаанбаатар	3 052	1 588	1 464	4 810	2 308	2 502
Орхон	357	173	184	461	220	241
Говьсүмбэр	37	19	18	46	25	21
Гадаад*	139	99	40	0	0	0

ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ ТООЛЛОГО
НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 5.3. ХҮН АМЫН СҮҮЛИЙН 1 ЖИЛИЙН ШИЛЖИХ ХӨДӨЛГӨӨН АЙМАГ, НЙИСЛЭЛЭЭР,
 ХҮЙСЭЭР, 2020 ОН

Аймаг, нийслэл	Нийт хүн ам			Шилжих хөдөлгөөнд ороогүй		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
БҮГД	3 123 431	1 539 225	1 584 206	3 035 476	1 492 546	1 542 930
Архангай	94 608	47 337	47 271	90 920	45 528	45 392
Баян-Өлгий	101 010	50 440	50 570	100 212	50 026	50 186
Баянхонгор	87 666	43 078	44 588	85 093	41 788	43 305
Булган	61 562	31 186	30 376	58 650	29 701	28 949
Говь-Алтай	57 633	28 645	28 988	55 537	27 632	27 905
Дорноговь	68 402	34 198	34 204	66 135	33 009	33 126
Дорнод	80 608	40 403	40 205	78 348	39 222	39 126
Дундговь	46 421	23 337	23 084	44 823	22 508	22 315
Завхан	72 529	36 066	36 463	70 081	34 863	35 218
Өвөрхангай	115 945	57 555	58 390	111 834	55 508	56 326
Өмнөговь	67 129	33 710	33 419	65 232	32 583	32 649
Сүхбаатар	61 921	31 168	30 753	60 664	30 490	30 174
Сэлэнгэ	107 226	54 214	53 012	102 561	51 844	50 717
Төв	94 025	48 158	45 867	88 037	45 037	43 000
Увс	82 828	41 542	41 286	80 025	40 153	39 872
Ховд	86 987	43 391	43 596	84 898	42 378	42 520
Хөвсгөл	132 969	65 924	67 045	129 876	64 369	65 507
Хэнтий	76 685	38 702	37 983	74 225	37 441	36 784
Дархан-Уул	101 790	49 959	51 831	97 418	47 752	49 666
Улаанбаатар	1 391 312	672 023	719 289	1 377 380	664 857	712 523
Орхон	101 568	49 829	51 739	97 272	47 749	49 523
Говьсүмбэр	17 168	8 591	8 577	16 255	8 108	8 147
Гадаад*	15 439	9 769	5 670	-	-	-

ХҮСНЭГТ 5.3-ЫН ҮРГЭЛЖЛЭЛ

Аймаг, нийслэл	Шилжиж ирсэн			Шилжиж явсан		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
БҮГД	2 744	1 596	1 148	4 665	2 370	2 295
Архангай	69	36	33	32	14	18
Баян-Өлгий	26	10	16	3	1	2
Баянхонгор	26	17	9	17	5	12
Булган	78	39	39	60	34	26
Говь-Алтай	29	14	15	25	12	13
Дорноговь	63	37	26	121	61	60
Дорнод	16	11	5	28	16	12
Дундговь	19	15	4	20	11	9
Завхан	57	32	25	11	8	3
Өвөрхангай	30	18	12	25	14	11
Өмнөговь	39	22	17	62	33	29
Сүхбаатар	19	9	10	15	8	7
Сэлэнгэ	-	-	-	-	-	-
Төв	136	82	54	92	43	49
Увс	100	44	56	27	11	16
Ховд	35	22	13	19	11	8
Хөвсгөл	52	38	14	41	20	21
Хэнтий	39	20	19	28	19	9
Дархан-Уул	458	241	217	549	291	258
Улаанбаатар	1178	718	460	3 252	1 638	1 614
Орхон	135	73	62	231	117	114
Говьсүмбэр	8	6	2	7	3	4
Гадаад*	132	92	40	0	0	0

НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 5.4. СУУРИН ХҮН АМЫН ТОО, ТООЛОГДСОН АЙМАГ, НИЙСЛЭЛДЭЭ АМЬДАРЧ БАЙГАА ХУГАЦАА, НАСНЫ БҮЛГЭЭР 2020 ОН

Бүгд	Насны бүлэг										
	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	
БҮГД	11 545	1 215	1 285	1 073	893	732	726	853	781	808	778
Төрснөөс хойш	8 350	1 189	1 210	959	749	590	533	614	525	486	437
Шилжиж ирсэн	3 195	26	75	114	144	142	193	239	256	322	341
Үүнээс: амьдарч байгаа хугацаагаар											
1 жил хүртэл	50	10	4	3	2	10	3	2	1	1	8
1-3 жил	184	16	25	10	7	24	39	19	14	9	5
4 жил	66	0	11	8	2	5	11	13	2	3	0
5-6 жил	150	0	19	22	6	8	30	22	16	13	6
7-9 жил	246	0	16	28	23	10	36	44	20	19	16
10-12 жил	382	0	0	38	52	26	17	60	54	40	37
13-15 жил	225	0	0	5	24	18	13	18	34	37	18
16-19 жил	325	0	0	0	28	28	17	17	41	59	41
20, түүнээс дээш жил	1 567	0	0	0	0	13	27	44	74	141	210

ХҮСНЭГТ 5.4-ИЙН ҮРГЭЛЖЛЭЛ

Бүгд	Насны бүлэг										
	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85-89	90-94	95-99	100+
БҮГД	719	654	465	254	128	111	43	18	7	2	0
Төрснөөс хойш	354	300	203	98	45	29	18	6	4	1	0
Шилжиж ирсэн	365	354	262	156	83	82	25	12	3	1	0
Үүнээс: амьдарч байгаа хугацаагаар											
1 жил хүртэл	1	3	2	0	0	0	0	0	0	0	0
1-3 жил	3	7	4	0	0	2	0	0	0	0	0
4 жил	2	4	3	2	0	0	0	0	0	0	0
5-6 жил	1	3	1	1	0	1	0	1	0	0	0
7-9 жил	14	9	5	1	2	2	0	1	0	0	0
10-12 жил	17	13	12	9	4	2	1	0	0	0	0
13-15 жил	19	21	7	7	3	0	1	0	0	0	0
16-19 жил	30	26	19	9	5	4	0	0	1	0	0
20, түүнээс дээш жил	278	268	209	127	69	71	23	10	2	1	0

ХҮСНЭГТ 5.5. СУУРИН ХҮН АМЫН ТОО, ТООЛОГДСОН АЙМАГ, НИЙСЛЭЛДЭЭ АМЬДАРЧ БАЙГАА ХУГАЦАА, НАСНЫ БҮЛГЭЭР, 2020 ОН - ЭРЭГТЭЙ

Бүгд	Насны бүлэг										
	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	
БҮГД	5 723	676	644	529	450	386	378	439	386	393	382
Төрснөөс хойш	4 261	662	610	474	385	317	300	341	258	235	217
Шилжиж ирсэн	1 462	14	34	55	65	69	78	98	128	158	165
Үүнээс: амьдарч байгаа хугацаагаар											
1 жил хүртэл	30	4	3	3	0	6	1	1	1	1	6
1-3 жил	82	10	10	2	4	8	16	8	7	7	2
4 жил	27	0	4	4	2	1	3	6	1	0	0
5-6 жил	56	0	9	10	3	1	7	8	8	6	1
7-9 жил	106	0	8	16	10	3	13	13	11	6	7
10-12 жил	176	0	0	19	21	14	11	19	25	18	19
13-15 жил	98	0	0	1	10	9	2	8	17	20	9
16-19 жил	165	0	0	0	15	17	11	7	18	27	20
20, түүнээс дээш жил	722	0	0	0	0	10	14	28	40	73	101

ХҮСНЭГТ 5.5-ИЙН ҮРГЭЛЖЛЭЛ

Бүгд	Насны бүлэг										
	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85-89	90-94	95-99	100+
БҮГД	382	321	298	207	109	52	49	14	7	3	0
Төрснөөс хойш	217	163	138	92	38	12	11	6	2	0	0
Шилжиж ирсэн	165	158	160	115	71	40	38	8	5	3	0
Үүнээс: амьдарч байгаа хугацаагаар											
1 жил хүртэл	6	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0
1-3 жил	2	1	4	3	0	0	0	0	0	0	0
4 жил	0	1	3	2	0	0	0	0	0	0	0
5-6 жил	1	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0
7-9 жил	7	7	5	4	1	1	0	0	1	0	0
10-12 жил	19	11	3	8	4	3	1	0	0	0	0
13-15 жил	9	6	7	3	4	2	0	0	0	0	0
16-19 жил	20	16	15	8	6	2	2	0	0	1	0
20, түүнээс дээш жил	101	115	121	85	56	32	34	8	3	2	0

ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ ТООЛЛОГО
НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 5.6. СУУРИН ХҮН АМЫН ТОО, ТООЛОГДСОН АЙМАГ, НИЙСЛЭЛДЭЭ АМЬДАРЧ БАЙГАА ХУГАЦАА, НАСНЫ БҮЛГЭЭР, 2020 ОН - ЭМЭГТЭЙ

Бүгд	Насны бүлэг										
	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	
БҮГД	5 822	539	641	544	443	346	348	414	395	415	396
Төрснөөс хойш	4 089	527	600	485	364	273	233	273	267	251	220
Шилжиж ирсэн	1 733	12	41	59	79	73	115	141	128	164	176
Үүнээс: амьдарч байгаа хугацаагаар											
1 жил хүртэл	20	6	1	0	2	4	2	1	0	0	2
1-3 жил	102	6	15	8	3	16	23	11	7	2	3
4 жил	39	0	7	4	0	4	8	7	1	3	0
5-6 жил	94	0	10	12	3	7	23	14	8	7	5
7-9 жил	140	0	8	12	13	7	23	31	9	13	9
10-12 жил	206	0	0	19	31	12	6	41	29	22	18
13-15 жил	127	0	0	4	14	9	11	10	17	17	9
16-19 жил	160	0	0	0	13	11	6	10	23	32	21
20, түүнээс дээш жил	845	0	0	0	0	3	13	16	34	68	109

ХҮСНЭГТ 5.6-ИЙН ҮРГЭЛЖЛЭЛ

Бүгд	Насны бүлэг										
	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85-89	90-94	95-99	100+
БҮГД	398	356	258	145	76	62	29	11	4	2	0
Төрснөөс хойш	191	162	111	60	33	18	12	4	4	1	0
Шилжиж ирсэн	207	194	147	85	43	44	17	7	0	1	0
Үүнээс: амьдарч байгаа хугацаагаар											
1 жил хүртэл	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1-3 жил	2	3	1	0	0	2	0	0	0	0	0
4 жил	1	1	1	2	0	0	0	0	0	0	0
5-6 жил	0	3	1	1	0	0	0	0	0	0	0
7-9 жил	7	4	1	0	1	2	0	0	0	0	0
10-12 жил	6	10	4	5	1	1	1	0	0	0	0
13-15 жил	13	14	4	3	1	0	1	0	0	0	0
16-19 жил	14	11	11	3	3	2	0	0	0	0	0
20, түүнээс дээш жил	163	147	124	71	37	37	15	7	0	1	0

ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ ТООЛЛОГО
НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 6.1. ЗУРГАА, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХҮН АМЫН ТОО, БОЛОВСРОЛЫН ТҮВШИН, СУМААР, 2020 ОН

Сумын нэр	Боловсролын түвшин										
	Бүгд	Боловсролгүй	Бага	Суурь	Бүрэн дунд	Техникийн болон мэргэжлийн	Тусгай мэргэжлийн дунд	Дипломын дээд	Бакалаврын дээд	Магистр	Доктор
БҮГД	93 183	12 668	10 053	18 118	28 016	5 255	4 496	431	13 490	648	8
Сүхбаатар	19 598	2 606	1 682	2 591	6 298	807	1 211	124	4 077	198	4
Алтанбулаг	4 144	555	483	783	1 179	276	278	17	537	35	1
Баруунбүрэн	2 629	389	449	772	511	171	95	4	231	7	0
Баянгол	4 761	619	516	1 090	1 309	267	272	10	643	35	0
Ерөө	5 852	785	598	1 721	1 686	230	112	20	665	34	1
Жавхлант	1 700	218	206	600	328	129	65	4	143	7	0
Зүүнбүрэн	2 407	344	300	683	597	158	81	15	218	11	0
Мандал	23 414	3 082	2 482	3 848	8 479	925	1 178	84	3 179	157	0
Орхон	2 009	257	264	626	543	46	54	4	204	10	1
Орхонтуул	3 311	474	515	944	801	136	94	18	321	7	1
Сайхан	8 103	1 084	728	1 125	2 594	515	426	32	1 532	67	0
Сант	1 831	277	228	283	528	171	90	8	224	22	0
Түшиг	1 589	246	176	305	428	147	83	2	186	16	0
Хүдэр	2 305	324	229	542	723	144	85	6	245	7	0
Хушаат	1 785	275	222	509	387	130	68	21	169	4	0
Цагааннуур	4 330	713	645	1 079	728	571	61	37	483	13	0
Шаамар	3 415	420	330	617	897	432	243	25	433	18	0

ХҮСНЭГТ 6.2. ЗУРГАА, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХҮН АМЫН ТОО, БОЛОВСРОЛЫН ТҮВШИН, НАСНЫ БҮЛГЭЭР, 2020 ОН

Насны бүлэг	Боловсролын түвшин										
	Бүгд	Боловсролгүй	Бага	Суурь	Бүрэн дунд	Техникийн болон мэргэжлийн	Тусгай мэргэжлийн дунд	Дипломын дээд	Бакалаврын дээд	Магистр	Доктор
БҮГД	93 183	12 668	10 053	18 118	28 016	5 255	4 496	431	13 490	648	8
6-9	9 032	9 030	2	0	0	0	0	0	0	0	0
10-14	9 359	2 567	6 752	40	0	0	0	0	0	0	0
15-19	7 906	139	441	4 847	2 154	246	54	3	22	0	0
20-24	7 969	151	202	1 245	4 124	505	189	27	1 501	25	0
25-29	8 234	100	177	921	2 914	699	295	28	2 979	121	0
30-34	8 546	137	254	1 198	3 272	505	275	22	2 743	140	0
35-39	7 671	145	356	1 602	3 037	329	206	36	1 834	125	1
40-44	7 288	84	220	1 879	3 129	409	296	24	1 148	99	0
45-49	7 006	59	193	1 598	2 969	651	553	37	886	59	1
50-54	6 280	82	205	1 432	2 435	639	682	63	704	37	1
55-59	5 493	66	203	1 297	1 823	605	692	75	705	27	0
60-64	3 709	26	188	937	1 088	381	589	52	434	11	3
65-69	2 103	23	210	516	556	178	348	25	245	2	0
70+	2 587	59	650	606	515	108	317	39	289	2	2

НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 6.3. ЗУРГАА, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХҮН АМЫН ТОО, БОЛОВСРОЛЫН ТҮВШИН, НАСНЫ БҮЛГЭЭР, 2020 ОН - ЭРЭГТЭЙ

Насны бүлэг	Бүгд	Боловсролын түвшин									
		Боловсролгүй	Бага	Суурь	Бүрэн дунд	Техникийн болон мэргэжлийн	Тусгай мэргэжлийн дунд	Дипломын дээд	Бакалаврын дээд	Магистр	Доктор
БҮГД	47 212	6 545	5 222	10 349	14 447	3 161	1 974	144	5 180	186	4
6-9	4 630	4 630	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10-14	4 753	1 275	3 454	24	0	0	0	0	0	0	0
15-19	4 018	90	269	2 489	955	159	47	1	8	0	0
20-24	4 173	94	140	834	2 076	298	127	12	587	5	0
25-29	4 476	70	137	640	1 702	428	186	16	1 271	26	0
30-34	4 564	82	185	758	1 905	317	157	7	1 106	47	0
35-39	4 021	90	234	1 033	1 625	229	103	8	660	39	0
40-44	3 816	60	152	1 156	1 652	256	128	6	379	27	0
45-49	3 508	33	116	945	1 519	369	243	5	266	12	0
50-54	2 969	41	108	830	1 139	349	263	12	217	9	1
55-59	2 628	36	98	717	887	371	236	22	250	11	0
60-64	1 683	17	84	455	522	214	203	16	164	7	1
65-69	957	11	71	241	260	105	142	11	115	1	0
70+	1 016	16	174	227	205	66	139	28	157	2	2

ХҮСНЭГТ 6.4. ЗУРГАА, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХҮН АМЫН ТОО, БОЛОВСРОЛЫН ТҮВШИН, НАСНЫ БҮЛГЭЭР, 2020 ОН - ЭМЭГТЭЙ

Насны бүлэг	Бүгд	Боловсролын түвшин									
		Боловсролгүй	Бага	Суурь	Бүрэн дунд	Техникийн болон мэргэжлийн	Тусгай мэргэжлийн дунд	Дипломын дээд	Бакалаврын дээд	Магистр	Доктор
БҮГД	45 971	6 123	4 831	7 769	13 569	2 094	2 522	287	8 310	462	4
6-9	4 402	4 400	2	0	0	0	0	0	0	0	0
10-14	4 606	1 292	3 298	16	0	0	0	0	0	0	0
15-19	3 888	49	172	2 358	1 199	87	7	2	14	0	0
20-24	3 796	57	62	411	2 048	207	62	15	914	20	0
25-29	3 758	30	40	281	1 212	271	109	12	1 708	95	0
30-34	3 982	55	69	440	1 367	188	118	15	1 637	93	0
35-39	3 650	55	122	569	1 412	100	103	28	1 174	86	1
40-44	3 472	24	68	723	1 477	153	168	18	769	72	0
45-49	3 498	26	77	653	1 450	282	310	32	620	47	1
50-54	3 311	41	97	602	1 296	290	419	51	487	28	0
55-59	2 865	30	105	580	936	234	456	53	455	16	0
60-64	2 026	9	104	482	566	167	386	36	270	4	2
65-69	1 146	12	139	275	296	73	206	14	130	1	0
70+	1 571	43	476	379	310	42	178	11	132	0	0

НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 6.5. ЗУРГАА, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХҮН АМЫН ТОО, БОЛОВСРОЛЫН ТҮВШИН, НАСНЫ БҮЛГЭЭР, 2020 ОН - ХОТ

Насны бүлэг	Боловсролын түвшин										
	Бүгд	Боловсролгүй	Бага	Суурь	Бүрэн дунд	Техникийн болон мэргэжлийн	Тусгай мэргэжлийн дунд	Дипломын дээд	Бакалаврын дээд	Магистр	Доктор
БҮГД	32 276	4 700	3 519	5 025	9 910	1 527	1 590	137	5 576	290	2
6-9	3 315	3 314	1	0	0	0	0	0	0	0	0
10-14	4 055	1 145	2 893	17	0	0	0	0	0	0	0
15-19	3 127	30	155	1 998	833	73	22	2	14	0	0
20-24	2 351	36	40	281	1 308	137	47	6	483	13	0
25-29	2 517	24	29	175	912	187	94	6	1 050	40	0
30-34	3 154	30	56	295	1 200	179	131	7	1 188	68	0
35-39	2 962	42	76	417	1 246	94	96	13	916	62	0
40-44	2 668	24	54	455	1 246	139	137	8	556	49	0
45-49	2 100	9	29	328	938	191	198	12	377	18	0
50-54	2 104	16	44	364	857	188	258	21	336	19	1
55-59	1 879	11	28	307	730	160	262	25	338	18	0
60-64	1 180	7	30	216	384	124	210	25	182	2	0
65-69	496	6	30	100	154	40	75	5	85	1	0
70+	368	6	54	72	102	15	60	7	51	0	1

ХҮСНЭГТ 6.6. ЗУРГАА, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХҮН АМЫН ТОО, БОЛОВСРОЛЫН ТҮВШИН, НАСНЫ БҮЛГЭЭР, 2020 ОН – ХӨДӨӨ

Насны бүлэг	Боловсролын түвшин										
	Бүгд	Боловсролгүй	Бага	Суурь	Бүрэн дунд	Техникийн болон мэргэжлийн	Тусгай мэргэжлийн дунд	Дипломын дээд	Бакалаврын дээд	Магистр	Доктор
БҮГД	60 907	7 968	6 534	13 093	18 106	3 728	2 906	294	7 914	358	6
6-9	5 717	5 716	1	0	0	0	0	0	0	0	0
10-14	5 304	1 422	3 859	23	0	0	0	0	0	0	0
15-19	4 779	109	286	2 849	1 321	173	32	1	8	0	0
20-24	5 618	115	162	964	2 816	368	142	21	1 018	12	0
25-29	5 717	76	148	746	2 002	512	201	22	1 929	81	0
30-34	5 392	107	198	903	2 072	326	144	15	1 555	72	0
35-39	4 709	103	280	1 185	1 791	235	110	23	918	63	1
40-44	4 620	60	166	1 424	1 883	270	159	16	592	50	0
45-49	4 906	50	164	1 270	2 031	460	355	25	509	41	1
50-54	4 176	66	161	1 068	1 578	451	424	42	368	18	0
55-59	3 614	55	175	990	1 093	445	430	50	367	9	0
60-64	2 529	19	158	721	704	257	379	27	252	9	3
65-69	1 607	17	180	416	402	138	273	20	160	1	0
70+	2 219	53	596	534	413	93	257	32	238	2	1

ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ ТООЛЛОГО
НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 6.7. ЗУРГАА, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХҮН АМЫН ТОО, БИЧИГ ҮСГИЙН МЭДЛЭГ, НАСНЫ БҮЛЭГ, ХҮЙСЭЭР, ХУВИАР, 2020 ОН

Насны бүлэг	Бүгд			Эрэгтэй			Эмэгтэй		
	Бүгд	Бичиг үсэг мэдлэг	Бичиг үсэг мэддэггүй	Бүгд	Бичиг үсэг мэдлэг	Бичиг үсэг мэддэггүй	Бүгд	Бичиг үсэг мэдлэг	Бичиг үсэг мэддэггүй
6-9	100.0	100.0	100.0	50	49.9	47.4	50	50.1	52.6
10-14	100.0	100.0	100.0	49	49.3	50.0	51	50.7	50.0
15-19	100.0	100.0	100.0	50	50.3	55.6	50	49.7	44.4
20-24	100.0	100.0	100.0	53	52.7	55.6	47	47.3	44.4
25-29	100.0	100.0	100.0	52	51.7	75.0	48	48.3	25.0
30-34	100.0	100.0	100.0	51	51.1	66.7	49	48.9	33.3
35-39	100.0	100.0	100.0	49	48.9	65.4	51	51.1	34.6
40-44	100.0	100.0	100.0	49	48.5	66.7	51	51.5	33.3
45-49	100.0	100.0	100.0	49	49.0	75.0	51	51.0	25.0
50-54	100.0	100.0	100.0	45	44.4	63.6	55	55.6	36.4
55-59	100.0	100.0	100.0	46	45.4	55.6	54	54.6	44.4
60-64	100.0	100.0	100.0	45	44.2	100.0	55	55.8	0.0
65-69	100.0	100.0	100.0	43	42.9	50.0	57	57.1	50.0
70+	100.0	100.0	100.0	40	40.8	0.0	60	59.2	100.0

ХҮСНЭГТ 6.8. ЗУРГАА, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХҮН АМЫН ТОО, БИЧИГ ҮСГИЙН МЭДЛЭГ, ХҮЙСЭЭР, ХУВИАР, СУМДААР, 2020 ОН

Сумын нэр	Бүгд			Бичиг үсэг мэдлэг			Бичиг үсэг мэддэггүй		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
БҮГД	100.0	100.0	100.0	98.3	97.9	98.6	1.7	2.1	1.4
Сүхбаатар	100.0	100.0	100.0	98.9	98.8	98.9	1.1	1.2	1.1
Алтанбулаг	100.0	100.0	100.0	98.6	97.9	99.2	1.4	2.1	0.8
Баруунбүрэн	100.0	100.0	100.0	94.8	92.9	96.3	5.2	7.1	3.7
Баянгол	100.0	100.0	100.0	97.9	97.4	98.4	2.1	2.6	1.6
Ерөө	100.0	100.0	100.0	96.0	97.4	94.6	4.0	2.6	5.4
Жавхлант	100.0	100.0	100.0	98.4	98.4	98.4	1.6	1.6	1.6
Зүүнбүрэн	100.0	100.0	100.0	96.5	94.2	98.6	3.5	5.8	1.4
Мандал	100.0	100.0	100.0	98.9	98.7	99.0	1.1	1.3	1.0
Орхон	100.0	100.0	100.0	99.1	99.2	99.0	0.9	0.8	1.0
Орхонтуул	100.0	100.0	100.0	98.5	97.0	100.0	1.5	3.0	0.0
Сайхан	100.0	100.0	100.0	99.5	99.5	99.5	0.5	0.5	0.5
Сант	100.0	100.0	100.0	96.4	96.5	96.3	3.6	3.5	3.7
Түшиг	100.0	100.0	100.0	98.5	97.9	99.0	1.5	2.1	1.0
Хүдэр	100.0	100.0	100.0	98.9	97.9	100.0	1.1	2.1	0.0
Хушаат	100.0	100.0	100.0	95.7	94.9	96.6	4.3	5.1	3.4
Цагааннуур	100.0	100.0	100.0	96.9	95.7	98.0	3.1	4.3	2.0
Шаамар	100.0	100.0	100.0	99.3	98.4	100.0	0.8	1.6	0.0

ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ ТООЛЛОГО
НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 6.9. ХОЁРООС ГУЧИН ЁСӨН НАСНЫ ХҮН АМЫН СУРГУУЛЬД ХАМРАГДАЛТ, НАС, ХҮЙС, 2020 ОН

Насны бүлэг	Бүгд			Сургуульд сурдаг			Сургуульд сурдаггүй		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
6-29	42 500	22 050	20 450	31 404	15 776	15 628	11 096	6 274	4 822
6-9	9 032	4 630	4 402	8 900	4 549	4 351	132	81	51
6	2 295	1 160	1 135	2 209	1 110	1 099	86	50	36
7	2 269	1 161	1 108	2 240	1 143	1 097	29	18	11
8	2 292	1 187	1 105	2 285	1 181	1 104	7	6	1
9	2 176	1 122	1 054	2 166	1 115	1 051	10	7	3
10-14	9 359	4 753	4 606	9 342	4 744	4 598	17	9	8
10	2 275	1 122	1 153	2 273	1 121	1 152	2	1	1
11	2 168	1 103	1 065	2 165	1 101	1 064	3	2	1
12	1 780	933	847	1 777	932	845	3	1	2
13	1 570	805	765	1 568	804	764	2	1	1
14	1 566	790	776	1 559	786	773	7	4	3
15-19	7 906	4 018	3 888	7 314	3 620	3 694	592	398	194
15	1 515	785	730	1 498	774	724	17	11	6
16	1 553	801	752	1 517	777	740	36	24	12
17	1 536	765	771	1 488	737	751	48	28	20
18	1 571	791	780	1 391	663	728	180	128	52
19	1 731	876	855	1 420	669	751	311	207	104
20-24	7 969	4 173	3 796	4 431	2 168	2 263	3 538	2 005	1 533
20	1 642	882	760	1 287	636	651	355	246	109
21	1 625	834	791	1 168	542	626	457	292	165
22	1 496	773	723	844	406	438	652	367	285
23	1 510	787	723	623	318	305	887	469	418
24	1 696	897	799	509	266	243	1 187	631	556
25-29	8 234	4 476	3 758	1 417	695	722	6 817	3 781	3 036
25	1 543	832	711	404	212	192	1 139	620	519
26	1 428	770	658	327	152	175	1 101	618	483
27	1 673	941	732	267	134	133	1 406	807	599
28	1 773	942	831	226	109	117	1 547	833	714
29	1 817	991	826	193	88	105	1 624	903	721

ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ ТООЛЛОГО
НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 6.10. ХОЁРООС ГУЧИН ЁСӨН НАСНЫ ХҮН АМЫН СУРГУУЛЬД ХАМРАГДАЛТ, НАС, ХҮЙС,
 2020 ОН – ХОТ

Насны бүлэг	Бүгд			Сургуульд сурдаг			Сургуульд сурдаггүй		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
6-29	14 356	7 400	6 956	10 698	5 410	5 288	3 658	1 990	1 668
6-9	3 151	1 648	1 503	3 104	1 623	1 481	47	25	22
6	800	412	388	771	397	374	29	15	14
7	821	415	406	811	410	401	10	5	5
8	784	420	364	781	418	363	3	2	1
9	746	401	345	741	398	343	5	3	2
10-14	3 189	1 611	1 578	3 185	1 609	1 576	4	2	2
10	778	379	399	777	379	398	1	0	1
11	724	383	341	724	383	341	0	0	0
12	664	338	326	662	337	325	2	1	1
13	506	264	242	506	264	242	0	0	0
14	517	247	270	516	246	270	1	1	0
15-19	2 669	1 373	1 296	2 515	1 275	1 240	154	98	56
15	527	271	256	522	266	256	5	5	0
16	531	286	245	523	280	243	8	6	2
17	500	263	237	487	255	232	13	8	5
18	517	272	245	472	243	229	45	29	16
19	594	281	313	511	231	280	83	50	33
20-24	2 541	1 308	1 233	1 428	686	742	1 113	622	491
20	557	287	270	439	211	228	118	76	42
21	508	261	247	368	171	197	140	90	50
22	479	245	234	281	140	141	198	105	93
23	454	236	218	184	92	92	270	144	126
24	543	279	264	156	72	84	387	207	180
25-29	2 806	1 460	1 346	466	217	249	2 340	1 243	1 097
25	476	243	233	109	55	54	367	188	179
26	462	244	218	102	47	55	360	197	163
27	591	310	281	96	39	57	495	271	224
28	607	301	306	92	43	49	515	258	257
29	670	362	308	67	33	34	603	329	274

НЭГДСЭН ДҮНХҮСНЭГТ 6.11. ХОЁРООС ГУЧИН ЁСӨН НАСНЫ ХҮН АМЫН СУРГУУЛЬД ХАМРАГДАЛТ, НАС, ХҮЙС,
2020 ОН – ХӨДӨӨ

Насны бүлэг	Бүгд			Сургуульд сурдаг			Сургуульд сурдаггүй		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
6-29	28 144	14 650	13 494	20 706	10 366	10 340	7 438	4 284	3 154
6-9	5 881	2 982	2 899	5 796	2 926	2 870	85	56	29
6	1 495	748	747	1 438	713	725	57	35	22
7	1 448	746	702	1 429	733	696	19	13	6
8	1 508	767	741	1 504	763	741	4	4	0
9	1 430	721	709	1 425	717	708	5	4	1
10-14	6 170	3 142	3 028	6 157	3 135	3 022	13	7	6
10	1 497	743	754	1 496	742	754	1	1	0
11	1 444	720	724	1 441	718	723	3	2	1
12	1 116	595	521	1 115	595	520	1	0	1
13	1 064	541	523	1 062	540	522	2	1	1
14	1 049	543	506	1 043	540	503	6	3	3
15-19	5 237	2 645	2 592	4 799	2 345	2 454	438	300	138
15	988	514	474	976	508	468	12	6	6
16	1 022	515	507	994	497	497	28	18	10
17	1 036	502	534	1 001	482	519	35	20	15
18	1 054	519	535	919	420	499	135	99	36
19	1 137	595	542	909	438	471	228	157	71
20-24	5 428	2 865	2 563	3 003	1 482	1 521	2 425	1 383	1 042
20	1 085	595	490	848	425	423	237	170	67
21	1 117	573	544	800	371	429	317	202	115
22	1 017	528	489	563	266	297	454	262	192
23	1 056	551	505	439	226	213	617	325	292
24	1 153	618	535	353	194	159	800	424	376
25-29	5 428	3 016	2 412	951	478	473	4 477	2 538	1 939
25	1 067	589	478	295	157	138	772	432	340
26	966	526	440	225	105	120	741	421	320
27	1 082	631	451	171	95	76	911	536	375
28	1 166	641	525	134	66	68	1 032	575	457
29	1 147	629	518	126	55	71	1 021	574	447

ХҮСНЭГТ 6.12. ЗУРГААГААС АРВАН ТАВАН НАСНЫ ХҮН АМЫН СУРГУУЛЬД ХАМРАГДАЛТ, СУМДААР, ХҮЙСЭЭР, 2020 ОН

Сумын нэр	Бүгд			Сургуульд сурдаг			Сургуульд сурдаггүй		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
БҮГД	19 906	10 168	9 738	19 740	10 067	9 673	166	101	65
Сүхбаатар	4 145	2 111	2 034	4 120	2 097	2 023	25	14	11
Алтанбулаг	918	476	442	911	472	439	7	4	3
Баруунбүрэн	606	303	303	597	296	301	9	7	2
Баянгол	991	522	469	985	518	467	6	4	2
Ерөө	1 264	641	623	1 257	638	619	7	3	4
Жавхлант	359	185	174	355	181	174	4	4	0
Зүүнбүрэн	538	263	275	529	257	272	9	6	3
Мандал	4 921	2 498	2 423	4 866	2 465	2 401	55	33	22
Орхон	389	216	173	384	214	170	5	2	3
Орхонтуул	686	353	333	668	341	327	18	12	6
Сайхан	1 669	866	803	1 662	862	800	7	4	3
Сант	371	197	174	370	197	173	1	0	1
Түшиг	365	177	188	365	177	188	0	0	0
Хүдэр	501	262	239	497	260	237	4	2	2
Хушаат	425	214	211	422	211	211	3	3	0
Цагааннуур	1 058	521	537	1 054	518	536	4	3	1
Шаамар	700	363	337	698	363	335	2	0	2

ХҮСНЭГТ 7.1. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХҮН АМЫН ТОО, ГЭРЛЭЛТИЙН БАЙДАЛ, НАСНЫ БҮЛЭГ, ХҮЙСЭЭР 2020 ОН

Насны бүлэг	Бүгд	ГЭРЛЭЛТИЙН БАЙДАЛ					
		Огт гэрлээгүй	Гэрлэсэн батлуулсан	Гэрлэсэн батлуулаагүй	Тусгаарласан	Цуцалсан	Бэлэвсэн
БҮГД	74 792	23 552	38 926	6 010	1 133	1 046	4 125
15-17	4 604	4 595	1	8	0	0	0
18-19	3 302	3 253	20	29	0	0	0
20-24	7 969	6 706	715	538	7	2	1
25-29	8 234	4 165	2 845	1 130	46	37	11
30-34	8 546	2 030	5 306	1 011	89	76	34
35-39	7 671	981	5 497	856	138	125	74
40-44	7 288	632	5 510	701	147	164	134
45-49	7 006	534	5 186	644	218	174	250
50-54	6 280	320	4 632	470	203	201	454
55-59	5 493	175	4 072	320	169	147	610
60-64	3 709	90	2 627	176	70	75	671
65-69	2 103	33	1 335	71	32	21	611
70, +	2 587	38	1 180	56	14	24	1275

Хүснэгт 7.1-ийн үргэлжлэл
ЭРЭГТЭЙ

Насны бүлэг	Бүгд	ГЭРЛЭЛТИЙН БАЙДАЛ					
		Огт гэрлээгүй	Гэрлэсэн батлуулсан	Гэрлэсэн батлуулаагүй	Тусгаарласан	Цуцалсан	Бэлэвсэн
БҮГД	37 829	13 701	19 419	2 950	561	458	740
15-17	2 351	2 348	1	2	0	0	0
18-19	1 667	1 664	1	2	0	0	0
20-24	4 173	3 764	224	182	3	0	0
25-29	4 476	2 702	1 221	524	15	13	1
30-34	4 564	1 372	2 576	543	38	28	7
35-39	4 021	693	2 765	438	67	44	14
40-44	3 816	447	2 812	376	63	81	37
45-49	3 508	349	2 583	324	113	89	50
50-54	2 969	187	2 280	219	112	91	80
55-59	2 628	90	2 120	172	94	60	92
60-64	1 683	49	1 351	95	34	32	122
65-69	957	16	793	36	15	9	88
70, +	1 016	20	692	37	7	11	249

Хүснэгт 7.1-ийн үргэлжлэл
ЭМЭГТЭЙ

Насны бүлэг	Бүгд	ГЭРЛЭЛТИЙН БАЙДАЛ					
		Огт гэрлээгүй	Гэрлэсэн батлуулсан	Гэрлэсэн батлуулаагүй	Тусгаарласан	Цуцалсан	Бэлэвсэн
БҮГД	36 963	9 851	19 507	3 060	572	588	3 385
15-17	2 253	2 247	0	6	0	0	0
18-19	1 635	1 589	19	27	0	0	0
20-24	3 796	2 942	491	356	4	2	1
25-29	3 758	1 463	1 624	606	31	24	10
30-34	3 982	658	2 730	468	51	48	27
35-39	3 650	288	2 732	418	71	81	60
40-44	3 472	185	2 698	325	84	83	97
45-49	3 498	185	2 603	320	105	85	200
50-54	3 311	133	2 352	251	91	110	374
55-59	2 865	85	1 952	148	75	87	518
60-64	2 026	41	1 276	81	36	43	549
65-69	1 146	17	542	35	17	12	523
70, +	1 571	18	488	19	7	13	1 026

НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 7.2. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХҮН АМЫН ТОО, ГЭРЛЭЛТИЙН БАЙДАЛ, НАСНЫ БҮЛЭГ, ХОТ, ХӨДӨӨГӨӨР, 2020 ОН
ХОТ

Насны бүлэг	Бүгд	ГЭРЛЭЛТИЙН БАЙДАЛ					
		Огт гэрлээгүй	Гэрлэсэн батлуулсан	Гэрлэсэн батлуулаагүй	Тусгаарласан	Цуцалсан	Бэлэвсэн
БҮГД	25 859	7 895	13 211	2 280	520	347	1 606
15-17	1 558	1 556	1	1	0	0	0
18-19	1 111	1 094	6	11	0	0	0
20-24	2 541	2 129	200	210	1	1	0
25-29	2 806	1 370	967	432	19	14	4
30-34	3 023	696	1 851	411	28	31	6
35-39	2 613	363	1 798	325	65	39	23
40-44	2 528	233	1 846	278	66	53	52
45-49	2 491	206	1 762	246	116	63	98
50-54	2 145	122	1 553	160	90	64	156
55-59	1 895	69	1 353	101	82	49	241
60-64	1 366	34	952	58	28	29	265
65-69	806	11	471	26	20	3	275
70, +	976	12	451	21	5	1	486

Хүснэгт 7.2-ын үргэлжлэл
ХӨДӨӨ

Насны бүлэг	Бүгд	ГЭРЛЭЛТИЙН БАЙДАЛ					
		Огт гэрлээгүй	Гэрлэсэн батлуулсан	Гэрлэсэн батлуулаагүй	Тусгаарласан	Цуцалсан	Бэлэвсэн
БҮГД	48 933	15 657	25 715	3 730	613	699	2 519
15-17	3 046	3 039	0	7	0	0	0
18-19	2 191	2 159	14	18	0	0	0
20-24	5 428	4 577	515	328	6	1	1
25-29	5 428	2 795	1 878	698	27	23	7
30-34	5 523	1 334	3 455	600	61	45	28
35-39	5 058	618	3 699	531	73	86	51
40-44	4 760	399	3 664	423	81	111	82
45-49	4 515	328	3 424	398	102	111	152
50-54	4 135	198	3 079	310	113	137	298
55-59	3 598	106	2 719	219	87	98	369
60-64	2 343	56	1 675	118	42	46	406
65-69	1 297	22	864	45	12	18	336
70, +	1 611	26	729	35	9	23	789

ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ ТООЛЛОГО
НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 7.3. СУУРИН ХҮН АМЫН ТОО, АМ БҮЛИЙН ТОО, ӨРХИЙН ХЭЛБЭРЭЭР, 2020 ОН

Ам бүлийн тоо	Бүгд	ӨРХИЙН ХЭЛБЭР			
		Ганц бие	Ам бүлээрээ	Нийлмэл	Холимог
БҮГД	29 004	3 885	17 403	7 327	389
1	3 885	3 885	0	0	0
2	4 721	0	3 968	710	43
3	5 020	0	3 975	983	62
4	5 849	0	4 465	1 313	71
5	4 646	0	3 056	1 524	66
6	2 746	0	1 455	1 231	60
7	1 167	0	343	780	44
8	542	0	107	414	21
9	243	0	26	208	9
10	100	0	5	91	4
11	42	0	2	35	5
12	20	0	1	19	0
13	12	0	0	10	2
14	5	0	0	5	0
15	3	0	0	2	1
16	2	0	0	2	0
20	1	0	0	0	1

Хүснэгт 7.3-ын үргэлжлэл
 ХОТ

Ам бүлийн тоо	Бүгд	ӨРХИЙН ХЭЛБЭР			
		Ганц бие	Ам бүлээрээ	Нийлмэл	Холимог
БҮГД	9 858	1 196	5 571	2 898	193
1	1 196	1 196	0	0	0
2	1 565	0	1 283	258	24
3	1 727	0	1 316	387	24
4	2 024	0	1 462	520	42
5	1 559	0	946	573	40
6	949	0	433	487	29
7	418	0	97	304	17
8	224	0	25	190	9
9	107	0	6	98	3
10	41	0	1	40	0
11	23	0	1	18	4
12	11	0	1	10	0
13	7	0	0	6	1
14	5	0	0	5	0
15	2	0	0	2	0
16	9 858	1 196	5 571	2 898	193
20	1 196	1 196	0	0	0

Хүснэгт 7.3-ын үргэлжлэл
ХӨДӨӨ

Ам бүлийн тоо	Бүгд	ӨРХИЙН ХЭЛБЭР			
		Ганц бие	Ам бүлээрээ	Нийлмэл	Холимог
БҮГД	19 146	2 689	11 832	4 429	196
1	2 689	2 689	0	0	0
2	3 156	0	2 685	452	19
3	3 293	0	2 659	596	38
4	3 825	0	3 003	793	29
5	3 087	0	2 110	951	26
6	1 797	0	1 022	744	31
7	749	0	246	476	27
8	318	0	82	224	12
9	136	0	20	110	6
10	59	0	4	51	4
11	19	0	1	17	1
12	9	0	0	9	0
13	5	0	0	4	1
14	1	0	0	0	1
15	2	0	0	2	0
16	1	0	0	0	1
20	19 146	2 689	11 832	4 429	196

ХҮСНЭГТ 8.1. ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮНИЙ ТОО, ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛИЙН ТӨРӨЛ, ХЭЛБЭР, СУМААР, 2020 ОН

Сумын нэр	Бүгд	Төрөлхийн						
		Харааны	Ярианы	Сонс голын	Хөдөл гөөний	Сэтгэцийн	Бусад	Хавсарсан
БҮГД	2 039	298	153	172	399	724	246	47
Сүхбаатар	452	87	46	26	66	156	65	6
Алтанбулаг	108	12	9	8	25	39	13	2
Баруунбүрэн	75	6	3	5	16	25	18	2
Баянгол	62	6	4	7	17	24	3	1
Ерөө	148	20	14	14	30	54	16	0
Жавхлант	44	5	5	5	12	15	2	0
Зүүнбүрэн	75	10	1	5	8	45	6	0
Мандал	425	57	24	41	102	139	43	19
Орхон	36	4	3	2	6	11	7	3
Орхонтуул	73	7	3	11	19	23	7	3
Сайхан	140	26	10	11	22	42	28	1
Сант	38	4	1	1	5	23	4	0
Түшиг	52	5	1	10	14	13	5	4
Хүдэр	55	9	6	3	7	21	8	1
Хушаат	29	3	1	1	4	15	3	2
Цагааннуур	159	24	12	15	36	54	16	2
Шаамар	68	13	10	7	10	25	2	1

Сумын нэр	Бүгд	Олдмол						
		Харааны	Ярианы	Сонс голын	Хөдөл гөөний	Сэтгэцийн	Бусад	Хавсарсан
БҮГД	2 377	214	26	107	580	283	1 085	82
Сүхбаатар	721	37	2	34	123	87	425	13
Алтанбулаг	198	9	0	14	68	17	81	9
Баруунбүрэн	23	2	0	1	10	2	6	2
Баянгол	115	12	3	3	24	25	48	0
Ерөө	142	20	1	11	30	13	66	1
Жавхлант	30	3	2	0	7	5	13	0
Зүүнбүрэн	107	9	0	1	23	5	66	3
Мандал	483	48	8	18	125	56	198	30
Орхон	53	6	0	2	20	8	16	1
Орхонтуул	44	4	1	2	9	3	23	2
Сайхан	123	15	2	8	30	24	42	2
Сант	54	8	5	1	13	12	15	0
Түшиг	34	3	0	0	13	5	5	8
Хүдэр	34	6	0	0	12	7	6	3
Хушаат	26	3	0	1	9	0	9	4
Цагааннуур	98	14	1	4	26	6	45	2
Шаамар	92	15	1	7	38	8	21	2

ХҮСНЭГТ 8.2. ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮНИЙ ТОО, СУМААР, НАСНЫ БҮЛГЭЭР, 2020 ОН

Сумын нэр	Бүгд	Насны бүлэг						
		0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34
БҮГД	4 416	41	87	105	139	211	262	333
Сүхбаатар	1 173	10	21	21	35	48	53	85
Алтанбулаг	306	2	7	3	11	10	15	18
Баруунбүрэн	98	1	0	5	5	7	9	13
Баянгол	177	0	4	8	2	10	10	12
Ерөө	290	0	9	10	5	16	18	30
Жавхлант	74	0	0	4	1	3	1	6
Зүүнбүрэн	182	0	7	1	6	9	12	8
Мандал	908	12	18	22	25	42	61	81
Орхон	89	0	3	4	4	3	3	7
Орхонтуул	117	0	1	2	3	8	11	5
Сайхан	263	5	11	6	10	16	24	16
Сант	92	1	1	1	3	6	5	6
Түшиг	86	0	0	1	4	3	4	9
Хүдэр	89	2	1	3	3	4	8	6
Хушаат	55	3	0	2	2	3	3	4
Цагааннуур	257	5	2	4	18	18	17	19
Шаамар	160	0	2	8	2	5	8	8

Сумын нэр	Насны бүлэг							
	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70+
БҮГД	417	455	585	718	618	268	83	94
Сүхбаатар	113	120	175	204	183	62	24	19
Алтанбулаг	21	31	47	68	42	22	2	7
Баруунбүрэн	11	5	16	10	10	2	2	2
Баянгол	21	20	21	30	25	11	1	2
Ерөө	29	34	35	37	36	22	6	3
Жавхлант	4	7	6	15	16	6	2	3
Зүүнбүрэн	23	25	27	36	11	6	6	5
Мандал	79	93	123	148	117	52	18	17
Орхон	8	9	10	8	10	11	2	7
Орхонтуул	17	5	14	20	22	6	2	1
Сайхан	23	34	24	35	32	15	4	8
Сант	7	9	10	14	11	16	1	1
Түшиг	10	10	8	11	22	3	1	0
Хүдэр	8	7	9	13	16	7	1	1
Хушаат	8	7	4	7	7	1	0	4
Цагааннуур	24	25	35	30	35	13	4	8
Шаамар	11	14	21	32	23	13	7	6

ХҮСНЭГТ 8.3. ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮНИЙ ТОО, НАСНЫ БҮЛЭГ, ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛИЙН ХЭЛБЭРЭЭР, 2020 ОН

Насны бүлэг	Хөгжлийн бэрхшээлийн хэлбэр						
	Харааны	Ярианы	Сонсголын	Хөдөлгөөний	Сэтгэцийн	Бусад	Хавсарсан
БҮГД	512	179	279	979	1 007	1 331	129
0-4	4	1	0	7	7	16	6
5-9	16	2	3	18	14	28	6
10-14	11	11	3	26	24	26	4
15-19	23	16	5	36	34	22	3
20-24	31	13	10	39	83	30	5
25-29	28	16	19	52	99	44	4
30-34	40	28	19	63	113	60	10
35-39	50	16	29	95	134	85	8
40-44	52	22	28	99	106	140	8
45-49	57	13	38	128	121	208	20
50-54	71	11	51	148	134	279	24
55-59	60	19	37	133	87	260	22
60-64	35	8	22	66	40	91	6
65-69	6	2	6	36	6	25	2
70+	28	1	9	33	5	17	1

Хүснэгт 8.3-ын үргэлжлэл ЭРЭГТЭЙ

Насны бүлэг	Хөгжлийн бэрхшээлийн хэлбэр						
	Харааны	Ярианы	Сонсголын	Хөдөлгөөний	Сэтгэцийн	Бусад	Хавсарсан
БҮГД	324	107	145	586	525	685	85
0-4	2	1	0	4	4	7	4
5-9	9	2	2	11	7	11	5
10-14	9	7	2	12	16	15	4
15-19	11	10	5	18	14	11	2
20-24	19	10	5	21	46	20	3
25-29	18	9	14	37	56	23	3
30-34	26	15	9	40	61	36	5
35-39	30	9	17	63	71	39	8
40-44	39	13	9	60	59	71	6
45-49	36	9	19	74	59	104	7
50-54	46	6	16	80	61	114	17
55-59	38	11	26	84	35	141	14
60-64	21	4	14	44	31	70	5
65-69	5	0	3	25	3	17	2
70+	15	1	4	13	2	6	0

Хүснэгт 8.3-ын үргэлжлэл ЭМЭГТЭЙ

Насны бүлэг	Хөгжлийн бэрхшээлийн хэлбэр						
	Харааны	Ярианы	Сонсголын	Хөдөлгөөний	Сэтгэцийн	Бусад	Хавсарсан
БҮГД	188	72	134	393	482	646	44
0-4	2	0	0	3	3	9	2
5-9	7	0	1	7	7	17	1
10-14	2	4	1	14	8	11	0
15-19	12	6	0	18	20	11	1
20-24	12	3	5	18	37	10	2
25-29	10	7	5	15	43	21	1
30-34	14	13	10	23	52	24	5
35-39	20	7	12	32	63	46	0
40-44	13	9	19	39	47	69	2
45-49	21	4	19	54	62	104	13
50-54	25	5	35	68	73	165	7
55-59	22	8	11	49	52	119	8
60-64	14	4	8	22	9	21	1
65-69	1	2	3	11	3	8	0
70+	13	0	5	20	3	11	1

ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ ТООЛЛОГО
НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 8.4. ЗУРГАА, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮНИЙ ТОО, БОЛОВСРОЛЫН ТҮВШИН, СУМААР, 2020 ОН

Сумын нэр	Бүгд	Боловсролын түвшин								
		Боловсрол-гүй	Бага	Суурь	Бүрэн дунд	Техникийн болон мэргэжлийн	Тусгай мэргэжлийн дунд	Дипломын дээд	Бакалаврын дээд	Магистр
БҮГД	4 356	531	506	1 210	1 337	248	237	17	260	10
Сүхбаатар	1 159	91	112	275	459	47	75	8	87	5
Алтанбулаг	304	29	34	87	78	18	33	1	23	1
Баруунбүрэн	97	15	18	34	16	7	2	1	4	0
Баянгол	176	19	20	52	46	7	12	0	20	0
Ерөө	290	46	33	111	64	13	5	1	17	0
Жавхлант	74	14	7	31	12	4	5	0	1	0
Зүүнбүрэн	182	20	24	68	41	13	9	0	7	0
Мандал	889	114	91	208	345	35	44	1	47	4
Орхон	88	16	14	41	11	1	5	0	0	0
Орхонтуул	117	22	15	46	23	1	3	0	7	0
Сайхан	255	30	31	49	86	18	16	1	24	0
Сант	91	15	11	19	33	7	3	0	3	0
Түшиг	86	16	7	20	22	12	8	0	1	0
Хүдэр	86	9	14	34	23	2	1	0	3	0
Хушаат	52	9	13	11	9	6	1	2	1	0
Цагааннуур	250	41	48	77	31	38	3	2	10	0
Шаамар	160	25	14	47	38	19	12	0	5	0

ХҮСНЭГТ 8.5. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮНИЙ ТОО, СУМААР, ГЭРЛЭЛТИЙН БАЙДЛААР, 2020 ОН

Сумын нэр	Бүгд	ГЭРЛЭЛТИЙН БАЙДАЛ					
		Огт гэрлээгүй	Гэрлэсэн батлуулсан	Гэрлэсэн батлуулаагүй	Тусгаарласан	Цуцалсан	Бэлэвсэн
БҮГД	4 183	1 290	2 085	342	131	94	241
Сүхбаатар	1 121	308	570	92	53	31	67
Алтанбулаг	294	71	162	26	6	10	19
Баруунбүрэн	92	29	53	4	2	2	2
Баянгол	165	39	93	17	3	4	9
Ерөө	271	75	149	23	4	5	15
Жавхлант	70	20	38	2	5	3	2
Зүүнбүрэн	174	51	89	16	4	1	13
Мандал	856	300	378	93	19	20	46
Орхон	82	24	36	9	4	1	8
Орхонтуул	114	54	50	6	1	0	3
Сайхан	241	83	127	12	4	5	10
Сант	89	30	53	2	3	0	1
Түшиг	85	24	47	8	1	0	5
Хүдэр	83	29	40	4	4	1	5
Хушаат	50	17	23	3	1	1	5
Цагааннуур	246	83	116	12	13	5	17
Шаамар	150	53	61	13	4	5	14

ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ ТООЛЛОГО
НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 8.6. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮНИЙ ТОО, АЙМАГ, НИЙСЛЭЛ, АЖИЛ ЭРХЛЭЛТИЙН БАЙДЛАААР, 2020 ОН

Сумын нэр	Хөдөлмөр эрхэлдэг эсэх			Хөдөлмөр эрхлэлтийн байдал									
	Бүгд	Ажилтай	Ажилгүй	Байнгын ажиллагч	Түр ажиллагч	Тохиолдлын ажиллагч	Дагалдан, мэргэшиж буй дадлагажигч	Гүйцэтгэх гэрээлэгч	ААНБ-ын	Зах зээлд чиглэсэн өрхийн ААН-ийн	ААНБ-ын үйл ажиллагаа эрхлэгч	Өрхийн ААН-ийн үйл ажиллагаа эрхлэгч	Хувь нэмрээ оруулагч гэр бүлийн гишүүн
БҮГД	4 183	1 132	3 051	348	174	7	1	4	4	6	2	544	42
Сүхбаатар	1 121	276	845	107	65	1	1	0	1	2	0	97	2
Алтанбулаг	294	112	182	22	13	4	0	0	1	1	0	71	0
Баруунбүрэн	92	51	41	3	1	0	0	0	0	0	0	46	1
Баянгол	165	62	103	19	5	0	0	0	1	2	0	31	4
Ерөө	271	81	190	28	13	1	0	2	0	0	0	36	1
Жавхлант	70	28	42	4	3	0	0	0	0	1	0	20	0
Зүүнбүрэн	174	53	121	10	7	0	0	0	0	0	0	32	4
Мандал	856	168	688	78	21	0	0	0	0	0	1	59	9
Орхон	82	16	66	3	1	0	0	0	0	0	0	11	1
Орхонтуул	114	37	77	6	8	0	0	0	0	0	0	20	3
Сайхан	241	64	177	27	13	1	0	1	1	0	0	21	0
Сант	89	30	59	5	1	0	0	0	0	0	0	16	8
Түшиг	85	21	64	3	3	0	0	1	0	0	0	13	1
Хүдэр	83	15	68	7	1	0	0	0	0	0	0	6	1
Хушаат	50	16	34	3	5	0	0	0	0	0	0	7	1
Цагааннуур	246	79	167	15	9	0	0	0	0	0	1	49	5
Шаамар	150	23	127	8	5	0	0	0	0	0	0	9	1

ХҮСНЭГТ 8.7. АРВАН НАЙМ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ҮЙЛДЛИЙН ЧАДВАРЫН ХҮНДРЭЛТЭЙ ХҮН, ХЭЛБЭР, НАСНЫ БҮЛЭГ, ДҮНД ЭЗЛЭХ ХУВИАР, 2020 ОН

Насны бүлэг	Бүгд	Хүндрэлийн хэлбэр					
		Харааны	Сонсголын	Алхах	Санах	Өөрийгөө арчлах	Бусадтай харилцах
БҮГД	100.0	14.7	13.8	28.2	15.1	15.1	13.1
18-19	100.0	7.7	23.1	15.4	15.4	7.7	30.8
20-24	100.0	14.3	5.7	17.1	22.9	20.0	20.0
25-29	100.0	14.8	11.1	11.1	22.2	14.8	25.9
30-34	100.0	4.5	18.2	9.1	27.3	15.9	25.0
35-39	100.0	6.7	20.0	30.0	16.7	13.3	13.3
40-44	100.0	12.5	15.0	22.5	25.0	7.5	17.5
45-49	100.0	25.0	9.6	28.8	11.5	9.6	15.4
50-54	100.0	23.8	15.9	23.8	14.3	9.5	12.7
55-59	100.0	26.2	11.9	33.3	11.9	9.5	7.1
60-64	100.0	6.3	10.4	52.1	8.3	16.7	6.3
65-69	100.0	19.0	11.9	35.7	11.9	16.7	4.8
70+	100.0	10.9	15.6	32.8	10.2	22.7	7.8

ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ ТООЛЛОГО
НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 9.1. ЗУРГАА, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ СУУРИН ХҮН АМЫН ТОО, ГАР УТАСНЫ ХЭРЭГЛЭЭ, НАСНЫ БҮЛЭГ, ХҮЙС, ДҮНД ЭЗЛЭХ ХУВИАР, 2010, 2020 ОН

Насны бүлэг	Нийт хүн ам						Гар утас хэрэглэдэг хүн амын эзлэх хувь					
	2019 он			2020 он			2010 он			2020 он		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
БҮГД	83 616	42 536	41 080	93 377	47 344	46 033	73.6	71.0	76.3	87.5	85.8	89.0
6-9	6 583	3 380	3 203	9 040	4 633	4 407	20.2	18.5	22.1	32.8	29.5	36.1
10-14	9 230	4 635	4 595	9 366	4 757	4 609	51.2	46.5	55.9	69.8	66.4	73.2
15-19	8 039	4 344	3 695	7 915	4 024	3 891	79.8	75.7	84.6	96.4	96.0	96.8
20-24	8 565	4 700	3 865	7 994	4 189	3 805	86.5	84.0	89.5	98.5	97.9	99.1
25-29	8 512	4 435	4 077	8 252	4 489	3 763	87.5	86.6	88.6	98.8	98.4	99.1
30-34	8 001	4 171	3 830	8 570	4 585	3 985	87.1	85.0	89.3	98.0	97.7	98.3
35-39	7 610	3 822	3 788	7 683	4 032	3 651	86.0	83.6	88.4	99.0	99.0	99.0
40-44	7 164	3 491	3 673	7 304	3 828	3 476	82.7	79.3	86.0	97.4	96.4	98.3
45-49	6 453	3 224	3 229	7 024	3 520	3 504	80.5	76.1	84.9	97.0	96.3	97.7
50-54	5 002	2 385	2 617	6 298	2 981	3 317	78.8	75.3	82.0	96.7	93.1	99.5
55-59	3 017	1 497	1 520	5 507	2 637	2 870	74.5	71.7	77.3	95.7	94.3	96.9
60-64	1 953	924	1 029	3 715	1 686	2 029	74.1	70.6	77.3	94.0	89.9	97.3
65-69	1 391	641	750	2 108	960	1 148	65.9	64.1	67.5	94.9	94.5	95.2
70+	2 096	887	1 209	2 601	1 023	1 578	49.6	52.3	47.6	82.2	77.6	85.3

ХҮСНЭГТ 9.2. ЗУРГАА, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ СУУРИН ХҮН АМЫН ТОО, ИНТЕРНЭТИЙН ХЭРЭГЛЭЭ, НАСНЫ БҮЛЭГ, ХҮЙС, ДҮНД ЭЗЛЭХ ХУВИАР, 2010, 2020 ОН

Насны бүлэг	Нийт хүн ам						Интернэт хэрэглэдэг хүн амын эзлэх хувь					
	2019 он			2020 он			2010 он			2020 он		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
БҮГД	83 616	42 536	41 080	93 377	47 344	46 033	17.7	15.9	19.6	62.8	60.3	65.3
6-9	6 583	3 380	3 203	9 040	4 633	4 407	3.3	3.7	2.7	14.2	13.6	14.7
10-14	9 230	4 635	4 595	9 366	4 757	4 609	16.8	16.5	17.1	51.3	49.1	53.3
15-19	8 039	4 344	3 695	7 915	4 024	3 891	36.5	33.4	40.1	92.5	92.0	93.0
20-24	8 565	4 700	3 865	7 994	4 189	3 805	32.5	29.0	36.8	93.4	91.5	95.7
25-29	8 512	4 435	4 077	8 252	4 489	3 763	24.4	22.0	27.1	91.5	90.5	92.5
30-34	8 001	4 171	3 830	8 570	4 585	3 985	17.7	14.0	21.9	86.6	85.2	88.2
35-39	7 610	3 822	3 788	7 683	4 032	3 651	14.6	10.8	18.5	78.5	75.1	81.8
40-44	7 164	3 491	3 673	7 304	3 828	3 476	13.0	10.0	15.9	71.0	63.6	78.1
45-49	6 453	3 224	3 229	7 024	3 520	3 504	12.9	10.5	15.3	65.0	57.3	72.5
50-54	5 002	2 385	2 617	6 298	2 981	3 317	11.2	9.2	13.0	57.0	48.0	64.3
55-59	3 017	1 497	1 520	5 507	2 637	2 870	7.6	7.9	7.2	50.2	40.6	58.1
60-64	1 953	924	1 029	3 715	1 686	2 029	5.3	6.2	4.6	37.2	31.4	41.9
65-69	1 391	641	750	2 108	960	1 148	2.4	2.5	2.3	26.4	27.5	25.5
70+	2 096	887	1 209	2 601	1 023	1 578	1.6	1.7	1.5	10.0	8.8	10.9

ХҮСНЭГТ 9.3. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХӨДӨЛМӨР ЭРХЭЛДЭГ ХҮН АМЫН ГАР УТАСНЫ ХЭРЭГЛЭЭ, АЖИЛ ЭРХЛЭЛТИЙН БАЙДАЛ, ХҮЙС, ДҮНД ЭЗЛЭХ ХУВИАР, 2020 ОН

Ажил эрхлэлтийн байдал	Нийт хөдөлмөр эрхлэн буй хүн			Гар утас хэрэглэдэг			Гар утас хэрэглэдэггүй		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
БҮГД	38 341	21 616	16 725	98.6	98.0	99.4	1.4	2.0	0.6
Байнгын ажиллагч	23 130	12 382	10 748	99.5	99.1	99.8	0.5	0.9	0.2
Түр ажиллагч	1 952	1 178	774	99.0	98.8	99.2	1.0	1.2	0.8
Тохиолдлын ажиллагч	332	244	88	95.6	94.0	100.0	4.4	6.0	0.0
Дагалдан, мэргэшиж буй дадлагажигч	10	6	4	100.0	100.0	100.0	-	-	-
Гүйцэтгэх гэрээлэгч	212	185	27	96.4	100.0	75.0	3.6	0.0	25.0
ААНБ-ын	173	117	56	100.0	100.0	100.0	0.0	0.0	0.0
Зах зээлд чиглэсэн өрхийн ААН-ийн	78	37	41	100.0	100.0	100.0	0.0	0.0	0.0
ААНБ-ын үйл ажиллагаа эрхлэгч	108	60	48	93.8	90.0	100.0	6.3	10.0	0.0
Өрхийн ААН-ийн үйл ажиллагаа эрхлэгч	11 398	7 171	4 227	97.3	96.4	98.7	2.7	3.6	1.3
Хувь нэмрээ оруулагч гэр бүлийн гишүүн	948	236	712	95.8	88.6	98.4	4.2	11.4	1.6

ХҮСНЭГТ 9.4. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХӨДӨЛМӨР ЭРХЭЛДЭГ ХҮН АМЫН ИНТЕРНЭТИЙН ХЭРЭГЛЭЭ, АЖИЛ ЭРХЛЭЛТИЙН БАЙДАЛ, ХҮЙС, ДҮНД ЭЗЛЭХ ХУВИАР, 2020 ОН

Ажил эрхлэлтийн байдал	Нийт хөдөлмөр эрхлэн буй хүн			Интернэт хэрэглэдэг			Интернэт хэрэглэдэггүй		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
БҮГД	38 341	21 616	16 725	76.7	72.6	81.6	23.3	27.4	18.4
Байнгын ажиллагч	23 130	12 382	10 748	87.3	83.1	91.9	12.7	16.9	8.1
Түр ажиллагч	1 952	1 178	774	74.1	73.5	74.8	25.9	26.5	25.2
Тохиолдлын ажиллагч	332	244	88	58.8	52.0	77.8	41.2	48.0	22.2
Дагалдан, мэргэшиж буй дадлагажигч	10	6	4	100.0	100.0	100.0	-	-	-
Гүйцэтгэх гэрээлэгч	212	185	27	85.7	87.5	75.0	14.3	12.5	25.0
ААНБ-ын	173	117	56	81.8	77.8	100.0	18.2	22.2	0.0
Зах зээлд чиглэсэн өрхийн ААН-ийн	78	37	41	88.0	85.7	90.9	12.0	14.3	9.1
ААНБ-ын үйл ажиллагаа эрхлэгч	108	60	48	68.8	60.0	83.3	31.3	40.0	16.7
Өрхийн ААН-ийн үйл ажиллагаа эрхлэгч	11 398	7 171	4 227	58.9	55.0	64.8	41.1	45.0	35.2
Хувь нэмрээ оруулагч гэр бүлийн гишүүн	948	236	712	53.0	56.8	51.6	47.0	43.2	48.4

ХҮСНЭГТ 9.5. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХӨДӨЛМӨР ЭРХЭЛДЭГҮЙ ХҮН АМЫН ГАР УТАСНЫ ХЭРЭГЛЭЭ, АЖИЛ ЭРХЭЛДЭГҮЙ ШАЛТГААН, ХҮЙСЭЭР, 2020 ОН

Ажил эрхлэдэггүй шалтгаан	Гар утас хэрэглэдэг			Гар утас хэрэглэдэггүй		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
БҮГД	93.9	91.3	95.6	6.1	8.7	4.4
Сургуульд сурдаг	97.7	97.6	97.8	2.3	2.4	2.2
Тэтгэвэрт	92.5	89.3	94.0	7.5	10.7	6.0
Хөдөлмөр эрхлэх чадваргүй	70.2	61.3	78.6	29.8	38.7	21.4
Гэрийн ажилтай	97.7	92.3	98.5	2.3	7.7	1.5
Тохирох ажил олдохгүй байгаа	94.6	91.6	98.7	5.4	8.4	1.3
ХХҮТ-д бүртгэлтэй ажил хайж байгаа	95.1	95.8	94.6	4.9	4.2	5.4
ХХҮТ-д бүртгэлгүй ажил хайж байгаа	94.3	88.6	100.0	5.7	11.4	0.0
Ажиллах сонирхолгүй	100.0	100.0	100.0	-	-	-
Бусад	94.2	92.4	96.1	5.8	7.6	3.9

ХҮСНЭГТ 9.6. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХӨДӨЛМӨР ЭРХЭЛДЭГҮЙ ХҮН АМЫН ИНТЕРНЭТИЙН ХЭРЭГЛЭЭ, АЖИЛ ЭРХЭЛДЭГҮЙ ШАЛТГААН, ХҮЙСЭЭР, 2020 ОН

Ажил эрхлэдэггүй шалтгаан	Интернэт хэрэглэдэг			Интернэт хэрэглэдэггүй		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
БҮГД	61.7	58.5	63.8	38.3	41.5	36.2
Сургуульд сурдаг	94.0	93.3	94.6	6.0	6.7	5.4
Тэтгэвэрт	32.2	24.3	36.1	67.8	75.7	63.9
Хөдөлмөр эрхлэх чадваргүй	33.5	24.7	41.8	66.5	75.3	58.2
Гэрийн ажилтай	66.3	46.2	69.3	33.7	53.8	30.7
Тохирох ажил олдохгүй байгаа	56.4	48.5	67.1	43.6	51.5	32.9
ХХҮТ-д бүртгэлтэй ажил хайж байгаа	65.6	62.5	67.6	34.4	37.5	32.4
ХХҮТ-д бүртгэлгүй ажил хайж байгаа	61.4	57.1	65.7	38.6	42.9	34.3
Ажиллах сонирхолгүй	50.0	50.0	50.0	50.0	50.0	50.0
Бусад	63.8	54.3	73.5	36.2	45.7	26.5

ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ ТООЛЛОГО
НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 9.7. ЗУРГАА, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХҮН АМЫН ГАР УТАСНЫ ХЭРЭГЛЭЭ, БОЛОВСРОЛЫН ТҮВШИН, ДҮНД ЭЗЛЭХ ХУВИАР, 2020 ОН

Боловсролын түвшин	Гар утас хэрэглэдэг			Гар утас хэрэглэдэггүй		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
БҮГД	87.5	85.8	89.0	12.5	14.2	11.0
Боловсролгүй	40.0	37.9	42.2	60.0	62.1	57.8
Бага	78.2	75.3	81.0	21.8	24.7	19.0
Суурь	94.2	93.1	95.7	5.8	6.9	4.3
Бүрэн дунд	97.9	97.1	98.6	2.1	2.9	1.4
Техникийн болон мэргэжлийн	97.9	97.5	98.5	2.1	2.5	1.5
Тусгай мэргэжлийн дунд	97.8	97.2	98.2	2.2	2.8	1.8
Дипломын дээд	98.9	96.3	100.0	1.1	3.7	-
Бакалаврын дээд	99.4	99.0	99.7	0.6	1.0	0.3
Магистр	100.0	100.0	100.0	-	-	-
Доктор	100.0	100.0	-	-	-	-

ХҮСНЭГТ 9.8. ЗУРГАА, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХҮН АМЫН ИНТЕРНЭТИЙН ХЭРЭГЛЭЭ, БОЛОВСРОЛЫН ТҮВШИН, ДҮНД ЭЗЛЭХ ХУВИАР, 2020 ОН

Боловсролын түвшин	Интернэт утас хэрэглэдэг			Интернэт хэрэглэдэггүй		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
БҮГД	62.8	60.3	65.3	37.2	39.7	34.7
Боловсролгүй	17.5	17.7	17.4	82.5	82.3	82.6
Бага	54.2	54.1	54.3	45.8	45.9	45.7
Суурь	56.9	58.2	55.4	43.1	41.8	44.6
Бүрэн дунд	70.5	69.2	71.8	29.5	30.8	28.2
Техникийн болон мэргэжлийн	67.9	65.7	71.1	32.1	34.3	28.9
Тусгай мэргэжлийн дунд	67.7	67.3	68.0	32.3	32.7	32.0
Дипломын дээд	67.4	48.1	75.8	32.6	51.9	24.2
Бакалаврын дээд	93.3	90.5	94.9	6.7	9.5	5.1
Магистр	99.0	97.1	100.0	1.0	2.9	-
Доктор	100.0	100.0	-	-	-	-

ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ ТООЛЛОГО
НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 10.1. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХҮН АМЫН ЭДИЙН ЗАСГИЙН ИДЭВХ, НАСНЫ БҮЛЭГ, ХҮЙСЭЭР, 2020 ОН БҮГД

Насны бүлэг	15 ба түүнээс дээш насны хүн ам	Ажиллах хүч			Ажиллах хүчнээс гадуурх хүн ам							
		Бүгд	Ажил эрхэлдэг	Ажил хайж байгаа	Бүгд	Сургуульд сурдаг	Тэтгэвэрт	Хөдөлмөр эрхлэх чадваргүй	Гэрийн ажилтай	Тохирох ажил олдохгүй байгаа	Ажиллах сонирхолгүй	Бусад
БҮГД	74 971	40 425	38 341	2 084	34 546	11 411	8 902	1 918	3 840	4 828	162	3 485
15-19	7 915	538	518	20	7 377	7 095	0	27	49	61	3	142
20-24	7 994	3 275	3 155	120	4 719	3 488	0	87	332	444	15	353
25-29	8 252	5 673	5 325	348	2 579	647	0	129	599	697	17	490
30-34	8 570	6 396	5 994	402	2 174	114	0	178	689	657	29	507
35-39	7 683	5 696	5 367	329	1 987	51	0	211	630	648	14	433
40-44	7 304	5 475	5 194	281	1 829	1	30	226	479	650	14	429
45-49	7 024	5 140	4 890	250	1 884	3	84	289	378	667	29	434
50-54	6 298	4 260	4 064	196	2 038	3	322	367	376	566	19	385
55-59	5 507	2 661	2 563	98	2 846	4	1 705	298	224	357	19	239
60-64	3 715	883	847	36	2 832	2	2 546	82	67	75	2	58
65-69	2 108	260	258	2	1 848	1	1 801	16	13	6	0	11
70+	2 601	168	166	2	2 433	2	2 414	8	4	0	1	4

Хүснэгт 10.1-ийн үргэлжлэл ЭРЭГТЭЙ

Насны бүлэг	15 ба түүнээс дээш насны хүн ам	Ажиллах хүч			Ажиллах хүчнээс гадуурх хүн ам							
		Бүгд	Ажил эрхэлдэг	Ажил хайж байгаа	Бүгд	Сургуульд сурдаг	Тэтгэвэрт	Хөдөлмөр эрхлэх чадваргүй	Гэрийн ажилтай	Тохирох ажил олдохгүй байгаа	Ажиллах сонирхолгүй	Бусад
БҮГД	37 954	22 859	21 616	1 243	15 095	5 299	3 025	1 075	540	2 976	123	2 057
15-19	4 024	398	383	15	3 626	3 456	0	13	18	40	3	96
20-24	4 189	2 056	1 986	70	2 133	1 526	0	54	55	285	9	204
25-29	4 489	3 350	3 143	207	1 139	261	0	80	79	426	11	282
30-34	4 585	3 662	3 423	239	923	35	0	92	63	410	21	302
35-39	4 032	3 172	2 978	194	860	13	0	117	61	398	13	258
40-44	3 828	2 954	2 780	174	874	1	23	126	57	390	12	265
45-49	3 520	2 578	2 434	144	942	2	51	156	54	408	23	248
50-54	2 981	2 138	2 029	109	843	1	87	186	58	309	12	190
55-59	2 637	1 676	1 616	60	961	2	318	173	52	242	16	158
60-64	1 686	587	559	28	1 099	1	895	62	32	63	2	44
65-69	960	177	175	2	783	1	747	12	9	5	0	9
70+	1 023	111	110	1	912	0	904	4	2	0	1	1

Насны бүлэг	15 ба түүнээс дээш насны хүн ам	Ажиллах хүч			Ажиллах хүчнээс гадуурх хүн ам							
		Бүгд	Ажил эрхэлдэг	Ажил хайж байгаа	Бүгд	Сургуульд сурдаг	Тэтгэвэрт	Хөдөлмөр эрхлэх чадваргүй	Гэрийн ажилтай	Тохирох ажил олдохгүй байгаа	Ажиллах сонирхолгүй	Бусад
БҮГД	37 017	17 566	16 725	841	19 451	6 112	5 877	843	3 300	1 852	39	1 428
15-19	3 891	140	135	5	3 751	3 639	0	14	31	21	0	46
20-24	3 805	1 219	1 169	50	2 586	1 962	0	33	277	159	6	149
25-29	3 763	2 323	2 182	141	1 440	386	0	49	520	271	6	208
30-34	3 985	2 734	2 571	163	1 251	79	0	86	626	247	8	205
35-39	3 651	2 524	2 389	135	1 127	38	0	94	569	250	1	175
40-44	3 476	2 521	2 414	107	955	0	7	100	422	260	2	164
45-49	3 504	2 562	2 456	106	942	1	33	133	324	259	6	186
50-54	3 317	2 122	2 035	87	1 195	2	235	181	318	257	7	195
55-59	2 870	985	947	38	1 885	2	1 387	125	172	115	3	81
60-64	2 029	296	288	8	1 733	1	1 651	20	35	12	0	14
65-69	1 148	83	83	0	1 065	0	1 054	4	4	1	0	2
70+	1 578	57	56	1	1 521	2	1 510	4	2	0	0	3

ХҮСНЭГТ 10.2. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХҮН АМЫН ЭДИЙН ЗАСГИЙН ИДЭВХ, ХОТ, ХӨДӨӨ, НАСНЫ БҮЛГЭЭР, 2020 ОН ХОТ

Насны бүлэг	15 ба түүнээс дээш насны хүн ам	Ажиллах хүч			Ажиллах хүчнээс гадуурх хүн ам							
		Бүгд	Ажил эрхэлдэг	Ажил хайж байгаа	Бүгд	Сургуульд сурдаг	Тэтгэвэрт	Хөдөлмөр эрхлэх чадваргүй	Гэрийн ажилтай	Тохирох ажил олдохгүй байгаа	Ажиллах сонирхолгүй	Бусад
БҮГД	25 913	13 717	12 997	720	12 196	3 821	3 372	844	1 148	1 701	54	1 256
15-19	2 673	162	156	6	2 511	2 434	0	4	16	13	1	43
20-24	2 549	1 025	983	42	1 524	1 122	0	33	92	162	6	109
25-29	2 812	1 972	1 846	126	840	187	0	51	196	243	6	157
30-34	3 025	2 252	2 094	158	773	52	0	69	223	223	11	195
35-39	2 613	1 953	1 846	107	660	21	0	92	175	203	5	164
40-44	2 531	1 897	1 793	104	634	0	15	104	133	218	4	160
45-49	2 495	1 775	1 697	78	720	1	25	130	115	276	8	165
50-54	2 149	1 438	1 377	61	711	0	82	166	110	200	4	149
55-59	1 902	876	849	27	1 026	2	586	144	66	135	8	85
60-64	1 371	247	237	10	1 124	1	1 014	40	18	26	1	24
65-69	808	81	81	0	727	0	708	10	4	2	0	3
70+	985	39	38	1	946	1	942	1	0	0	0	2

Насны бүлэг	15 ба түүнээс дээш насны хүн ам	Ажиллах хүч			Ажиллах хүчнээс гадуурх хүн ам							
		Бүгд	Ажил эрхэлдэг	Ажил хайж байгаа	Бүгд	Сургуульд сурдаг	Тэтгэвэрт	Хөдөлмөр эрхлэх чадваргүй	Гэрийн ажилтай	Тохирох ажил олдохгүй	Ажиллах сонирхолгүй	Бусад
БҮГД	49 058	26 708	25 344	1 364	22 350	7 590	5 530	1 074	2 692	3 127	108	2 229
15-19	5 242	376	362	14	4 866	4 661	0	23	33	48	2	99
20-24	5 445	2 250	2 172	78	3 195	2 366	0	54	240	282	9	244
25-29	5 440	3 701	3 479	222	1 739	460	0	78	403	454	11	333
30-34	5 545	4 144	3 900	244	1 401	62	0	109	466	434	18	312
35-39	5 070	3 743	3 521	222	1 327	30	0	119	455	445	9	269
40-44	4 773	3 578	3 401	177	1 195	1	15	122	346	432	10	269
45-49	4 529	3 365	3 193	172	1 164	2	59	159	263	391	21	269
50-54	4 149	2 822	2 687	135	1 327	3	240	201	266	366	15	236
55-59	3 605	1 785	1 714	71	1 820	2	1 119	154	158	222	11	154
60-64	2 344	636	610	26	1 708	1	1 532	42	49	49	1	34
65-69	1 300	179	177	2	1 121	1	1 093	6	9	4	0	8
70+	1 616	129	128	1	1 487	1	1 472	7	4	0	1	2

ХҮСНЭГТ 10.3. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ ХҮН АМЫН ЭДИЙН ЗАСГИЙН ИДЭВХ, СУМДААР, 2020 ОН БҮГД

Сумын нэр	Ажиллах хүч			Ажиллах хүчнээс гадуурх хүн ам							
	Бүгд	Ажил эрхэлдэг	Ажил хайж байгаа	Бүгд	Сургуульд сурдаг	Тэтгэвэрт	Хөдөлмөр эрхлэх чадваргүй	Гэрийн ажилтай	Тохирох ажил олдохгүй байгаа	Ажиллах сонирхолгүй	Бусад
БҮГД	40 425	38 341	2 084	34 546	11 411	8 902	1 918	3 840	4 828	162	3 485
Сүхбаатар	8 737	8 431	306	7 071	2 357	2 229	576	505	700	26	678
Алтанбулаг	1 739	1 697	42	1 561	494	359	44	148	90	2	424
Баруунбүрэн	1 286	1 264	22	788	324	146	27	40	109	1	141
Баянгол	2 374	2 270	104	1 532	600	401	95	197	180	15	44
Ерөө	2 378	2 098	280	2 331	645	498	100	394	487	22	185
Жавхлант	904	857	47	467	194	118	29	52	46	0	28
Зүүнбүрэн	977	947	30	928	269	207	59	99	167	1	126
Мандал	9 548	8 881	667	9 360	2 779	2 472	427	907	1 860	60	855
Орхон	676	664	12	987	323	200	43	258	32	0	131
Орхонтуул	1 465	1 385	80	1 216	468	238	62	81	115	6	246
Сайхан	3 773	3 587	186	2 771	1 096	765	107	288	285	3	227
Сант	830	819	11	662	284	124	29	73	97	1	54
Түшиг	640	548	92	605	159	141	56	120	90	6	33
Хүдэр	841	758	83	1 012	333	197	33	147	165	4	133
Хушаат	854	828	26	537	196	110	19	109	60	3	40
Цагааннуур	1 974	1 952	22	1 376	466	312	131	275	96	1	95
Шаамар	1 429	1 355	74	1 342	424	385	81	147	249	11	45

Хүснэгт 10.3-ын үргэлжлэл ЭРЭГТЭЙ

Сумын нэр	Ажиллах хүч			Ажиллах хүчнээс гадуурх хүн ам							
	Бүгд	Ажил эрхэлдэг	Ажил хайж байгаа	Бүгд	Сургуульд сурдаг	Тэтгэвэрт	Хөдөлмөр эрхлэх чадваргүй	Гэрийн ажилтай	Тохирох ажил олдохгүй	Ажиллах сонирхолгүй	Бусад
БҮГД	22 859	21 616	1 243	15 095	5 299	3 025	1 075	540	2 976	123	2 057
Сүхбаатар	4 625	4 465	160	2 970	1 093	766	329	30	388	20	344
Алтанбулаг	965	943	22	703	228	128	26	14	53	2	252
Баруунбүрэн	724	709	15	359	138	48	13	4	60	1	95
Баянгол	1 405	1 336	69	626	281	122	56	20	114	12	21
Ерөө	1 414	1 234	180	1 041	285	191	51	24	341	16	133
Жавхлант	566	533	33	195	80	36	16	16	28	0	19
Зүүнбүрэн	551	537	14	386	101	62	34	17	106	1	65
Мандал	5 321	4 911	410	4 309	1 317	880	233	114	1 189	40	536
Орхон	423	415	8	458	152	64	21	115	23	0	83
Орхонтуул	873	828	45	564	225	61	35	27	67	6	143
Сайхан	2 116	2 017	99	1 174	525	267	64	54	143	3	118
Сант	484	478	6	305	151	37	17	21	49	1	29
Түшиг	399	338	61	242	76	39	30	15	57	5	20
Хүдэр	515	459	56	438	154	72	17	13	94	4	84
Хушаат	510	499	11	228	102	30	10	21	35	1	29
Цагааннуур	1 170	1 155	15	522	202	91	76	14	72	1	66
Шаамар	798	759	39	575	189	131	47	21	157	10	20

Хүснэгт 10.3-ын үргэлжлэл ЭМЭГТЭЙ

Сумын нэр	Ажиллах хүч			Ажиллах хүчнээс гадуурх хүн ам							
	Бүгд	Ажил эрхэлдэг	Ажил хайж байгаа	Бүгд	Сургуульд сурдаг	Тэтгэвэрт	Хөдөлмөр эрхлэх чадваргүй	Гэрийн ажилтай	Тохирох ажил олдохгүй байгаа	Ажиллах сонирхолгүй	Бусад
БҮГД	17 566	16 725	841	19 451	6 112	5 877	843	3 300	1 852	39	1 428
Сүхбаатар	4 112	3 966	146	4 101	1 264	1 463	247	475	312	6	334
Алтанбулаг	774	754	20	858	266	231	18	134	37	0	172
Баруунбүрэн	562	555	7	429	186	98	14	36	49	0	46
Баянгол	969	934	35	906	319	279	39	177	66	3	23
Ерөө	964	864	100	1 290	360	307	49	370	146	6	52
Жавхлант	338	324	14	272	114	82	13	36	18	0	9
Зүүнбүрэн	426	410	16	542	168	145	25	82	61	0	61
Мандал	4 227	3 970	257	5 051	1 462	1 592	194	793	671	20	319
Орхон	253	249	4	529	171	136	22	143	9	0	48
Орхонтуул	592	557	35	652	243	177	27	54	48	0	103
Сайхан	1 657	1 570	87	1 597	571	498	43	234	142	0	109
Сант	346	341	5	357	133	87	12	52	48	0	25
Түшиг	241	210	31	363	83	102	26	105	33	1	13
Хүдэр	326	299	27	574	179	125	16	134	71	0	49
Хушаат	344	329	15	309	94	80	9	88	25	2	11
Цагааннуур	804	797	7	854	264	221	55	261	24	0	29
Шаамар	631	596	35	767	235	254	34	126	92	1	25

НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 10.4. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ АЖИЛ ЭРХЭЛДЭГ ХҮН АМ, АЖИЛ МЭРГЭЖЛИЙН АНГИЛАЛ, ХОТ, ХӨДӨӨ, ХҮЙСЭЭР, 2020 ОН

Ажил мэргэжлийн ангилал	Бүгд			Хот			Хөдөө		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
БҮГД	38 341	21 616	16 725	12 997	7 110	5 887	25 344	14 506	10 838
Менежер	2 467	1 209	1 258	975	462	513	1 492	747	745
Мэргэжилтэн	5 708	1 806	3 902	2 208	672	1 536	3 500	1 134	2 366
Техникч болон туслах/дэд мэргэжилтэн	1 659	842	817	641	310	331	1 018	532	486
Контор, үйлчилгээний ажилтан	1 360	427	933	536	162	374	824	265	559
Худалдаа, үйлчилгээний ажилтан	4 704	1 701	3 003	1 954	774	1 180	2 750	927	1 823
Хөдөө аж ахуй, ой, загас агнуурын мэргэшсэн ажилтан	9 370	5 833	3 537	1 638	1 039	599	7 732	4 794	2 938
Үйлдвэрлэл, барилга, гар урлал, холбогдох ажил, үйлчилгээний ажил	3 272	2 516	756	1 088	783	305	2 184	1 733	451
Машин механизм, төхөөргийн операторч, угсрагч	5 017	4 420	597	1 924	1 732	192	3 093	2 688	405
Энгийн ажил, мэргэжил	4 179	2 333	1 846	1 767	949	818	2 412	1 384	1 028
Зэвсэгт хүчний ажил, мэргэжил	605	529	76	266	227	39	339	302	37

НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 10.5. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ АЖИЛ ЭРХЭЛДЭГ ХҮН АМ, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ САЛБАРЫН АНГИЛАЛ, ХОТ, ХӨДӨӨ, ХҮЙСЭЭР, 2020 ОН

Эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбарын ангилал	Бүгд			Хот			Хөдөө		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
БҮГД	38 341	21 616	16 725	12 997	7 110	5 887	25 344	14 506	10 838
Хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуй, загас барилт, ан агнуур	10 538	6 745	3 793	1 973	1 250	723	8 565	5 495	3 070
Уул уурхай, олборлолт	1 811	1 576	235	544	486	58	1 267	1 090	177
Боловсруулах үйлдвэрлэл	4 338	2 648	1 690	1 140	651	489	3 198	1 997	1 201
Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт	423	317	106	235	167	68	188	150	38
Ус хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа	374	223	151	166	110	56	208	113	95
Барилга	1 614	1 333	281	642	522	120	972	811	161
Бөөний болон жижиглэн худалдаа, машин мотоциклийн засвар, үйлчилгээ	3 537	1 702	1 835	1 361	641	720	2 176	1 061	1 115
Тээвэр агуулахын үйл ажиллагаа	2 476	1 890	586	1 215	924	291	1 261	966	295
Зочид буудал, байр, сууц болон нийтийн хоолны үйлчилгээ	745	195	550	246	75	171	499	120	379
Мэдээлэл холбоо	330	162	168	161	88	73	169	74	95
Санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагаа	758	238	520	326	114	212	432	124	308
Үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаа	38	25	13	17	10	7	21	15	6
Мэргэжлийн, шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа	557	312	245	248	137	111	309	175	134
Удирдлагын болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа	591	419	172	233	165	68	358	254	104
Төрийн удирдлага, батлан хамгаалах үйл ажиллагаа, албан журмын нийгмийн хамгаалал	2 899	1 784	1 115	1 315	790	525	1 584	994	590
Боловсрол	3 950	885	3 065	1 416	322	1 094	2 534	563	1 971
Хүний эрүүл мэнд, нийгмийн халамжийн үйл ажиллагаа	1 394	202	1 192	632	103	529	762	99	663
Урлаг, үзвэр, тоглоом наадам	341	157	184	155	73	82	186	84	102
Үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаа	1 575	781	794	952	475	477	623	306	317
Хүн хөлслөн ажиллуулдаг өрхийн үйл ажиллагаа, өрхийн өөрийн хэрэглээнд	30	15	15	10	6	4	20	9	11
Олон улсын байгууллага, суурин төлөөлөгчийн үйл ажиллагаа	22	7	15	10	1	9	12	6	6

ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ ТООЛЛОГО
НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 10.6. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ АЖИЛ ЭРХЭЛДЭГ ХҮН АМ, ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТИЙН БАЙДАЛ, ХҮЙС, НАСНЫ БҮЛГЭЭР, 2020 ОН БҮГД

Насны бүлэг	Бүгд	Хөдөлмөр эрхлэлтийн байдал									
		Байнгын ажиллагч	Түр ажиллагч	Тохиолдлын ажиллагч	Дагалдан, мэргэшиж буй дадлагажигч	Гүйцэтгэх гэрээлэгч	ААНБ-ын	Зах зээлд чиглэсэн өрхийн ААН-ийн	ААНБ-ын үйл ажиллагаа эрхлэгч	Өрхийн ААН-ийн үйл ажиллагаа эрхлэгч	Хувь нэмрээ оруулагч гэр бүлийн гишүүн
БҮГД	38 341	23 130	1 952	332	10	212	173	78	108	11 398	948
15-19	518	365	78	6	1	4	0	0	0	29	35
20-24	3 155	2 612	107	21	4	26	0	4	1	277	103
25-29	5 325	4 102	161	44	1	57	4	8	5	851	92
30-34	5 994	4 155	226	63	1	52	9	12	15	1 361	100
35-39	5 367	3 231	195	58	2	17	19	13	15	1 676	141
40-44	5 194	2 878	212	50	0	21	21	9	21	1 849	133
45-49	4 890	2 576	193	44	1	21	29	16	15	1 866	129
50-54	4 064	2 028	253	30	0	11	42	8	16	1 573	103
55-59	2 563	1 021	286	13	0	1	15	8	10	1 148	61
60-64	847	138	160	1	0	1	23	0	10	476	38
65-69	258	17	50	0	0	1	8	0	0	173	9
70+	166	7	31	2	0	0	3	0	0	119	4

Хүснэгт 10.6-гийн үргэлжлэл ЭРЭГТЭЙ

Насны бүлэг	Бүгд	Хөдөлмөр эрхлэлтийн байдал									
		Байнгын ажиллагч	Түр ажиллагч	Тохиолдлын ажиллагч	Дагалдан, мэргэшиж буй дадлагажигч	Гүйцэтгэх гэрээлэгч	ААНБ-ын	Зах зээлд чиглэсэн өрхийн ААН-ийн	ААНБ-ын үйл ажиллагаа эрхлэгч	Өрхийн ААН-ийн үйл ажиллагаа эрхлэгч	Хувь нэмрээ оруулагч гэр бүлийн гишүүн
БҮГД	21 616	12 382	1 178	244	6	185	117	37	60	7 171	236
15-19	383	253	70	4	1	3	0	0	0	21	31
20-24	1 986	1 593	77	19	3	23	0	2	0	197	72
25-29	3 143	2 291	122	32	1	53	1	5	1	605	32
30-34	3 423	2 228	154	50	0	49	7	7	9	909	10
35-39	2 978	1 652	120	41	1	13	15	6	7	1 097	26
40-44	2 780	1 417	126	33	0	18	15	4	14	1 132	21
45-49	2 434	1 187	107	30	0	17	20	9	7	1 042	15
50-54	2 029	956	127	22	0	7	27	0	9	871	10
55-59	1 616	683	134	10	0	1	9	4	7	760	8
60-64	559	104	94	1	0	1	15	0	6	332	6
65-69	175	13	29	0	0	0	5	0	0	125	3
70+	110	5	18	2	0	0	3	0	0	80	2

Насны бүлэг	Бүгд	Хөдөлмөр эрхлэлтийн байдал									
		Байнгын ажиллагч	Түр ажиллагч	Тохиолдлын ажиллагч	Дагалдан, мэргэшиж буй дадлагажигч	Гүйцэтгэх гэрээлэгч	ААНБ-ын	Зах зээлд чиглэсэн өрхийн ААН-ийн	ААНБ-ын үйл ажиллагаа эрхлэгч	Өрхийн ААН-ийн үйл ажиллагаа эрхлэгч	Хувь нэмрээ оруулагч гэр бүлийн гишүүн
БҮГД	16 725	10 748	774	88	4	27	56	41	48	4 227	712
15-19	135	112	8	2	0	1	0	0	0	8	4
20-24	1 169	1 019	30	2	1	3	0	2	1	80	31
25-29	2 182	1 811	39	12	0	4	3	3	4	246	60
30-34	2 571	1 927	72	13	1	3	2	5	6	452	90
35-39	2 389	1 579	75	17	1	4	4	7	8	579	115
40-44	2 414	1 461	86	17	0	3	6	5	7	717	112
45-49	2 456	1 389	86	14	1	4	9	7	8	824	114
50-54	2 035	1 072	126	8	0	4	15	8	7	702	93
55-59	947	338	152	3	0	0	6	4	3	388	53
60-64	288	34	66	0	0	0	8	0	4	144	32
65-69	83	4	21	0	0	1	3	0	0	48	6
70+	56	2	13	0	0	0	0	0	0	39	2

ХҮСНЭГТ 10.7. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ АЖИЛ ЭРХЭЛДЭГ ХҮН АМ, ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТИЙН БАЙДАЛ, ХОТ, ХӨДӨӨ, НАСНЫ БҮЛГЭЭР, 2020 ОН ХОТ

Насны бүлэг	Бүгд	Хөдөлмөр эрхлэлтийн байдал									
		Байнгын ажиллагч	Түр ажиллагч	Тохиолдлын ажиллагч	Дагалдан, мэргэшиж буй дадлагажигч	Гүйцэтгэх гэрээлэгч	ААНБ-ын	Зах зээлд чиглэсэн өрхийн ААН-ийн	ААНБ-ын үйл ажиллагаа эрхлэгч	Өрхийн ААН-ийн үйл ажиллагаа эрхлэгч	Хувь нэмрээ оруулагч гэр бүлийн гишүүн
БҮГД	12 997	8 478	847	93	3	52	86	27	50	3 173	188
15-19	156	110	33	5	0	1	0	0	0	4	3
20-24	983	885	42	3	0	3	0	0	1	36	13
25-29	1 846	1 543	73	19	0	9	0	2	4	179	17
30-34	2 094	1 562	92	18	1	14	2	3	6	372	24
35-39	1 846	1 204	96	11	1	5	12	3	5	477	32
40-44	1 793	1 062	90	14	0	5	15	5	9	567	26
45-49	1 697	960	79	17	1	9	14	5	7	576	29
50-54	1 377	714	95	5	0	5	17	4	9	506	22
55-59	849	387	129	1	0	0	8	5	4	300	15
60-64	237	44	75	0	0	0	12	0	5	95	6
65-69	81	7	25	0	0	1	5	0	0	42	1
70+	38	0	18	0	0	0	1	0	0	19	0

Насны бүлэг	Бүгд	Хөдөлмөр эрхлэлтийн байдал									
		Байнгын ажиллагч	Түр ажиллагч	Тохиолдлын ажиллагч	Дагалдан, мэргэшиж буй дадлагажигч	Гүйцэтгэх гэрээлэгч	ААНБ-ын	Зах зээлд чиглэсэн өрхийн ААН-ийн	ААНБ-ын үйл ажиллагаа эрхлэгч	Өрхийн ААН-ийн үйл ажиллагаа эрхлэгч	Хувь нэмрээ оруулагч гэр бүлийн гишүүн
БҮГД	25 344	14 652	1 105	239	7	160	87	51	58	8 225	760
15-19	362	255	45	1	1	3	0	0	0	25	32
20-24	2 172	1 727	65	18	4	23	0	4	0	241	90
25-29	3 479	2 559	88	25	1	48	4	6	1	672	75
30-34	3 900	2 593	134	45	0	38	7	9	9	989	76
35-39	3 521	2 027	99	47	1	12	7	10	10	1 199	109
40-44	3 401	1 816	122	36	0	16	6	4	12	1 282	107
45-49	3 193	1 616	114	27	0	12	15	11	8	1 290	100
50-54	2 687	1 314	158	25	0	6	25	4	7	1 067	81
55-59	1 714	634	157	12	0	1	7	3	6	848	46
60-64	610	94	85	1	0	1	11	0	5	381	32
65-69	177	10	25	0	0	0	3	0	0	131	8
70+	128	7	13	2	0	0	2	0	0	100	4

ХҮСНЭГТ 10.8. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ АЖИЛ ЭРХЭЛДЭГ ХҮН АМ, БОЛОВСРОЛЫН ТҮВШИН, АЙМАГ, СУМДААР, 2020 ОН БҮГД

Сумын нэр	Бүгд	Боловсролын түвшин									
		Боловсролгүй	Бага	Суурь	Бүрэн дунд	Техникийн болон мэргэжлийн	Тусгай мэргэжлийн дунд	Дипломын дээд	Бакалаврын дээд	Магистр	Доктор
БҮГД	38 173	298	1 125	6 695	13 407	3 188	2 409	246	10 223	578	4
Сүхбаатар	8 401	25	49	641	3 082	503	640	60	3 222	176	3
Алтанбулаг	1 695	6	48	320	563	182	144	12	386	33	1
Баруунбүрэн	1 264	24	148	443	300	113	56	3	171	6	0
Баянгол	2 206	14	89	557	697	180	150	7	480	32	0
Ерөө	2 076	16	42	632	721	117	51	12	459	26	0
Жавхлант	857	3	28	374	186	93	37	3	126	7	0
Зүүнбүрэн	945	4	71	279	273	93	44	9	163	9	0
Мандал	8 842	49	161	1 063	4 002	481	603	51	2 290	142	0
Орхон	663	10	40	212	202	20	22	3	145	9	0
Орхонтуул	1 385	32	132	412	397	87	59	9	251	6	0
Сайхан	3 583	13	42	343	1 357	308	248	19	1 194	59	0
Сант	819	38	41	122	256	109	57	4	171	21	0
Түшиг	548	4	11	100	158	85	36	2	137	15	0
Хүдэр	758	3	10	153	280	84	38	3	180	7	0
Хушаат	828	11	29	307	203	76	44	14	140	4	0
Цагааннуур	1 952	43	173	550	329	408	41	24	373	11	0
Шаамар	1 351	3	11	187	401	249	139	11	335	15	0

Сумын нэр	Бүгд	Боловсролын түвшин									
		Боловсролгүй	Бага	Суурь	Бүрэн дунд	Техникийн болон мэргэжлийн	Тусгай мэргэжлийн дунд	Дипломын дээд	Бакалаврын дээд	Магистр	Доктор
БҮГД	21 497	201	798	4 692	8 141	2 133	1 249	70	4 047	164	2
Сүхбаатар	4 452	16	35	487	1 904	316	333	22	1 291	47	1
Алтанбулаг	941	5	34	224	322	114	68	3	161	9	1
Баруунбүрэн	709	16	95	279	167	69	25	0	57	1	0
Баянгол	1 278	9	68	386	414	99	83	2	206	11	0
Ерөө	1 217	12	32	449	440	76	26	1	174	7	0
Жавхлант	533	0	23	263	114	67	23	1	40	2	0
Зүүнбүрэн	536	4	50	184	161	57	19	1	59	1	0
Мандал	4 889	32	118	736	2 458	311	315	14	861	44	0
Орхон	414	9	36	171	117	10	9	1	58	3	0
Орхонтуул	828	21	92	294	238	65	35	0	80	3	0
Сайхан	2 015	11	30	252	806	218	141	5	540	12	0
Сант	478	24	29	86	162	68	25	1	75	8	0
Түшиг	338	3	10	83	110	61	22	1	43	5	0
Хүдэр	459	3	8	115	187	56	21	0	67	2	0
Хушаат	499	8	18	196	134	56	24	4	57	2	0
Цагааннуур	1 155	27	114	349	161	329	14	9	149	3	0
Шаамар	756	1	6	138	246	161	66	5	129	4	0

Сумын нэр	Бүгд	Боловсролын түвшин									
		Боловсролгүй	Бага	Суурь	Бүрэн дунд	Техникийн болон мэргэжлийн	Тусгай мэргэжлийн дунд	Дипломын дээд	Бакалаврын дээд	Магистр	Доктор
БҮГД	16 676	97	327	2 003	5 266	1 055	1 160	176	6 176	414	2
Сүхбаатар	3 949	9	14	154	1 178	187	307	38	1 931	129	2
Алтанбулаг	754	1	14	96	241	68	76	9	225	24	0
Баруунбүрэн	555	8	53	164	133	44	31	3	114	5	0
Баянгол	928	5	21	171	283	81	67	5	274	21	0
Ерөө	859	4	10	183	281	41	25	11	285	19	0
Жавхлант	324	3	5	111	72	26	14	2	86	5	0
Зүүнбүрэн	409	0	21	95	112	36	25	8	104	8	0
Мандал	3 953	17	43	327	1 544	170	288	37	1 429	98	0
Орхон	249	1	4	41	85	10	13	2	87	6	0
Орхонтуул	557	11	40	118	159	22	24	9	171	3	0
Сайхан	1 568	2	12	91	551	90	107	14	654	47	0
Сант	341	14	12	36	94	41	32	3	96	13	0
Түшиг	210	1	1	17	48	24	14	1	94	10	0
Хүдэр	299	0	2	38	93	28	17	3	113	5	0
Хушаат	329	3	11	111	69	20	20	10	83	2	0
Цагааннуур	797	16	59	201	168	79	27	15	224	8	0
Шаамар	595	2	5	49	155	88	73	6	206	11	0

ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ ТООЛЛОГО
НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 10.9. АРВАН ТАВ, ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ НАСНЫ АЖИЛГҮЙЧҮҮДИЙН ТОО, БОЛОВСРОЛЫН ТҮВШИН, СУМДААР, 2020 ОН БҮГД

Сумын нэр	Бүгд	Боловсролын түвшин								
		Боловсролгүй	Бага	Суурь	Бүрэн дунд	Техникийн болон мэргэжлийн	Тусгай мэргэжлийн дунд	Дипломын дээд	Бакалаврын дээд	Магистр
БҮГД	2 084	15	59	505	1 009	135	88	9	259	5
Сүхбаатар	306	1	4	56	164	8	17	0	55	1
Алтанбулаг	42	0	3	14	14	4	2	1	4	0
Баруунбүрэн	22	0	2	6	9	0	1	0	4	0
Баянгол	104	0	2	27	51	8	3	0	13	0
Ерөө	280	4	4	124	107	16	1	0	24	0
Жавхлант	47	1	0	21	19	2	1	0	3	0
Зүүнбүрэн	30	0	1	11	14	3	0	0	1	0
Мандал	667	9	21	114	354	37	38	5	87	2
Орхон	12	0	0	2	7	0	2	0	1	0
Орхонтуул	80	0	7	34	28	4	2	0	5	0
Сайхан	186	0	3	28	102	10	8	1	34	0
Сант	11	0	0	4	4	1	0	0	2	0
Түшиг	92	0	2	15	49	11	6	0	8	1
Хүдэр	83	0	5	21	38	7	5	0	7	0
Хушаат	26	0	1	8	9	5	1	0	2	0
Цагааннуур	22	0	0	8	7	3	0	1	3	0
Шаамар	74	0	4	12	33	16	1	1	6	1

Хүснэгт 10.9-ийн үргэлжлэл ЭРЭГТЭЙ

Сумын нэр	Бүгд	Боловсролын түвшин								
		Боловсролгүй	Бага	Суурь	Бүрэн дунд	Техникийн болон мэргэжлийн	Тусгай мэргэжлийн дунд	Дипломын дээд	Бакалаврын дээд	Магистр
БҮГД	1 243	12	44	345	595	77	45	5	118	2
Сүхбаатар	160	1	3	34	88	4	4	0	25	1
Алтанбулаг	22	0	2	7	7	3	1	0	2	0
Баруунбүрэн	15	0	2	5	5	0	0	0	3	0
Баянгол	69	0	2	22	27	7	2	0	9	0
Ерөө	180	3	2	92	61	8	1	0	13	0
Жавхлант	33	1	0	15	13	1	1	0	2	0
Зүүнбүрэн	14	0	1	7	6	0	0	0	0	0
Мандал	410	7	18	78	225	19	18	4	41	0
Орхон	8	0	0	1	5	0	2	0	0	0
Орхонтуул	45	0	5	21	11	3	2	0	3	0
Сайхан	99	0	1	21	58	5	5	0	9	0
Сант	6	0	0	1	3	0	0	0	2	0
Түшиг	61	0	1	12	30	9	5	0	4	0
Хүдэр	56	0	3	16	28	6	3	0	0	0
Хушаат	11	0	1	3	4	2	1	0	0	0
Цагааннуур	15	0	0	6	4	3	0	1	1	0
Шаамар	39	0	3	4	20	7	0	0	4	1

Сумын нэр	Бүгд	Боловсролын түвшин								
		Боловсролгүй	Бага	Суурь	Бүрэн дунд	Техникийн болон мэргэжлийн	Тусгай мэргэжлийн дунд	Дипломын дээд	Бакалаврын дээд	Магистр
БҮГД	841	3	15	160	414	58	43	4	141	3
Сүхбаатар	146	0	1	22	76	4	13	0	30	0
Алтанбулаг	20	0	1	7	7	1	1	1	2	0
Баруунбүрэн	7	0	0	1	4	0	1	0	1	0
Баянгол	35	0	0	5	24	1	1	0	4	0
Ерөө	100	1	2	32	46	8	0	0	11	0
Жавхлант	14	0	0	6	6	1	0	0	1	0
Зүүнбүрэн	16	0	0	4	8	3	0	0	1	0
Мандал	257	2	3	36	129	18	20	1	46	2
Орхон	4	0	0	1	2	0	0	0	1	0
Орхонтуул	35	0	2	13	17	1	0	0	2	0
Сайхан	87	0	2	7	44	5	3	1	25	0
Сант	5	0	0	3	1	1	0	0	0	0
Түшиг	31	0	1	3	19	2	1	0	4	1
Хүдэр	27	0	2	5	10	1	2	0	7	0
Хушаат	15	0	0	5	5	3	0	0	2	0
Цагааннуур	7	0	0	2	3	0	0	0	2	0
Шаамар	35	0	1	8	13	9	1	1	2	0

ХҮСНЭГТ 11.1. ГАДААДАД АМЬДАРЧ БАЙГАА МОНГОЛ УЛСЫН ИРГЭДИЙН ТОО, БАЙНГА СУУЖ БАЙСАН СУМ, ОРШИН СУУГАА УЛС, 2020 ОН

Байнга амьдарч байсан сум	Бүгд	Одоо амьдарч байгаа улс					
		Солонгос /Өмнөд/	Америк	Япон	Казахстан	Чех	Австрали
БҮГД	2 553	1 186	145	115	23	161	162
Сүхбаатар	874	355	68	25	1	43	105
Алтанбулаг	159	29	13	5	-	21	4
Баруунбүрэн	38	7		2	-	14	
Баянгол	92	64	2	10	-	-	2
Ерөө	100	27	5	6	14	4	
Жавхлант	31	2	1	3	2	5	8
Зүүнбүрэн	44	22		4	-	2	2
Мандал	660	394	29	23	5	32	14
Орхон	26	13	4	3	-	3	3
Орхонтуул	32	10	-	-	-	10	1
Сайхан	246	145	11	17	-	4	13
Сант	40	20	2	1	-	5	
Түшиг	29	14	1	2	-	8	1
Хүдэр	22	12	2	-	-	-	3
Хушаат	24	10	1	1	-	2	1
Цагааннуур	61	25	2	5	1	3	3
Шаамар	75	37	4	8	-	5	2

Хүснэгт 11.1-ийн үргэлжлэл

Байнга амьдарч байсан сум	Одоо амьдарч байгаа улс							
	Хятад	Герман	Швед	Франц	Орос	Турк	Австри	Швейцар
БҮГД	72	67	133	43	185	89	44	28
Сүхбаатар	24	23	62	14	79	21	7	18
Алтанбулаг	3	8	3	-	52	6	11	1
Баруунбүрэн	-	4	1	1	-	6	2	-
Баянгол	4	2	1	-	-	1	-	-
Ерөө	11	2	13	7	3	2		
Жавхлант	-	-	-	-	-	-	7	1
Зүүнбүрэн	2	5				4		
Мандал	12	10	30	17	33	26	6	3
Орхон	-	-	-	-	-	-	-	-
Орхонтуул	1	1	2	-	1	1	-	2
Сайхан	8	2	10	2	6	9	10	1
Сант	-	4	2	2	-	2	-	-
Түшиг	1	-	-	-	-	2	-	-
Хүдэр	-	-	1	-	3	-	-	-
Хушаат	1	-	1	-	3	2	-	-
Цагааннуур	2	3	4	-	4	4	-	1
Шаамар	3	3	3	-	1	3	1	1

Хүснэгт 11.1-ийн үргэлжлэл

Байнга амьдарч байсан сум	Одоо амьдарч байгаа улс						
	Их Британи	Канад	Унгар	Энэтхэг	Польш	Ирланд	Бусад
БҮГД	22	2	11	8	5	11	40
Сүхбаатар	7	-	5	1	2	1	13
Алтанбулаг	1	-	-	1	-	-	-
Баруунбүрэн			1				
Баянгол	-	-	1	-	-	-	5
Ерөө	3				3		
Жавхлант	-	-	1	-	-	-	1
Зүүнбүрэн							3
Мандал	9	-	2	-	-	9	6
Орхон							
Орхонтуул	1	-	-	1	-	-	1
Сайхан	-	-	-	1	-	-	7
Сант	-	-	1	1	-	-	-
Түшиг	-	-	-	-	-	-	-
Хүдэр	-	-	-	-	-	-	1
Хушаат	1	-	-	1	-	-	-
Цагааннуур	-	-	-	2	-	-	2
Шаамар	-	2	-	-	-	1	1

ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ ТООЛЛОГО
НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 11.2. ГАДААДАД АМЬДАРЧ БАЙГАА МОНГОЛ УЛСЫН ИРГЭДИЙН ТОО, ОРШИН СУУГАА ХУГАЦАА, УЛС, ХУВИАР, 2020 ОН

Оршин суугаа улс	Тоо	Бүгд	Дүнд эзлэх хувь			
			0-1 жил	2-5 жил	6-10 жил	11-ээс дээш жил
БҮГД	2 553	100.0	33.3	44.1	14.8	7.8
Солонгос /Өмнөд/	1 186	100.0	38.1	44.2	11.6	6.1
Америк	145	100.0	18.6	50.3	20.7	10.3
Япон	115	100.0	38.3	45.2	12.2	4.3
Казахстан	23	100.0	13.0	56.5	26.1	4.3
Чех	161	100.0	21.1	53.4	15.5	9.9
Австрали	162	100.0	37.0	48.8	10.5	3.7
Хятад	76	100.0	40.8	34.2	10.5	14.5
Герман	63	100.0	9.5	31.7	42.9	15.9
Швед	133	100.0	20.3	41.4	24.1	14.3
Франц	43	100.0	4.7	41.9	34.9	18.6
Орос	185	100.0	47.0	34.6	10.8	7.6
Турк	89	100.0	46.1	43.8	6.7	3.4
Австри	44	100.0	13.6	59.1	22.7	4.5
Швейцар	28	100.0	7.1	46.4	25.0	21.4
Их Британи	22	100.0	18.2	27.3	45.5	9.1
Унгар	11	100.0	27.3	45.5	18.2	9.1
Канад	2	100.0	100.0	0.0	0.0	0.0
Энэтхэг	8	100.0	50.0	37.5	12.5	0.0
Польш	5	100.0	20.0	80.0	0.0	0.0
Ирланд	11	100.0	18.2	54.5	27.3	0.0
Бусад	41	100.0	29.3	34.1	17.1	19.5

ХҮСНЭГТ 11.3. ГАДААДАД АМЬДАРЧ БАЙГАА МОНГОЛ УЛСЫН ИРГЭДИЙН ТОО, ОДОО АМЬДАРЧ БАЙГАА УЛС, ОРШИН СУУГАА ЗОРИЛГО, ХУВИАР, 2020 ОН

Оршин суугаа улс	Хүний тоо	Дүнд эзлэх хувь	Суралцах	Суурьших	Хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллах	Албан томилолтоор ажиллах	Хувиараа ажиллах	Гэр бүлийн шалтгаанаар оршин суух	Бусад
БҮГД	2 553	100.0	22.8	5.3	11.0	0.4	37.7	9.9	12.8
Солонгос/Өмнөд/	1 186	100.0	17.5	1.9	13.4	0.1	51.9	5.1	10.3
Америк	145	100.0	35.2	11.0	6.9	0.0	22.8	6.2	17.9
Япон	115	100.0	37.4	5.2	15.7	0.0	22.6	13.9	5.2
Казахстан	23	100.0	4.3	69.6	0.0	0.0	17.4	8.7	0.0
Чех	161	100.0	10.6	8.1	23.0	0.0	30.4	11.8	16.1
Австрали	162	100.0	22.8	0.0	3.1	1.2	13.0	13.0	46.9
Хятад	76	100.0	51.3	7.9	6.6	1.3	17.1	7.9	7.9
Герман	63	100.0	27.0	20.6	6.3	0.0	12.7	14.3	19.0
Швед	133	100.0	7.5	9.8	7.5	0.0	36.8	21.8	16.5
Франц	43	100.0	9.3	11.6	4.7	0.0	44.2	20.9	9.3
Орос	185	100.0	47.0	3.2	2.7	0.0	25.4	17.3	4.3
Турк	89	100.0	21.3	3.4	11.2	0.0	39.3	18.0	6.7
Австри	44	100.0	29.5	11.4	18.2	0.0	9.1	31.8	0.0
Швейцар	28	100.0	14.3	3.6	0.0	0.0	57.1	17.9	7.1
Их Британи	22	100.0	18.2	9.1	9.1	0.0	36.4	9.1	18.2
Унгар	11	100.0	36.4	9.1	27.3	0.0	18.2	9.1	0.0
Канад	2	100.0	0.0	0.0	50.0	0.0	0.0	50.0	0.0
Энэтхэг	8	100.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Польш	5	100.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ирланд	11	100.0	27.3	0.0	0.0	0.0	54.5	9.1	9.1
Бусад	41	100.0	24.4	19.5	7.3	14.6	17.1	4.9	12.2

ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ ТООЛЛОГО
НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 12.1. ХҮН АМЬДРАН СУУХ ЗОРИУЛАЛТТАЙ НИЙТ СУУЦНЫ ТОО, СУМДААР, 2019 ОН

Сумын нэр	Тоолбол зохих				
	Бүгд	Гэр	Илүү гэр	Байшин	Зуслангийн байшин
БҮГД	25 064	4 216	1 399	17 344	2 105
Сүхбаатар	4 522	115	37	4 113	257
Алтанбулаг	1 135	110	84	809	132
Баруунбүрэн	1 034	486	105	352	91
Баянгол	1 365	368	83	897	17
Ерөө	1 990	106	112	1 505	267
Жавхлант	461	129	6	282	44
Зүүнбүрэн	755	196	41	480	38
Мандал	6 238	682	335	4 640	581
Орхон	596	214	87	228	67
Орхонтуул	822	338	94	344	46
Сайхан	1 348	443	114	645	146
Сант	598	223	73	274	28
Түшиг	442	31	9	377	25
Хүдэр	710	101	9	554	46
Хушаат	576	193	60	273	50
Цагааннуур	1 528	392	137	772	227
Шаамар	944	89	13	799	43

ХҮСНЭГТ 12.2. ХҮН БАЙНГА АМЬДАРДАГ СУУЦНЫ ТОО, СУУЦНЫ ТӨРӨЛ, СУМААР, 2019 ОН

Сумын нэр	Сууцны төрөл					
	Бүгд	Гэр	Нийтийн зориулалттай орон сууцны байшин	Сууцны тусдаа байшин	Бие даасан тохилог сууц	Нийтийн байр
БҮГД	17 673	4 216	280	12 829	304	44
Сүхбаатар	3 194	115	87	2 822	150	20
Алтанбулаг	750	110	14	619	7	0
Баруунбүрэн	734	486	2	245	0	1
Баянгол	1 156	368	10	774	4	0
Ерөө	1 189	106	33	1 044	3	3
Жавхлант	340	129	0	211	0	0
Зүүнбүрэн	624	196	0	423	5	0
Мандал	4 358	682	68	3 484	105	19
Орхон	411	214	2	195	0	0
Орхонтуул	604	338	18	247	1	0
Сайхан	901	443	34	414	10	0
Сант	436	223	1	212	0	0
Түшиг	321	31	2	287	1	0
Хүдэр	544	101	1	442	0	0
Хушаат	392	193	1	197	1	0
Цагааннуур	938	392	1	534	11	0
Шаамар	781	89	6	679	6	1

ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ ТООЛЛОГО
НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 12.3. БАЙШИН СУУЦНЫ ТОО, СУУЦНЫ ТӨРӨЛ, АШИГЛАЛТАД ОРУУЛСАН ОН, 2019 ОН

Ашиглалтад оруулсан он интервал	Нийт сууцны тоо				
	Бүгд	Нийтийн зориулалттай орон сууцны байшин	Сууцны тусдаа байшин	Бие даасан тохилог сууц	Нийтийн байр
БҮГД	13 457	280	12 829	304	44
1950 оноос өмнө	75	1	74	0	0
1950-1959 он	540	38	477	4	21
1960-1969 он	287	12	272	2	1
1970-1979 он	423	47	375	1	0
1980-1989 он	1 667	60	1 598	4	5
1990-1999 он	2 411	21	2 365	21	4
2000-2009 он	3 145	28	3 001	110	6
2009-2019 он	3 967	63	3 749	152	3
Мэдэхгүй	942	10	918	10	4

ХҮСНЭГТ 12.4. БАЙШИН СУУЦНЫ ТОО, АШИГЛАЛТАД ОРУУЛСАН ОН, СУМААР, 2019 ОН

Сумын нэр	Бүгд	Ашиглалтад оруулсан он интервал								Мэдэхгүй
		1950 оноос өмнө	1950-1959 он	1960-1969 он	1970-1979 он	1980-1989 он	1990-1999 он	2000-2009 он	2009-2019 он	
БҮГД	13 457	75	540	287	423	1 667	2 411	3 145	3 967	942
Сүхбаатар	3 079	10	138	147	84	252	494	735	686	533
Алтанбулаг	640	5	3	8	27	37	96	208	115	141
Баруунбүрэн	248	0	7	1	1	77	72	29	61	0
Баянгол	788	52	0	14	21	116	99	162	215	109
Ерөө	1 083	2	10	1	38	178	162	212	434	46
Жавхлант	211	0	0	0	10	41	41	45	74	0
Зүүнбүрэн	428	0	9	2	12	60	92	108	145	0
Мандал	3 676	5	337	77	152	418	624	930	1 021	112
Орхон	197	0	9	12	3	37	76	18	42	0
Орхонтуул	266	0	0	0	18	18	77	73	80	0
Сайхан	458	0	0	0	3	112	86	71	186	0
Сант	213	0	11	9	11	34	56	32	60	0
Түшиг	290	0	0	0	1	56	49	49	135	0
Хүдэр	443	0	0	1	5	43	67	121	206	0
Хушаат	199	0	0	0	0	1	62	44	92	0
Цагааннуур	546	1	0	1	2	37	114	144	246	1
Шаамар	692	0	16	14	35	150	144	164	169	0

ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ ТООЛЛОГО
НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 12.5. СУУЦНЫ ТОО, ШАЛНЫ ҮНДСЭН МАТЕРИАЛ, ШАЛНЫ ХУЧИЛТЫН МАТЕРИАЛ, СУУЦНЫ ТӨРЛӨӨР, 2019 ОН

	Бүгд	Сууцны төрөл				
		Гэр сууц	Сууцны тусдаа байшин	Бие даасан тохилог сууц	Нийтийн байр	
Шалны үндсэн материал	БҮГД	17 393	4 216	12 829	304	44
	Шалгүй	3 092	3 092	-	-	-
	Мод	7 581	554	6 915	74	38
	Бетон/цемент	6 282	176	5 871	229	6
	Бусад	438	394	43	1	0
Шалны хучилтын материал	БҮГД	13177	-	12 829	304	44
	Мод	265	-	256	4	5
	Модон паркет	321	-	306	15	0
	Шахмал паркет /ламинат/	2 626	-	2 390	233	3
	Плита	79	-	71	5	3
	Хулдаас	9 108	-	9 044	35	29
	Байгүй	59	-	59	0	0
	Бусад	719	-	703	12	4

ХҮСНЭГТ 12.6. БАЙШИН СУУЦНЫ ТОО, СУУЦНЫ ТАЛБАЙН ХЭМЖЭЭ, ӨРӨӨНИЙ ТОО, СУУЦНЫ ТӨРЛӨӨР, 2019 ОН

	Бүгд	Сууцны төрөл			
		Сууцны тусдаа байшин	Бие даасан тохилог сууц	Нийтийн байр	
Сууцны талбайн интервал	БҮГД	13 177	12 829	304	44
	21 хүртэлх	599	596	1	2
	21-30	1 663	1 663	0	0
	31-40	1 878	1 870	4	4
	41-50	2 545	2 530	14	1
	51-60	2 202	2 186	14	2
	61-70	1 445	1 413	30	2
	71-80	1 137	1 108	29	0
	81-90	405	382	22	1
	91-100	434	406	26	2
	101+	844	652	163	29
	Мэдэхгүй	25	23	1	1
Өрөөний тоо	БҮГД	13 177	12 829	304	44
	1 өрөө	6 011	6 002	7	2
	2 өрөө	4 607	4 558	49	0
	3 өрөө	1 825	1 708	110	7
	4 өрөө	472	392	74	6
	5 өрөө	141	109	31	1
	6 өрөө	61	35	25	1
	7 өрөө	12	10	2	0
	8 өрөө	24	7	4	13
	9 болон түүнээс дээш өрөө	24	8	2	14

ХҮСНЭГТ 12.7. ГЭР СУУЦНЫ ТОО, ГЭРИЙН ХАНЫН ТООГОО, ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ҮНЭЛГЭЭГЭЭР, 2019 ОН

Гэр сууцны зах зээлийн үнэлгээний интервал	Хэдэн ханатай гэр вэ?					
	Бүгд	4 ханатай	5 ханатай	6 ханатай	8 ханатай	10 ханатай
БҮГД	4216	357	2803	692	350	14
1 сая хүртэл	522	144	340	30	6	2
1.1-2 сая	1661	158	1306	172	20	5
2.1-3 сая	975	14	692	206	62	1
3.1-4 сая	243	2	109	85	47	0
4.1-6 сая	424	10	145	130	138	1
6.1-8 сая	66	2	17	16	29	2
9 саяас дээш	246	11	144	42	46	3
Мэдэхгүй	79	16	50	11	2	0

ХҮСНЭГТ 12.8. БАЙШИН СУУЦНЫ ТОО, СУУЦНЫ ТӨРӨЛ, ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ҮНЭЛГЭЭГЭЭР, 2019 ОН

Сууцны төрөл	Байшин сууцны зах зээлийн үнэлгээний интервал									Мэдэхгүй
	Бүгд	1 сая хүртэлх	2-3 сая	4-10 сая	11-20 сая	21-30 сая	31-40 сая	41-50 сая	51 саяас дээш	
БҮГД	13 177	26	83	2 777	4 323	2 352	897	552	841	1 326
Сууцны тусдаа байшин	12 829	25	83	2 776	4 313	2 329	873	518	623	1 289
Бие даасан тохилог сууц	304	0	0	1	6	14	23	33	201	26
Нийтийн байр	44	1			4	9	1	1	17	11

ХҮСНЭГТ 12.9. НЗОСБ ТОО, АШИГЛАЛТАД ОРУУЛСАН ОН, 1 М2 -ЫН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ҮНЭЛГЭЭГЭЭР, 2019 ОН

Үнэлгээний интервал	Ашиглалтад оруулсан он интервал									Мэдэхгүй
	Бүгд	1950 оноос өмнө	1950-1959 он	1960-1969 он	1970-1979 он	1980-1989 он	1990-1999 он	2000-2009 он	2009-2019 он	
БҮГД	280	1	38	12	47	60	21	28	63	10
1 сая хүртэлх	150	1	31	6	25	48	5	10	16	8
1.1-2 сая	72	0	2	6	21	10	1	1	31	0
2.1-3 сая	16	0	0	0	1	1	13	0	1	0
3.1-4 сая	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0
4.1-5 сая	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0
5.1 саяас дээш	40	0	5	0	0	1	2	16	14	2

ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ ТООЛЛОГО
НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 12.10. ӨРХИЙН ТОО, СУУЦНЫ ТӨРӨЛ, СУМААР, 2020 ОН

Сумын нэр	Бүгд	Гэр	Байшин	Бусад сууц
БҮГД	29 004	6 580	22 034	390
Сүхбаатар	5 831	191	5 574	66
Алтанбулаг	1 251	209	1 013	29
Баруунбүрэн	834	533	300	1
Баянгол	1 608	524	1 072	12
Ерөө	1 863	314	1 503	46
Жавхлант	567	288	276	3
Зүүнбүрэн	795	267	514	14
Мандал	6 944	1 056	5 769	119
Орхон	686	349	333	4
Орхонтуул	1 048	578	457	13
Сайхан	2 705	774	1 898	33
Сант	645	311	318	16
Түшиг	539	112	425	2
Хүдэр	669	126	534	9
Хушаат	558	292	264	2
Цагааннуур	1 336	533	787	16
Шаамар	1 125	123	997	5

ХҮСНЭГТ 12.11. ӨРХИЙН ТОО, БАЙШИНГИЙН ТӨРӨЛ, АЙМАГ, НИЙСЛЭЛ, 2020 ОН

Сумын нэр	Бүгд	Нийтийн зориулалттай орон сууцны байшин	Бие даасан тохилог сууц	Сууцны тусдаа байшин	Нийтийн байр
БҮГД	22 034	4 456	523	16 779	276
Сүхбаатар	5 574	1 432	326	3 687	129
Алтанбулаг	1 013	67	19	915	12
Баруунбүрэн	300	1	0	297	2
Баянгол	1 072	92	3	964	13
Ерөө	1 503	146	4	1 337	16
Жавхлант	276	0	0	274	2
Зүүнбүрэн	514	0	4	508	2
Мандал	5 769	1 148	113	4 448	60
Орхон	333	12	0	319	2
Орхонтуул	457	173	0	283	1
Сайхан	1 898	1 292	26	575	5
Сант	318	18	0	300	0
Түшиг	425	5	3	416	1
Хүдэр	534	2	0	531	1
Хушаат	264	6	3	254	1
Цагааннуур	787	6	8	770	3
Шаамар	997	56	14	901	26

ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ ТООЛЛОГО
НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 12.12. ГЭРТ АМЬДАРДАГ ӨРХИЙН ТОО, АХУЙН НӨХЦӨЛ, ХОТ, ХӨДӨӨГӨӨР, 2020 ОН

		Бүгд	Хот	Хөдөө
СУУЦНЫ ГАДНАХ УНДНЫ УСНЫ ЭХ ҮҮСВЭР	БҮГД	6 580	1 176	5 404
	Хамгаалагдсан гүний худаг	6 294	1 127	5 167
	Төвлөрсөн шугам сүлжээнд холбогдсон нийтийн ус түгээх байр	7	2	5
	Төвлөрсөн шугам сүлжээнд холбогдоогүй нийтийн ус түгээх байр	31	13	18
	Хамгаалагдсан гар худаг	96	14	82
	Хамгаалагдсан булаг, шанд	3	0	3
	Хамгаалагдаагүй гүний худаг	16	2	14
	Хамгаалагдаагүй гар худаг	40	12	28
	Хамгаалагдаагүй булаг, шанд	1	0	1
	Зөөврийн усны үйлчилгээ	15	1	14
	Ердийн хөсгөөрх зөөврийн ус	18	1	17
	Хурын ус	9	0	9
	Усны ил эх үүсвэр (гол, мөрөн, нуур, тойром, цөөрөм)	48	4	44
	Бусад	2	0	2
	ЦАХИЛГААНЫ ЭХ ҮҮСВЭР	БҮГД	6 580	1 176
Төвлөрсөн систем		2 716	625	2 091
Дизель станц		5	1	4
Сэргээгдэх эрчим хүчний төхөөрөмж		3 287	393	2 894
Бага оврын цахилгаан үүсгүүр		454	148	306
Цахилгааны эх үүсвэргүй		118	9	109
ХАЛААЛТЫН ЭХ ҮҮСВЭР	БҮГД	6 580	1 176	5 404
	Цахилгаан халаагуур	13	5	8
	Ердийн галлагаа	6 567	1 171	5 396
БИЕ ЗАСАХ ГАЗРЫН ТӨРӨЛ	БҮГД	6 580	1 176	5 404
	Сайжруулсан	33	11	22
	Энгийн	6 042	1 130	4 912
	Био жорлон	4	1	3
	Задгай	501	34	467
ХАТУУ ХОГ, ХАЯГДАЛ ЗАЙЛУУЛАЛТ	Бүгд	6 580	1 176	5 404
	Үйлчилгээний байгууллагаар	1 063	196	867
	Зөвшөөрөгдсөн цэгт	2 704	461	2 243
	Шатаадаг	232	26	206
	Булдаг	26	1	25
	Тогтсон цэг байхгүй	2 555	492	2 063
БОХИР ЗАЙЛУУЛАЛТ	БҮГД	6 580	1 176	5 404
	Цооног	2 484	447	2 037
	Задгай	4 096	729	3 367
ӨМЧЛӨЛИЙН ХЭЛБЭР	БҮГД	6 580	1 176	5 404
	Иргэний	6 473	1 175	5 298
	Хувийн ААНБ-ын	105	1	104
	Төрийн өмчийн	2	0	2
ЭЗЭМШЛИЙН ХЭЛБЭР	БҮГД	6 580	1 176	5 404
	Өөрийн	6 279	1 113	5 166
	Бусдын сууцанд түрээстэй	66	12	54
	Бусдын сууцанд түрээсгүй	232	49	183
	Бусад	3	2	1

ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ ТООЛЛОГО
НЭГДСЭН ДҮН

ХҮСНЭГТ 12.13. БАЙШИНД АМЬДАРДАГ ӨРХИЙН ТОО, АХУЙН НӨХЦӨЛ, БАЙШИНГИЙН ТӨРЛӨӨР, 2020 ОН

		Байшингийн төрөл				
		Бүгд	Нийтийн зориулалттай орон сууцны байшин	Бие даасан тохилог сууц	Сууцны тусдаа байшин	Нийтийн байр
УСАН ХАНГАМЖ		22 034	4 456	523	16 779	276
	БҮГД					
	Төвлөрсөн усан хангамж - халуун, хүйтэн устай	4 080	3 585	240	214	41
	Бие даасан систем - халуун, хүйтэн устай	191	7	83	97	4
	Зөөврийн	15 596	261	0	15 194	141
	Төвлөрсөн усан хангамж - хүйтэн устай	1 328	571	160	517	80
	Бие даасан систем - хүйтэн устай	839	32	40	757	10
СУУЦНЫ ДОТОРХ УНДНЫ УСНЫ ЭХ ҮҮСВЭР		5 302	4 156	305	816	25
	БҮГД					
	Төвлөрсөн системд холбогдсон	4 875	4 156	203	492	24
	Бие даасан системээр холбосон	427	0	102	324	1
СУУЦНЫ ГАДНАХ УНДНЫ УСНЫ ЭХ ҮҮСВЭР		16 732	300	218	15 963	251
	БҮГД					
	Хамгаалагдсан гүний худаг	10 833	0	218	10 370	245
	Төвлөрсөн шугам сүлжээнд холбогдсон нийтийн ус түгээх байр	377	0	0	376	1
	Төвлөрсөн шугам сүлжээнд холбогдоогүй нийтийн ус түгээх байр	791	0	0	790	1
	Хамгаалагдсан гар худаг	3 130	0	0	3 130	0
	Хамгаалагдсан булаг, шанд	2	0	0	2	0
	Хамгаалагдаагүй гүний худаг	287	0	0	287	0
	Хамгаалагдаагүй гар худаг	289	0	0	289	0
	Хамгаалагдаагүй булаг, шанд	3	0	0	3	0
	Зөөврийн усны үйлчилгээ	567	0	0	563	4
	Ердийн хөсгөөрх зөөврийн ус	19	0	0	19	0
	Савласан ус	310	300	0	10	0
	Усны ил эх үүсвэр (гол, мөрөн, нуур, тойром, цөөрөм)	117	0	0	117	0
	Бусад	7	0	0	7	0

ХҮН АМ, ОРОН СУУЦНЫ 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ ТООЛЛОГО
НЭГДСЭН ДҮН

	БҮГД	22 034	4 456	523	16 779	276
	Төвлөрсөн систем	21 482	4 453	523	16 231	275
ЦАХИЛГААНЫ ЭХ ҮҮСВЭР	Дизель станц	14	3	0	11	0
	Сэргээгдэх эрчим хүчний төхөөрөмж	419	0	0	418	1
	Бага оврын цахилгаан үүсгүүр	119	0	0	119	0
	БҮГД	22 034	4 456	523	16 779	276
	Төвлөрсөн систем	5 649	4 223	398	883	145
ХАЛААЛТЫН ЭХ ҮҮСВЭР	Нам даралтын зуух	1 128	232	109	777	10
	Цахилгаан халаагуур	112	1	16	90	5
	Ердийн галлагаа	15 141	0	0	15 025	116
	Шатдаг хий	4	0	0	4	0
	БҮГД	22 034	4 456	523	16 779	276
	Төвлөрсөн шугам руу урсдаг	4 732	4 070	301	283	78
БИЕ ЗАСАХ ГАЗРЫН ТӨРӨЛ	Цооногт урсгадаг	495	1	207	278	9
	Нүхэн жорлонд урсгадаг	251	1	12	224	14
	Сайжруулсан	76	0	2	73	1
	Энгийн	16 365	384	0	15 809	172
	Био жорлон	11	0	1	10	0
	Задгай	104	0	0	102	2
	БҮГД	22 034	4 456	523	16 779	276
	Үйлчилгээний байгууллагаар	12 346	4 194	395	7 606	151
ХАТУУ ХОГ, ХАЯГДАЛ ЗАЙЛУУЛАЛТ	Зөвшөөрөгдсөн цэгт	8 718	262	128	8 227	101
	Шатаадаг	360	0	0	359	1
	Булдаг	24	0	0	24	0
	Тогтсон цэг байхгүй	586	0	0	563	23
	БҮГД	22 034	4 456	523	16 779	276
	Төвлөрсөн систем	4 767	4 141	315	221	90
БОХИР ЗАЙЛУУЛАЛТ	Бие даасан систем	582	33	208	328	13
	Цооног	15 291	282	0	14 883	126
	Задгай	1 394	0	0	1 347	47
	БҮГД	22 034	4 456	523	16 779	276
	Иргэний	21 638	4 325	519	16 581	213
ӨМЧЛӨЛИЙН ХЭЛБЭР	Хувийн ААНБ-ын	232	81	4	124	23
	Төрийн өмчийн	164	50	0	74	40
	БҮГД	22 034	4 456	523	16 779	276
	Өөрийн	19 618	3 905	477	15 106	130
ЭЗЭМШЛИЙН ХЭЛБЭР	Бусдын сууцанд түрээстэй	810	314	15	392	89
	Бусдын сууцанд түрээсгүй	1 562	227	30	1 250	55
	Бусад	44	10	1	31	2
	БҮГД	22 034	4 456	523	16 779	276